

MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLÖNYE

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL

Dr. MELICH JÁNOS

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL



ÚJ FOLYAM. * XXIV. KÖTET.

1916. ÉVFOLYAM.

(A Bulletin de la Revue Bibliographique Hongroise c. mellékklappal.)

BUDAPEST

KIADJA A M. N. MÚZEUM ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA.

1916.

KÖNYVTÁRA

12 541

Long
392



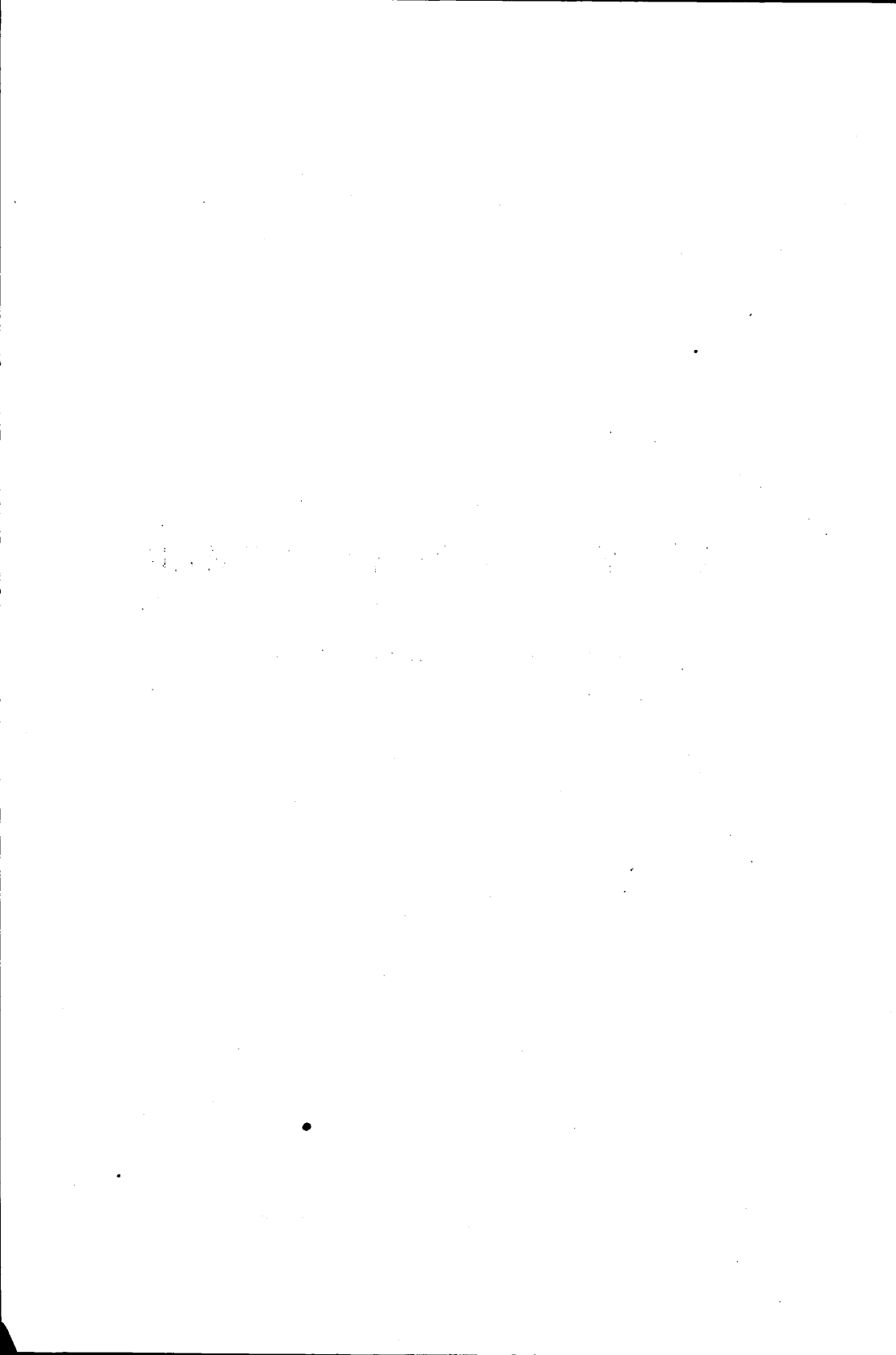
HCA 1459

162
1877



MAGYAR KÖNYVSZEMLE

ÚJ FOLYAM. * XXIV. KÖTET.



MAGYAR KÖNYVSZEMLE

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRÁNAK
KÖZLÖNYE

A NM. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

DR. GULYÁS PÁL



*1916. évi folyam * I—II. füzet.*

BUDAPEST

KIADJA A M. N. MÚZEUM ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA.

1916.

TARTALOM.

	Lap
Dr. Fejérpataky László. A háború irodalma németországi könyvtárakban ...	1
Dr. Gulyás Pál. Magyar szépirodalom idegen nyelven a M. N. Múzeum könyvtárában. (Nyolcadik közlemény, két szövegközi hasonmással) ...	19
Dr. Dézsi Lajos. A Csoma-codex és a M. N. Múzeumi másolata... ..	77
Harsányi István. A Rákóczi-könyvtár és katalógusa. (Tizenegyedik közlemény)	85
Magyar Könyvesház. Adalékok SZABÓ Károly Régi magyar könyvtárának I. kötetéhez. (Dr. FERENCZI Zoltántól és KEMÉNY Lajostól)	92
Tárca. A M. N. Múzeum Orsz. Széchényi-könyvtára az 1915. év III. negyedében	96
A M. N. Múzeum Orsz. Széchényi-könyvtára az 1915. év utolsó negyedében	100
Szakirodalom. GÉCZI József: Az egyházi könyvtáralom és könyvbírálat. (GYALUS Istvántól.) — Martin GERLACH: Das alte Buch und seine Ausstattung vom XV. bis zum XIX. Jahrhundert. (GULYÁS Páltól.) — ZUBER Marianne: A hazai német nyelvű folyóiratok története 1810-ig. (GULYÁS Páltól.) — B. R. STEINMETZ: Essai d'une bibliographie systématique de l'ethnologie. (2-től)	105
Külföldi folyóiratok szemléje. (Maandblad voor bibliotheekwezen II. 3—9. — The library Journal XXXIX. 7., 8. — Zentralblatt für Bibliothekswesen XXXII. 1—5.)	111
Uj antikváriusi jegyzék	118
Vegyes közlemények. Br. Szalay Imre m. n. múzeumi igazgató nyugalomban. — Változás a Széchényi-könyvtár tisztviselői karában. — Kimutatás a hadba- vonult népkönyvtárkezelőkről. — Könyvtárak sorsa a világháborúban. — Lévél a szerkesztőhöz. (VARJU Elemértől.) — A «Pol. Kirchl. Manch Hermaeon» c. vitairat valódi szerzője. (HARSÁNYI Istvántól)	119
Változások a magyarországi nyomdáknál 1915-ben	128



TARTALOM.

1. ÉRTEKEZÉSEK, ÖNÁLLÓ KÖZLEMÉNYEK.

	Lap
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM jegyzőkönyve I. Ferenc József elhúnyta alkalmából... ..	VII
A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM országos Széchényi könyvtára az 1915. évben	129
DR. DÉZSI LAJOS. A Csoma-kodex és M. N. Múzeumi másolata	77
DR. FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ. A háború irodalma németországi könyvtárakban	I
DR. GULYÁS PÁL. Magyar szépirodalom idegen nyelven a M. N. Múzeum könyvtárában. (Nyolcadik és kilencedik közlemény, két szövegközi hasonmással)	19, 160
HARSÁNYI ISTVÁN. A Rákóczi-könyvtár és katalogusa. (Tizenegyedik és tizenkettedik, befejező, közlemény)	85, 214
MAGYAR KÖNYVESHÁZ. Adalékok Szabó Károly Régi magyar könyvtárának I. kötetéhez. (DR. FERENCZI Zoltántól és KEMÉNY Lajostól)... ..	92, 219
DR. VÉRTESY JENŐ. A Magyar Nemzeti Múzeum újabb sugókönyvei	145
VIDÉKI KÖNYVTÁRAINK 1914-ben	177

2. ADATTÁR.

DR. TOLNAI VILMOS. Fessler Ign. Aur. történetének megjelenéséről... ..	222
--	-----

3. TÁRCA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉSEK a M. N. Múzeum könyvtárának állapotáról 1915 július 1-től 1916 június 30-ig	96, 100, 225, 228
--	-------------------

4. SZAKIRODALOM.

FAASS BRUNO. Dresdner Bibliothekenführer. Ism. DR. HOFFMANN MÁRIA	234
GÉCZY JÓZSEF. Az egyházi könyvtáralom és könyvbírálat. Ism. GYALUS ISTVÁN	105
GERLACH MARTIN. Das alte Buch und seine Ausstattung vom XV. bis zum XIX. Jahrhundert. Ism. DR. GULYÁS PÁL	106
GULYÁS PÁL. Mátyás király könyvtára. Ism. DR. TÓTH ZOLTÁN	240
KÖRÖSSY KORNÉL és LENHOSSÉK MIHÁLY. A budapesti könyvtárakba és intézetekbe járó természettudományi, orvosi és mezőgazdasági folyóiratok jegyzéke. Ism. DR. GULYÁS PÁL	236

	Lap
PETRIK GÉZA. Magyar könyvészet 1901—1910. I. füzet. Ism. H. R....	232
SATZENHOFER KARL. Gründung und Verwaltung von Blindenbibliotheken. Ism. Σ	239
STEINMETZ S. R. Essai d'une bibliographie systématique de l'ethnologie. Ism. Σ	109
ZUBER MARIANNE. A hazai németnyelvű folyóiratok története 1810-ig. Ism. DR. GULYÁS PÁL	107
UJ ANTIKVÁRIUSI JEGYZÉK	118

5. KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

LA BIBLIOPHILIA XVI. évf. 9—12. szám	243
MAANDBLAD VOOR BIBLIOTHEEKWEZEN. II. évf. 3—9. sz. III. évf. 1—5. sz.	111, 244
THE LIBRARY JOURNAL XXXIX. évf. 7., 8. szám	113
ZENTRALBLATT FÜR BIBLIOTHEKSWESEN. XXXII. évf. 1—12. szám	115, 246

6. VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Br. Szalay Imre m. n. múzeumi igazgató nyugalomban	119
Változás a Széchényi-könyvtár tisztviselői karában	119
Kimutatás a hadbavonult népkönyvtárkezelőkről	119
Könyvtárak sorsa a világháborúban	125
Levél a szerkesztőhöz. (VARJU ELEMÉR)	126
A «Pol. Kirchl. Manch-Hermaeon» c. vitairat valódi szerzője. (HARSÁNYI ISTVÁN)	127
Dr. Vértessy Jenő †. (G. P.)	252
Dr. Bencze Adolf †	254
Személyi változások a M. N. Múzeum tisztviselői karában	254
Kimutatás a hadbavonult népkönyvtárkezelőkről. (Második sorozat)	254
Ki a «Trecentumviratus» szerzője? (MIKLÓS ÖDÖN)...	256
A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára az 1912—1914. években	258

*

VÁLTOZÁSOK a magyarországi nyomdákánál 1915. január 1—december 31-ig	128
--	-----

*

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ	260
---------------------	-----

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM

I. FERENC JÓZSEF

Ő császári és apostoli királyi felsége elhúnyta alkalmából
1916. évi november hó 29-én tartott

rendkívüli igazgatósági ülésének jegyzőkönyve.

Dr. FEJÉRPATAKY László h. igazgató elnöklete alatt jelen vannak: Dr. KRENNER József, dr. HORVÁTH Géza, dr. FILARSZKY Nándor, dr. SEMAYER Vilibald, VARJU Elemér, dr. SEBESTYÉN Gyula és dr. MELICH János osztályigazgatók, dr. FRANZENAU Ágoston az igazgató-örök, dr. FITOS Vilmos az örök és Dr. GEREVICH Tibor a segédörök képviselőitében. Jegyző: SOHÁR László másodtitkár.

Elnök megnyitván az ülést, a következő beszédet intézi a jelenvoltakhoz, melyet állva hallgatnak végig:

A Magyar Nemzeti Múzeum, mely együtt érez a nemzet szívével, mély fájdalommal vette hírének a nagy veszteségnek, mely immár egy hete az egész nemzetet gyászba borította.

Koronás királyunk szállott sírjába, kinek hervadhatatlan érdemei vannak a tudományok és művészetek felvirágoztatása körül is.

A HABSBURG-ház ismert tudományszeretete, melynek MIKSA császár kora óta annyi ékesen szóló példáját ismerjük, teljes mértékben megvolt megdicsőült koronás királyunkban is. Elég a bécsi udvari könyvtár és az udvari gyűjtemények azon lendületére utalni, arra a virágzásra, mely azokra áldásos uralkodása alatt következett.

Nemzeti Múzeumunk is nagyon sokat köszönhet uralkodó házunknak és elköltözött királyunknak. Alapítványunkat is királyunk nagyatyja, FERENC király hagyta jóvá. Örökre felejthetetlen marad az az atyai gondoskodás, melyben a kezdetleges intézményt nagy nádorispánunk, JÓZSEF kir. herceg mindhalálig részesítette és virágzásra segítette.

Fejedelmi bőkezűség volt az, mikor megboldogult királyunk 1857. évi körútja alkalmából Nemzeti Múzeumunk alapját 50 ezer pengő forinttal gazdagította. Neki köszönhetjük hat legszebb, művészi tekintetben legnagyobb



értékű Korvin kodexünket, könyvtárunk büszkeségét. Ugyancsak az ő ajándéka útján gyarapodtak gyűjteményeink a Novara expedíció anyagából. Mikor 1902-ben Nemzeti Múzeumunk fennállásának 100-ik esztendeje alkalmából örömnünnepet ültünk, koronás királyunk magas képviselője által részt vett örömnünkben és uralkodói gyöngéd tapintat sugalta neki, hogy magas képviselőjéül felejthetetlen emlékü JÓZSEF nádorunknak, a Magyar Nemzeti Múzeum egyik legnagyobb jótevőjének, második megalapítójának unokáját jelölje ki.

Mindez csak kiszakított néhány példája annak a fejedelmi gondoskodásnak, melyben az uralkodás szövevényes gondjai és csapások, bajok sorozata között is figyelmét mindenre kiterjesztő nagy lélek, felejthetetlen királyunk Múzeumunkat is részesítette.

Mindnyájan mélyen gyászoljuk őt és lelkünkben híven megőrizzük koronás királyunk emlékét, de Múzeumunknak, mint egyik legrégebbi nemzeti tudományos intézetünknek még külön oka is van, hogy kegyeletos és hálás érzéssel őrizze meg minden időkre annak a felkent királyi jótévőnek emlékezetét, kinek uralkodása alatt nemzeti múzeumunk az ő legmagasabb intenciói szerint virágzásnak indult.

★

Azt hiszem, az igazgatósági ülés tagjai teljes egyértelműséggel járúlnak ahhoz, hogy

1. Nemzeti Múzeumunk mély fájdalma és részvétele az országos gyászban hivatalos úton legmagasabb helyen előterjesztessék.

2. Gyászunk kifejezésére a Múzeum gyűjteménytárai a temetésnek és a Budapesten tartandó hivatalos gyászistentiszteletnek napjain (nov. 30-án és dec. 4-én) zárva tartassanak.

3. A Magyar Nemzeti Múzeum kiadványai a hivatalos gyász tartama alatt gyászkerettel lássanak napvilágot.

4. Egyebekben a gyász további nyilvánulásaira nézve a magyar kormány által kiadott és kiadandó utasítások irányadók.

Az előterjesztésekhez az igazgatósági ülés teljes egyértelműséggel hozzájárul.

Elnök ezek után a rendkívüli ülést bezárja.



A HÁBORÚ IRODALMA NÉMETORSZÁGI KÖNYV- TÁRAKBAN.

A világháború kitörése nagy feladat elé állította Európa nagyobb könyvtárait. A rengeteg irodalmi termelést, melyről német, angol, francia külön bibliographiák számolnak be, a megszámlálhatatlan hivatalos és magántermészetű nyomtatványt, a hadviseléssel, közgazdasági viszonyokkal, élelmezéssel, betegápolással, közjótékonyssággal s a társadalmi élet mindennemű vonatkozásaival összefüggő apró nyomtatványok ezreit össze kell gyűjteni, hogy a jövő kor fogalmat nyerhessen azon mélyreható változásokról, melyeket a világháború a közéletben, a felfogásban és az emberek lelkületében előidézett. Emellett nem lehet csak *egy* ország, *egy* hadsereg, *egy* vidék irodalmi és nyomdai termelésére szorítkozni, mert a különböző harcvonalokon folyó küzdelem, a szövetséges és ellenséges államok belső élete annyira összefügg egymással és egyik annyira befolyásolja a másikat, hogy a háborús irodalom gyűjtésének, legalább a legfontosabb termékekre vonatkozólag, általános szempontok szerint kell történnie.

Az országos SZÉCHÉNYI-könyvtár a háború kitörése napjától fogva tisztában van a reá váró feladattal. Azonkívül, hogy különös figyelmet fordít a teljes hazai termelésre, igyekezik erre a célra egész Európában, hivatalos és magánuton is, közvetlen vagy közvetített összeköttetéseket létesíteni; sőt vannak megbízottai Európán kívül is, kik az ő számára gyűjtenek. Hogy mily eredménnyel folyik ez a gyűjtés, elég azt felemlíteni, hogy ezidőszert, az 1916-ik év elején, a háborús gyűjtemény darabjainak száma, beleértve az apró nyomtatványokét is, 60.000 körül jár s ez a mennyiség napról-napra emelkedik.

Több ízben nyílt a *Magyar Könyvszemlé*-nek alkalma, hogy ezt a gyűjteményt röviden ismertesse, hazai hírlapirodalmunk is

gyakrabban foglalkozott vele. Egyes folyóirataink szintén többször ismertették a gyűjteményt és érdekesebb darabjait, így pl.: a Századok, a Vasárnapi Ujság, a Magyar Figyelő stb. A Gyűjtőnek 1916-iki külön háborús száma a nagyérdékű anyag tekintélyes részét könyvtárunk gyűjteményéből meríti, hasonlóképpen TÁBORI Kornélnak széleskörű ismerettel megírt Urániabeli darabja («Mi barbárok») sokat vesz át könyvtárunk anyagából. Több megtartott előadás, pl. SEBESTYÉN Károlyé a Műbarátok Körében, RÁTH—VÉGH Istvánnak most színre került darabja («Az ellenséges front mögött») sokat használ fel a mi anyagunkból. Gyűjteményünk jóhírének s a hírlapirodalom és közönségünk meleg érdeklődésének köszönhetjük, hogy annak gazdagításában az ajándékok nagy szerepet játszanak.

Még nem érkezett el az idő, hogy gyűjtés stádiumában lévő anyagunkat rendszeresen ismertethessük, de ideje volt már, hogy széjjelnézzünk a hozzáférhető külföld néhány nagyobb könyvtárában, tapasztalatokat szerzendők arra nézve, hogyan és miképen kell majd az óriási anyagot rendszerbe szedni, csoportokra osztani, használhatóvá tenni, hogy a jövőbeni kor képet nyerhessen a mai rendkívüli időkről.

Elsősorban minket természetesen a bécsi udvari könyvtár gyűjtése érdekel, mellyel az állandó kapcsolat biztosítva van. Folyóiratunknak módja és alkalmá lesz majd később ezzel a gyűjteménnyel is behatóbban foglalkozni. Különben is az ottani gazdag anyag, mely sok tekintetben rokon a miénkkel, most még szintén a gyűjtés stádiumában van, a rengeteg apró nyomtatvány feldolgozására és csoportosítására még ott sem került a sor. Ezért kívánatosnak mutatkozott, hogy legelőször is az anyag csoportosítása körül németországi könyvtárakban szerezzünk tájékozódást, hol a munka már előbbre haladt, s a múlt év nyarán tényleg sikerült is néhány igen nevezetes gyűjteményt behatóan megtekintnünk.

A legnagyobb elismeréssel kell adóznunk azért a lekötelező szivességért és előzékenységért, mellyel HOLUB József múzeumi segédőrrel együtt tett utunk alatt németországi könyvtárakban találkoztunk. Minden könyvtár részéről élénken nyilvánult meg az

együttműködésre, kölcsönös támogatásra és csereviszony létesítésére való óhajlás és valóban a könyvtárak csakis ez uton érhetik el kitűzött céljukat.

A megtekintett háborús gyűjtemények, azok jelentőségének sorrendjében, a következők:

I. *Boroszlóban* két könyvtár foglalkozik a háborus irodalom gyűjtésével. Egyiknek gyűjtése sem nagyszabású, de az egyiknél a kezelés mindenesetre figyelmet érdemel.

1. Az egyik könyvtár a *Stadtbibliothek*. Ez a könyvtár a háborúra vonatkozó irodalomnak csak válogatott termékeit gyűjti, anyagi eszközei nem is engednék meg, hogy nagyobb arányokban szerezzék be a világháború irodalmi termelését. A beszerzett anyag nem alkot külön csoportot, hanem azt a megfelelő könyvtári szakba osztják be. A könyvtár még a szorosabb értelemben vett városi anyagra (falragaszok, helyi érdekű hirdetések, levelezőlapok stb.) sincs figyelemmel, abból indulva ki, hogy Németországban erre a lipcsei Deutsche Bücherei s a berlini Königl. Bibliothek a hivatott intézmények.

2. A *Königliche und Universitätsbibliothek* gyűjtése, bár elsősorban csak a sziléziai anyagot igyekszik teljességben összehozni, ennél sokkal jelentősebb. A könyvtár dotációja is jobban megengedi, hogy nagyobb arányú vásárlásokat tegyen és ezenkívül bő gyarapodást nyer az egész sziléziai tartományban neki járó köteles sajtótermékekből. Sőt ezeket gyakran több példányban is megkapja s a másod- és harmadpéldányokat a berlini Königl. Bibliothek-hoz és a lipcsei Deutsche Büchereihez juttatja.

A háborus irodalmi termékekből, még az ellenséges államokéból is, tekintélyes gyűjteménye van a könyvtárnak. Ebben nem törekszik teljességre, csak a legnevezetesebb vezetőműveket igyekszik megszerezni. A Königl. Bibliothek régi bevett szokása szerint minden hét szerzeményei, melyekről a boroszlói napilapok is, elsősorban a *Schlesische Zeitung*, hetenkint beszámolnak, a könyvtár olvasótermében egy hétig közhasználatra vannak bocsátva.

E heti szerzemények közt most természetesen a háborúra vonatkozók dominálnak. Egy hét letelte után a háborús irodalom termékei az olvasóteremben külön csoportban nyernek felállítást, amelyhez jó mutatók és ideiglenes katalogusok készülnek. A folyton szaporodó, bár nem nagyterjedelmű anyag egyelőre a következő csoportokba van osztva:

I. Tájékoztató művek az államok történetéről és helyzetéről:

1. Általános munkák; 2. Afrika; 3. Amerika stb. . . . 6. Európa (amely ismét az egyes államok szerint újabb alcsoportokra oszlik).

II. Hadi események, hadügy:

1. hivatalos jelentések (országok szerint); 2. hadi krónikák, a háború általános története, résztvevők élményei,

egyek hadi események (országok szerint); 3. az egyes államok hadereje, katonaugy; 4. egészségügy; 5. megszállott területek igazgatása.

III. Térképek.

IV. Politikai és közgazdasági élet.

V. Jogi kérdések.

VI. Költészet.

VII. Vallásos irodalom.

Ami a kisebb nyomtatványokat, falragaszokat stb. illeti, erre nézve még csak előzetes kísérletet tettek, hogy a nem nagy anyagot bizonyos csoportokba osszák. A főszempont ez anyag gyűjtésénél is az, hogy csakis boroszlói és általában sziléziai eredetű anyagra szorítkoznak. A mostanig létesített csoportok a következők:

1. Falragaszok, hivatalos és egyéb hirdetmények, *a*) datáltak, *b*) datálatlanok. (Ezek tartalom szerint nincsenek elválasztva.)

2. Sziléziai hivatalos lapoknak rendkívüli számai egyes háborús eseményekről.

3. Sziléziai apró nyomtatványok, és pedig:

a) levelezőlapok;

b) egyes dalok, versek, hangjegyyel vagy anélkül;

c) dal- és versfüzetek;

d) térképek;

e) vegyesek.

Helyes és követendő eljárás az, hogy minden egyes csoport élén egy jegyzék van, amely tájékoztatást ad az illető csoport darabjairól.

A hírlapgyűjtés is elsősorban a sziléziaiakra szorítkozik. Természetes, hogy a könyvtár teljességben gyűjti és megőrzi a német veszteséglistákat, amelyek ott a hivatalos lapok mellékleteként jelennek meg.

Érdekes, hogy a könyvtárnak sikerült három oroszországi vezetőlapnak csaknem teljes folyamához jutnia, ezek a *Novoje Vremja*, a *Rjecs* és a *Ruszkoje Szlovo*.

A németországi viszonyokra felette jellemző, hogy az ellenes irodalom termékeinek nyilvános használatára nézve semmiféle korlátozás sincs. A francia, angol és olasz háborús irodalom darabjai az olvasóteremben minden fenntartás nélkül épúgy rendelkezésre állnak az olvasóknak, mint a német vagy osztrák irodalmi termékek.

II. A *drezdai kir. könyvtár* háborús gyűjteménye nem nagyszabású. Ez a könyvtár sem törekszik arra, hogy a világháború általános irodalmát és mindennemű apró nyomtatványait teljes sorozatban összegyűjtse; megelégszik a vezetőmunkák, a számottevő általános érdekű irodalmi termékek megszerzésével s ezek mellett gyűjtése csak a szász vonatkozású háborús irodalmi termékekre; az ú. n. Saxonikákra szorítkozik. A könyvtár tisztában van azzal, hogy egyrészt Szászországban a lipcsei *Deutsche Bücherei*, a Németbirodalomban pedig a berlini kir. könyvtár a hivatott arra, hogy a háborús nyomtatványok teljes összegyűjtésén fáradozzék. A könyvtár gyűjtése plakátokra, hirdetéymenyekre, háborús levelezőlapokra nem terjed ki. Ami ezekből ajándékképp a könyvtárba jut, az természetesen ott helyet talál és megfelelő könyvtári feldolgozásban részesül.

A könyvtár nem szándékozik a háborús irodalmat külön osztálykép kezelni, hanem ennek termékeit beosztja a könyvanyag 120 szakának megfelelő csoportjába. Gyakorlatilag az a célszerű intézkedés történt, hogy a világháború irodalmának legfrissebb termelése, épúgy mint Boroszlóban, a könyvtár olvasótermében úgyszólván közszemlére van téve. A háború alkalmából a könyvtár a régibb hadi irodalomból is összeállított egy sorozatot és ezt is az olvasóteremben helyezték el, arra számítva, hogy ez iránt is nagy lesz az érdeklődés; miután azonban látták, hogy ez a sorozat kevés érdeklődőre talál s csak a mostani háborús irodalmat használók száma növekszik állandóan, az előbbit fel is oszlatták.

A hadi irodalom közhasználatra bocsátott kollekcijához házi

használatra ideiglenes tárgyi katalogus készült, mely ezidőszertint a következő főcsoportokat foglalja magában:

- | | |
|---|---|
| 1. Folyóiratok és általános munkák. | 4. Németország hadereje. |
| 2. Népjog, hadijog, semlegességi jog. | 5. Egyéb államok hadereje (az államok betürendjében). |
| 3. Az egyes fegyvernemek. Közlekedési, pénzügyi és egészségügyi munkák. | 6. A mai világháborúról szóló művek. |

Szászországban egyes állami szervek és városok is foglalkoznak a hatáskörükbe eső háborús emlékek rendszeres gyűjtésével. Így például tudomásunkra jutott, hogy a szász belügyminiszterium levéltára háborús levelezőlapokat gyűjt s ezekből egy sorozatot közszemlére is tett azon a kiállításon, amelyet ottidőzésünk idején a Landesverein Sächsischer Heimatschutz rendezett hadizléstelenségekből. A városi hatóságok pedig rendszeresen gyűjtik az illető városra vonatkozó falragaszokat, hirdetményeket stb.

III. *Münchenben* a Königliche u. Staatsbibliothek nagyszabású háborús gyűjteményének megszemlélése és rendezési tervének megismerése volt a főcél.

Az a régi összeköttetés, mely a M. Nemz. Múzeum könyvtára és a müncheni között évtizedek óta fennáll, továbbá az a körülmény, hogy a mi könyvtárunk is a müncheni rendszert követi a könyvanyag osztályozásában, megkönnyítette feladatunkat s a legelőzékenyebb fogadtatást biztosította számunkra.

A müncheni könyvtár háborús gyűjteménye általános szempontoknak hódol; a neki járó kötelempéldányok a bajorországi termelést biztosítják számára, a külföldi irodalmat pedig egyrészt vétel, másrészt ajándék útján szerzik meg; a hivatalos kiadványokat, hirdetményeket és hadizsákmány jogán birtokba került darabokat részint polgári hatóságokhoz, részint hadseregparancsnokságokhoz — különösen az Etappenkommandókhoz — intézett előzetes megkeresésekkel igyekeztek biztosítani. Igénybe vették, különösen Keleten, a német konzulátusok segítségét is, melyek főkép

a balkáni államokból számos fontos politikai lapot juttattak a könyvtár birtokába. Megjegyezzük, hogy az ellenséges államok hírlapirodalma igen könnyen jut be Németországba; könyvkereskedőknél, sőt kávéházakban és utcai újságárusoknál is megszerezhetők és olvashatók a legfrissebb olasz, angol és francia hírlapok.

Érdekelt bennünket az a nagyszámú hadi újság (Armeezeitung), melyek Németországban az egyes hadseregek, csapat-testek és táborok számára készülnek és amelyeknek megszerzésében az Etappenkommandók járnak a könyvtár kezére.

Tekintve a háborús irodalom rengeteg termelését, természetes, hogy még a müncheniek sincsenek tisztában a végleges rendezési tervvel, azonban ennek alapvonalai az eddigi eljárásból már kezdenek kibontakozni.

A háborús gyűjtemény nem alkot Münchenben külön szakot, hanem a könyvtári rendszer egyik osztályába, a Historia universalisba, mint Appendix van beleillesztve, épúgy, mint ahogy az 1870—71-iki háború irodalmi termelését az Europaea szakba osztották be. Erről a «H. un. App.» csoportról numerus currens szerint a feldolgozás sorrendjében vezetnek egy elenchust, amely a három formátum (oktáv, quart, folio) szerint van csoportosítva. Ennek alapján készül a betűrendes cédula-katalogus és az ú. n. Realkatalog, mely utóbbi a kartotéka-rendszer szerint mult évi augusztus havában három fiókban állott a nagy olvasóteremben a használók rendelkezésére. Ez a realkatalogus ottidőzésünk napján 257 tárgycimet tartalmazott betűrendben; természetes azonban, hogy a tárgycimek száma a feldolgozás haladásával egyre szaporodik.

Az egész gyűjteménynek csoportokba való osztályozása körül az eszmék még nem tisztázódtak és a rendszer még nem alakult ki véglegesen. Egyelőre a következő főcsoportokba szándékoznak osztani az anyagot:

1. A háború előzményei, különösen az Angliához való viszony.

2. Hivatalos irományok a háború kitérőre előtt és idején, igazolást célzó diplomáciai iratok (fehér-, kék- stb. könyvek).

3—4. (E csoportok természete még nincs megállapítva).

5. A világháború általános lefolyása, háborús krónikák, táviratok.

6. A háborúban résztvevő államok, általánosságban.

- | | |
|---|--|
| 7. A hármas szövetség. | 14. Belgium és a nyugati harctér. |
| 8. Ausztria-Magyarország a világháborúban. | 15. Oroszország és a keleti harctér. |
| 9. Törökország, az Izlam, Dardanellák, Egiptom, India. | 16. Szerbia és Montenegro. |
| 10. A hármas entente és szövetségesei. | 17. Japán, Csingtau. |
| 11. Anglia. | 18. Olaszország. |
| 12. Anglia és a tengeri háború. | 19. A világháború és a semlegeség. Amerika fegyverszállításai. |
| 13. Franciaország s a háború lefolyása a nyugati harctéren. | 20. A világháború és a nemzetközi jog. |
| | 21. Békejavaslatok. A háború utáni kor. |

Németország a világháborúban.

- | | |
|---|---|
| 25. Általában. | 33. Hadifoglyok. |
| 26. A gyarmatok. | 34. Sebesültek gondozása. |
| 27. A világháború és a közgazdaság. | 35. Az otthoni hadsegélyezés ügye. |
| 28. Egyesek hadiélményei. Tábori levelek. | 36. Háború és a vallás. |
| 29. Egyes fegyvernemek. (Repülő, Zeppelinek), | 37. Beszéd és előadások (nem valóságos természetűek). |
| 30. Egészségügy. | 38. Hadi dalok, elbeszélések, regények. |
| 31. Etappügy. | 39. Háború és a művészet. |
| 32. Tábori pósta. | 40. Háború és a sajtó. |

Az apróbb nyomtatványok, a háborúval kapcsolatos jótékony-sági, közgazdasági, egészségügyi és társadalmi munkásságról szóló hirdetések, felhívások stb. rendezése körül a fogalmak még annyira sem alakultak ki, mint a szorosabb értelemben vett könyvtermelésnél. Amit az apróbb nyomtatványok közül a fenti csoportok egyikébe be lehet osztani, azt rendes könyvként kezelik, a többire nézve az a vélemény, hogy azokat a kiadási helyek (városok) szerint kellene csoportosítani és ezeken belül pedig bizonyos szempontok szerint elrendezni. Minden hirdetésről, egylevelés nyomtatványról is, külön cédula készül, ami Münchenben könnyen megtörténhetik, mert ilyenmű anyag gazdagság tekintetében meg se közelíti a mi gyűjteményünket. A falragaszokat, még a nagyterjedelműeket is, összehajtogatás nélkül, kiterítve, kihúzható táblásszekrényekben gondozzák, ami a leghelyesebb eljárás; a müncheni könyvtárban ennek nincs semmi akadály, ott bővében vannak a helynek; nálunk azonban a mai szűk helyviszonyok mel-

lett még gondolnunk sem lehet arra, hogy ezt a jó példát kövessük, pedig a többszörös összehajtogatás nagyban veszélyezteti az amúgy is rossz papírosra nyomott hirdetésmények épségét.

A háborúval kapcsolatos képeslevelezőlapokat rendszeresen ez a könyvtár sem gyűjti; ezek gyűjtése a nürnbergi Germanisches Museumnak feladata s ugyancsak ez a múzeum gyűjti a hadban résztvevők leveleit is.

A bajor hírlapirodalom termékeit a hadigyűjtemény számára nem szakítják ki a hírlaposztályból, hanem ott őrzik összefüggő sorozatban; ez történik a folyóiratok háborús füzeteivel és az iskolai értesítőkkal is, melyeknek háborús vonatkozású cikkeiről majd annak idején a reálkatalogus számára cédulák fognak készülni. A kéziratok, térképek és kéziratot zeneművek szintén nem oszthatnak be a háborús gyűjteménybe, hanem az illető könyvtári osztályokban maradnak.

A gyűjteményből különben a magyar irodalmi termelés teljesen hiányzik s az osztrák is elég gyéren van még ezidőszert képviselve. Az előbbire nézve készséggel ajánlottuk fel a csereviszonyt, amelyet a könyvtár vezetősége örvendetesen vett tudomásul.

IV. *Lipcse* a világháború irodalmának egyik legnevezetesebb gyűjtőhelye. Két helyen is gyűjtik, egymástól függetlenül, a háborúra vonatkozó összes nyomtatványokat anélkül, hogy egymást kölcsönösen támogatták. Mindkét gyűjtemény igen nagyszabású s mindkettő (az egyik múlt évi májusban, a másik ép ott időzésünk idején) a legérdekesebb darabokból már kiállítást is rendezett, mely nagy érdeklődéssel találkozott.

I. Az egyik gyűjteménynek létesítője dr. Albert SCHRAMM, aki a két év előtt rendezett Internationale Ausstellung für Buchgewerbe und Graphik visszamaradt anyagából, egyelőre ideiglenesen, a régi kiállítási helyiség egyik csarnokában nagyszabású múzeumot rendezett be az írás, különösen a könyvirás és könyvtechnika történetére vonatkozó elsőrangú anyagból, mely jelenleg 88 helyiséget tölt meg. Ennek a később állandóvá váló múzeumnak keretében egy tágas nagy helyiség a most folyó világháború

írott és nyomtatott emlékeinek van szentelve. Elsőrangú darabokban gazdag ez a gyűjtemény, pedig alig századrésze az anyagnak van közszemlére téve. Különösen felkeltik az érdeklődést a szükség- és tábori pénzek, tábori ujságok, belga és francia területen működő német hadi nyomdák termékei; feltűnő sok hirdetmény Insterburgból, Tilsitből az ottani orosz betörés idejéből.

Dr. SCHRAMM-ot a gyűjtés nehéz munkájában egykori Burschenschaftjának több száz olyan tagja támogatja lelkesen, akik jelenleg a keleti vagy nyugati harctereken működnek. Hathatós támogatásra talál továbbá a politikai hatóságokban s a katonai parancsnokságokban, melyek az általuk kiadott vagy hozzájuk kerülő érdekes darabokat a múzeumba juttatják. Feltűnő nagy a török mozgósítási és hadműveletekre vonatkozó eredeti írtványok, képek stb. száma; úgyszintén szépen van képviselve a balkáni államok, különösen Görögország hírlapirodalma, nemcsak egyes számokkal, hanem összefüggő sorozatokkal. A gyűjtés ez eredményét a német külügyi képviselőnek, különösen a Keleten működő konzulátusoknak lehet köszönni, melyek nagy buzgósággal és pontossággal gyűjtik össze a háborús anyagot.

A dr. SCHRAMM által létesített hadi gyűjteménynek rengeteg egyéb anyaga, mely mindent felölel, amihez a lelkes gyűjtő hozzájut, még teljes rendezetlenségben van, nagyrésze ki sincs csomagolva, úgy hogy annak rendezéséről, csoportokba osztásáról, katalógizálásáról ezidőszerint fogalmat sem alkothattunk magunknak, sőt még az anyag természetéről sem.

Ebben az óriási gyűjteményben csereanyag bőven akad; a gyűjtemény alapítója teljes készséggel ajánlotta fel a csereviszony létesítését annál is inkább, mert osztrák és magyar anyag a gyűjteményben vajmi kevés akad. Természetes, hogy ajánlatát mi is a legnagyobb örömmel fogadtuk.

2. A másik nagy gyűjteményt a mintegy három év előtt létesített és bámulatos eredményekkel dolgozó *Deutsche Bücherei* hozta létre. A németországi könyvkiadók által alapított, a szász állam és Lipcse városa által hathatósan (ezidőszerint évi 200.000 márkával) támogatott, valamint más városok és államok, úgy-

szintén osztrák és svejci könyvkiadók által is felkarolt intézmény rohamos fejlődésnek indult, hogy tetté érlelje azt a nagy gondolatot, melynek létesítését köszönheti. A cél: összegyűjteni a német s a németekre vonatkozó irodalmat a maga teljességében. A német könyvkiadók nemzeti becsületükből folyó kötelességüknek tartják minden kiadványukat beküldeni. Hogy ez micsoda mennyiséget jelent, ennek feltüntetésére elég csak azt megemlíteni, hogy csupán német szakfolyóirat (nem hirlap) évente 10.000-nél több jelenik meg. Természetes, hogy a könyvek száma ennél jóval nagyobb.

A Deutsche Bücherei ma 45 alkalmazottal és megfelelő számú szolgálóval dolgozik. Ideiglenesen a Deutsches Buchhändlerhaus és a Börsenverein által erre a célra átengedett szűk helyiségekben működik; befejezéséhez közeledik azonban már az a nagyszabású könyvtári épület, mely a szász állam által felajánlott három millió márka költségen készül. A város szélén, a Völkerschlachtdenkmalhoz egyenesen vezető uton (Strasse des 18. Oktober) áll az új könyvtár, mely a modern könyvtártechnika minden eszközével el van látva. Módunkban volt az építési terveket készítő s az építést vezető műszaki tanácsosnak (Baurat BAER) vezetésével végigjárni az új épület minden helyiségét, melyekből igen tekintélyes rész van a háborús gyűjteménynek szánva.

A Deutsche Bücherei háborús gyűjteménye ugyanolyan módon jött létre, mint maga az egész könyvtár. Elsősorban maguk a könyvkiadók, kik az intézmény fenntartói, küldik be kiadványaikat, azután a nagy mennyiségben szétküldött felhívások (városokhoz, politikai és egyházi hatóságokhoz, csapattestekhez, Burschenschaftokhoz, magánosokhoz) meghozták a kívánt eredményt. Vásárlásra csak az esetleges hiányok pótlásakor kerül a sor. Kapnak anyagot Ausztriából is, így pl. a cs. és kir. hadügy-miniszterium megküldi a többi közt a veszteséglistákat.

A háborús gyűjteményről külön növedéknaplót vezetnek, amelybe minden egyes darabot épügy bevezetnek, mint ahogy a bevezetés nálunk is külön háborús növedéknaplókba történik. A szorosabb értelemben vett irodalmi termékek, a könyvek azonban a többi könyvanyagban és nem külön nyernek elhelyezést s a külön

háborús gyűjteménybe csak az odavágó munkák esetleges dupluma kerülnek. Itt foglal azután helyet természetesen a rengeteg mennyiségű aprónyomtatvány is, amelyeket lehetőleg könyvtári kezelésben részesítenek.

Hogy milyen lesz a felállítás és katalogizálás, valamint az osztályozás rendszere, ez iránt a fogalmak a Deutsche Büchereienben sem alakultak még ki. Hadi képeslevelezőlapokat rendszeresen ez a könyvtár sem gyűjt, csak megőrzi az ajándékkép megküldöttöket. A napilapok gyűjtését nem tekinti feladatának a könyvtár s így e tekintetben nagyon hiányos lesz a gyűjtemény; ellenben a hadi újságokat, amelyeket oly nagy számban ad ki a német haderő, ritka teljességben találjuk meg a Deutsche Büchereienben. Természetesen, hogy a nagy arányokban befolyó anyag duplumokban is igen gazdag és kölcsönösen nyilvánítottuk óhajunkat s készségünket csereviszony létesítésére, mert ők is nagyon érzik a hiányát idevágó magyar és osztrák termékeknek.

V. *A berlini Königl. Bibliothek* mindazt, ami a hadi irodalom gyűjtése és rendezése körül Németországban látható, messze felülmulja. Általában e könyvtár a legnagyobb mértékben veszi ki részét a háború munkájából. Ő közvetíti a könyvküldést a táborokban levő hadsereg és a hadi kórházak részére s e célból egy Kriegsbüchereit létesített, amely az új könyvtárépületben az egyetemi könyvtár részére szánt olvasóteremben működik; másrészt pedig ez a nagyszabású könyvtár, mely a császár által az 1914. év március havában felavatott új helyiségben bámulatráméltó tevékenységet fejt ki, a hadi gyűjtemény létesítése terén is a legelső helyen áll. Mindazok a tényezők, amelyek ily gyűjtemény létrehozásához elengedhetetlenek, e könyvtárnak rendelkezésére állanak. A könyvtárnak ezidőszereint 250 alkalmazottja van, akiknek mintegy harmada katonai szolgálatot teljesít, és mégis abban a kedvező helyzetben van, hogy *búsz* alkalmazottja foglalozhatik állandóan *csakis* a háborús gyűjteménnyel és hogy ennek rendezése és felállítása céljából *harmincnál* több helyiséget foglalhatott le. Azt a tömérdék könyvkötési munkát, mely a hadi termékek kezelésével jár, a könyvtárban berendezett nagyszabású

könyvkötőműhely folytonos ellenőrzés alatt könnyűszerrel elvégzi. Ilyen körülmények között természetes, hogy a könyvtár a legáltalánosabb értelemben vett háborús gyűjtemény létesítésére törekedhetett és már eddig is bámulatatos sikereket érhetett el. Igaz, hogy ez irányban az említett körülményeken kívül minden egyéb tényező is a kezére játszik. A könyvtár királyi volta biztosítja számára a külügyi hivataltól és a legfőbb hadvezetőségtől kezdve a politikai, közigazgatási és katonai hatóságoknak teljes közreműködését és magánosok áldozatkészségét; emellett a Poroszországban neki járó kiadói (Verläger) kötelempéldányok és a rendelkezésére álló anyagi eszközök biztos garanciái egy nagy, általános háborús könyvtár létesítésének. A nemzeti összetartás dokumentálására amerikai németek, külföldön (Svejc, Svédország stb.) működő könyvtárak fáradtságos utánjárással is megszerzik a berlini könyvtár részére az ellenséges államok irodalmi termelését. Ritka gazdagságban van itt meg pl. a francia, olasz, angol, belga és különösen az orosz háborús irodalom, mely utóbbi Svédországon keresztül jut Berlinbe, míg az előbbieknél jobbra egy lausannei német könyvtár a megszerzője.

A könyvtár gyűjtése kiterjed:

1. minden hozzáférhető hírlapra és folyóíratra, idegen országbeliekre is; ezekhez igyekeznek két példányban hozzájutni, hogy az egyik, amennyiben sorozathoz tartozik, a nagy könyvtár anyagába jusson, a másik példány pedig a külön felállított hadi gyűjteményt gazdagítsa. A hírlapokból újságkivágatok is készülnek, melyek ilyen tömegben ezúttal elsőízben kerülnek rendes könyvtári kezelés alá;

2. az összes hadviselő államok és semleges országok teljes háborús irodalmára;

3. háborús képeslevelezőlapokra (Kriegspostkarten);

4. háborús térképekre;

5. háborús zeneművekre;

6. képes ábrázolásokra, még ha azok szöveg nélküliek is;

7. háborús fényképfelvételekre;

8. falragaszokra, hirdetőművekre, melyek a háborúval kapcsos-

latos, bármilyen állapotra vonatkoznak és egyéb aprónyomtatványokra; és végül

9. kéziratokra, hadi levelekre; ezekből azonban eddigelé nagyon kevés darab jutott a könyvtár birtokába.

E felsorolás mutatja, hogy a könyvtár nem gyűjtött még eddigelé több olyan fajta nyomtatványt, amelyekre múzeumunk könyvtárának figyelme elejétől fogva kiterjedt, így pl. a berlini kir. könyvtárnak nincs gyászjelentésgyűjteménye a hadban elesettekről és a hírlapokban közzétett gyászjelentéseket sem gyűjti kivágatok alakjában; nincs továbbá emlék-, záró- és hadisegélybélyeg sorozata, hiányzanak a hadisorsjegyek, szükségpénzek, a hadijótékonyásnak és közélélmzésnek mindennemű apró nyomtatott emlékei, melyekben a mi könyvtárunk igen gazdag. A berlini kir. könyvtárnak ugyanis az a véleménye, hogy ezeknek gyűjtése a hadi és oly természetű múzeumok feladata, aminők pl. a nürnbergi Germanisches Museum vagy a berlini Märkisches Museum, amelyek máris igyekeznek ilyen anyagot is gyűjteni.

Ami a gyűjtemény egyes csoportjait s ezek kezelési és rendezési módját illeti, erre nézve a következőket tapasztaltuk.

A háborús gyűjtemény csak részben alkot külön csoportot a könyvtár állományában, amennyiben a könyvek, újságok, hangjegyek, térképek, képek, képeslevelezőlapok, kéziratok nem egy egységes gyűjteményben, hanem az illető könyvtári osztályban (könyvtár, hírlapok, térképosztály, zenei osztály stb.) külön-külön csoportokban, külön nyilvántartással és katalogizálással állítatnak fel. Mikor a befolyó anyag természete szerint az illető növedéknaplóba bevezettetett, az anyag további feldolgozásra a megfelelő csoportba kerül, ahol tudományos tisztviselők (wissenschaftliche Beamte) vezetésével a segédalkalmazottak (Hilfsarbeiter) egész sora foglalkozik a rendezéssel s megfelelő mutatók készítésével.

A *hírlapok* kezelésénél különösen az újságkivágatokkal való elbánás — ami a könyvtári gyakorlatban egészen új dolog — érdekelt közelebbről. Az ezekkel foglalkozó tisztviselő egy mélyen átgondolt, szisztematikus alapra épített rendszert dolgozott ki a sokezernyi újságkivágat rendezésére. Minden kivágatot félv

papírra ragasztanak fel s ez azután tartalma szerint a 12 főosztályból álló csoportosításnak megfelelő részében nyer elhelyezést. A felállítási rendszer szigorúan logikus alapokon nyugszik s a háború előzményeiről, lefolyásáról, egyes főbb eseményeiről, jogi, közéleti, gazdasági következményeiről, segélyezési és egészségügyi intézkedésekről, az emberi lélekre való hatásáról teljes képet ad.

A hírlapoknak rendkívüli hadiesemények alkalmával megjelenő különkiadásait a sorozattól elkülönítve kezelik.

Ami a szorosabb értelemben vett háborús *könyvanyagot* illeti, melynek darabszáma ottidőzésünk idején a 4000-et jóval meghaladta, ennél is a szokásos betürendes és tárgyi címtározáson kívül főleg a reálkatalogus érdekelt, mert tisztában kell lennünk azzal, hogy a mi könyvtárunknál a reálkatalogus készítését a háborús gyűjteménnyel kell megkezdenünk. Míg Münchenben a reálkatalogus a betürendes szisztémán alapul, addig Berlinben épügy, miként az újságkivágatoknál, a historiai és logikai sorrendet veték alapul.

A háborús könyvanyag a nagy könyvtárban külön csoportot képez s hogy külsejéről is könnyen felismerhető legyen, a többi könyvanyagtól eltérő kötést kap (fekete félvászon, ráragasztott vörös címkével).

A folyóiratok és folytatásos munkák hosszú sora, valamint a füzetes vállalatok ezidőszert a folytonos gyarapodás stádiumában lévén, szerencséje a könyvtárnak, hogy ezek számára megfelelő hely áll rendelkezésére, ahol az 1000-nél több német és külföldi folyóirat és folytatásos vállalat mindenikét betürendben, külön-külön lefektetve gondozhatják, ami egyetlen módja annak, hogy az állandóan növekvő csoportokat rendben lehessen kezelni. Mikor az évfolyam vagy munka teljessé lesz, akkor az rendes könyvtári elbánás alá kerül; addig is nyilvántartás céljából betürendes cédulakatalogus áll rendelkezésre.

A kötelepéldányok nyilvántartása más alapon történik, mint a Magyar Nemzeti Múzeumban; a mi törvényünk az előállító nyomdákra hárítja a köteleességet, hogy termelésüket beküldjék, a németországi gyakorlat ezt a kiadó (Verleger) köteleességévé teszi.

S minthogy e kötelesség teljesítése a németországi kitűnő bibliografikus folyóiratok (a Hinrichs-féle katalogus, Börsenblatt stb.) segítségével könnyen ellenőrizhető, természetes, hogy a könyvtári alapkezelés is elsősorban a kiadót tartja nyilván.

A háborús *levelezőlapok* kezelése is szerfelett érdekelt, mert ez az első alkalom, hogy könyvtár ilyen tömegben jusson ehhez az anyaghoz. A berlini rendszer e levelezőlapok első rendezésénél szintén a kiadó nevét veszi alapul, ha ez a levelezőlapon nem látható, a festő, rajzoló vagy fényképész nevét s ha ez sincs rajta a lapon, akkor az az ábrázolás tárgya alapján képzett vezérszó alatt nyer elhelyezést. Kétségtelenül ez a legjobb módszer arra, hogy a gyűjtés stádiumában megállapítható legyen, valamely levelezőlap megvan-e vagy nincs. Azonban kétségtelen, hogy ezt csak ideiglenes kezelési módnak kell tekinteni; a végleges rendezésnél, valamint a katalogus készítésénél is a tartalomnak, ábrázolásnak figyelembevételét mellőzni nem lehet.

Úgy a levelezőlapokat, mint a fényképfelvételeket és önálló ábrázolásokat a térképosztályban gondozzák (Kartenabteilung). Ennek az anyagnak egyelőre csak kezdetleges lajstromozása van folyamatban szerzők, művészek, illetőleg kiadók szerint. Ezekről is olyan részletes tárgyi katalogus fog készülni, mint aminő az 1870—71. évi német-francia háború ábrázolásairól készült. Ez a kétkötetes részletes jegyzék lesz kétségtelenül irányítója a mostani háború hasonló emlékeiről készítendő katalogusnak. A képeslevelezőlapok száma ez időszerint körülbelül 10—11.000 lehet.

A nagy tömegű háborús *falragaszok, felhívások, egyleveles nyomtatványok stb.* rendezése még nem kezdődött meg. Ezek legnagyobbbrészt akkor még csomagokban voltak. Feltűnő nagy köztük a légijárművekről az ellenség által ledobott felhívások és közlések száma és rendkívül becses az az angol falragasz-sorozat, jobbjára hadiszolgálatra való felhívás, amelyekhez a kir. könyvtár svédországi összeköttetései révén jutott. A hirdetmények rendezésénél az az elv látszik uralkodóvá válni, hogy azok lehetőleg egész terjedelmükben kiterítve, védőtokban őriztessenek meg, még pedig a kiadó egyén vagy hatóság, illetőleg a kiadási hely

szerint rendezve, s ezen belül a nyomtatványok természete szerint csoportosítva (pl. hadi, közigazgatási, jótékonyági stb. ügyek).

A világháború alkalmából megjelenő nagyszámú *zeneműveket* a könyvtár zenei osztálya kezeli szintén külön nyilvántartás mellett. Ez az osztály veszi gondozás alá a hangjegyes levelezőlapokat is, amelyeknek száma ott is, mint nálunk, igen nagy. A zeneművek kezelése igen egyszerű. A terjedelmesebbeket, melyek magukban véve is önálló darabot alkotnak, külön-külön köttetik be; a kisebbekből, alakjuk szerint, 20—30-at egy-egy gyűjteményes kötetbe kötnek össze és minden kötet élén a szerzők betűrendjében készült jegyzék van. A zeneművek természetük szerint, pl. indulók, dalok, himnuszok stb. külön-külön sorozatot képeznek. Mindehhez igen kimerítő katalógusok készülnek a szövegek és dallamok szerzői szerint. A hangjegyes levelezőlapok dobozokba állítva nyernek elhelyezést, természetesen hasonló lajstromozás mellett.

A háború írott emlékeit a kir. könyvtáron kívül rendszeresen még egy berlini múzeum gyűjti: a *Märkisches Museum* s ennek kebelében alakult meg a «*Zentralstelle zur Sammlung von Feldpostbriefen*».

A múzeum vezetősége még 1914. november havában felhívást bocsátott közzé, hadi naplók és tábori levelezések megküldését kérve. A múzeum ezeket tartalmi érdekességük miatt gyűjti; ezért megelégszik esetleg másolatokkal is vagy pedig az eredetit kívánatra visszaküldi. A felhívásnak megvolt a jó eredménye; nagy terjedelmű anyag gyűlt már eddig is össze és ez egyre növekedik. A múzeum megindított egy füzetes vállalatot is ilyen címen: *Briefe aus dem Felde 1914/15.*, melyből már sok füzet jelent meg. Természetes azonban, hogy gyakran épen a tartalmilag legérdekesebb darabok nem tehetők ma még közzé nyomtatásban. A múzeum gyűjt ezenkívül háborús képeslevelezőlapokat, hirdetményeket és olyan irodalmi termékeket, amelyek elsősorban Berlinre és a brandenburgi Markra vonatkoznak. E gyűjtemény még

rendezve és katalogizálva nincs. A leveleknél a rendezés és lajstromozás alapjául a kronológiai sorrend, a levélíró neve, azután a csapattest és a levélben tárgyalt hadiesemény fog szolgálni.

A németországi könyvtárakban szerzett tapasztalatok és összeköttetések kétségtelenül gyümölcsözők lesznek az orsz. SZÉCHÉNYI-könyvtár gyűjtésére nézve úgy a gazdagítás, mint az anyag rendezése, áttekinthetősége és a használat megkönnyítése szempontjából. Ezért kívánatos, hogy a külfölddel való kapcsolat a jövőben is folytonos legyen s idővel kiterjeszkedjék oly államok könyvtáaira is, melyekhez ezidő szerint hozzáférni nem lehet. A világháború irodalma még évtizedeken át fog munkát adni a könyvtáraknak és bőven lesz alkalom arra, hogy egymást támogassuk s egymástól tanuljunk.

FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ.

MAGYAR SZÉPIRODALOM IDEGEN NYELVEN A M. N.
MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBAN.

(Nyolcadik közlemény, két szövegközi hasonmással.)

PETŐFI SÁNDOR. Elbeszélések. *Finn.*

470. Aleksanteri Petöfi. Papurikko ja valakka. Ukkovaari. Kaksi novellia. Suomentanut Meri Sulju. Arvi A. Karisto, Hämeenlinna. (1909.)

8-r. 105, 1 l. Nyomtatta: O. y. Hämeenlinnan uusi kirjapaino. 1909. U. o. Életrajzi bevezetéssel. Tartalom: 1. A fakó leány és a pej legény. — 2. A nagyapa. Rövidített fordítások. (Kirjallisia pikkuhelmiä No 13.) Jelzete: L. eleg. g. 657 ni.

Német.

471. Profaische Schriften von Alexander Petöfi. Aus dem Magyarischen von Dr. Adolph Rohut. Leipzig, Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. (1894.)

16-r. 182 l. A fordító előszavának kelte 1894. július 1. A füzet PETŐFI egyéb prózai munkáin kívül a következő három elbeszélést tartalmazza: 1. Schrecken und Falbe. (A fakó leány és a pej legény.) — 2. Der Grosspapa. (A nagyapa.) — 3. Die Flüchtlinge. (A szökevények.) — (Universal-Bibliothek 3455, 3456.) Jelzete: L. eleg. g. 811 l.

PETŐFI SÁNDOR. A hóhér kötele. *Horvát.*

472. Dželatov konopac. Romantična pripoviest po Alexandru Petöfiju. Budapešt, 1897. Izdanje Kolomana Rozse i supruge.

8-r. 136 l. Öt képpel. Jelzete: P. o. hung. 1252 a.

Német.

473. Der Strick des Henkers. Roman von Alexander Petöfi. Aus dem Ungarischen von Johann Kömödy. Leipzig, Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. É. n.

16-r. 127 l. (Universal-Bibliothek 777.) Jelzete: L. eleg. g. 811 l.

474. Des Scharfrichters Strick. Roman von Alexander Petöfi. Aus dem Ungarischen übersetzt von Eugen Müller. [Klausenburg, 1876. Druck von J. Gámán's Erben.]

8-r. 184 l. 3 példány, különböző színű borítékkal. Jelzete: P. o. hung. 1852 c, 1853 r és 1853 j.

475. Des Fenfers Strich. Eine romantische Erzählung nach Alexander Petöfi. Budapest, 1896. Druck und Verlag von Kol. Rozsa und Frau.

8-r. 117 l. Öt képpel. Jelzete: P. o. hung. 1253 jb.

Tót.

476. Katov pövráz. Romantická udalostf. Dla Alexandra Petöfihó preložil K. Č—a. Budapest 1895. Tlačou Kolomana Rozsa a manželky.

8-r. 147 l. Illusztrálva. Jelzete: P. o. hung. 1253 ja.

476a. U. a. Budapest 1899. Tlačou Kolomana Rozsa a manželky.

8-r. 147 l. Öt képpel. Jelzete: P. o. hung. 1253 jc.

PÉTZELI JÓZSEF. Versek II. Leopold megkoronáztatásának ünnepére.

Francia.

477. Vers hongrois et francais (*sic*) pour la fête du Couronnement de Léopold II. Magyar és frantzia versek mellyek II. Leopold' örökös királyunk' meg-koronáztatásának Innepére kéfzítettetek Pétzeli József Komáromi Predikátor által. Komáromban, Wéber Simon Péter' betűivel. 1790.

8-r. (16) l. Kétnyelvű kiadás, szerző saját fordítása. A csupán francia nyelven megirt előszó erről a következőkép számol be: «Le Lecteur aura la bonté de considérer, que l'Auteur de ces Vers n'est ni Poete ni Francais. — Il est peut etre le premier de sa nation, qui au moins dans le sein de sa Patrie ait osé rimer en Francais; car il n'a pas la pretention de se croire Poete. —

«Les Poetes Francais ne seront pas jaloux d'un Hongrois, de ce qu'il ose de loin suivre leurs traces, en rimant dans une langue, qu'il ne possède que tres mediocrement, et qu'il n'aueroit jamais apprise, s'ils n'y avoient pas escrit.» Jelzete: Hung. l. 2695.

POMPÉRY JÁNOS. A tihanyi viszhang. *Német.*

478. Das Echo Tihany. Märchen von Pompéry, überfetzt durch Kertbeny. Pest 1853. Emil Müller's Buchdruckerei.

8-r. 36 l. Kétnyelvű kiadás, magyar és német címlappal. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1262 d.

PORZSOLT KÁLMÁN. A bankigazgató. (Magyarul nem jelent meg.) *Német.*

479. Der Bankdirektor. Schauspiel in 3 Akten von Koloman Porzsolt. Übersetzt von Lajos Brájjer. Für die deutsche Bühne bearbeitet von Fred Heller. Als Manuskript gedruckt. (Nagybecskerek, 1915.)

8-r. 80 l. Nyomtatta: Paul Pleitz, Nagybecskerek. Jelzete: P. o. hung. 1265 ak.

PORZSOLT KÁLMÁN. Sport és szerelem. *Német.*

479. *bis.* Sport und Liebe. Heitere Geschichten aus der Sportwelt. Nach dem Ungarischen des Koloman von Porzsolt, überfetzt und frei bearbeitet von Dr. Adolph Rohut. Berlin. Verlag von Siegfried Frankl. 1891.

8-r. IV., (2.) 98 l., illusztrálva. Nyomtatta: G. Zahn & H. Baendel, Kirchhain N.-L. Jelzete: L. eleg. m. 931.

RÁKOSI JENŐ. Aesopus. *Cseh.*

480. Aesop. Veselohra v pěti jednánich. Sepsal Rákosi Jenő. Z maďarského přeložil a úvodem opatřil Frant. Brábek. V Praze. Nakladatel Fr. A. Uzbánek. 1873.

8-r. XII, 176 l. Nyomtatta: Tiskem Rohlička a Sieverse. U. o. (Divadelni svět. Svazek VI.) Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1277 ab.

Német.

480a. Äsop. Lustspiel in fünf Aufzügen von Eug. Rákosi. Autorisierte Übersetzung aus dem Ungarischen von Ella Triebnigg. Strassburg i. E. Verlag von Josef Singer. 1905.

8-r. 157 l. Nyomtatta: Du Mont—Schauberg u. o. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1277 za.

RÁKOSI VIKTOR. [Elbeszélések.] *Német.*

481. Mein Dorf und andere heitere Geschichten von Victor Rákosi. Leipzig, Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. É. n.

16-r. 107, 1 l. Tartalma: Életrajzi bevezetés. — 1. Mein Dorf. (Az én falum. A falu meg a város.) — 2. Kamper und Kohn. (Kamper és Kohn szódavizgyára. U. o.) — 3. Auf der Strassenbahn. (Lóvasuton. Sipulusz humoros elbeszélései. III.) — 4. Die Erbschaft. (Az örökség. U. o. IV.) — (Universal-Bibliothek 3115.) Jelzete: L. eleg. g. 811 l.

482. Wie man sich einen Gatten leiht und andere heitere Geschichten von Victor Rákosi. Autorisierte Übersetzung aus dem Ungarischen von Camilla Goldner. Leipzig, Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. É. n.

16-r. 30, 1 l. Tartalom: 1. Wie man sich einen Gatten leiht. (?) — 2. Besuch aus der Hauptstadt. (Zónás atyafiak. A falu meg a város.) — 3. Meine Reise nach Amerika. (Amerikai utam. Sipulusz humoreszkjei.) — 4. Der Gründer. (Az alapító. U. o. III.) — 5. Organisierung der Onkel. (A nagybácsik szervezkedése. Sipulusz humoreszkjei II.) — 6. Die Gesellschaft in Kereki. (A társaság Kerekiben. A falu meg a város.) — 7. Der Landaufenthalt. (Nyaralás. U. o.) — 8. Das Denkmal in Felső-Árpás. (?) — 9. Die Tartaren-Sauce. (A tatár szósz. Sipulusz humoreszkjei III.) — 10. Der Mord in der Tintenfabrik. (Gyilkosság a tintagyárban. A falu meg a város.) — 11. Das Krokodil. (A krokodilus. Sipulusz humoreszkjei II.) — (Universal-Bibliothek. 4114.) Jelzete: L. eleg. g. 811 l.

REINER ZSIGMOND. Egy görbe országból. *Német.*

483. Aus einem krummen Lande. Aus dem Ungarischen des Sigismund (Ste) Reiner von Trma Reiner. Dresden, C. Piersohns Verlag. É. n. 8-r. X, 182 l. Nyomtatta: u. a. Jelzete: P. o. hung. 1281 ci.

REVICZKY GYULA. [Válogatott költeményei.] *Német.*

484. Auswahl von Gedichten, nach dem ungarischen Texte des Dichters Reviczky Gyula, in metrischer deutscher Übertragung und mit einer Einleitung versehen von Dr. S. Naschér. Budapest, R. Lampel. Berlin, Bruno Witt. 1896.

Kis 8-r. 92, (8) l. Nyomtatta: Anton Kollár & Sohn, Baja. Tartalma: 1. Liebe dein Vaterland. (Szeresd hazádat.) — I. Aus dem Leben des Dichters: 2. Verhängniss. (Végzet.) — 3. Der Waisenknabe. (Az árva fiú.) — 4. Als ich zwanzig Jahre alt war. (Mikor húsz éves lettem.) — 5. Mannesalter. (Férfikor.) — 6. Glückliche Zeit. (Boldog idő.) — 7. Lebens-Harmonie. (Életharmónia.) — 8. Die gefundene Rose. (Talált rózsá.) — 9. Lüge hab' ich nie geschrieben. (Hazugságot sohsem irtam.) — 10. Ich rechne. (Számológatom.) — 11. An den Tod. (A halálhoz.) — 12. Nach den Tode. (A halál után.) — 13. Die eigene Grabschrift. (Időelőtti sírvers.) — 14. Nirvana. — II. Aus der religiösen Gedankenwelt: 15. Gott. (Isten.) — 16. Mein Gebet. (Imádságom.) — 17. Vater unser. (Miatyánk.) — 18. Mein Gebetbuch. (Imakönyvem.) — 19. Meine Lieder. (Dalaim.) — III. Aus der Natur: 20. Frühlings-Sehnsucht. (Tavaszhagy.) — 21. Es wird Frühling. (Tavaszdik...) — 22. Mai. (Május.) — 23. Es regnet. (Esik, esik.) — 24. Zum Herbst. (Ősz felé.) — 25. Herbstrose. (Őszi rózsá.) — 26. Das leere Schwalben-Nest. (Az üres fecskéfészék.) — IV. Aus dem Reiche der Liebe: 27. Philosophie der Liebe. (Szerelem filozófiája.) — 28. Reise-Erinnerung. (Uti emlék.) — 29. Unterwegs. (Utközben.) — 30. Wen wir lieben. (Akit szeretünk.) — 31. Sie nicket mir zu. (?) — 32. Der Fischfang. (Halászat.) — 33. An Edith. (Édithez.) — 34. Einer Braut. (Egy menyasszonynak.) — 35. Die Blume fällt. (Hull a virág.) — 36. Verwaist in der Liebe. (A szerelem árvája.) — 37. Wenn ich nicht mehr lieben werde. (Ha már szeretni nem fogok.) — V. Über die Litteratur: 38. An Arany János. (Arany János.) — 39. An Schopenhauer. (Schopenhauer olvasása közben.) — 40. An Turgenjeff. (Turgenyev.) — 41. An Mirza Schaffi. (Mirza Saffinak.) — VI. Erdachtes und Erzähltes: 42. Die Confirmandin. (Áldozó kislány.) — 43. Das Veilchen-Mädchen. (Ibolyát áruló lány.) — 44. Rosa's Brief aus dem Pensionate. (Róza levele a nevelőből.) — 45. Der Waise. (Az árva.) — 46. Singender Bettler. (Éneklő koldus.) — 47. Satan. — 48. Zwei Gänse. (A két lúd.) — 49. Der Ring der Verstorbenen. (A halott gyűrűje.) — VII. Sittenweisheit und Lebenswahrheit: 50. Mein Herz. (Szívem.) — 51. Mein Schicksal. (Sors.) — 52. Schade wars... (Kár volt.) — 53. Ich liebe die Einsamkeit. (Szeretem a magányt.) — 54. Klaget nicht. (Ne vadjátok...) — 55. Die Welt soll nichts von dir wissen. (Ne tudja rólad a világ.) — 56. Allein. (Egyedül.) — 57. Gute Seelen. (Jó lelkek.) — 58. Unfruchtbare Welt. (Meddő világ.) — 59. Das war damals. (Az akkor volt.) —

60. Als ich noch weinen konnte. (Mikor még sírni tudtam.) — 61. Das Weihnachtsfest eines Junggesellen. (Agglegény karácsonya.) — 62. Einem Ehrgeizigen. (Dicsvágyónak.) — 63. Subventionierter Dichter. (Segélyzett költő.) — 64. Des Dichters Loos. (Költők sorsa.) — 65. Sempar idem. — 66. Finale. — VIII. Vaterlands-Liebe: 67. Wahlspruch. (Jelszó.) — 68. Petőfi lebt. (Petőfi él.) — 69. An Szegedin! (Szeged.) — 70. In Budapest. (Budapest.) — Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1291 r.

RÉVAI MIKLÓS. Az új századra. *Német.*

485. Carmina quaedam Joannis Nicolai Révai... Accesservnt amicorum iudicia recentiora. Sopronii Typis Antonii Siess, 1801.

8-r. 48 l. A 40—43. l. olvasható: «Wörtliche Übersetzung der Ode auf das neue Jahrhundert an den Bischof von Siebenbürgen», prózai fordítása a 35—39. lapon található magyar eredetinek. Jelzete: Hung. l. 2730.

SZABÓNÉ NOGÁLL JANKA. Lenvirág. *Német.*

486. Die Flachsbülme. Erzählung von Janka von Szabó-Nogáll. C. Daberlow's Verlag in Wien. É. n.

8-r. 64 l. Fordította a szerző életrajzát tartalmazó előszó szerint Oscar von KRÜCKEN. (Allgemeine National-Bibliothek. 212.) Jelzete: L. eleg. g. 531 at.

SZALÓCZY BERTALAN. A malomban. *Német.*

487. In der Mühle. Von Bartolomäus Szalóczy. Autorisierte Übersetzung aus dem Ungarischen von Andor v. Spóner. (Monatsschrift für neue Litteratur und Kunst. Heft VIII. Mai 1897.) Verlag Siegfried Cronbach. Berlin.

8-r. 602—610 l. Nyomtatta: J. Kereskes. Csupán ez első közlemény van meg. Jelzete: P. o. hung. 1380 ja.

SZATHMÁRY P. KÁROLY. Piros könyv a magyar nép számára. *Tót.*

488. Červená knížka pre šarisko-slovenski a sušedni narod. Vedľa Karola P. Szathmáry-ho. Preložil Josef Plavetzky. V Budapešte, 1884. Z tlačarni uherski kráľ. university.

8-r. 64 l. Jelzete: P. o. hung. 1389 v.

SZENDÉNÉ-DÁRDAI OLGA. Rozsda. *Német.*

489. Rost. Roman von Olga von Szende-Dárdan. Teschen, Wien, Leipzig. Verlag von Karl Brocháska. (1912.)

8-r. (4.) 370 l. Nyomtatta u. a. Teschen. Jelzete: P. o. hung. 1396 ko.

SZENTJÓBI SZABÓ LÁSZLÓ. Mátyás király. *Német.*

490. Matthias Corvinus, oder: Volksliebe ist edler Füraten Lohn. Ein National-schauspiel in drey Aufzügen... Nach der Geschichte bearbeitet durch Ladislaus Szabo, Edlen von Szent Job. Ofen, gedruckt und zu finden bey Katharina Lanterer, Wittwe und Erben. 1792.

8-r. (4), 105 l. Szerző saját fordítása, amint ez az előszó következő részletéből kiviláglik: «die erste Arbeit, die ich je in der Dramatik, und in dieser Sprache wagte.» Jelzete: P. o. hung. 1352.

SZIGLIGETI EDE. A cigány. *Finn.*

491. Mustalainen. Alkuperäinen unkarilainen näytelmä 3:ssä näytöksessä. Soitannon, laulum jen ja tanssin kanssa. Kirjoittanut Edvard Szigligeti. Unkarin kielestä suomentanut toht. J. Szinnyi. Helsingissä, 1879. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa ja sen kustannuksella.

16-r. 107 l. Jelzete: P. o. hung. 1433 j.

SZIGLIGETI EDE. Fenn az ernyő nincsen kas. *Német.*

491. *bis.* Hauschgold. Lustspiel in drei Akten. Nach dem Ungarischen des Ed. Szigligeti. Frei bearbeitet von J. Schnizer. Budapest. C. Grill, 1879.

8-r. 175 l. Nyomtatta: Franklin Verein u. o. Szabad verses átdolgozás. A színhely Bécsbe van áttéve, a szereplők német neveket viselnek. Az előszó szerint SCHNITZER a Burgtheater számára a Trónkeresőt is átdolgozta, ez azonban nincs meg könyvtárunkban. Lehet, hogy nyomtatásban meg sem jelent. SZINNYEI¹ legalább nem tud róla. Jelzete: P. o. hung. 1433 h.

SZIGLIGETI EDE. Nőuralom. *Szerb.*

491. *ter.* Женска влада. Весела игра у три чина. Написао Е. Сиглигетија. С мађарског превео Љубомир Лотић. Издање Накладне штампарије у В.-Кикинди 1889.

16-r. 69 l. (Поворишна библиотека. Св. 7.) Jelzete: Paed. 1407.

SZIKRA. A bevándorlók. *Német.*

492. Die Einwanderer. Roman aus der ungarischen Gesellschaft von Szikra (Gräfin Iska Teleki). Einzig autorisierte Übersetzung von Arthur S. Ebenthal. Verlag Fritz Sachs. 1905. Wien, Leipzig, Budapest.

8-r. 168 l. Nyomtatta Neuwald Illés, Budapest. Jelzete: P. o. hung. 1452 ge.

SZINI GYULA. [Elbeszélések.] *Német.*

493. Die gelbe Kalesche. Novellen von Julius Szini. Übertragen von Stefan J. Klein. 1914. Saturn-Verlag. Heidelberg-Budapest.

8-r. 84, (1) l. Nyomtatta: Mänicke und Jahn, Rudolstadt. Tartalom: 1. Der Lebküchler. (A bábsütő. Trilibi és egyéb történetek.) — 2. Die Gelbe Kalesche. (A sárga batár. Lelki kalandok.) — 3. Triliby. (Trilibi V. Trilibi és egyéb történetek.) — 4. Die Schwalben. (A fecskék. Lelki kalandok.) — 5. Die Legende vom Prinzen Yoru. (?) — 6. Pax vobiscum. (Pax vobiscum. Lelki kalandok.) — (Magyarische Bibliothek. I. Band.) Jelzete: L. eleg. g. 261 ad.

SZINI GYULA. Lelki kalandok. *Német.*

L. 493 sz. a.

¹ Magyar írók élete és munkái. XIII. kötet.

SZINI GYULA. Trilibi és egyéb történetek. *Német.*

L. 493. sz. a.

SZOMORY DEZSŐ. [Elbeszélések.] *Francia.*

494. Désiré Szomory. Les grands et les petits moineaux. Traduits du hongrois par Gaston d'Hailly. Paris. Alphonse Lemerre, éditeur. MDCCCXCV.

8-r. (4), 287, 2 l. Tartalma: 1. Le cas d'André Pasztor. (Nyomoruság. Elbukottak.) — 2. Lettre de la mort. (?) — 3. L'oeuvre. (?) — 4. La morte fermée. (Pusztulás. Elbukottak.) — 5. La fable du pauvre Paillasse (?) — 6. Oraison funèbre sur Barnabé-le-Fort. (?) Jelzete: P. o. hung. 1441 ba.

SZOMAHÁZY ISTVÁN. A Clairette-keringő és egyéb elbeszélések. *Cseh.*

495. Szomaházy István. Valčík Clairettin a jiné povídky. Z maďarštiny přeložil Gustav Narcis Mayerhoffer. V Praze. Knihtiskárna F. Šimáček, nakladatelé, 1897.

16-r. 77, (2) l. Tartalom: 1. Valčík Clairettin. (A Clairette keringő.) — 2. Pohádka o louně. (Mese a lantról.) — 3. Biskupova smrt. (A püspök halála.) — 4. Správce konkursní podstoty. (A tömeggondnok.) — 5. Sen bratra Sylvestra. (Szilveszter-testvér álma.) — 6. Od rána do večera. (Alkonytól hajnalig.) — 7. Věno. (A hozomány.) — 8. Klíče. (A kulcsok.) — (Levné svazky novel. 98.) Jelzete: L. eleg. g. 776 l.

TATÁR PÉTER. A haza bölcse, Deák Ferenc. *Német.*

496. Franz Deák, der Landesherr. (Pest, 1866. Druť von A. Bucszánszky.)

4-r. (4) l. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 217 p.

TATÁR PÉTER. A két sziklavár Erdélyben. *Német.*

497. Die beiden Felsen-Burgen in Siebenbürgen oder: Paul und Julien's traurige Geschichte in 10 Bildern von Peter Tatar. Pest. (1857.) Druť und Verlag von Mojs Bucszánszky.

8-r. 44 l. Jelzete: P. o. hung. 1448 g.

497a. U. a. Pest, 1870. Druť und Verlag von Mojs Bucszánszky.

8-r. 47 l. Jelzete: P. o. hung. 1448 w.

TATÁR PÉTER. Bohó Misi. *Tót.*

498. Sjaštkara Mišja život a výstupky. Bijał Peter Tatár. Prvá čiastka. W Pešti 1869. Tlačí a mydáwa Mojs Bucszánszky.

8-r. (32) l. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1448 p.

TATÁR PÉTER. Ifj. Bogár Szabó Imre éleleírása és halála. *Német.*

499. Lebenslauf und Tod des berühmten Räubers Emer. Bogár Szabó jun. der zu Pest am 19 Juli 1862. Standrechtlich hingerichtet wurde.

Bon Péter Tatár jun. (Pest, 1862. Druck und Verlag von Alojs Bucsánszky.)

8-r. 15 l. Vers és próza. Jelzete: Hung. h. 5998 a.

TATÁR PÉTER. Patkó Bandi élete és halála. *Tót.*

500. Život a smrt Patkó Bandi-ho powest něho wódca zbojníkow pišal Peter Tatár. Z maďaršého preložil J. K. H. B. Bessli, 1865. Tlačou a wydanim Alojza Bučánský-ho.

8-r. 16 l. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1448 m.

TATÁR PÉTER. Szerencsekönyv. *Német.*

501. Glücksbüchlein... von Péter Tatár jun... und... Péter Tatár sen. Pesth, 1863. Druck und Verlag von Alojs Bucsánszky.

8-r. (48) l. Illusztrálva. Verses fordítás. Jelzete: Gymn. 386 o.

Tót.

502. Knižočka šťastia. Spisal Petor Tatar, mladši... a štálat Petor Tatar, straffi. Dla druhého widania zopolowenčil J. K. H. Bessli 1865. Tisť a náklad Alojza Bučánský.

8-r. (48) l., illusztrálva. Verses fordítás. Jelzete: L. eleg. m. 1129 e.

502a. Ugyanaz. B. Budapesti, 1906. Tlačou a nákladom Kolomana Kózsú a jeho manželky.

8-r. (48) l., illusztrálva. Jelzete: L. eleg. m. 1129 ea.

TÉLFY IVÁN. Athén harminc zsarnoka. *Német.*

503. Athens dreißig Tyrannen. Roman von J. B. Telfy. Pest, 1871. Verlag von Wilhelm Lauffer.

8-r. (4), 278, (6) l. Nyomtatta: Victor Hornyánszky. Jelzete: P. o. hung. 1454 i.

THEWREWK ÁRPÁD. Az első szerelmes levél. *Oláh.*

504. A. Thewrewk. Intâia scrisoare de dragoste. Monolog comic. Traducere de Seb. Bornemisa. Editura Librăriei nationale, Orăștie. (1911.)

16-r. 8 l. Nyomtatta: I. Mofa. u. o. Jelzete: P. o. hung. 1457 q.

TOLDY ISTVÁN. Livia. Cornélia. *Német.*

505. Zwei Schauspiele von dr. Stefan Toldy, aus dem Ungarischen übersetzt von Alexander Rosen. Wien, 1875. Verlag von L. Rosner.

8-r. 168 l. Nyomtatta: Franklin-Verein Budapest. Tartalma: Livia. Cornelia. Jelzete: P. o. hung. 1488 n.

TOMPA MIHÁLY. Virágregék. *Német.*

506. Blumen-Märchen von Michael Tompa. Frei übersetzt aus dem Ungarischen. Berlin, 1905. K. Singer & Co.

8-r. 123, (3) l. Nyomtatta: J. Horowitz Nachfolger u. o. Szabad verses fordítása a teljes gyűjteménynek, rövid életrajzi bevezetéssel. A fordítást budahegy-i PAUER Mariska végezte.¹ Jelzete: P. o. hung. 1489 aa.

TORMAY CECIL. Emberek a kövek között. *Francia.*

507. Cécile de Tormay. Au pays des pierres. Traduit du hongrois par Marcelle Tinayre et Jean Guerrier. Paris. Calmann-Lévy, Éditeur. (1914.)

8-r. (4), VI, 284 l. Nyomtatta: E. Grevin, Lagny. A borítékon: *deuxième édition.* Az előszó szerint a két fordító munkája a következőképp oszlott meg: «Au pays des pierres a été traduit littéralement du hongrois par M. Jean Guerrier. Je n'ai fait que reprendre la version française pour lui donner une forme plus littéraire tout en respectant le mouvement et le caractère du style.» Jelzete: P. o. hung. 1490 di.

Német.

508. Menschen unter Steinen. Roman von Cecilie von Tormay. S. Fischer, Verlag. Berlin, 1912.

8-r. 224 l. Nyomtatta: Wilhelm Hecker, Gräfenhainchen. A címlap fonákján: Berechtigte Übertragung aus dem Ungarischen von Ernst GOTH. Jelzete: P. o. hung. 1490 dh.

TÓTH KÁLMÁN. (Költeményei.) *Német.*

509. Zwanzig Gedichte von Koloman Tóth (Tóth Kálmán). Aus dem Ungarischen von Sidonie Zerfowitz. Wien, 1874. Verlag von L. Rosner.

16-r. 70, (2) l. Nyomtatta: Eduard Sieger u. o. Tartalom: Bevezetés. 1. Voran! (Előre!) — 2. Wer war grösser? (Ki volt nagyobb?) — 3. Wer waren die Honvéds. (Kik voltak a honvédek?) — 4. An eine Leidende. (Egy szenvedőhöz.) — 5. Beneide nicht. (Ne irigyeld.) — 6. An einen Blumenstrauß. (Egy bokrértára.) — 7. Nicht schmerzt das Weh am tiefsten. (Nem az a fájdalom.) — 8. Es pfeift der Wind. (Fütyül a szél.) — 9. Das bleiche Weib. (Sápadt asszony.) — 10. Wozu ist doch das Herz, wozu die Liebe denn darin. (Minek van a szív s a szívben szerelem?) — 11. Der Tod. (Halál.) — 12. An meinen Béla. (Bélámnak.) — 13. Sanft ruht mein Haupt. (Édes anyám.) — 14. Am Grabe meiner Mutter. (Anyám sírjánál.) — 15. Schwur. (Eskü.) — 16. Gewölke. (Boru.) — 17. Du liebst sie immer rasend noch. (Kevélyen mondtam.) — Jelzete: P. o. hung. 1490 x.

TÓTH KÁLMÁN. Kinizsi Pál. *Német.*

510. Heldenthaten des berühmten ungarischen Anführers Paul Kinizsi. Nach der ungarischen Erzählung des Colomann Tóth. Deutsch übersezt von S... Wiener. Pesth, 1855. Druck und Verlag von Moys Bucsánszky.

8-r. 80 l. Jelzete: P. o. hung. 1490 e.

¹ V. ö. fordító sajátkezű ajánlását a múzeumi példányon.

511. Paul Riniſchi der ungarische Volks-Held... Magyariſches National-Gedicht in völlig freier Umdichtung nach dem ung. Original von Richard von Meerheimb. Peſt, Wien & Leipzig, 1865. Verlag von Wilhelm Lauffer.

8-r. 106 l. Nyomtatta : Hornyánszky & Hummel, Peſt. Jelzete : P. o. hung. 1490 f.

VADNAI KÁROLY. A rosz szomszéd. *Német.*

512. Der böſe Nachbar. Erzählung von Carl Vadnai. Deutſch von Margaretha Heſſſch. Wien und Breſburg, 1884. Selbſtverlag von Alex. F. Heſſſch.

8-r. 109 l. Nyomtatta : C. Angermayer, Pozsony. Jelzete : P. o. hung. 1509 za.

VADNAI KÁROLY. Az elſülyedt aſszony. (Elbeszélések.) *Cseh.*

513. Károly Vadnai: «Ztracená žena.» Novella. Z maďarſtiny přeložil O. S. Vetti. V Praze. Nakladatelství J. Otto knihtiskárna. É. n. 16-r. 48 l. (Knihovna Besed lidu 57.) Jelzete : L. eleg. g. 555 h.

VADNAI KÁROLY. Az öröklés tana. (Elbeszélések.) *Cseh.*

514. Karel Vadnai: Bojovník za svobodu. Povídka. Z maďarského přeložil G. N. Mayerhoffer. V Praze. Nakladatelství J. Otto knihtiskárna. É. n.

16-r. 40 l. Nyomtatta : u. a. (Knihovna Besed lidu 25.) Jelzete : L. eleg. g. 555 h.

VADNAI KÁROLY. Elbeszélések. *Cseh.*

L. 513—514. sz. a.

VADNAI KÁROLY. Éva leányai. *Cseh.*

515. Vadnai Károly. Dcery Eviny. Z maďarſtiny přeložil Gustav Narcis Mayerhoffer. V Praze. Knihovna F. Šimáček, nakladatelé. 1894—95.

16-r. 2 köt. 79, (1); 77, (1) l. (Levné svazky novel 35., 50.) Jelzete : L. eleg. g. 776 l.

VÁRADI ANTAL. Iskárioth. *Német.*

516. Iskarioth. Tragödie in fünf Aufzügen von Anton Váradi. Aus dem Ungarischen übertragen von Peter Somogyi. Budapest, 1895. Verlag von Singer & Wolfner.

8-r. 112 l. Nyomtatta : Budapesti Hirlap. U. o. Verses fordítás. Jelzete : P. o. hung. 1514 ca.

VÁRADI ANTAL. Ráfael. *Német.*

517. Raffael. Drama in vier Aufzügen von Anton Váradi. Aus dem

Ungarischen übertragen von Peter Somogni. Budapest, 1894. Verlag von Singer & Wolfner.

8-r. 108 l. Nyomtatta: Budapesti Hirlap. U. o. Verses fordítás. Jeltete: P. o. hung. 1514 kb.

VÉR MÁTYÁS. Pasztellek. *Német.*

518. Pastelle von Matthias Vër. Aus dem Ungarischen übersetzt von Josefine Kaufmann. Strassburg i. E. und Leipzig. Verlag von Josef Singer, 1910.

8-r. 207 l. Nyomtatta: M. Du Mont Schauberg, Strassburg. Jeltete: P. o. hung. 1521 u.

VÉRTESI ARNOLD. Nyolcezer forint. (Ezer elbeszélés.) *Német.*

519. Wegen zehntausend Gulden. Von Arnold Vértési. C. Daberfow's Verlag in Wien. É. n.

8-r. 44 l. Nyomtatta: Fr. Winiker & Schickardt, Brünn. A fordítás, a kiadó megjegyzése szerint, Alexander F. HEKSCH munkája s utóbbinak *Aus Ungarns Novellenschatz* c. 1884-ben megjelent kötetéből való. Rövid életrajzi bevezetéssel. (Allgemeine National-Bibliothek. 180.) Jeltete: L. eleg. g. 531 at.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY. (Költemények.) *Francia.*

520. Fête du centenaire du poète hongrois Michel Vörösmarty, présidée par M. Sully-Prudhomme. — Conférence de M. A. de Bertha. Paris, Librairie Plon, 1900.

8-r. (4), 40 l. Nyomtatta: Plon-Nourrit et Cie. U. o. Tartalma: I. Discours de M. SULLY-PRUDHOMME. E rövid tanulmány, melyben a jeles költő VÖRÖSMARTY költői jelentőségét fordítások alapján fejtegeti s jellemzését is megkísérli, elkerülte KARL Lajos figyelmét, aki pedig egész könyvet szentelt SULLY-PRUDHOMME-nak. — II. Conférence de M. A. BERTHA. Ez utóbbiba a következő versek prózai fordítása van beleszöve: 1. Défaite de Zalan. (Zalán futása I. ének 1—31. sor.) — 2. Paroles graves. (Szózat.) — 3. La mère délaissée. (Az elhagyott anya.) — 4. La maison du pays. (Országháza.) — 5. Le vieux tzigane. (A vén cigány.) — 6. Le livre de la pauvre femme. (A szegény asszony könyve.) — 7. A une rêveuse. (A merengőhöz.) — 8. Extase. (Ábránd.) — 9. Les chants d'oiseaux. (Madárhangok.) — 10. La belle Ilonka. (Szép Ilonka.) — 11. Napoléon. — 12. Les souris. (Az egerek.) — 13. Liszt Ferenchez. — A költeményeket az előadáson GÉNIAT kisasszony, továbbá DEHELLY és RAVET urak, a Comédie Française tagjai szavalták. Jeltete: Hung. l. 565 i.

Német.

521. Gedichte von Michael Vörösmarty. Aus dem Ungarischen in eigenen und fremden metrischen Übersetzungen herausgegeben durch R. M. Kertbeny. Pest, Robert Lampel. Leipzig, C. G. Schulte. 1857.

16-r. XLV, 156, (4) l. Nyomtatta: Giesecke & Devrient, Leipzig. Tartalma: 1. Sonett. — 2. Der Bekümmerte. (A tündődő.) — 3. Der

Wolf. — 4. Das schöne Mädchen. (A szép leány.) — 5. Andor's Klage. (Andor panasza.) — 6. Iluska's Klage. (Nach Greguss.) (Ilus panasza.) — 7. Die wüste Csárda. (Pusztá csárda.) — 8. Schwarzes Auge. (Fekete szem.) — 9. Die Liebenden. (A szeretők.) — 10. Spiegel. (?) — 11. Die schöne Frau. (Szép asszony.) — 12. Räuberleben. (Beckserkei.) — 13. Freiong. (A kérő.) — 14. Hirtenmädchenlied. (Pásztorlány dala.) — 15. König Salamon. (Salamon.) — 16. Schön Ilonka. [Von Dux.] (Szép Ilonka.) — 17. Der Heimathslose. [Von Steinacker.] (A hontalan.) — 18. Die Aufblühende. (A szép hajadon.) — 19. Aufruf! (Szózat.) — 20. An eine Dame. (Az uri hölgyhöz.) — 21. An Franz Liszt. (Liszt Ferenchez.) — 22. Das Lied von Fóth. (Fóti dal.) — 23. An eine Sinnende. (A merengőhöz.) — 24. Das Buch der armen Frau. (A szegény asszony könyve.) — 25. Gedanken in einer Bibliothek. (Gondolatok a könyvtárban.) — 26. Dem alten Zigeuner. (A vén cigány.) — Verses fordítás, a költőt méltató előszóval, életrajzi bevezetéssel és jegyzetekkel. Jelzete: P. o. hung. 1588.

522. Michael Vörösmarty's ausgewählte Gedichte. Deutsch von Paul Hoffmann. Als Manuscript gedruckt. Budapest, 1886.

16-r. 166, (4) l. Nyomtatta: Act. G. Athenaeum u. o. Tartalma: Fordító előszava. 1. Vorwort. (Előszó.) — Lebensbetrachtung: 2. An die Sinnende. (A merengőhöz.) — 3. Gedanken vor einer Bücherei. (Gondolatok a könyvtárban.) — Erzählendes: 4. Der ungarische Dichter. (A magyar költő.) — 5. Szilágyi und Hajmási. (Szilágyi és Hajmási.) — 6. Der Taucher Kund. (A buvár Kund.) — 7. Toldi. — 8. Der greise Held. (Az ősz bajnok.) — 9. Studio Gabriel. (Gábor diák.) — 10. Salamon. — 11. Schön-Helene. (Szép Ilonka.) — 12. Andree Mohn. (Mák Bandi.) — 13. Märchen von der Rosenknospe. (Mese a rózsabimbóról.) — 14. Das Buch der armen Frau. (A szegény asszony könyve.) — Gesellig Heiteres: 15. Fóter Lied. (Fóti dal.) — 16. Schlechter Wein. (Rossz bor.) — 17. Guter Wein. (Jó bor.) — Patriotischer: 18. Aufruf. (Szózat.) — 19. An die vornehme Frau. (Az uri hölgyhöz.) — 20. An die ungarischen Frauen. (A magyar hölgyekhez.) — 21. Was sie thun? (Mit csinálunk.) — 22. Hymne. (Hymnus.) — 23. Das Schicksal und der Ungar. (A sors és a magyar ember.) — 24. Weissagung. (Jóslat.) — Epigramme: 25. Feuer und Wasser. (Tűz és víz.) — 26. Das schalkhafte Mädchen. (A csalfa lány.) — 27. Das Kloster. (A klastrom.) — 28. Scherz und Ernst. (Tréfa és való.) — 29. Fehler. (Hiba.) — 30. Lächeln und Härmen. (Mosoly és győtrelem.) — 31. Franz Deák. (Deák Ferencz.) — Schlusswort des Dichters: 32. Der alte Zigeuner. (A vén cigány.) Verses fordítás, jegyzetekkel. Jelzete: P. o. hung. 1588 b.

522a. Ugyanaz. Wien, Pest, Leipzig. N. Hartleben's Verlag. 1895.

16-r. XVI, 139 l. Nyomtatta: Carl Fromme, Wien. Ugyanazon versek fordítása, melyeket az előző kiadásban soroltunk fel. A címek a következő daraboknál módosultak: 12. Mák Bandi. 19. Vornehmer Frau. 21. Was thun wir? Jelzete: P. o. hung. 1588 c.

523. Vörösmarty. Ausgewählte Gedichte. Aus dem Ungarischen übertragen von Dr. Peter Yekel. 1901. Sopron, Gustav Röttig.

8-r. Arckép, XVI, 95 l. Tartalma: 1. Hangen und Bangen. (A tündöd.) — 2. Das schöne Mädchen. (A szép leány.) — 3. Salamon. — 4. Schön Lenchen. (Szép Ilonka.) — 5. Der Heimatlose. (A hontalan.) — 6. Treue. (Hűség.) — 7. Des Mädchens Kummer. (A kis leány baja.) — 8. Mahnruf. (Szózat.) — 9. Die verlassene Mutter. (Az elhagyott anya.) — 10. Überschwemmung. (Árvizi hajós.) — 11. In das Stammbuch des Fr. F. E. (F. E. kisasszony emlékkönyvébe.) — 12. Das Patscherl. (Pipiske.) — 13. M... s Augen. (?) — 14. Der kleine Peter. (Petike.) — 15. Die lebende Statue. (Az élő szobor.) — 16. Undank. (Háládatlanság.) — 17. An die Welt dame. (Az uri hölgyhez.) — 18. Fóter Lied. (Fóti dal.) — 19. Herber Trunk. (Keserű pohár. [Czilley és a Hunyadiak.]) — 20. Freies Land. (Szabad föld.) — 21. Des Bettelstudenten Lied. (Tót deák dala.) — 22. An die Sinnende. (A merengőhöz.) — 23. Hymne. (Hymnus.) — 24. Das Buch der armen Frau. (A szegény asszony könyve.) — 25. Der alte Zigeuner. (A vén cigány.) Verses fordítás, életrajzi bevezetéssel és jegyzetekkel. Jelzete: P. o. hung. 1588 f.

523a. Ugyanaz. Leipzig. Verlag von Blumberg & Co. É. n.

8-r. Arckép, XVI, 95 l. Az előbbivel azonos címlapkiadás. Jelzete: P. o. hung. 1588 e.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY. Csongor és Tünde. *Német.*

524. Csongor und Tünde. Schauspiel in fünf Aufzügen von Michael Vörösmarty. Aus dem Ungarischen übertragen von Dr. Heinrich Gärtner. Strassburg i. E. Verlag von Josef Singer. 1904.

8-r. IX, 141, (2) l. Nyomtatta: M. Du Mont-Schauberg. Verses fordítás, életrajzi bevezetéssel. Jelzete: P. o. hung. 1588 g.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY. Marót bán. *Német.*

525. Ban Marót. Tragödie in fünf Aufzügen von Michael Vörösmarty. Metrisch übersetzt von dr. Michael Ring. Pest, 1872. Ludwig Aigner.

8-r. (6), 120 l. Nyomtatta: Kön. ung. Universitäts-Buchdruckerei u. o. (Dramatische Meisterwerke der Ungarn. I.) Jelzete: P. o. hung. 1113 i.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY. Szózat. *Többnyelvű.*

526. Vörösmarty Mihály Szózata, magyar, német, francia és olasz, és Kölcsey Hymnusa magyar és német nyelven, Vörösmarty's Mufruf, ungarisch, deutsch, französisch und italienisch. Kölcsey's Hymne ungarisch und deutsch. Pest, 1861. Kiadja Lampel Róbert.

8-r. 23 l. Nyomtatta: Wodianer F. A Szózat német fordítása K. M. KERTBENY, francia prózai fordítása pedig Saint René TAILLANDIER munkája. Az olasz fordítás készítője nincs megnevezve. A Hymnust Josef v. MÁCHIK fordította németre. Jelzete: P. o. hung. 1588 d.

526a. Ugyanaz. Budapest, 1877. Lampel R.

8-r. 23 l. Nyomtatta: Wodianer F. Jelzete: P. o. hung. 1588 a.

Francia.

527. Szózat. Appel. (Traduction nouvelle sur le rythme de l'Original.) [par] Charles Corand. (Alul.) Pest, 1867. Nyomtatta: Herz János és társa.

4-r. (4) l. Kétnyelvű kiadás. Verses fordítás. A nyomtatvány alján a fordítóról a következő reklám-izű felvilágosítást olvashatjuk: «Derselbe (t. i. Ch. CORAND) ist Professor der französischen Sprache und Literatur, ertheilt auch Privatstunden zu mässigem Preise und ist dessen Adresse bei Herrn Opticus CALDERONI Waitznergasse zu erfragen.» Jelzete: P. o. hung. 232 n.

Görög.

528. ΑΣΜΑ ΤΗΣ ΟΥΤΤΑΡΙΑΣ. Vörösmarty szózata görögül és adalék a' görög vers történetéhez. Fordította és írta Télyfy János. Második kiadás. Pest. Lampel Róbert, 1862.

8-r. 36 l. Nyomtatta: Emich Gusztáv. 2 példány. Jelzete: P. o. hung. 1585 a. és Hung. l. 938.

Olasz.

529. Szózat Vörösmarty Mihálytól (sic) olaszra fordította Cipriani Iván. Appello di Michele Vörösmarty tradotto da G. B. Cipriani. (Pola. É. n. Tipografia G. Seraschin.)

32-r. 15 l. Párhuzamosan hozza az eredetit és a verses fordítást. Jelzete: P. o. hung. 1585 r.

530. Szózat scritto in ungherese dal Vörösmarty, tradotto da M. Musso. Aequi, 1861.

8-r. 1 l. Nyomtatta: Tip. Pola, esercitá da Borghi. A példány lappang. Jelen leírás a cédulakatalógus nyomán készült. Jelzete: P. o. hung. 1588 h.

Török.

531. Gajret-nâme vagyis a magyar szózat török nyelvre fordítva Vámbéry Ármin által. (Különnyomat a' «Magyar Nyelvészet» VI. évf., 3-ik füzetéből.) Pest. Kiadja Osterlamm Károly, 1861.

8-r. (8) l. Nyomtatta: Emmich Gusztáv u. o. Jelzete: P. o. hung. 1585 aa.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY. Zalán futása. *Német.*

532. Zalans Flucht von Michael Vörösmarty. In deutscher Übertragung herausgegeben von Georg Roßtko. Halle a. S. Verlag von Otto Hendel. É. n.

8-r. Arckép, 212 l. Verses fordítás, bevezetéssel (Bibliothek der Gesamtlitteratur des In- und Auslandes. No. 1419—21.) Jelzete: L. eleg. g. 260 e.

Olasz.

533. Michele Vörösmarty. La rotta di Zalano. Traduzione dall' ungherese di Silvino Gigante, Editore: A-Zanutel. Fiume MCML.

8-r. 47 l. Nyomtatta: E. Mohovich u. o. Az első ének verses fordítása, bevezetéssel és jegyzetekkel. Jelzete: P. o. hung. 1587 ba.

WOHL STEFÁNIA. Aranyfűst. *Német.*

534. Raufgold. Roman aus der ungarischen Gesellschaft von Stephanie Wohl. Von der Verfasserin selbst besorgte deutsche Ausgabe. Jena. Hermann Costenoble, 1889.

8-r. 2 kötet. (4), 351; (4), 327 l. Nyomtatta: G. Pätz, Naumburg a. S. Jelzete: P. o. hung. 1591 n/1.

ZEMPLÉN ÁRPÁD. Boszú. (Turáni dalok.) *Német.*

535. Rache. Episches Gedicht des Árpád Zempléni... Aus dem Ungarischen in's Deutsche übertragen durch Julius Lechner von der Lech. Budapest, 1908. Otto Nagel Jun.

8-r. 24 l. Nyomtatta: Buschmann F. u. o. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1600 ae.

ZEMPLÉNI ÁRPÁD. Istar és Gilgamos. (U. o.) *Német.*

536. Istar und Gilgamos. Babilonische Sage. Aus dem Ungarischen des Árpád Zempléni ins Deutsche übertragen von Julius Lechner von der Lech. Verlag der Turanischen Gesellschaft, Budapest, 1911.

8-r. 20 l. Nyomtatta első váci sajtó. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 1600 ai.

ZIGÁNY ÁRPÁD. Rozmunda. *Német.*

537. Rosmunda. Dramatische Oper in einem Aufzuge von M. Baurinecz. Dichtung von Árpád Zigany, deutsch von L. Hartmann. Leipzig. Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. E. n.

16-r. 29 l. A bevezetés a zeneszerző, szövegíró és a fordító életrajzát tartalmazza. (Universal-Bibliothek. 3270.) Jelzete: L. eleg. g. 811 l.

GR. ZRINYI MIKLÓS. Szigeti veszedelem. *Horvát.*

538. Adrianszkoga mora syrena. Groß Zrinszki Petar. Stampa na u Benecjih. Pri Zamarij Turrinu. Leta MCCLX.

4-r. A—Bb jelzésű ivek. Verses fordítás. «A fordító nemcsak a sorok végét, hanem közepét is rimelteti; emiatt azonban az előadás erőltetett s gyakran csak az eredeti segítségével érthető. (ZRINYI) Péter számos moralizáló versszakkal toldotta meg az eredetit, egyébként is hol összevonja, hol kibővíti: a horvát olvasók kedvéért a hősök horvát voltát erősen kiemeli, horvát vonatkozásokat szó közbe.»¹ Jelzete: P. o. hung. 78.

Német.

539. Ehrengedächtnis des Grafen Niclas Zrinyi von Szigeth. Ein Vortrag über Zrinyis Heldentod. 7. September 1566 und dessen dichte-

¹ NÉGVESY László jegyzete. Gróf ZRINYI Miklós művei. Budapest, 1914. I. köt. 372 l. (A Kisfaludy-Társaság nemzeti könyvtára. XIV. 1.)

rische Verherrlichung. Von H. C. C. Stier. Beigegeben sind die deutsche Chronik von 1568, das gleichzeitige Volkslied, und Stücke aus Niclas Zriny's des jüngeren Zriniade. Colberg, 1866. C. F. Post.

16-r. VI, 162, (2) l. Nyomtatta u. a. A Zrinyász szemelvényes verses fordítását l. a 49—162. lapokon. «Az első öt ének és az utolsó ének teljes fordítása, a 6—14. ének tartalmi ismertetése. A fordítás ötös- és hatodfeles jámbusi sorokból ölelkezve alkotott (abba) négysorú strófákban készült.»¹ Jelzete: P. o. hung. 1340.

539a. Zrinyi und die Zriniade. Abhandlung, Chronik von 1568 nebst dem gleichzeitigen Volksliede; dazu Sechs Gesänge der Zriniade Niklas Zrinyis d. J. in deutscher Uebersetzung. Von H. C. G. Stier. Zweite Ausgabe. Budapest, 1876. Gebrüder Rosenberg.

16-r. VI, 162, (2) l. Nyomtatta: C. F. Post, Colberg. Az előző kiadás fennmaradt példányaiból készült címlapkiadás. Jelzete: Hung. h. 5587. 1.

Olasz.

540. Francesco Sirola. L'assedio di Sziget. Poema del conte Nicolò Zrinyi. Versione dall' ungherese. Fiume. Tipografia P. Battara, 1907.

8-r. 80 l. Szemelvények verses fordítása, összekötve prózában irt kivonatokkal. Jelzete: P. o. hung. 1617 p.

PÓTLÉK AZ ELSŐ RÉSZHEZ.

ABONYI ÁRPÁD. Sötétség. (?) *Eszperantó.*

541. Abonyi Árpád. Mallumaĵoj. Rakonto. El hungara lingvo-mallongige tradukis Lengyel Pál. Dua eldono. Paris. Presa esperantista societo. 1907.

8-r. 44 l. Jelzete: L. eleg. g. 556 ca.

ALMÁSI TIHAMÉR: Két év múlva!! *Német.*

541 bis. Nach zwei Jahren. — Lustspiel in 1. Akte von Almási Tihamér, Deutsch von Joseph Jarno. (Berlin 1892.)

8-r. (4), 35. l. Nyomtatta kézirat gyanánt Emil Streirand, Berlin. Jelzete: P. o. hung. 295. ji.

ARANY JÁNOS. (Költemények.) *Angol.*

542. John Arany. Toldi. — Toldi's eve. — Ballads. — Selected lyrics. Translation from the Hungarian of John Arany by William N. Loew of the New-York Bar. The cooperative press. New-York. [1914.]

8-r. 192 l. Előszó, kelt 1914. szeptember havában, röviden jellemzi Arany költészetét. Tartalom: 1. Toldi. — 2. Toldi's eve. (T. estéje.) — 3. Family

¹ NÉGYESY L. i. h. 372. l. NÉGYESY ezen első kiadást nem ismeri.

circle. (Családi kör.) — 4. The desert willow. (A pusztai fűz.) — 5. End of autumn. (Ősz végén.) — 6. The comforter. (A vigasztaló.) — 7. The captive stork. (A rab gólya.) — 8. To my boy. (Fiamnak.) — 9. The minstrel's sorrow. (A dalnok búja.) — 10. Birthday thoughts. (Névnapi gondolatok.) — 11. Look not on me. (Oh! ne nézz rám.) — 12. O, years, ye years. (Évek, ti még jövendő évek.) — 13. I cast away the lyre. (Letésezem a lantot.) — 14. Vain yearning. (Hiú sóvárgás.) — 15. A mouse-hued steed I had of old. (Elesett a Rigó lovam patkója kezdetű dal 2—4. szakasza.) — 16. Mistress Agnes. (A. asszony.) — 17. The bards of Wales. (A walesi bárdok.) — 18. Call to the ordeal. (Tetemre hívás.) — 19. Sondi's two pages. (Sz. két apródja.) — 20. Ladislaus V. (V. László.) — 21. The dedication of the bridge. (Hidavatás.) — 22. Bor the hero. (B. vitéz.) — 23. Clara Zach. (Z. Klára.) — 24. Midnight duel. (Éjféλι párbaj.) — 25. The romance of the bee. (A méh románc.) — 26. The mother of Matthias Hunyadi. (Mátyás anyja.) — 27. Rachel's lamentation. (R. siralma.) — 28. Beggar song. (Koldus ének.) — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 319 fa.

ARANY JÁNOS. (Balladák.) *Olasz.*

543. Giovanni Arany. Ballate. Versione in prosa, con prefazione e note di Francesco Sirola. (Fiume, Stabilimento tipo-litografico di E. Mohovich. 1914.)

8-r. XIV, 55, 1 l. Tartalom: életrajzi bevezetés és a következő költemények: 1. Le sarine. (A varrólányok.) — 2. Anna Szöke. (Sz. A.) — 3. La Rákóczy. (Rákóczyné.) — 4. La Rozgonyi. (Rozgonyiné.) — 5. Valentino Török. (T. Bálint.) — 6. Ladislao V. (V. László.) — 7. La fanciulla di Eger. (Az egri lány.) — 8. Comare Agnese. (Ágnes asszony.) — 9. La madre di Mattia. (Mátyás anyja.) — 10. Jank di Szeben. (Szibinányi Jánk.) — 11. L'orfanello. (Árva fiú.) — 12. Bor, il cavaliere. (B. vitéz.) — 13. Clara Zách. (Z. Klára.) — 14. La vedova di Bóth. (B. bajnok özvegye.) — 15. I due paggi di Szondi. (Sz. két apródja.) — 16. Pázmán, il cavaliere. (P. lovag.) — 17. I bardi di Galles. (A walesi bárdok.) — 18. I sacrileghi. (Az ünneprontók.) — 19. Il cantastorie. (A kép-mutogató.) — 20. L'inaugurazione del ponte. (A hidavatás.) — 21. Il giudisio di Dio. (Tetemrehívás.) — 22. Rebecca Vörös. (V. Rébék.) — 23. La scartocciataura del granturco. (Tengeri hántás.) — 24. Il duello di mezzanotte. (Éjféλι párbaj.) — 25. Re Andrea. (Endre királyfi.) — (Scrittori ungheresi. I.) Próza fordítás. Két példány. Jelzete: P. o. hung. 1313 n. és P. o. hung. 1313 j.

BALÁZS SÁNDOR. [Elbeszélések.] *Finn.*

544. Alexander Balazs. Yö ja aamu. Noveleja. Suomentanut H. N. Arvi A. Karisto, Hämeenlinna. (1910.)

8-r. 122, 2 l. Nyomtatta: O. Y. Hämeenlinnan Uusi Kirjapaino 1910., U. o. Tartalma: Életrajzi bevezetés. — 1. Yö ja aamu. (Éj és korány. Beszélyek.) — 2. Onnettomin ihminen. (A legszerencsétlenebb ember. Vig elbeszélések.) — 3. Aasi. (A számár. U. o.) — 4. Selittämätön tapaus. (Egy

okos asszony. U. o.) — (Kirjallisia pikkuhelmiä. No. 26.) Jelzete: L. eleg. g. 657 mi.

BERCZIK ÁRPÁD. [Elbeszélések.] *Német.*

545. *Chestandsgeschichten und andere Humoresken von Árpád von Berczik. Autorisierte Übersetzung aus dem Magyarischen von Dr. Adolph Rohut. Leipzig, Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. (1893.)*

16-r. 102, 1 l., szerző arcképével. Tartalom: 1893. március végén kelt bevezetés, mely az író élet- és jellemrajzát adja. — 1. Die «weissen Füchse». (A fehér rókák. Vig órák.) — 2. Das Reichstagsmandat. (Mandátum. U. o.) — 3. Ottilie. (Ottil. U. o.) — 4. Das «eine» Kleid. (Az a bizonyos «egy» ruha. U. o.) — 5. Die Geschichte eines Bartes. (Egy szakáll története. U. o. Hogy nyílt a szerelem? c. kötetben is.) — 6. Minister und Gattin. (Két tűz között. Őszi hajtás.) — 7. Ein Paar Boutons. (Egy pár bouton. U. o.) — 8. Nur ein Mädchen. (Lány! Vig órák.) — 9. Das Ideal. (Az ideál. Őszi hajtás.) — 10. Die «Mama» der Grachen. (A Grachusok mamája. Őszi hajtás.) — 11. Die Tabakspfeife. (A pipa. U. o.) — 12. In Frau Leontinens Boudoir. (?) (Universal-Bibliothek. 3240.) Jelzete: L. eleg. g. 811 l.

BERCZIK ÁRPÁD. Az igmándi kispap. *Tót.*

546. Igmándsky klerik. *Obraz z ľudu v 3 dejstvách. Napisał Árpád Berczik. S povolením autora preložil Samo Cambel. 1913. Vydáva Ján Párička v Ružomberku.*

8-r. 111, (1) l. Nyomtatta u. a. Rózsahegy. (Slovenské divadlo. Svázok 6.) Jelzete: L. eleg. g. 338 ia.

BERCZIK ÁRPÁD. Vig órák. *Finn.*

547. Hauskoja hetkiä. Kirjoitanut Árpád Berczik. Tekijän luvalla Unkarin kielestä suomentanut Antti Jalava. Helsingissä, Kustannusosakeyhtiö Otava. (1902.)

8-r. 4, 211 l. Nyomtatta u. o. Suomal. Kirjallis. Seuran kirjapainon osakeyhtiö 1902. Tartalom: Életrajz. — 1. «Tyttö.» (Leány. Vig órák.) — 2. Ilka. (Ottil. U. o.) — 3. Lintu laulaa. (Szól a madár! U. o.) — 4. Surkea unkarilainen. (Bús magyar. U. o.) — 5. Komissioni. (A komisszió. U. o.) — 6. Valkoiset ketut. (A fehér rókák. U. o.) — 7. Lainanpyytäjät. (A kölcsönkérők. U. o.) — 8. Erään parran historia. (Egy szakáll története. U. o.) — 9. Piippu. (A pipa. Őszi hajtás.) — 10. Carrière. (U. o.) — 11. Orja. (A rab-szolga. U. o.) — 12. Esikoispuhe. (A szűz beszéd. U. o.) — 13. Kahden tulen välillä. (Két tűz között.) — 14. Mitä kaunis nainen maksaa? (Mibe kerül egy szép asszony? U. o.) — 15. Nimen-unkarilaistuttaja. (A névmagyarosító.) (Ottavan Helsingin Kirjasto. No. 69.) Jelzete: L. eleg. g. 542 i.

BIRÓ LAJOS. [Elbeszélések.] *Német.*

548. Ludwig Biró. Flirt und andere Novellen. 1913. Wien und Leipzig. Deutsch-Österreichischer Verlag.

8-r. 4, 198, 2 l. Nyomtatta: Friedrich Jasper, Wien. A fordítást a

címlap hátlapjának tanúsága szerint Eduard KADOSSA végezte. Tartalom: 1. Die Verantwortung. (A felelősség. Glória.) — 2. Zuhause. (Otthon. A fekete ostor.) — 3. Eine Ehe. (Egy házasság. Glória.) — 4. Der Japaner. (A japán. U. o.) — 5. Das Kind. (A hódítás. U. o.) — 6. Signor Salbato. (Harminc novella.) — 7. Die Stimme des Blutes. (Én. U. o.) — 8. Philipp und Marianne. (Fülöp és Marianna. A fekete ostor.) — 9. Königin. (Cseléd. Harminc novella.) — 10. Die Beneideten. (?) — 11. Das Herz. (A szív. Glória.) — 12. Verrat. (Árulás. Nyári zivatar.) — 13. Johann Arturs Traum. (János Artur álma. A fekete ostor.) — 14. Der Traum. (Az álom. Glória.) — 15. Die Familie Abel. (?) — 16. Der Palast. (A palota. A fekete ostor.) — 17. Befreit. (A szabadulás. Glória.) — 18. Flirt. (U. o.) Jelzete: P. o. hung. 431 im/5.

BRÓDY SÁNDOR. A nap lovagja. *Német.*

549. Alexander Bródy. Der Held des Tages. Roman. Berlin. J. Sadyšnikow Verlag G. m. b. H. É. n.

8-r. 223 l. Nyomtatta: a Spamersche Buchdruckerei, Leipzig. Jelzete: P. o. hung. 451 et.

BRÓDY SÁNDOR. Hófehérke. *Német.*

550. Schneewittchen. Jisbi Bénob. Zwei Novellen von Alexander Bródy. Aus dem Ungarischen überfetzt von Max Rothhauser. Leipzig, Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. É. n.

16-r. 102 l. Tartalma: 1. Schneewittchen. (Hófehérke.) 2. Jisbi Bénob. (?) — (Universal-Bibliothek. 3577.) Jelzete: L. eleg. g. 811 l.

CSEPREGHY FERENC. A csikós. *Finn.*

551. Hevospaimen. Unkarilainen kansannäytelmä kolme näytöstä. Kirjoittanut Ferencz Csepreghy. Unkarinkielestä suomensi N. E. W. Porvoossa. Werner Söderström. (1908.)

8-r. 150 l. Nyomtatta u. a. 1908. (Uusmaalainen edistysseurojen toimittuksia. 12.) Jelzete: L. eleg. g. 801 t.

CSIKY GERGELY. Az elvált asszony. *Német.*

552. Die geschiedene Frau. Roman von Gregor Csiky. Aus dem Ungarischen von Oskar von Krüden. Leipzig und Wien. Bibliographisches Institut. É. n.

16-r. 224 l. Nyomtatta: a Bibliographisches Institut, Leipzig. Fordító életrajzi bevezetésével. (Meyers Volksbücher. Nr. 1200—1202.) Jelzete: P. o. hung. 1120 f.

DRÉGELY GÁBOR. A szerencse fia. *Német.*

553. Der gutsitzende Frack. Komödie in vier Akten von Gabriel Drégely. Berlin, 1912. Oesterheld & Co. Verlag.

8-r. 111 l. Nyomtatta A. E. Fischer, Gera. Jelzete: P. o. hung. 550 ob/3.

ERDŐS RENÉE. Norina. *Horvát.*

554. Norina. Roman iz talijanskog društva. Magjarski Napisale Renée Erdős. U Zagrebu. Nakladom kr. zem. tiskare, 1913.

8-r. 2, 160 l. Életrajzi bevezetéssel. Fordította dr Ivan LULIĆ. (Zabavna biblioteka Godiste I. Knjiga. 12.) Jelzete: L. eleg. g. 260 i.

ERDŐS RENÉE. [Válogatott költemények.] *Német.*

555. Die Perlechnur. Eine Auswahl aus den Gedichten von Renée Erdős. Aus dem Ungarischen übertragen von Johannes Mumbauer. Saarlouis. Hausen Verlagsgesellschaft m. b. H. 1914.

8-r. 117, (2) l. Tartalma: Életrajzi bevezetés, ebben a következő költemények fordítása: 1. Streuet Rosen vor ihn in Menge. (Szókratok rózsát elé özönével. Versek. Sappho II.) — 2. Lass mich nicht warten. (Ne várakoztass. U. o. Sappho III.) — 3. Eine Frau. (Egy asszony. U. o. Sappho XIV.) — 4. Ich war der letzte Strahl der Sonne. (Én voltam a nap utolsó sugára. U. o. Szeretek. XXII.) — 5. Verwesen. (Elmulás. U. o. Magányom. III.) — 6. Ich bahnte Weg. (Utat vágtam. Új dalok.) — 7. Nun ist es tiefe Mitternacht. (A Jöttem hozzátok c. kötetből.) — Maga az anthologia itt kezdődik: 8. Die Perlechnur. (Kétezer éves gyöngy a nyakamon. U. o.) — 9. Nacht. (Utak: Éjszaka. U. o.) — 10. Die Stimmen. (Hangok. U. o.) — 11. Auf dem Palatin. (A Palatinuson. U. o.) — 12. Adolino. (U. o.) — 13. Es gibt Mädchen. (?) — 14. Winter. (Tél. U. o. 80 l.) — 15. Die Tage. (A napok. U. o.) — 16. Ich liebe nicht. (Nem szeretem. U. o.) — 17. Mein Leben. (Életem. U. o.) — 18. Die Andere. (?) — 19. Abendlied. (Esti dal. Aranyveder.) — 20. O Roma... (?) — 21. Und doch... (?) — 22. Atruria. (Jöttem hozzátok.) — 23. Vergessen. (?) — 24. Ich habe sie verlassen. (Aranyveder I.) — 25. Alles war Sünde nur? (Aranyveder II.) — 26. Erinnerst du dich meiner, Herr? (?) — 27. Wie weit, o wie weit! (Hosszú az út. Aranyveder.) — 28. Die Harfe. (A hárfá. U. o.) — 29. Wann Christus kommt. (Amikor látom. U. o.) — 30. Beichte. (Gyónás. U. o.) — 31. Psalm. (Zsoltár. U. o.) — 32. Weil du mich liebst. (?) — 33. Die mich verfolgt. (Áld meg őket. U. o.) — 34. Abend. (Este. Jöttem hozzátok.) — 35. Sibylle. (?) — 36. Und Jesus sprach. (Jézus szólott. Aranyveder.) — 37. Das Wort. (A szó. U. o.) — 38. Gebet. (?) — 39. Die Worte. (?) — 40. Nun sollte ich weinen. (?) — 41. Nox mystica. (Notte mystica. U. o.) — 42. Im Garten Gethsemane. (A Getsemáné kertben. U. o.) — 43. Ich habe Herr das Wunder geschaut. (A csoda. U. o.) — 44. Nicht meinewegen, Herr. (Ne értem, Uram. U. o.) — 45. O Herr, mich sollen schmerzen. (Ne fájjon az élet. U. o.) — 46. Ich fürchte mich. (Félek. U. o.) — 47. Alles ist Ahnung. (Mindent csak sejtek. U. o.) — 48. Bekenntnis. (Beszélgetés. Jöttem hozzátok.) — 49. Die Krone der Ahnen. (Ősök koszorúja. Aranyveder.) — 50. Die Toten. (A holtak. U. o.) — 51. Das grosse Morgen I—VIII. (A nagy reggel. U. o.) — 52. Lass mich im Feuer. (?) — 53. Aus dem Buche der Sibyllen I—VI. (?) — 54. Cilicium. (?) — 55. Hymnus. (?) — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 593 vh.

FARKAS PÁL. Egy önkéntes naplója. *Német.*

556. Das Tagebuch eines Freiwilligen. Von Paul Farkas. Deutsch von Eduard Kadossa. Brünn, 1913. Winiker & Schickardt.

8-r. I. rész. 2, 150 l. Die Schule. Jelzete: P. o. hung. 664 cf.

FÖLDES IMRE. A vörös szegfű. *Német.*

557. Die rote Nelke. Schauspiel in drei Akten von Emerich Földes. Wien, 1914. Verlag Paul Senepler.

8-r. 104 l. Nyomtatta: Ad. Alkalay & Sohn, Pozsony. Jelzete: P. o. hung. 683 le.

GÁRDONYI GÉZA. A bor. *Finn.*

558. Viini. Kuvaus unkarin kansan elämästä. Kirjoitti Gárdonyi Géza. Unkarin kielestä suomensi N. E. W. Helsinki, 1912. Kustannusosakeyhtiö kirja.

8-r. 187 l. Nyomtatta: Weilin & Göös u. o. (Näytelmäkirjasto. No. 92.) Jelzete: L. eleg. g. 630 vt.

GRAIL ERZSI. Karácsony angyalai. *Német.*

559. Weihnachtseugel... Eine Weihnachtsallegorie in vier Bildern von Erzsi Tordai Grail... Herausgegeben vom Maria-Dorotheen-Verein... Budapest, 1909.

8-r. 76 l. Nyomtatta: Pester Buchdruckerei Actiengesellschaft. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 716 fg.

GYALUI FARKAS. Mézes hetek után. *Oláh.*

560. Dupa saptemanile de miere. Comedie in un act. După Dr. Farkas Gyalui. Traducere din limba maghiară de I. C. Pop. Kolozsvár. Francisc Gombos. 1898.

8-r. 11 l. Nyomtatta ugyanaz. Jelzete: P. o. hung. 752 d.

GYULAI PÁL. Egy régi udvarház utolsó gazdája. *Dán.*

561. En gammel Herregaard. Fortaelling of Paul Gyulai. Kjobenhavn. Forlagt af V. Pio's Boghandel, 1902.

8-r. Arckép, (6), 160 l. Nyomtatta: Sally B. Salamon u. o. Fordította Alexander SCHUMACHER, aki rövid életrajzi bevezetést is írt hozzá. DÖRRE Tivadar képeivel. Jelzete: P. o. hung. 821 aa.

GYURÁTZ FERENCZ. A gyermekek imája. *Tót.*

562. Modlitba dietok. Rozprávka. Napisał Fraňo Gyurátz Preložila A. J. Liptovsky Sv. Mikuláš 1914. Nákladom knihkup. a vydavateľského úč. spolku «Tranoscius». Tlačil F. Klimeš.

8-r. 18 l. (Zábavná knižnica spolku «Tranoscius». Sošit 8.) Jelzete: L. eleg. g. 555 lc.

GYURÁTZ FERENC. Istenért, hazáért. *Tót.*

563. Za Boha, za otčinu. Historická povest'. Napísal Fraňo Gyurátz. Preložila A. J. Liptovsky Sv. Mikuláš. 1914. Nákladom knižkup. a vydavateľského úč. spolku «Tranoscius». Tlačil F. Klimeš.

8-r. 39 l. (Zábavná knižnica spolku «Tranoscius». Sošit 10.) Jelzete: L. eleg. g. 555 lc.

HEGEDŰS LAJOS. Bíbor és gyász. *Német.*

564. Purpur und Trauer. Historisches Drama in 5 Aufzügen und 8 Bildern nach dem Ungarischen des L. Hegedüs. Für die deutschen Bühnen frei bearbeitet von C. J. von Bertalan Pressburg, 1858. In Commission bei F. J. Schindler.

8-r. 59 l. Nyomtatta Alois Schreiber u. o. Jelzete: P. o. hung. 830 zg/4.

HERCZEG FERENC. A Gyurkovics fiúk. *Finn.*

565. Ferenc Herczeg. Gyurkovicsin pojat. Tekijän luvalla suomen-tanut Matti Kivekäs. Helsingissä. Kustannusosakeyhtiö Otava. (1912.)

8-r. 188, 2 l. Nyomtatta u. a. 1912. Életrajzi vázlattal. (Otavan 50-pennin kirjasto. No. 29.) Jelzete: L. eleg. g. 542 ia.

HERCZEG FERENC. A Gyurkovics lányok. *Dán.*

566. Franz Herczeg. Frøkenerne Gyurkovics. Avtoriseret Oversættelse efter den ungarske Originals 20. Oplag ved Al. Schumacher. Kjøbenhavn. Forlagt af V. Pio's Boghandel, 1904.

8-r. 4, 156 l. Nyomtatta: Sally B. Salomon u. o. Jelzete: P. o. hung. 830 zo/39.

HERCZEG FERENC. A Gyurkovics lányok. *Finn.*

567. Ferenc Herczeg. Gyurkovicsin tyttöt. Suomenkos unkarin-kielestä. 2. painos. Helsingissä. Kustannusosakeyhtiö otava. (1912.)

8-r. 102 l. Életrajzi vázlattal. Nyomtatta u. a. 1912. (Otavan 50-pennin kirjasto No. 34.) Jelzete: L. eleg. g. 542 ia.

HERCZEG FERENC. Gyurka és Sándor. *Finn.*

568. Ferenc Herczeg. Gyurka ja Sándor. Uusia Lisiä Gyurkovicsin poikien elämäntarinaa. Tekijän luvalla suomen-tanut Matti Kivekäs. Helsingissä. Kustannusosakeyhtiö otava. (1912.)

8-r. 128 l. Nyomtatta u. a. 1912. Életrajzi vázlattal. (Otavan 50-pennin kirjasto. No. 33.) Jelzete: L. eleg. g. 542 ia.

HERCZEG FERENC. Mutamur. *Finn.*

569. Ferenc Herczeg. Unkarittaren päiväkirja. Y. M. Noveleja. Suomenkos alkukielestä. Helsingissä. Kustannusosakeyhtiö otava. (1912.)

8-r. 111 l. Nyomtatta u. a. 1912. Tartalom: Életrajz. — 1. Unkarittaren päiväkirja. (Mutamur...) — 2. Viimeiset tanssiaisit. (Az utolsó bál. U. o.) — 3. Naisena kuolemaan saakka. (Mindhalálig asszony. U. o.) — 4. Tanssiais-

puku. (A báli ruha. U. o.) — 5. Keltanokka! (Tacsó. U. o.) — 6. Sopiva rouva. (A kényelmes asszony. U. o.) — 7. Hänen armonsä luitnantin rouva. (Hadnagyiné önagyasága. U. o.) — 8. Sateenkaari hiekassa. (Szivárvány a fővényben. U. o.) — 9. Merirosvo. (A kalóz. U. o.) — 10. Melinan vierailu-näytäntö. (Melina vendégszereplése. U. o.) — 11. Iza neiti. (Iza kisasszony. U. o.) (Otavan 50-penin kirjasto. No. 39.) Jelzete: L. eleg. g. 542 ia.

HERCZEG FERENC. Pogányok. *Finn.*

570. Ferenc Herczeg. Pakanoita. Romaani. Unkarin kielestä suomentanut K. Emil Jaakkola. Werner Söderström Osakeyhtiö, Porvoo. [1913.]

8-r. 208. l. Nyomtatta ugyanaz. Életrajzi bevezetéssel. (W. S. Osakeyhtiön 50-pennin kirjoja. No. 48.) Jelzete: P. o. hung. 830 20/38.

HEVESI JÓZSEF. Hamis gyémántok. *Német.*

571. Falsche Diamanten. Gesellschaftliche Novellen und Skizzen. Nach dem Magarischen des Josef Hevesi frei übersetzt und bearbeitet von Dr. Adolf Rohut. Zürich, Verlags-Magazin. 1890.

8-r. V. (2.), 77 l. Nyomtatta J. Schatelitz. U. o. Jelzete: P. o. hung. 830 zs/2.

JÁMBOR PÁL. Kossuth. *Német.*

572. Kossuth... (végén.) Frei nach dem Ungarischen des Hádor von M. E. Pesth, bei Magyar M. Buchhändler.

8-r. (4) l. Kossuth arcképével. Verses fordítás. Jelzete: P. o. hung. 830 z/3.

JÓKAI MÓR. A debreceni lunátikus. *Német.*

573. Der Nachtwandler. Humoristische Erzählung von Maurus Jókai... ins Deutsche übertragen von Ludwig Wechsler. In stenographische Schrift übertragen... von Adolph Schöttner. Dresden. Wilhelm Reuter's Stenographie Verlag. É. n.

8-r. 88 l. (Reuter's Bibliothek für Gabelsberger-Stenographen. Bd. 34.) Jelzete: Graph. 608.

JÓKAI MÓR. A véres kenyér. *Német.*

574. Tokai und Jókai. Bilder aus Ungarn von Karl Braun-Wiesbaden. Berlin. Verlag von Georg Stilke. 1873.

8-r. Acélmetszetű címkép, 6, 436 l. Nyomtatta Metzger & Wikij, Leipzig. A 207—286. lapon Ein Ungar in Frankreich, 1870—71. Nach dem «Blutigen Brot» des Jókai Mór. Jelzete: Hung. h. 850.

JÓKAI MÓR. Csataképek a magyar szabadságharcból. *Német.*

575. Schlachtenbilder und Scenen aus Ungarns Revolution 1848 und 1849. Von Sajo. Deutsche Ausgabe Pesth. Verlag von Gustav Heckenast. Leipzig bei Georg Wigand [1850].

8-r. (4), 262 l. Nyomtatta Breitkopf und Härtel, Leipzig. Tartalom: 1. Die Rotkappler. (A vörössipkás.) — 2. Die Familie Bárdy. (A B. család.) — 3. Die Gattin des Gefallenen. (Az elesett neje.) — 4. Die zwei Bräute. (A két

menyasszony.) — 5. Das Székler Weib. (Székely asszony.) — Jelzete: P. o. hung. 905. fb.

JÓKAI MÓR. Egy az isten. *Angol.*

576. The Christian in Hungarian Romance. A Study of dr. Maurus Jókai's Novel, «There is a God; or, The People Who Love but Once.» By John Fretwell. Boston, U. S. A.: James H. West Company. London: Philip Green, G. Essex st. Strand, W. C. (1901.)

16-r. 124 l. 3 mell. Szerző e műve ajánlásából megtudjuk, hogy 1873-ban személyesen találkozott JÓKAI-val s hogy a magyar nyelvet VÖRÖSMARTY *Julius Caesar* fordításán kezdte tanulgatni. A dolgozatot egy JÓKAI-ról s a magyar regényirodalomról szóló bevezetés előzi meg. Maga a tanulmány J. *Egy az isten* c. regényének bő tartalmi kivonata. A cselekményt a következő 14 fejezetben összevonva adja elő a szerző: 1. The vampire city of Austria. 2. The friend in need. 3. Passion week in Rome. 4. Diplomacy. 5. The temptress. 6. A Roman assassination. 7. The pope's flight. 8. What will he do with her? 9. The vampire city again. 10. In Transylvania. 11. The last revenge. 12. Solferino. 13. Retribution. 14. The return of the prodigal. — JÓKAI a regény címéhez írt jegyzetében¹ e szavakkal emlékezik meg FRETWELL kivonatáról: «Angolban jobban megközelíthető e mondat értelme: «*God is on* (sic) *God*», vagy mint FRETWELL amerikai fordítása kifejezte: «*On* (sic) *is the Lord*», de végre az is abbahagyta s megtartotta az angol fordításnál is a magyar jelmondatot és a németnél használt címet,² mely elsőt ugyan valószínűleg így fog olvasni az angol, hogy «*Idősi ex Ajsztin*». — Eredeti angol vászonkötésben, mely az «unitáriusok pecsétjét» reprodukálja. Jelzete: Hung. l. 171 mi/20.

KAPI BÉLA. Kovács Balázs esete. *Tót.*

577. Ako sa Martinovi Balážovi povodilo. Napisal Béla Kapi. Preložila A. J. Liptóvký Sv. Mikuláš 1914. Nákladom kníhku. a vydavateľského úč. spolku «Tranoscius». Tlačil F. Klimeš.

8-r. 31 l. (Zábavná knižnica spolku «Tranoscius». Sošit. 9.) Jelzete: L. eleg. g. 555 lc.

KARINTHY FRIGYES. Két novella. *Német.*

578. Sammlung unbekannter moderner Schriftsteller. Friedrich Karinty. Zwei Novellen. Reuss und Pollack Verlag. Berlin, 1913.

Kis 4-r. 24 l. Nyomtatta Julius Sittenfeld u. o. Jelzete: P. o. hung. 910. bh/32.

KISFALUDY KÁROLY. Tollagi Jónás viszontagságai. *Német.*

579. Jonas Sámmler's Abenteuer (aus seinen eigenen Briefen) aus dem Ungarischen des Benjamin Szalay. Kaschau bei Otto Wigand, Buchhändler. 1827.

8-r. 68 l. Jelzete: P. o. hung. 1371.

¹ Jubileumi kiadás. XXVII: 220. l.

² Die nur einmal lieben.

KOVÁCS PÁL. Szeget szeggel. *Szerb.*

580. Клин клином. Лакрдија у једомчину. Написао Ковач Пал. С мађарског превео Милан Петровић. Издање Накладне штампарије у В.-Кикинди, 1888.

16-r. 24 l. (Позоришна библиотека. Св. 1.) Jelzete: Paed. 1407.

KÖLCSEY FERENC. A kárpáti kincstár. *Volapük.*

581. Div belema Tátra. Már fa Kölcsey. Pevota voböl in vp. fa Gebaur Izor... Püb ela Taizs József 1891. Pécs. (Nugän.)

8-r. 86, 2 l. 8 képmelléklettel. Nyomtatta u. a. Jelzete: L. rel. 155.

LÁZÁR ISTVÁN. Bethulia virága. *Oláh.*

582. Stefan Lázár. Florea Betuliei. Roman. In românește de Alexandru Ciura. Editura Librăriei Naționale, S. Bornemisa. Orăștie, 1913.

8-r. 222 l. Nyomtatta: I. Moța, Szászváros. Jelzete: P. o. hung. 1065 ie.

MIKSZÁTH KÁLMÁN. A vén gazember. *Tót.*

583. Stari kujon. Rozprkava. Pisal: Mikszáth Kálmán. Do šarišskej reči preložil * * * «Naša Zastava.» Eperjes. [1914.]

8-r. 192 l. Nyomtatta: Kósch Árpád u. o. Jelzete: P. o. hung. 1122 rx/19.

PETERDI SÁNDOR. Az orr. *Oláh.*

584. S. Peterdi. Nasul. Monolog comic. Traducere de Seb Borne-misa. Editura Librăriei Naționale. Orăștie. (Szászváros, 1911.)

16-r. 12 l. Nyomtatta: I. Moța. U. o. Jelzete: P. o. hung. 1251 i/4.

PETŐFI SÁNDOR. (Válogatott költeményei.) *Angol.*

585. Selections from the poems of Alexander Petőfi translated by Henry Phillips Jr. Philadelphia. Privately printed. 1885.

16-r. 31 l. Tartalma: 1. It raineth, raineth, raineth. (Esik, esik, esik.) — 2. The wolf's story. (Farkas kaland.) — 3. I strayed from my maiden. (Elváltam a lánykától.) — 4. The vagabond. (A csavargó.) — 5. Accursed for ever be that earth. (Átok és áldás.) — 6. Best wish. (Egy gondolat bánt engemet.) — 7. The magyar nobleman. (A magyar nemes.) — 8. The nobleman. (A nemes.) — 9. Let us drink. (Igyunk!) — 10. See I in my dreams. (Álmodom-e?) — 11. Oblivion. (Mulandóság.) — 12. The longing for death. (Halálvágy.) — 13. The two wanderers. (Két vándor.) — 14. The snow. (A hó, a holt föld téli szemfedője.) — 15. In the forest. (Vadonban.) — 16. Myself. (Én.) — 17. Here stand I at the crossing-way. (Keresztúton állok.) — 18. The golden beams of the youthful sun. (Játszik öreg földünk.) — 19. The maniac. (Az őrült.) — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 1252 ia.

Eszperanto.

586. Elektitaj poemoj de A. Petőfi. (Hungara poemaro I.) tradukis D-ro Eugéno Fuchs. Eldom de la tradukinto. (Budapest), 1910.

16-r. 56 l. Nyomtatta : Wodianer F. és fiai, Budapest. Tartalom : 1. Libereco kaj amo. (Szabadság, szerelem.) — 2. Ho viro estu viro. (Ha férfi vagy, légy férfi.) — 3. Plano vaniĝita. (Füstbe ment terv.) — 4. El malproksimo. (Távolból.) — 5. La hungara nobelo. (A magyar nemes.) — 6. Kuirejon mi eniris. (Befordultam a konyhára.) — 7. Pri sangaj tagoj. (Véres napokról álmodom.) — 8. La leono mallibera. (A rab oroszlán.) — 9. Tremadas la arbeto. (Reszket a bokor.) — 10. La frenezulo. (Az örült.) — 11. Marĉando. (Alku.) — 12. Animo nemortema. (A lélek halhatatlan.) — 13. La drinkulo. (Ivás közben.) — 14. Glavo kaj ĉeno. (Kard és lánc.) — 15. Ŝafisto rajdas sur azeno. (Megy a juhász számaron.) — 16. Vi la mia, mi la via. (Te az enyém, én a tied.) — 17. Ĉu min volas edziĝi? (Hozzám jösz-e?) — 18. Birdon havas arbareto. (Az erdőnek madara van.) — 19. Respondletero al mia amatino. (Válasz kedvesem levelére.) — 20. Fama belulino. (Híres népség.) — 21. En batalo. (Csatában.) — 22. En mia naskiĝurbo. (Szülőföldemen.) — 23. La malliberulo. (A rab.) — (Biblioteko de La Verda Standardo. No. 5.) Verses fordítások. Jelzete : L. gen. 176.

Német.

587. Petőfi Sándor... Talpra magyar-ja... a költő korábbi és későbbi harci dalaival. Eredetiben és német átköltésben kiadja Lindner Ernő. Budapest. Az Athenaeum részv.-társ. könyvnyomdája. 1898. — Alexander Petőfi's... Aufruf an die Ungarn... nebst früheren und späteren Kampf-Redern des Dichters im Original und deutscher Nachdichtung herausgegeben von Ernst Lindner. Budapest, Buchdruckerei Aktiengesellschaft Athenaeum. 1898.

8-r. (4), 31 l. Tartalom : 1. Dass nicht an's Licht vor tausend Jahre ich drang. (Mért nem születtem ezer év előtt.) — 2. Von blut'gen Tagen träumt mein Sinn. (Véres napokról álmodom.) — 3. Ein Grau'gedank' empört mein Fühl'n. (Egy gondolat bánt engemet.) — 4. Meine Lieder. (Dalaim.) — 5. National-Lied. (Nemzeti dal.) — 6. Welch eine Lärm, welch laut Geschwärm!... (Milyen lárma, milyen vigadalom.) — 7. Schlachtlied. (Csatadal.) — Verses fordítás. Jelzete : P. o. hung. 1253 wl.

II. RÉSZ. GYŰJTEMÉNYEK.

A) Költemények.

I. ANGOL.

BOWRING JOHN. Poetry of the Magyars.

586. Poetry of the Magyars, preceded by a sketch of the language and literarute of Hungary and Transylvania. By John Bowring... London: Printed for the author, and sold by Robert Heward... Rowland Hunter... London; and Otto Wigand, Pesth. 1830. (V. ö. a 3. ábrával.)

8-r. XVI, lxxxii, 312, (4) l. Nyomtatta: George Smallfield, Hackney. Művét fordító galántai ESTERHÁZY Pál hercegnek ajánlotta. Tartalom: I. I. Demetrius CSÁTI: Conquest of the magyar land. (Magyarország megvételeéről.) —

POETRY OF THE MAGYARS,

PRECEDED BY A SKETCH

OF THE

LANGUAGE AND LITERATURE OF HUNGARY
AND TRANSYLVANIA.

BY

JOHN BOWRING,

LL.D. F.L.S. M.R.A.S.

HONORARY CORRESPONDENT OF THE ROYAL INSTITUTE OF THE NETHERLANDS, AND MEMBER OF THE LITERARY SOCIETIES OF FRIESLAND, GRONINGEN, PARIS, LEYDEN, LEEUWARDEN, ATHENS, TURIN, SHEFFIELD, &c., &c.

Egy Istenért, egy Hazáért.
Egett hajdan, durván hív,—
Egy mátkáért, nyoszolyáért—
A' törzsökös Magyar szív.

KISFALUDY K.

LONDON:

PRINTED FOR THE AUTHOR.

AND SOLD BY ROBERT HEWARD, 2, WELLINGTON STREET,
STRAND; ROWLAND HUNTER, ST. PAUL'S CHURCHYARD,
LONDON; AND OTTO WIGAND, PESTH.

1830.

3. ábra.

2. *Anonymous* (Szendrei névtelen): Ballad of the emperors daughter: or the history of Michael Szilagyi and Ladislaus Hajmasi. (Szilágyi Mihály és Hajmási László históriája.)¹ — 3. Michael ZRINYI: Song of the turkish youth.

¹ Kimaradt a 13. és 33. szakasz.

(Zrinyiász. III. é. 32—39. szak.) — 4. Francis FALUDI: The gay-plumed bird (Tarka madár.) — 5. U. a. Dangers of love. (Francia versek. IV. A magyar verses átdolgozás nyomán.) — 6. U. a. The false maid. (A kiszűő úrfi éneke.) — 7. U. a. The answer. (A kisasszony felelete.) — 8. Gedeon RÁDAY: Water, wind, reputation. (Víz, szél, becsület.) — 9. U. a. The three idlers of king. Matthew Corvinus. (Mátyás király három restje.) — 10. Lorenzo ORCZY: The Bugaczien Csarda. (A bugaci csárdának tiszteletére.) — 11. David SZABÓ-BARÓTI: The wren an the owl. (Az ökörszemről és bagolyról.) — 12. Benedict VIRÁG: To the muses. (A Muzsákhoz.) — 13. U. a. Stillness. (Csendesítő.) — 14. U. a. Song. (Thephila éneke.) — 15. U. a. Aurora. — 16. Paul Stephen ÁNYOS: Elegiac stanzas. (Egy hív szívnek keserve kedvese sírjánál.) — 17. U. a. To the moon. (Egy boldogtalannak panasza a halavány holdnál.) — 18. U. a. The shepherd and the tree. (A pásztor és a fa.) — 19. Francis KAZINCZY: The frogs. (A békák.) — 20. U. a. Her image. (Az ő képe.) — 21. U. a. Fable: The badge and the squirrel. (A borz és a mókus.) — 22. U. a. The beloved. (A szeretett.) — 23. U. a. The epigram. (Az epigramm.) — 25. U. a. Sonnet. (A sajka.) — 25. U. a. Sonnet. (A kötés napja.) — 26. U. a. Versification. (A distichon feltalálása.) — 27. U. a. To Minny. (Minnyiehez.) — 28. U. a. To my joy-giver. (Az én boldogítottóm.) — 29. U. a. Separation. (Idához.) — 30. U. a. Cupid on a lion. (Ámor az oroszlánon.) — 31. Gabriel DAJKA: The faithful maiden. (A hű leányka.) — 32. U. a. Secret sorrow. (Titkos bú.) — 33. John KISS: Hymn to wisdom. (Hymnus a bölcseséghez.) — 34. Alexander KISFALUDY: As the souffering hart confounded. (Kesergő szerelem. 7. dal.) — 35. U. a. Thee I envied, joyous bird! (U. o. 13. dal.) — 36. U. a. Thow sublimest life creator. (U. o. 26. dal.) — 37. U. a. Oft in fancy's rapturous noonlight. (U. o. 51. dal.) — 38. U. a. Swift the golden moments flitted. (U. o. 57. dal.) — 39. U. a. As the zephyrs, gay and airy. (U. o. 154. dal.) — 40. U. a. In the blue horizon's beaming. (U. o. 172. dal.) — 41. U. a. Muses! honour her — the sweetest. (U. o. 176. dal.) — 42. U. a. All the bright world's charms see brighter. (Boldog szerelem. 16. dal.) — 43. U. a. Thou all my thoughts' vibration. (U. o. 41. dal.) — 44. U. a. O how sweet to see the... (U. o. 44. dal.) — 45. U. a. Not the songs to Pindus brought. (U. o. 75. dal.) — 46. U. a. Now another century blended. (U. o. 87. dal.) — 47. U. a. Scarce upon the troubled ocean. (U. o. 130. dal.) — 48. U. a. Tell me, can the human brest. (U. o. 168. dal.) — 49. Michael VITKOVICS: Shepherd song of Füredi. [sic] (Füredi pásztor dala.) — 50. U. a. Cottager's song. (Megalégedés.) — 51. U. a. Love and friendship. (Szerelem és barátság.) — 52. U. a. To Lidi. (Lidihez.) — 53. U. a. Entreaty. (Kérés.) — 53. U. a. To Czenczi. (Czenczihez: Miképen őzek a friss...) — 54. U. a. To Czenczi. (Czenczihez: Bár Mátrahegy lehetnék.) — 55. U. a. The moon. (A hold.) — 56. U. a. To en envious man. (Az irigyhez.) — 57. Michael CSOKONAI: The strawberry. (A szamócza.) — 58. U. a. To Bacchus. (Bacchushoz.) — 59. U. a. To my friend. (Barátomhoz.) — 60. Daniel BERZSENYI: Evening twilight. (Az esthajnalhoz.) — 61. U. a. To Ernestine. (Emmiehez.) — 62. U. a. The dance. (A tánc.) — 63. U. a. Phillis. — 64. U. a. My portion. (Osztályrészem.) —

65. U. a. Spring. (Tavaszi.) — 66. Emilius BUCZY: The little tree. (A kis fa.) — 67. U. a. Spring's termination. (Tavaszi vége.) — 68. U. a. The forest. (Az erdő.) — 69. U. a. Merit. (Az érdem.) — 70. Paul SZEMERE: To hope. (Remény.) — 71. U. a. Isabel. (Himfy.) — 72. U. a. The happy pair. (Boldog pár.) — 73. U. a. Echo. — 74. Gabriel DÖBRENTEY: The enthusiast and the philosopher. (A szép mű készítéseért lángoló s az ahhoz értő.) — 75. U. a. Hussar song. (Huszárdalok: Sirtál anyám, egykor értem.) — 76. U. a. Rules and nature. (Regula s természet.) — 77. Charles KISFALUDY: Life and fancy. (Élet és phantasia.) — 78. U. a. Ages of life. (Az élet korai.) — 79. U. a. Sound of song. (Dalforrás.) — 80. Francis KÖLCSEY: Lovely Lenka. (Szép Lenka.) — 81. U. a. Boat song. (Dal a csolnakon.) — 82. U. a. To fancy. (Phantasia.) — 83. Ladislaus TÓTH: Godden of youth. (Az ifjúság istennője.) — 84. U. a. The playful Eros. (A játszó Erosz.)¹ — 85. Alois SZENTMIKLÓSSY: Love's festival. (Szerelem ünnepe.) — 86. U. a. The flower-gatherer. (Chloe ajaka.) — 87. U. a. My wish. (Óhajtasom.) — 88. U. a. To my fair one. (Szépemhez.) — 89. U. a. The mistake. (?) — 90. Michae VÖRÖSMARTY: Lovely maid. (A szép leány.) — 91. U. a. Cserhalom. (Kivonatos fordítás. Addig a sorig: Honját kéri, ti adátok, ne ragadj a el ember.) — 92. Francis VERSEGHY: To my beloved. (Barátnémhoz.) — 93. U. a. To justice. (Az igazsághoz.) — 94. U. a. True wisdom. (Az igaz bölcs.) — 95. U. a. To envy. (Az irigységhez.) — 96. John ENDRÓDI: The sun. (A nap.) — II. Magyar nemzeti dalok. Hungarian popular songs.² 1.* The kiss. (Édes babám, gyere ki.) — 2.* The shower. (Záporosd után eszterhaj megsordul.) — 3. The little and the great boy. (Mikor én kis gyermek voltam.) — 4. Time. (Az idő szárnyon jár.)³ — 5.* The beloved. (Kiliti falu végén.) — 6.* The fair and the brown maiden. (Ég a kunyhó, ropog a nád.) — 7.* Slavonian dancerness. (Tót asszonynak tót a lánya.) — 8. Reproach. (Fáj, fáj, fáj, fáj a szívem, fáj.)⁴ — 9. Dirge. (Fáj, fáj.) — 10.* A Bacsian song. (Bátssági ének.) — 10. Comfort. (De mit töröm fejemet?)⁵ — 11. The difference. (Más a veréb, más a fecske.) — 12.* Invitation. (Gyere rózsám

¹ Az angol fordítás után a görög és magyar eredetit is lenyomatta BOWRING.

² Fordító megjegyzi, hogy a népdalok nagyobb részét dr. RUMY Károly György bocsátotta rendelkezésére; DÖBRENTEY szintén ígért neki adalékokat, sőt el is küldte címén, de sajnos, nem érkeztek rendeltetésük helyére. Néhány népdal-fordítás forrása a *Hasznos mulatságok*, melynek kötet és lapszámát a darabok mellett idézi fordító. Valószínűleg ezeket is RUMY bocsátotta rendelkezésére. Közlésünkben e darabokat megcsillagozzuk. A többi RUMY gyűjtötte. daraboknak magyar szövegéből is rendszerint közli az első sort, sajnos, éppen sok sajtóhibától eltorzult alakban. Mégis nagy kár, hogy nem váltotta be BOWRING eredeti tervét, melyről TOLDY a *Handbuch der ungarischen Poesie* (Pesth, 1828. II: 356. l.) c. művében tesz említést, s a mely szerint BOWRING a dalokat magyar-angol kétnyelvű szöveggel szándékozott kiadni.

³ This poem over written in 1657. Fordító jegyzete.

⁴ RUMY kéziratai a) 67.

⁵ E dalt először P. HORVÁTH Ádám adta ki. Fordító jegyzetéből. Megvan a RUMY kéziratok közt is, d) 7. és f) 8. (M. T. Akadémia. — E kéziratra SEBESTYÉN Gyula úr figyelmeztetett.

Enyingre.) — 13.* The idler. (Nincsen nekem semmi bajom, csakhogy szegény vagyok.) — 14.* The pipkin. (Oh! be parányi kis csupor.) — 15.* Dancing song. (Rontom, bontom, testem, csontom.) — 16.* Pastoral. (Köznépi kettős dal: Héj! Katicám, Katicám.) — 17.* One word. (Allj meg, rózsám, egy szóra.) — 18.* The little bird. (Sík mezőben, zöld erdőben.) — 19.* The complaint of the young wife. (Tiszta lisztből sült a kalács.) — 20.* Song of the Vesprens. (Síkra vélék, ott találék kincs-kincs-kincsre.) — 21. Miska. (Sárga csizmás Miska sárban jár.)¹ — 22.* Marosian song. (Árad a víz, meg elapad.) — 23.* The stork. (Gólya, gólya, gólica.) — 24.* The brown maiden. (Nem jöttem volna én ide.) — 25.* The beggar's song. (Csaplárosné galambom.) — 26. Song of the shepherd of Matra. (Magamban nevetem.)² — 27.* The parting girl. (Nesze, vedd el jeggyűrűdet.) — 28.* Sympathy. (Hirtelen nő a szerelem.) — 29.* Sweet Stephen. (Pista szívem, de alhatnám.) — 30. Song. (Éneklésben, muzsikában.)³ — 31. Sweet spirit. (Szeretlek hát, a'míg élek, nemes lélek, tégedet.)⁴ — 32. Come hither. (Gyere be rózsám, gyere be.)⁵ — 33. Discovery. (O, szerencsétlen fejemet mind járja.)⁶ — 34. Love's conquest. (Nem hibáztál, a' kis Ámor.)⁷ — 35. Unrequited love. (Égek érted, de nem látod, nem is érzed tüzeimet.)⁸ — 36. Bliss. (Gyászba borult gondolatim, szüntetek.)⁹ — 37. Despondency. (Gerliceként nyögdicselek.)¹⁰ — 38. Examination. (Mondd meg, szívem, igaz vagy a' (sic) hozzám, vagy csak csalogatsz?)¹¹ — 39. The human heart. (Bátor a szív, erős is.)¹² — 40. Youth. (Vigan élek a világon.)¹³ — 41. The bride. (Bezzeg nagyon nekem is már feleségem.)¹⁴ — 42. The magyar dance. (Még azt mondják: nem illik a' tánc a magyarnak.)¹⁵ — 43. Disdain. (Ha te engem csak mulatságból szeretsz.)¹⁶ — 44. My error. (Nem hittem volna, hogy így tégy.)¹⁷ — 45. The pilgrimage. (Bokros bú hajjai reám tódultanak.)¹⁸ — 46. Drinking song. (Kurva az anyja rossz embernek, egy szó úgy, mint száz.)¹⁹ — 47. The Tiszian. (Rákos mezőn egykor, Pesti vásárkor.)²⁰ — 48. Fortune. (A szerencse csak játszik.)²¹ — 49. Departure. (Hát már csak isten hozzátok: így énekelek.)²² — 50. Farewell. (Szomorú az idő, el akar változni.)²³ — 51. My angel. (Angyalocskám, angyalocskám.)²⁴ — 52. Constancy. (Lelkem! sírva leborulok.)²⁵ — 53. Life. Az élet olyan, mint a szél.) — 54. Passion. (Angyali kép termete.)²⁶ — The csutura

¹ A dal 2 versszakának 2. és 3. sorát eredetiben is idézi. Eredetijét l. Romy népk. gyűjt. b) IV. Akadémia.

² Eredetije u. o. c) V.

³ U. o. e) XX.

⁴ U. o. e) XII.

⁵ U. o. e) III.

⁶ U. o. e) IV.

⁷ U. o. e) V.

⁸ U. o. e) VI.

⁹ U. o. d) XXIV. ének.

¹⁰ U. o. e) VIII. ének.

¹¹ U. o. e) IX. ének.

¹² U. o. d) V. ének és e) X.

¹³ U. o. e) XIII. ének.

¹⁴ U. o. e) XIV. ének.

¹⁵ U. o. e) XVI. ének.

¹⁶ U. o. e) XVII.

¹⁷ U. o. e) XVIII.

¹⁸ U. o. e) XXI.

¹⁹ Eredetije megvan a M. T.

Akadémia Romy-kéziratai

közt f) V. és e) XXIII.

²⁰ U. o. e) XXIII.

²¹ U. o. e) XXVI.

²² U. o. e) XXVII.

²³ U. o. e) XXVIII.

²⁴ U. o. e) XXIX.

²⁵ U. o. a) XLIV—V. és e)

XXX.

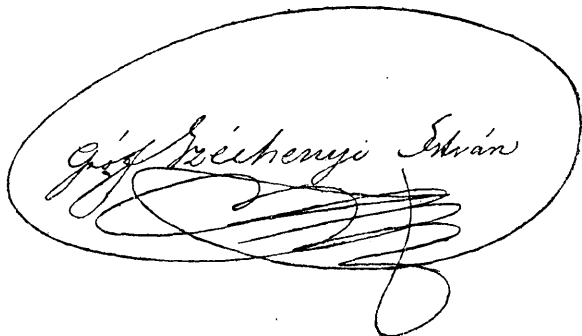
²⁶ Romy-gyűjtemény: akad.

kézirattár. d) II. ének.

song. (A, a, a, éljen a nagy csutora.)¹ — 56. True love. (Kertem alatt szánt egy eke.) — 57. Sincerity. (Édes kincsem, tubicám.)² — 58. Trembling. (Nem vagy legény, nem vagy, nem mersz tőlem kérni.)³ — 54. Körösian waters. (Víz, víz, víz.) — 60. Song of farsan[g.] (Kis csupor, nagy csupor, mindegy, ha elfogy a bor.)⁴ — 61. The magyar maid. (Csak azért szeretem.)⁵ — 62. Füredi festal song. (Felse [e. h. félre] borul! nincs itt klastrom.)⁶ — 63. Popular dancing song. (Nosza legény a táncba.)⁷ — Verses fordítás. Eredeti vászonkötésű példányunk első őrlapja fonákján e bejegyzés: «*A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának | ezzel kedveskedik | gróf Széchenyi István m. p. (V. ö. a 4. ábrával.)*» — Jelzése: P. o. hung. 49. e.

A Magyar Nemzeti Museum könyvtárának

ezzel kedveskedik



4. ábra.

BUTLER E. D. Az olcsó ebéd etc.

589. Az olcsó ebéd. The cheap dinner: translated from the german into hungarian and english. With an allegory and a few fables, by Fáy. Translated from the hungarian into english and german. By E. D. Butler. London. Houghton and Co. É. n. [1877.]

16-r. Címkép. 124, (4) l. Nyomtatta The operative jewish converts' institution. U. o. Három nyelvű kiadás. A következő, magyarból fordított darabokat tartalmazza: 1. FÁY ANDRÁS: Az isteni igazgatás. The divine Protection. Die

¹ Közli az eredeti két első strófáját magyarul is.

² Eredetije RUMY-gyűjtés c) 9. b l.

³ U. o. e) XV. ének.

⁴ Eredetije: RUMY-gyűjtés c) III. Akad.

⁵ U. o. c) XI. l.

⁶ Eredetije u. o. c) VIII.

⁷ U. o. d) XXVIII.

göttliche Waltung. — 2. A róka és a nyúl. The fox and the hare. Der Fuchs und der Hase. — 3. A macska és a sármány. The cat and the yellow-hammer. Die Katze und der Gold-Ammer. — 4. A pergamen. The parchment. Das Pergament. — 5. A kökény. The sloe-tree. Der Schlehdorn. — 6. A szamár és a csikó. The ass and the fowl. Der Esel und der Füllen. — 7. Az idő-próféta. The weather-prophet. Der Wetter-Prophet. — 8. A gólya. The stork. Der Storch. — 9. Medve-tánc. The bear dance. Der Bären-Tanz. — 10. Nagyok leereszkedése. Condescension of the great. Das Herablassen der Grossen. — 11. KISFALUDY KÁROLY. A vándor dala. The wanderer's song. Das Lied des Wanderers [KERTBENY fordítása.] — Jelzete: L. eleg. m. 380.

BUTLER E. D. Hungarian poems and fables.

590. Hungarian Poems and Fables. For English Readers Selected and translated by E. D. Butler. London, Trübner and Co. 1877.

8-r. Címkép, VI, 88 l. — Nyomtatta: Operative Institution. U. o. Tartalom: 1. Michael VÖRÖSMARTY: Beautiful Ilonka. (Szép Ilonka.) — 2. The appeal. (Szózat.) — 3. Homeless. (Hontalan.) — 4. The forsaken mother. (Az elhagyott anya.) — 5. Francis KÖLCSEY: Hope and memory. (Remény, emlékezet.) — 6. John ARANY: The deserted dwelling. (Az elhagyott lak.) — 7. Home. (Itthon.) — 8. Charles KISFALUDY: The wanderer's song. (A vándor dala.) — 9. Alexander PETŐFI: The autumn. (Az ősz.) — 10. Paul GYULAI: Weary. (Fáradt vagyok.) — 11. Joseph LÉVAY: The mountain chapel. (A bérci kápolna.) — 12. John SZABADOS: The flower and the butterfly. (A virág és a pillike.) — 13. Charles SZÁSZ: How fair. (Be szép.) — 14. John VAJDA: Balmy sleep. (Édes álom.) — 15. Andrew FÁY: The way of wisdom in life. (Bölcsesség útja az életben.) — 16. The young crane. (A fiatal darú.) — 17. Merit (Érdem.) — 18. The winged horse. (Szárnyas ló.) — 19. Antipathy. (Ellenszenv.) — 20. The magpie and the dove. (A szarka és galamb.) — 21. Public confidence. (Közbizodalom.) — 22. The hare and the jay. (A nyúl és a szajkó.) — 23. The stork and the duck. (A gólya és a réce.) — 24. The race. (A pályafutás.) — 25. The bear-dance. (A medvetánc.) — 26. The child and the cat. (A gyermek és a macska.) — 27. Condescension of the great. (Nagyok leereszkedése.) — 28. The crow and the raven. (A varjú és holló.) — 29. The brickmaker's public spirit. (Téglavetői közszellem.) — 30. The lynx and the fox. (A hiúz és róka.) — 31. Circumspection. (Óvatosság.) — 32. The ass and the foal. (A szamár és a csikó.) — 33. The hedgehog. (A sündisznó.) — 34. The divine protection. (Az isteni igazgató.) — 35. The parchment. (A pergamen.) — 36. The weather prophet. (Az idő-próféta.) — 37. The sloe-tree. (A kökény.) — 38. The ridinghorse and the ape. (Paripa és majom.) — 39. The fox and the hare. (A róka és a nyúl.) — 40. The bell-wether. (A kolompos.) — 41. The advocate. (Az ügyvéd.) — 42. The stork. (A gólya.) — 43. The cat and the yellow-hammer. (A macska és a sármány.) — 44. The gardener's child. (A kertész gyermek.) — 45. A strange marriage. (A ritka nász.) — 46. Conspicuousness. (Kitűnés.) — 47. Francis KAZINCZY: The wolf and the shepherd. (A farkas és a juhász.) —



48. The ape and the fox. (A majom és a róka.) — 49. Joseph KÁRMÁN: The nightingale and the glow-worm. (A fülemile és a szentjánosbogár.) — 50. The spring and the water-pipe. (A forrás és a csatorna.) — 51. Charles KISFALUDY: Life. (Az élet.) — Verses és prózafordítások. — Képekkel A. G. BUTLER-től. — Jelzete: P. o. hung. 456 i.

BUTLER E. D. The legend of the wondrous hunt etc.

591. The legend of the wondrous hunt by John Arany. With a few miscellaneous pieces and folksongs. Translated from the magyar by E. D. Butler. London. Trübner and Co. 1881.

8-r. V, (2) 69 l. Ny. The cooperative jewish converts' institution u. o. Tartalom: 1. John ARANY: The legend of the wondrous hunt. (Buda halála VI.) — 2. Alexander PETŐFI: The quivering bush. (Reszket a bokor...) — 3. U. o. The orphan maiden. (Az árva leány.) — 4—5. John VAJDA: Carpe diem. (Mikor a nap...) — 6. Gregory Czuczor: The hoany bee. (A szerelem méhe.) — 7. Alois SZENTMIKLÓSSY: Human life. (Emberi pálya.) — 8. Caspar BERNÁT: The fisher lad. (A halászegény.) — Népdalok: 9. Dew-drops fall, the dawn is peeping. (Hajnalodik, harmatozik...) — 10. The no love maternal. (Nem anyától lettél.) — 11. Golden May-chafer, I ask not of thee. (Cserebogár, sárga cserebogár.) — 12. For Csurgó would I die. (Meggahalok Csurgóért, de nem a városért.) — 13. Gay the life which glads me now. (Vörös bársony süvegem.) — 14. Dreaming, dreaming sweet is dreaming. (Álom, álom, édes álom.) — 15. Starry, starry shine yon heavens blue. (Csillagos az ég, csillagos.) — 16. The duck her young midst rushes rears. (Káka tövén költ a ruca.) — 17. He that yearns for her he loveth. (Kinek nincsen szeretője...) — 18. E'en the trees are wailing. (Amerre én járok...) — 19. As the rose must wither. (Hervad az a róza.) — 20. As a rose to wither (Ha én róza volnék.) — 21. When a little wayward boy. (Mikor én kis gyermek voltam...) — 22. A little dog, a great one, too. (Kis kutya, nagy kutya.) — 23. See, the risen morning. (Feljött már a hajnal.) — 24. With crimson riband bound upon thy head. (Karmazsin pántlika a hajadba fonva.) Két nyelvű kiadás. — Jelzete: P. o. hung. 321 f.

LOEW Wm. N. Gems from Petőfi and other hungarian poets.

592. Gems from Petőfi and other hungarian poets [translated] with a memoir of the former and a review of Hungary's poetical literature. By Wm. N. Loew. Published by Paul O. d'Esterhazy, N(ew) Y(ork). 1881.

8-r. XX, 126 l. Ny. u. o. Tartalma: 1. Alexander PETŐFI: My songs. (Dalaim.) — 2. The thought torments me. (Egy gondolat bánt engemet.) — 3. In my native land. (Szülőföldemen.) — 4. National song. (Nemzeti dal.) — 5. War-song. (Csatadal.) — 6. Farewell. (Bucsó.) — 7. The end of the year. (Az év végén.) — 8. I am a Magyar. (Magyar vagyok.) — 9. If born a man, then be a man. (Ha férfi vagy, légy férfi.) — 10. Ragged heroes. (Rongyos vitézek.) — 11. On a railroad. (Vasúton.) — 12. At home. (Hazámban.) —

13. From afar. (Távolból.) — 14. I dream of gory days. (Véres napokról álmodom.) — 15. I dreamed of wars. (Háborúról álmodám.) — 16. If God. (Ha az isten.) — 17. My wife and my sword. (Feleségem és kardom.) — 18. At the end of september. (Szeptember végén.) — 19. Who would believe. (Ki gondolná.) — 20. Voices from Eger. (Egri hangok.) — 21. Streamlet and stream. (Forrás és folyam.) — 22. The imprisoned lion. (A rab oroszlán.) — 23. A holy grave. (Szent sír.) — 23.a Aunt Sarah. (Sári néni.) — 24. The ruins of the inn. (A csárda romjai.) — 25. The crown of the desert. (A sivatag koronája.) — 26. The good old landlord. (A jó öreg korcsmáros.) — 27. Two brothers. (Két testvér.) — 28. Wolf adventure. (Farkaskaland.) — 29. The maniac. (Az őrült.) — 30. The last charity. (Az utolsó alimizsna.) — 31. O, judge me not. (Meg ne ítélj.) — 32. In the forest. (Vadonban.) — 33. What is the use. (Mi haszna.) — 34. At the hamlet's outskirts. (Falu végén kurta kocsmá.) — 35. The lowering clouds. (Ereszkedik le a felhő.) — 36. Through the village. (A faluban utcahosszat.) — 37. Drunk for the country's sake. (Részegség a hazáért.) — 38. The rosebush shakes. (Reszket a bokor.) — 39. You cannot bid the flower. (A virágnak megtiltani nem lehet.) — 40. Shepherd boy, poor shepherd boy. (Juhászlegény, szegény juhászlegény.) — 41. Into the kitchen door I trolled. (Befordultam a konyhába.) — 42. How vast this world. (Ez a világ amilyen nagy.) — 43. My fathers trade and my own. (Apám mestersége s az enyém.) — 44. The magyar noble. (A magyar nemes.) — 45. Michael VÖRÖSMARTY: A summons. (Szózat.) — 46. The hoary gipsy. (A vén cigány.) — 47. To Francis Liszt. (Liszt Ferenc-hez.) — 48. Solomon's curse. (Salamon.) — 49. The bitter cup. (Keserű pohár.) — 50. Beautiful Helen. (Szép Ilonka.) — 51. The song from Fót. (Fóti dal.) — 52. John ARANY: Ladislaus V. (V. László.) — 53. Clara Zach. (Zách Klára.) — 54. Call to the ordeal. (Tetemre hívás.) — 55. Midnight duell. (Éjféle párbaj.) — 56. The hero Bor. (Bor vitéz.) — 57. The ministrel's sorrow. (A költő búja.) — 58. Mistress Agnes. (Ágnes asszony.) — 59. The child and the rainbow. (A gyermek és a szivárvány.) — 60. Joseph Eötvös: Farewell. (Bucsú.) — 61. My last will. (Végrendelet.) — 62. The frozen child. (A megfagyott gyermek.) — 63. John GARAY: Kont. — 64. The magyar lady. (A magyar hölgy.) — 65. The pilgrim. (A zarándok.) — 66. Francis KÖLCSEY: Hymn. (Hymnus.) — 67. In Wilhelmine's album. (Wilma emlékkönyvébe.) — 68. Joseph BAJZA: Farewell. (Isten hozzád.) — 69. Charles SZÁSZ: Hungarian music. (Magyar zene.) — 70. Nightingale's song. (Fülemile dala.) — 71. Károly KISFALUDY: My native country's charming bounds. (Honvágy.) — 72. Michael TOMPA: The bird to its brood. (A madár fiaihoz.) — 73. Coloman TÓTH: Death. (Halál.) — 74. Ladislaus NÉVY: The ruby peak. (A rubint torony.) — 75. Gregorius CZUCZOR: Pretty girl. (Szép leány.) — 76. John ERDÉLYI: Spring song. (Tavaszi dal.) — 77. Joseph KISS: Miss Agatha. (Ágota kisasszony.) — 78. Maurus JÓKAI: Apotheosis. — 79. Anthony VÁRADY: Christ in Rome. (Krisztus Rómában.) — Verses fordítás. — Jelzet: P. o. hung. 697 p.

LOEW Wm. N. Magyar songs.

593. Magyar songs. Selections from modern hungarian poets, translated by Wm. N. Loew. Newyork. Samisch & Goldmann, 1887.

8-r. 248 l. Tartalom: 1. Alexander PETŐFI: My songs. (Dalaim.) — 2. My love. (Száz alakban.) — 3. Michael VÖRÖSMARTY: The maidens trouble. (A kis leány baja.) — 4. Charles SZÁSZ: The winter. (Télben.) — 5. Alexander PETŐFI: The rosebush shakes. (Reszket a bokor.) — 6. Paul GYULAI: I long to see you once again. (Szeretnélek még egyszer látni.) — 7. A. PETŐFI My wife and my sword. (Feleségem és kardom.) — 8—11. Alexander KISFALUDY: Love songs. (I. Kesergő szerelem: 1. Mint a szarvas, kit megére; 2. Ott, ahol én nevelkedtem. II. Boldog szerelem: 1. Más a világ; 2. Nézd a rózsát.) — 12. Louis DÓCZY: What is a kiss? (A csók-ból.) — 13. Andrew PAP: To a young girl. (Egy fiatal leánynak.) — 14. P. GYULAI: To Mary. (Marihoz.) — 15. Ch. SZÁSZ: Although not fair. (Ne légy te szép.) — 16. A. PETŐFI: At the end of september. (Szeptember végén.) — 17. Gr. CZUCZOR: Blue violet. (Viola, kék violaszál.) — 18. Francis KÖLCSEY: In Wilhelmine's album. (Vilma emlékkönyvébe.) — 19. A. PETŐFI: Fair maiden of a pretty place. (Szép vidéknek szépséges leánya.) — 20. Ch. SZÁSZ: The tresses of they jet-black hair. (Éjhajadnak.) — 21. Alexander VACHOTT: A complaint. (Panasz.) — 22. *Joseph EÖTVÖS: My last will. (Végrendelet.) — 23. *Gregorius CZUCZOR: Pretty girl. (Szép leány.) — 24. P. GYULAI: I am weary. (Fáradt vagyok.) — 25. Coloman TÓTH: If my tears. (Hogyha titkolt.) — 26. Joseph BAJZA: Lenke's song. (Lenke dala.) — 27. Ch. SZÁSZ: Yea, be proud. (Légy büszke, büszke.) — 28. Victor DALMADY: Why conceal? (Miért titkolod?) — 29. Michael VÖRÖSMARTY: The dark eye. (Fekete szem.) — 30. Emil ÁBRÁNYI: A laurel tree. (Babérfa.) — 31. V. DALMADY: It is not then. (Nem akkor fáradsz el.) — 32. Paul GYULAI: Remembrance. (Emlék.) — 33. A. VACHOTT: The pearl seeker. (A gyöngykereső.) — 34. John ARANY: Look not on me. (Ó, ne nézz rám oly sötéten.) — 35. Michael TOMPA: Village hours. (Falusi órák.) — 36. Joseph LÉVAY: Love's memory. (Szerelem emléke.) — 37. J. BAJZA: Farewell. (Isten hozzád.) — 38. P. GYULAI: Wonder not. (Rajtam ne csodálkozzatok.) — 39. Fr. KÖLCSEY: Even song. (Esti dal.) — 40. Géza ZICHY: Death. (Egy asszony halt meg.) — 41. J. ARANY: The captive stork. (A rab gólya.) — 42. C. TÓTH: Autumn days. (Őszi idő.) — 43. Cornelius ÁBRÁNYI jr.: The king and the poet. (Király és költő?) — 44. M. VÖRÖSMARTY: On the death of a little child. (Kis gyermek halálára.) — 45. U. a. The bitter cup. (Keserű pohár. Czillej és a Hunyadiak.) — 46. U. a. Dying love. (Az elhaló szerelem.) — 47. John ERDÉLYI: Spring song. (Tavaszi dal.) — 48. P. GYULAI: A flower I would say. (Virágnak mondanálak.) — 49. J. BAJZA: Autumn song. (Őszi dal.) — 50. Miklós MÁRKUS: Song of sorrow. (Carmen lugubre.) — 51. Daniel BERSZENYI: My share in life. (Az én osztályrészem.) — 52—53. A. PETŐFI: Song of the dogs and wolves. (Kutyák és farkasok dala.) — 54. M. TOMPA: The bird to its brood. (A madár fiaihoz.) — 55. Joseph KISS: A grave. (Egy sír.) — 56. J. ARANY: To my boy. (Fiamnak.) —

57. *A. PETŐFI: The ruins of the inn. (A csárda romjai.) — 58. Jules SÁROSSY: On my birthday. (Ingeborg önszületése napján.) — 59. A. PETŐFI: The forest home. (Az erdei lak.) — 60. U. a. From afar. (Távolból.) — 61. A. PETŐFI: My dreams. (Álmaim.) — 62. J. LÉVAY: To forget. (Felejténi.) — 63. C. TÓTH: In the evening. (Este.) — 64. A. PETŐFI: Streamlet and stream. (Forrás és folyam.) — 65. U. a. The good old landlord. (A jó öreg korcsmáros.) — 66. U. a. Sweet joy. (Édes öröm, ittalak már.) — 67. U. a. What is the use. (Mi haszna.) — 68. John VAJDA: From the grave. (Sír-ból.) — 69. J. ARANY: Birthday thoughts. (Névnapi gondolatok.) — 70. A. PETŐFI: In my native land. (Szülőföldemen.) — 71. U. a. On the Danube. (A Dunán.) — 72. P. GYULAI: On a sick bed. (Betegágyon.) — 73. Louis CSÁKTORNYAI: From secret songs. (?) — 74. C. SZÁSZ: Nightingale's song. (Fülemile dala.) — 75. J. LÉVAY: A tear. (A köny.) — 76. J. EÖTVÖS: Minstrel and king. (Dalnok és király.) — 77. M. VÖRÖSMARTY: Bird voices. (Madárhangok.) — 78. A. PETŐFI: The dream. (Az álom.) — 79. C. KISFALUDY: My native country's charming bounds. (Honvág.) — 80. M. VÖRÖSMARTY: The beauteous flower. (A szép virág.) — 81. A. PETŐFI: In the forest. (Vadonban.) — 82. C. TÓTH: The sun gives life. (Naptól virít.) — 83. A. PETŐFI: You cannot bid the flower. (A virágnak megtiltani nem lehet.) — 84. My horse has lost an ironshoe. (Leesett a fakólovam patkója.) — 85. A. PETŐFI: At the funeral. (Temetésen szól az ének.) — 86. Mary dear, Mary dear. (Mariskám, Mariskám.) — 87. A. PETŐFI: How vast this world. (Ez a világ amilyen nagy.) — 88. Not a mother bore thee. (Nem anyától lettél. Népdal.) — 89. A. PETŐFI: On on ass the shepherd rides. (Megy a juhász számarón.) — 90. U. a. The lowering clouds. (Ereszkedik le a felhő.) — 91. U. a. Into the kitchen door I strolled. (Betfordultam a konyhába.) — 92. U. a. Through the village. (A faluban utcahosszat.) — 93. U. a. Drunk for the country's sake. (Részegség a hazáért.) — 94. U. a. Shepherd boy, poor shepherd boy. (Juhászlegény, szegény juhászlegény.) — 95. J. BAJZA: Apotheosis. — 96. P. GYULAI: Dear captain mine... (Hadnagy uram...) — 97. M. VÖRÖSMARTY: A Summons. (Szózat.) — 98. A. PETŐFI: National song. (Nemzeti dal.) — 99. M. VÖRÖSMARTY: A hymn. (Hymnus.) — 100. A. PETŐFI: The thought torments me. (Egy gondolat bánt engemet.) — 101. Fr. KÖLCSEY: Hymn. (Hymnus.) — 102. A. PETŐFI: Farewell. (Bucsó.) — 103. J. EÖTVÖS: Farewell. (Bucsó.) — 104. M. VÖRÖSMARTY: The song from Fót. (Fóti dal.) — 105. C. TÓTH: Forward. (Előre.) — 106. M. VÖRÖSMARTY: The homeless. (A hontalan.) — 107. A. PETŐFI: War song. (Csata-dal.) — 108. J. EÖTVÖS: Mohács. — 109. John GARAY: The magyar lady. (A magyar hölgy.) — 110. M. VÖRÖSMARTY: The forsaken mother. (Az elhagyott anya.) — 111. U. a. The magyar poet. (A magyar költő.) — 112. A. PETŐFI: I dream of gory days. (Véres napokról álmodom.) — 113. J. ARANY: Beggar song. (Koldus ének.) — 114. A. PETŐFI: If God. (Ha az Isten.) — 115. M. VÖRÖSMARTY: To Francis Liszt. (Liszt Ferenchez.) — 116. J. BAJZA: A sigh. (Sóhajtás.) — 117. A. PETŐFI: I am a Magyar. (Magyar vagyok.) — 118. M. VÖRÖSMARTY: Solomon's curse. (Salamon átka.) — 119. J. GARAY: The pilgrim. (A zarán-

dok.) — 120. A. PETŐFI: A holy grave. (Szent sir.) — 121. C. SZÁSZ: To my fatherland. (Hazámhoz.) — 122. M. VÖRÖSMARTY: Beautiful Helen. (Szép Ilonka.) — 123. J. ARANY: Mistress Ágnes. (Ágnes asszony.) — 124. U. a. Call to the ordeal. (Tetemrehívás.) — 125. U. a. Ladislaus V. (V. László.) — 126. U. a. Clara Zach. (Zách Klára.) — 127. Eugene RÁKOSI: Judith and Holofernes. (J. és H.) — 128. J. ARANY: The hero Bor. (B. vitéz.) — 129. U. a. Midnight duel. (Az éjféli párbaj.) — 130. P. GYULAI: Midnight visit. (Éji látogatás.) — 131. M. TOMPA: Burial. (Temetés.) — 132. A. PETŐFI: The last charity. (Az utolsó alamizsna.) — 133. Ladislaus TORKOS: The stone saint. (A kőszent.) — 134. J. ARANY: The romance of the bee. (A méh románca.) — 135. J. GARAY: Kont. — 136. Louis TOLNAI: The stepdaughter. (A mostoha lány.) — 137. J. KISS: Judith Simon. (S. J.) — 138. M. VÖRÖSMARTY: The hero's grave. (A hős sírja.) — 139. Ladislaus NÉVY: The ruby peak. (A rubintorony.) — 140. Anton VÁRADY: The bells of Strassbourg. (A strassburgi harangok.) — 141. D. BEZSENYI: A prayer. (Fohászkodás.) — 142. J. ERDÉLYI: A song. (Dalünnepen.) — 143. E. ÁBRÁNYI: Good friday. (Nagypénteken.) — 144. A. PETŐFI: At the end of the year. (Az év végén.) — 145. U. a. Two brothers. (Két testvér.) — 146. U. a. Wolf adventure. (Farkaskaland.) — 147. U. a. At the hamlet's outskirts. (Falu végén kurta kocsmá.) — 148. U. a. Ragged heroes. (Rongyos vitézek.) — 149. M. VÖRÖSMARTY: The slav student's song. (A tót diák dala.) — 150. A. PETŐFI: The magyar noble. (A magyar nemes.) — 151. C. SZÁSZ: Hungarian music. (Magyar zene.) — 152. A. PETŐFI: The imprisoned lion. (A rab oroszlán.) — 153. U. a. Who would believe. (Ki gondolná, ki mondaná.) — 154. U. a. If born a man, then be a man. (Ha férfi vagy, légy férfi.) — 155. C. TÓTH: Death. (Halál.) — 156. J. ARANY: The minstrel's sorrow. (A dálnok búja.) — 157. M. VÖRÖSMARTY: The hoary gipsy. (A vén cigány.) — 158. M. TOMPA: At an auction. (Árverésen.) — Verses fordítás. — Jelzete: P. o. hung. 1335-ig.

LOEW WILLIAM N. Magyar poetry.

594. Magyar poetry. Selections from hungarian poets. Translated by William N. Loew. New-York (1908). Amerikai Magyar Népszava.

8-r. 510, XI. l. Tartalom: I. *Poems of love.* 1. Alexander PETŐFI: At the end of September. (Szeptember végén.) — 2. Alexander ENDRÓDI: Forgotten song. (Feledett dal.) — 3. Paul GYULAI: A flower I would say. (Virágnek mondanálak.) — 4. U. a. To a lady. (Barátnőmhöz.) — 5. Francis KÖLCSÉY: In Wilhelmine's Album. (Vilma emlékkönyvébe.) — 6. A. PETŐFI: My love. (Száz alakban.) — 7. Michael VÖRÖSMARTY: The maidens sorrow. (A kis leány baja.) — 8. A. ENDRÓDI: Haidé. — 9. A. PETŐFI: O, judge me not. (Meg ne ítélj.) — 10. Anthony RADÓ: Good-by. (Egy kézszorítás.) — 11. A. PETŐFI: In the forest. (Vadonban.) — 12. P. GYULAI: I am weary. (Fáradt vagyok.) — 13. Koloman TÓTH: If my tears. (Hogy ha titkolt.) — 14. M. VÖRÖSMARTY: Dying love. (Az elhaló szerelem.) — 15—18. Alexander KISFALUDY: Love songs. (I. Kesergő szerelem. 1. Mint a szarvas, kit megére. 2. Ott, ahol én nevelkedtem. II. Boldog szerelem: 1. Más a világ ábrázolja.)

2. Nézd e rózsát, bimbójában.) — 19. P. GYULAI: To Mary. (Marihoz.) — 20. A. PETŐFI: My wife and my sword. (Feleségem és kardom.) — 21. U. a. The rosebush trembles. (Reszket a bokor.) — 22. Louis CSÁKORTORNYAI: From secret songs (?). — 23. Ludwigh DÓCZY: Glory. (Dicsőség.) — 24. Géza ZICHY: A song. (Dal.) — 25. P. GYULAI: I long to see you once again. (Szeretnék még egyszer látni.) — 26. L. DÓCZY: What is a kiss? («A csók» c. vígjátékból.) — 27. A. PETŐFI: Fair maiden of a village fair. (Szép vidéknek szépséges a leánya.) — 28. Charles SZÁSZ: Although not fair. (Ne légy te szép.) — 29. M. VÖRÖSMARTY: Revery. (Ábránd.) — 30. Gregorius CZUCZOR: Blue violet. (Viola, kék violaszál.) — 31. U. a. Pretty girl. (Szép leány.) — 32. P. GYULAI: Remembrance. (Emlék.) — 33. Ch. SZÁSZ: Yea, be proud. (Légy büszke, büszke.) — 34. U. a. The tresses of they jet-black hair. (Éjhajadnak.) — 35. Joseph KOMÓCSY: Woe him. (Jaj annak.) — 36. P. GYULAI: Wonder not. (Rajtam ne csodálkozzatok.) — 37. Joseph KISS: The kiss. (A csók.) — 38. Johann WOHL: How I should like to die. (Még szeretnék halni.) — 39. Joseph LÉVAY: To forget. (Felejtani.) — 40. Alexander VACHOTT: A complaint. (Panasz.) — 41. LÉVAY: Love's memory. (Szerelem emléke.) — 42. Joseph BAJZA: Lenke's song. (Lenke dala.) — 43. John BULLA: I still love. (Szeretem én.) — 44. Julius RUDNYÁNSZKY: Sweet dream. (Édes álom.) — 45. Andrew PAP: To a young girl. (Egy fiatal leányhoz.) — 46. Victor DALMADY: Why conceal? (Miért titkolod?) — 47. M. VÖRÖSMARTY: The dark eye. (Fekete szem.) — 48. Julius KÉRI: Ye stars, bright stars. (Ti csillagok [?]). — 49. Joseph HEVESI: Midnight hour. (Éjfélt ütött.) — 50. Gabriel DÖBRENTÉY: Hussar song. (Huszárdal.) — 51—52. Nicolas MÁRKUS: Songs. (Dalok.) — 53. Emerich GÁSPÁR: Approaching steps. (Lépéseket hallok.) — 54. Julius SZÁVAY: God does not forbid. (Az isten se tiltja.) — 55. M. VÖRÖSMARTY: Hair, lip, eye. (Haj, száj, szem.) — 56—58. Ladislaus INCZÉDY: Songs. (Dalok: 1. Oh, nem az a bú halálos. 2. Mint harmat a rózsabimbón. 3. Hogyha néha szerelemről.) — 59. Géza UDVARDY: She was beautiful. (Szép volt midőn.) — 60. Julius SZENTESSY: Love. (Szerelem.) — 61. Samuel NYILAS: Serenade. (Enyém a dal.) — 62. Béla SZÁSZ: A sweet sound. (Egy édes hang.) — 63. Charles BEREZC: A city romance. (Városi románc [?]). — 64. Aladár BENEDEK: The flowers withered. (A virágok elhervadának.) — 65. Gerő SZÁSZ: There is no hell. (Nincsen pokol.) — 66. Count G. ZICHY: Farewell serenade. (Bucsi szerenád.) — 67. G. SZÁSZ: Ah! this moment. (Ah, a percek.) — 68. William GYÖRÝ: Love me. (Csak te szeress engemet.) — 69. G. UDVARDY: The sun's rays loved her. (Szerette a napfény.) — 70. Nicolas SZEMERE: I do not watch. (Én nem lesem.) — 71. William ZOLTÁN: Sound of music. (Hegedűszó.) — 72—73. Joseph CSUKÁSI: Songs. (Dalok Arankához: 1. Mért repülnek mind tehozzád? 2. Országába a tavasz.) — 74—76. Louis PALÁGYI: Songs. (Dalok: 1. Kérdezd, miért borul el arcom. 2. Ha tűnt szerelemnek emléke hegedt már. 3. Egy szélfuvallat megrázta a bokrot.) — 77. Julius SÁROSY: Songing for spring. (Tavaszcím.) — 78. Michael SZABOLCSKA: Maud (?). — 79. John DENGÍ: Song. (Sűrű erdő hűvösében bolyongok.) — 80. John VAJDA: I see thee. (Látlak én még.) — 81. Louis TOLNAY: How

- I love you. (Hogy mint szeretlek én.) — 82. John ERDÉLYI: Your kerchief's red. (Piros a te kendőd.) — 83. M. SZABOLCSKA: Why wert thou not born? (Mért nem születted te?) — 84. Louis BARTÓK: If by frail maiden. (Ha gyarlóságból megbánt a lány.) — 85. P. GYULAI: When she departed. (Mídn elindult.) — 86. C. TÓTH: Book-lore is yours. (Ti nagyon tanultok.) — 87. Ladislaus TORKOS: Only me. (Csak engem szeret.) — 88. HIA-DOR: If I where rich. (Volnék gazdag.) — 89—90. J. RUDNYÁNSZKY: Songs. (1. Te türelem, te jóság. 2. Ketten vagyunk.) — 91. Stephen RÓNAY: Glory and love. (Dicsőség és szerelem.) — 92. PÁSZTÓI: You said. (Azt mondtad.) — 93. B. SZÁSZ: One year later. (Egy év múlva.) — 94. J. BULLA: What do you care? (A virágnak.) — 95. Charles ZILAH: The wind has cased. (Elült a szél.) — 96. Louis CSÁKORTNYAI: Remain as the rose. (Maradj.) — 97. V. DALMADY: The first kiss. (Az első csók.) — 98. ERDÉLYI: A song. (Dalünnepen.) — 99. Edmond JAKAB. Resignation. (Kibékülés.) — 100. Joseph EÖTVÖS: My last will. (Végrendelet.) — 101. Cornelius ÁBRÁNYI Jr.: To forget. (Felejtteni.) — II. *Poems of nature, life, fancy and phantasy.* 102. A. VACHOTT: The poet. (A költő.) — 103. A. PETŐFI: My songs. (Dalaim.) — 104. Ch. SZÁSZ: In memory of little Ellen. (A kis Ilona emlékezete. II.) — 105. J. ARANY: Birthday thoughts. (Névnapi gondolatok.) — 106. Augustin GREGUSS: An old story. (Régi történet.) — 107. J. VAJDA: Solitude. (Magány.) — 108. N. MÁRKUS: Song of sorrow. (Carmen lugubre.) — 109. M. VÖRÖSMARTY: On the death of a little child. (Kis gyermek halálára.) — 110. A. PETŐFI: Longing for death. (Halálvágy.) — 111. J. ARANY: To my boy. (Fiának.) — 112. Paul DÖMÖTÖR: True poetry. (Az a költői. V. ö. a 158. sz. költeményt.) — 113. A. PETŐFI: Curse and blessing. (Átok és áldás.) — 114. Ch. SZÁSZ: Fifty years. (Ötven év.) — 115. J. LÉVAY: A tear. (A köny.) — 116. A. PETŐFI: Sweet joy. (Édes öröm, ittalak már.) — 117. U. a. The maniac. (Az őrült.) — 118. Ch. SZÁSZ: Song in the night. (Dal az éjben.) — 119. Daniel BERZSENYI: A prayer. (Fohászkodás.) — 120. W. GYÖRY: A migrating bird. (Elszállt madár.) — 121. A. PETŐFI: The good old Landlord. (A jó öreg korcsmáros.) — 122—123. Louis PÓSA: Two little stories. (Két kis történet. [?]) — 124. Emil ÁBRÁNYI: I am. (Contra vim mortis.) — 125. J. KOMÓCSY: At the bear of a girl. (Egy leánya ravatalánál.) — 126. A. PETŐFI: Aunt Sarah. (Sári néni.) — 127. C. TÓTH: Death. (Halál.) — 128. C. ÁBRÁNYI: Nameless heroes. (Névtelen hősök. [?]) — 129. A. PETŐFI: Two brothers. (Két testvér.) — 130. J. ARANY: The minstrel's sorrow. (A dalmok búja.) — 131. Maurus JÓKAI: Apotheosis. — 132. J. SÁROSY: On my own birthday. (Ingeborg ünnepnapja.) — 133. P. GYULAI: Advice. (Tanács.) — 134. J. LÉVAY: The unbidden guest. (A hivatlan vendég.) — 135. E. ÁBRÁNYI: Good Friday. (Nagypénteken.) — 136. A. PETŐFI: At the end of the year. (Az év végén.) — 137. U. a. The Hamlet's outskirts. (Falu végén kurta kocsmá.) — 138. U. a. The magyar noble. (A magyar nemes.) — 139. M. VÖRÖSMARTY: The slav student's song. (Tót deák dala.) — 140. A. PETŐFI: The imprisoned lion. (A rab oroszlán.) — 141. U. a. If born a man, then be a man. (Ha férfi vagy, légy férfi.) — 142. C. TÓTH:

Pale woman. (Sápadt asszony.) — 143. A. PETŐFI: My wife is dead. (Meghalt a feleségem.)¹ — 144. F. KÖLCSEY: Vanitatum Vanitas. — 145. L. INCZÉDY: A dreamy song. (Ábrándos dal.) — 146. Julius VÉRTESY: A broken toy. (El-tört játékszer.) — 147. Ladislaus BUDAY: A fleeting song. (Egy röpké dal.) — 148. A. RADÓ: Aboo. (Abú.) — 149. E. ÁBRÁNYI: Royal wedding. (Királyok násza.) — 150. Andrew KOZMA: The woman, cold. (Hideg asszony.) — 151. Eugene HELTAI: My own statue. (Az én szobrom.) — 152. Edward PAP: The tragedy of a poet. (A költő tragédiája [?]). — 153. M. VÖRÖSMARTY: Desire. (Vágy.) — 154. J. ARANY: A quiet song. (Csöndes dal.) — 155. A. VACHOTT: A child's dreams. (Gyermek álmai.) — 156. C. TÓTH: My oath. (Eskü.) — 157. Paul BOZZAI: A last sigh. (Végsóhaj.) — 158. P. DÖMÖTÖR: Poetical is. (Az a költői. V. ö. a 112. sz. költeményt.) — 159. Emil MAKAI: The end. (Vége.) — 160. N. SZEMERE: I am happy. (Boldog vagyok.) — 161. Zoltan BALOGH: My verses. (Az én költészetem.) — 162. Otto HERPELI: To hope. (Remélni.) — 163. A. BENEDEK: Revery. (Merengés.) — 164. J. LÉVAY: When I am dead. (Ha meghalok.) — 165. E. ÁBRÁNYI: Smiling. (Mosoly.) — 166. Charles SZOMORY: A good old song. (Régi nóta.) — 167. A. RADÓ: The muse. (Múzsza.) — 168. John FÖLDEVÁRY: To my beloved ones. (Enyéimhez.) — 169. E. MAKAI: The tears. (Könyvek.) — 170. Andrew TÓTH: Parting. (Válás.) — 171. J. VAJDA: Farewell. (Búcsú.) — 172. J. KOMÓCSY: When once the grave's. (Ha engem.) — 173. Joseph PRÉM: First meeting. (Első találkozás.) — 174. A. KOZMA: A story. (Mese.) — 175. A. ENDRÓDI: Deep in thought. (Elborultam néha.) — 176. U. a. Too late. (Késő.) — 177. Fruzina SZALAY: Confession. (Vallomás.) — 178. D. BERZSENYI: My share in life. (Osztályrészem.) — 179. IDUNA: Teach me. (Tanítsatok.) — 180. J. RUDNYÁNSZKY: Come death. (Jövel, halál.) — 181. Julius VARSÁNYI: At night. (Az éjben.) — 182. J. LÉVAY: A white Sove. (Fehér galamb.) — 183. U. a. In a graveyard. (A temetőn.) — 184. IDUNA: Visions. (Viziók?) — 185. A. TÓTH: Let they respond (?). — 186. J. ARANY: Morn and eve. (Reg és est.) — 187. Ch. SZÁSZ: The winter. (Télben.) — 188. E. ÁBRÁNYI: The laurel tree. (Babérfa.) — 189. J. ARANY: The captive stork. (A rabgolya.) — 190. A. PETŐFI: On the Danube. (A Dunán.) — 191. Michael TOMPA: Village hours. (Falusi órák.) — 192. F. KÖLCSEY: Even-song. (Esti dal.) — 193. C. TÓTH: Autumn days. (Őszi idő.) — 194. E. JAKAB: The bush and the wind. (A bokor és a szél.) — 195. P. GYULAI: The clouds. (A felhők.) — 196. J. ERDÉLYI: Spring song. (Tavaszi dal.) — 197. A. PETŐFI: Voices from Eger. (Egri hangok.) — 198. J. BAJZA: Autumn song. (Őszi dal.) — 199. O. GYULAI: In a village. (Falun.) — 200. A. PETŐFI: At home. (Házamban.) — 201. M. VÖRÖSMARTY: The beautiful flower. (A szép virág.) — 202. U. a. Bird voices. (Madárhangok.) — 203. C. TÓTH: In the evening. (Este.) — 204. A. PETŐFI: What use? (Mi haszna, hogy a csoroszlya.) — 205—206. U. a. Song of the dogs and wolves. (Kutyák és farkasok dala.) — 207. C. SZÁSZ: Nightingale's song. (Fülemile dal.) — 208. A. PETŐFI: The

¹ Tévesen Petőfinek tulajdonított magyar-latin diákvers.

forest home. (Az erdei lak.) — 209. S. RÓNAY: For whom this mourning? (Kié a gyász.) — 210. A. PETŐFI: The ruins of the inn. (A csárda romjai.) — 211. U. a. Streamlet and stream. (Forrás és folyam.) — 212. U. a. 'Tis night. (Éj van.) — 213. M. TOMA: The bird to its brood. (A madár fiaihoz.) — 214. — J. ARANY: The child and the rainbow. (A gyermek és a szivárvány.) — 215. M. VÖRÖSMARTY: The bitter cup. (Keserű pohár.) — 216. G. ZICHY: Death. (Egy asszony halt meg.) — 217. A. PETŐFI: From afar. (Távolban.) — 218. J. ARANY: Look not on me. (Oh, ne nézz rám oly sötéten.) — 219. Alexander SZABÓ: Memento. — 220. V. DALMADY: It is not then. (Nem akkor fáradsz el.) — 221. A. PETŐFI: Twilight. (Alkony.) — 222. J. KISS: A grave. (Egy sír.) — 223. A. PETŐFI: Wolf adventure. (Farkaskaland.) — 224. Gustav LAUKA: The evening bells. (Esti harangozásokor.) — 224. a M. TOMPA: The cypress. (Cziprus.) — 225. M. SZABOLCSKA: The autumn eve. (Őszi estén.) — 226. E. JAKAB: The blessed house. (Az áldott ház.) — 227. Louis BARTÓK: When roaming in the forest. (Ha bujdosol az erdőben.) — 228. J. SZÁVAY: Sere leaves. (Hervadt levelek.) — 229. L. BARTÓK: Thou vale. (Te völgy.) — 230. A. RADÓ: In the Campagna. (A Campagnában.) — 231. A. PETŐFI: The evening. (Est.) — 232. M. VÖRÖSMARTY: Night and star. (Éj és csillag.) — 233. Ch. SZÁSZ: Winter twilight. (Téli alkony.) — 234. S. PALÁGYI: In the forest. (Erdőben.) — 235. A. PETŐFI: The wind. (A szél.) — 236. J. ARANY: End of autumn. (Ősz végén.) — 237. U. a. The comforter. (A vigasztaló.) — 238. L. TORKOS: The west. (Nyugat felé.) — 239. J. ARANY: The desert willow. (A pusztai fűz.) — 240. P. GYULAI: At a vintage. (Szüreten.) — 241. J. RUDNYÁNSZKY: Time flies. (Fut az idő.) — 242. Fr. SZALAY: Evening song. (Esti dal.) — 243. A. GREGUSS: Autumn greeting. (Őszi köszöntő.) — 244. V. DALMADY: The summer's eve. (Lesz még elég nyári este.) — 245. J. VAJDA: In the forest of Vaál. (A vaáli erdőben.) — 246. A. PETŐFI: The alföld. (Az alföld.) — 247. Andrew PAP: Swan song. (Hattyúdal.) — 248. M. TOMPA: Autumn scene. (Őszi tájnak.) — 249. J. VAJDA: From the grave. (A sírból.) — 250—252. A. ENDRŐDI: From the «cricket songs». (A «Tücsök dalok»-ból. 1. Járunk a virágos tavaszban. 2. Körülragyog a kikelet pompája. 3. Úgy néha-néha visszavárom.) — 253. P. GYULAI: God bless thee. (Áldjon meg az isten.) — 254. A. ENDRŐDI: Autumn song. (Őszi dal.) — 255. A. PETŐFI: On a railroad. (Vasúton.) — 256. O. HERPEI: Spring. (Tavaszi.) — 257. P. DÖMÖTÖR: Winter and summer. (Tél és nyár.) — 258. M. TOMPA: Winter time, summer time. (Télen, nyáron.) — 259. A. PETŐFI: My dreams. (Álmaim.) — 260. A. KOZMA: The imprisoned bird. (Mit daloljon.) — 261. J. RUDNYÁNSZKY: In the street. (Az utcán.) — 262. C. TÓTH: Animal literature. (Állatirodalom.) — 263. M. SZABOLCSKA: Hortobágy, my Hortobágy. (Hortobágyon.) — 264. E. ÁBRÁNYI: The death of the butterfly. (A pillangó halála.) — III. *Folksongs*. 265. Of many a girl. (Volt szeretőm.) — 266. A star is but a star. (Azért csillag.) — 267. [A. PETŐFI]: My little flute. (Kis furulyám.)¹ — 268. Were I a brook-

¹ Az utolsó szak nem a PETŐFI-é.

let. (Volnék csak én.) — 269. My hat I pulled. (Kalapom a szememre vágom.) — 270. I curse thee not. (Nem átkozlak.) — 271. The bobolink's nest. (Káka tövén költ a ruca.) — 272. I would come to see thee. (Elmennék én tihozzátok.) — 273. In morning's dawn. (Hajnalban, hajnal előtt.) — 274. Thy image. (Képeddel alszom el.) — 275. How I would like to plough. (Szeretnék szántani.) — 276. The raven on good friday laves. (Nagy pénteken mossa holló a fiát.) — 277. Warning. (Ne menj rózsám a tarlóra.) — 278. The starry sky. (Csillagos az ég.) — 279. My father's dead. (Nincsen apám, nincsen anyám.) — 280. In forest and in meadow green. (Zöld erdőben, zöld mezőben.) — 281. Three stars are in the sky. (Három csillag.) — 282. A. PETŐFI: You cannot bid the flower. (A virágnak megtiltani nem lehet.) — 283. Not a mother. (Nem anyától lettél.) — 284. To sleep, to sleep. (Álom, álom, édes álom.) — 285. Strike up, gipsy! (Húzd rá, cigány.) — 286. Mary dear. (Mariskám, Mariskám.) — 287. Hearest thou me körösher maid. (Hallod-e te körösi lány.) — 288. Thee I love. (Szeretlek én egyetlen egy virágom.) — 289. I will yet see the day. (Megérem még azt az időt.) — 290. A. PETŐFI: The leaf is falling. (Hull a levél.) — 291. Charles KISFALUDY: Beauteous, brightly shining star. (Hej ti fényes csillagok.) — 292. Nine it has struck. (Kilencet ütött az óra.) — 293. The maid I loved. (Volt szeretőm, de már nincsen.) — 294. Swallow beat against her pane. (Repülj fecském ablakára.) — 295. A. PETŐFI: Into the kitchen door I strolled. (Befordultam a konyhába.) — 296. Over all the globe. (Az ég fölött, a föld színén.) — 297. In my garden. (Kis kertemben rozmarinogot ültettem.) — 298. They have laid his corpse. (Kitették a holtestet.) — 299. A. PETŐFI: Through the village. (A faluban utcahosszat.) — 300. Down into the corn-field. (Búza közé.) — 301. J. ARANY: A mousehued steed I had of old. (Volt nekem egy daruszörű paripám.) — 302. [Gaspard. BERNÁTH]: In the lowland. (Az alföldön halászlegény vagyok én.) — 303. [A. PETŐFI]: It's raining. (Esik, esik, esik.) — 304. Through the woods. (Ézt a kerek erdőt járom én.) — 305. A. PETŐFI: The lowering clouds. (Éreszkedik le a felhő.) — 306. Look, my rose. (Nézz rózsám, a szemembe.) — 307. How bright the stars. (Jaj, de fényes csillag ragyog az égen.) — 308. Ch. KISFALUDY: On Tisza's shore. (A Tiszának kies partján.) — 309. Dainty, sweet, forget-me-not. (Kék nefelejts.) — 310. Danube's waters, Tisza's waters. (A Duna, a Tisza de zavaros.) — 311. [A. PETŐFI]: A rose-bush on the hillside grows. (Rózsabokor a domboldalon.) — 312. Mornful is the day. (Bús ez idő.) — 313. [A. PETŐFI]: Thou art, thou art. (Te vagy, te vagy barna kis lány.) — 314. U. a. At the funeral. (Temetésre szól az ének.) — 315. Rosy, rosy, rosy. (Piros, piros, piros.) — 316. The swallow swiftly flies. (Szálldogál a fecske.) — 317. Forest, forest. (Erdő, erdő.) — 318. A. PETŐFI: How vast this world! (Éz a világ amilyen nagy.) — 319. Come in, my rose! (Gyere be rózsám, gyere be.) — 320. In all the world one sweet girl. (Csak egy kis lány.) — 321. A. PETŐFI: On an ass the shepherd rides. (Megy a juhász számaron.) — 322. U. a. Bargain. (Alkú.) — 323. It's after easter. (Husvét után.) — 324. Marosh river gently flows. (Maros vize folyik csendesen.) — 325. A cap of red velvet. (Piros bársony a süvegem.) — 326. Beau-

teous in the forest. (Ákkor a szép az erdő, mikor zöld.) — 327. C. TÓTH: The sun gives life. (Naptól virít.) — 328. All night long I drank good wine. (De jó bort ittam az este.) — 329. [A. PETŐFI]: Love is, love is a dark pit. (A szerelem, a szerelem.) — 330. Louis Kossuth sends uns greeting. (Kossuth Lajos azt üzenete.) — 331. Fair exchange. (Jaj, be szennyes.) — 332. High in the air. (Magasan repül a daru.) — 333. In the churchyard of Ormód. (Végigmentem az ormódi temetőn.) — 334. Elemér BORÚTH: Weeping-willow twigs. (Szomorú fűz ága.) — 335. A. PETŐFI: Happy night. (Boldog éjjel.) — IV. *Ballads and romances*. 336. J. ARANY: The legend of the wonderful hunt. (Buda halála. VI. ének.) — 337. U. a. The bards of Wales. (A walesi bárdok.) — 338. A. ENDRÓDI: After death. (A halál után.) — 339. M. VÖRÖSMARTY: Beautiful Helen. (Szép Ilonka.) — 340. J. EÖTVÖS: Minstrel and king. (Dalnok és király.) — 341. J. ARANY: Ladislaus V. (V. László.) — 342. W. GYÖRY: The second wife. (A második asszony.) — 343. J. EÖTVÖS: The frozen child. (A megfagyott gyermek.) — 344. J. ARANY: Mistres Agnes. (Ágnes asszony.) — 345. U. a. Call to the ordeal. (Tetemrehívás.) — 346. U. a. Bor the hero. (Bor vitéz.) — 347. Eugene RÁKOSI: Judith and Holofernes. (J. és H.) — 348. J. ARANY: Clara Zach. (Zách Klára.) — 349. P. GYULAI: A midnight visit. (Éji látogatás.) — 350. Anthony VÁRADY: Christ in Rome. (Krisztus Rómában.) — 351. J. ARANY: Midnight duel. (Éjféli párbaj.) — 352. M. TOMPA: Burial. (Temetés.) — 353. John GARAI: Kont. — 354. J. ARANY: The romance of the bee. (A méh románcja.) — 355. J. KISS: Judith Simon. (Simon Judith.) — 356. — A. PETŐFI: The last charity. (Az utolsó alamizsna.) — 357. L. TOLNAI: The stepdaughter. (A mostohalány.) — 358. M. VÖRÖSMARTY: The hero's grave. (A hős sírja.) — 359. J. KISS: Christ. (Krisztus.) — 360. L. TORKOS: The stone saint. (A kőszent.) — 361. Ladislaus NÉVY: The ruby peak. (A rubint torony.) — 362. A. VÁRADY: The bells of Strassbourg. (A strassburgi harangok.) — 363. C. ÁBRÁNYI jr.: The king and the poet. (Király és költő?) — 364. J. KISS: Miss Agatha. (Ágota kisasszony.) — 365. Gr. SZÁSZ: A modern Delilah. (Egy Deliláról.) — 366. A. SZABÓ: In the confessional. (Gyónás.) — 367. J. ARANY: The mother of Mathias Hunyadi. (Mátyás anyja.) — 368. Béla Joseph TÁRKÁNYI: Coriolanus. — 369. John GARAY: The veteran. (Az obsitos.) — 370. Ch. KISFALUDY: The sorrowing husband. (A bánkódó férj.) — 371. J. KISS: The song of the sewing machine. (Mese a varrógépről.) — 372. Alexander CSIZMADIA: The fire is all ablaze. (Tűzben.) — 373. Ch. SZÁSZ: Christ before Pilate. (Krisztus Pilátus előtt.) — 374. M. TOMPA: Icarus. (Ikarusz.) — 375. J. ARANY: Rachel's lamentation. (Ráchel siralma.) — 376. J. KISS: Jehovah. (Jehova.) — 377. Julius REVICZKY: The death of Pan. (Pán halála.) — V. *Patriotic songs and hymns*. — 378. M. VÖRÖSMARTY: The living statue. (Az élő szobor.) — 379. A. PETŐFI: My fatherland. (Hazám.) — 380. M. TOMPA: The stork. (A gólya.) — 381. Coloman LISZNYAI: Sweet fatherland. (Édes hazám.) — 382. A. PETŐFI: The fallen statue. (A ledőlt szobor.) — 383. U. a. The god of the magyars. (A magyarok istene.) — 384. Ch. KISFALUDY: Mohács. — 385. Rakoczy march. (Rákóczi-induló.) —

386. M. VÖRÖSMARTY: A summons. (Szózat.) — 387. A. PETŐFI: National song. (Nemzeti dal.) — 388. M. VÖRÖSMARTY: The forsaken mother. (Az elhagyott anya.) — 389. A. PETŐFI: One thought torments me. (Egy gondolat bánt engemet.) — 390. J. EÖTVÖS: Farewell. (Búcsú.) — 391. J. BAJZA: Apotheosis. — Fr. KÖLCSEY: Hymn. (Hymnus.) — 392. J. ARANY: Beggar song. (Koldus ének.) — 393. P. GYULAI: Dear captain mine. (Hadnagy uram.) — 394. J. EÖTVÖS: Mohács. — 395. J. GARAY: The magyar lady. (A magyar hölgy.) — 396. M. VÖRÖSMARTY: The magyar poet. (A magyar költő.) — 397. U. a. The homeless. (A hontalan.) — 398. J. BAJZA: A sigh. (Sóhajtás.) — 399. A. PETŐFI: War song. (Csatadal.) — 400. J. GARAY: The pilgrim. (A zarándok.) — 401. M. VÖRÖSMARTY: Solomon's curse. (Salamon.) — 402. A. PETŐFI: If God. (Ha az Isten.) — 403. M. VÖRÖSMARTY: The song from Fót. (Fóti dal.) — 404. A. PETŐFI: Farewell. (Búcsú.) — 405. M. VÖRÖSMARTY: A hymn. (Hymnus.) — 406. A. PETŐFI: I am a magyar. (Magyar vagyok.) — 407. U. a. A holy grave. (A szent sír.) — 408. Ch. SZÁSZ: To my fatherland. (Hazámhoz.) — 409. C. TÓTH: Forward. (Előre.) — 410. P. GYULAI: On a sick bed. (Betegágyon.) — 411. A. PETŐFI: I dream of gory days. (Véres napokról álmodom.) — 412. M. VÖRÖSMARTY: To Francis List. (Liszt Ferenchez.) — 413. A. PETŐFI: Drunk for the country's sake. (Részegség a hazáért.) — 414. U. a. Who would believe? (Ki gondolná, ki mondaná.) — 415. Ch. SZÁSZ: Hungarian music. (Magyar zene.) — 416. Ch. KISFALUDY: My native country's charming bounds. (Szülőföldem szép határa.) — 417. A. PETŐFI: In my native land. (Szülőföldemen.) — 418. U. a. The dream. (Az álom.) — 419. M. VÖRÖSMARTY: The hoary gipsy. (A vén cigány.) — 420. A. PETŐFI: Ragged heroes. (Rongyos vitézek.) — 421. G. ZICHY: A burial in foreign lands. (Temetés külföldön.) — 422. J. BAJZA: Farewell. (Isten hozzád.) — 423. KUNOSS: Wanderers song. (Vándor-dal.) — 424. E. ÁBRÁNYI: To the american Hungarians. (Az amerikai magyarokhoz.) — Verses fordítás. — Jelzete: P. o. hung. 1261 md.

PHILLIPS HENRY: Volk-songs.

595. Folk-songs translated from the acta comparationis litterarum universarum. By Henry Phillips jr. Philadelphia. Printed for private circulation. 1885.

16-r. 37 l. A kis kötet magyar, oláh és cigány népdalfordításokat tartalmaz a MELTZL-féle Összehasonlító Irodalomtörténeti Lapok nyomán. A magyar népdalok, melyek nem az eredeti szöveg, hanem a MELTZL német fordításai nyomán készültek, a 7—22. lapon vannak lenyomatva és a következők: 1. Halcyon joys are o'er me shed. (ERDÉLYI: A nép költészete. Pest 1869, 112 l., Acta Comparationis 1877, 422 l.) — 2. I ne'er have robbed nor hurt my betters. (ERDÉLYI: 272 l. A. C. 382 l.) — 3. Of what use is town or state. (ERDÉLYI: 103 l. A. C. 448 l.) — 4. Golden life a maiden leads. (ERDÉLYI: 139 l. A. C. 503 l.) — 5. Tell me how to safely reach thee. (ERDÉLYI: ? l. A. C. 910 l.) — 6. Wretched comrade, void of rest. (ERDÉLYI: 139 l. A. C. 597 l.) — 7. Poor, dear Berki! who'll reply. (ERDÉLYI: 139 l.)

A. C. 567 l.) — 8. Though but sixteen years y bear. (ERDÉLYI: 139 l. A. C. 663 l.) — 9. On no head should curse of God. (ERDÉLYI: 209 l. A. C. Nova Series 68 l.) — 10. Now beneath this clan I falt. (ERDÉLYI: 83 l. A. C. N. S. 68 l.) — 11. Broad the rolling Danube speeds. (ERDÉLYI: 115 l. A. C. N. S. 98 l.) — 12. Come, come my pretty birdie. (ERDÉLYI: 129 l. A. C. N. S. 98 l.) — 13. Seek out Szegedin's Csarda's sign. (ERDÉLYI: 297 l. A. C. N. S. 99 l.) — 14. Pretty Ilona. (ERDÉLYI: 129 l. A. C. N. S. II. 31 l.) — 15. Tell me comrade. (ERDÉLYI: 300 l. A. C. N. S. II. 143 l.) — 16. I'm a laddie, poor and deft. (ERDÉLYI: 237 l. A. C. N. S. II. 143 l.) — 17. Seated in the spin-room high. (?) — 18. I'm a widow's girl. (ARANY-GYULAI: Népköltési gyűjtemény I. 339 l. A. C. N. S. VI. 31 l.) — 19. Sultry heats are on us now (?) — 20. Hath the night turned to red day? (ERDÉLYI: 34 l. A. C. N. S. III. 94 l.) — 21. The meads must ripen'neath the blaze. (ERDÉLYI: 34 l. A. C. N. S. III. 95 l.) — Verses fordítás. — Jelzete: P. o. hung. 1258.

VÁLLYI NORA és STUART M. DOROTHY. Magyar poems.

596. Magyar poems. Selected and translated from the hungarian with biographical notes. By Nora de Váallyi and Dorothy M. Stuart. London. E. Marlborough & Co. 1911.

8-r. 108 l. A. VÁMBÉRY előszavával. Tartalma: 1—2. Sándor KISFALUDY: Two love songs. (Boldog szerelem 2. és ?.) — 3. Mihály CSOKONAI: To hope. (A reményhez.) — 4. Dániel BERZSENYI: Ode. (Fohászkodás.) — 5. Károly KISFALUDY: Mohács field. (Mohács.) — 6. Ferenc KÖLCSEY: Vanitas vanitatum. — 7. Hymn. (Hymnus.) — 8. Mihály VÖRÖSMARTY: To a dreamer. (A merengőhöz.) — 9. The call of the fatherland. (Szózat.) — 10. Br. József EÖTVÖS: A last Testament. (Végrendelet.) — 11. János ARANY: Rachel's lamentation. (Ráchel siralma.) — 12. To my son. (Fiamnak.) — 13. Balled of king Ladislas. (V. László.) — 14. Patience and courage. (Enyhülés.) — 15. Mihály TOMPA: To the stork. (A gólyához.) — 16. The bird to his sons. (A madár fiaihoz.) — 17. Sándor PETŐFI: A thought torments me. (Egy gondolat bánt engemet...) — 18. Thoughts of a patriot. (A hazáról.) — 19. National song. (Nemzeti dal.) — 20. The hungarian noble. (A magyar nemes.) — 21. József LÉVAY: Kelemen. (Mikes.) — 22. Pál GYULAI: A cry in darkness. (A három árva.) — 23. János VAJDA: An autumn reverie. (Őszi tájék.) — 24. Károly Szász: Iduna. — 25. Kálmán TÓTH: Forward! (Előre!) — 26. Death. (Halál.) — Jelzete: P. o. hung. 1513 ma.

WÉKEY SIGISMUND. A grammar of the hungarian language.

597. A grammar of the hungarian language with appropriate exercises, a copious vocabulary, and Specimens of Hungarian Poetry. By Sigismund Wékey, late aide-de-camp to Kossuth. London. Trelawny Saunders; Newyork, John Wiley. 1852.

8-r. XII, 149 l. Nyomtatta John Edward Taylor, Londonban. A 124—149 l. Költemények — Poetry, magyarul s angol verses fordításban: 1. VÖRÖSMARTY:

An appeal. (Szózat. Ford. W. JUFFRAY.) — 2. PETŐFI: My death. (Halálom. PULSZKY-ék könyvéből.) — 3. U. a. Arise, hungarians! (Nemzeti dal. Ford. J. C. TAYLOR.) — 5. U. a. My songs. (Dalaim. Ford. F. W. NEUMANN.) — 6. To Kossuth. (Kossuth. Ford. u. a.) — 7. BAJZA: Apotheosis. — Br. EÖRVÖS József: Farewell. (Bucsú. Ford. W. J.) — Jelzete: L. hung. 997.

2. *ESPERANTO.*

HUNGARA poemaro.

598. Hungara poemaro. I. Esperantigis D-ro R. Fiedler, A. de Marich kaj pr.-ro Adolfo Altenburger. — II. (Petőfi kajero.) Esperantigis D-ro R. Fiedler, A. de Marich kaj pr.-ro Rudolfo Rajczy. Budapest, Nagy Sándor könyvnyomdájából. [1907.]

8-r. 16, 8 l. Tartalom: I. füzet. 1. Johano ARANY: La Velsaj bardoj. (A walesi bárdok.) Ford. Rajmondo FIEDLER és Augusto de MARICH. — 2. Mihaelo SZABOLCSKA: Preĝado. (Imádság [?]) Ford. Augusto Marich. — 3. Johano ARANY: Kvietigo. (?). Ford. Rajmondo FIEDLER. — 4. Danielo BERZSENYI: Preĝo. (Fohászokodás.) Ford. Rajmundo FIEDLER. — 5. Aleksandro PETŐFI: Ĉu kredus iu. (Ki gondolná, ki mondaná.) Ford. Rajmundo FIEDLER. — 6. U. a. Majesta nokto. (Fönséges éj.) Ford. Adolfo ALTENBURGER. — 7. La lestej floroj. (Az utósó virágok.) Ford. Adolfo ALTENBURGER. — II. 8. U. a. Nacia kanto. (Nemzeti dal.) Ford. Rajmundo FIEDLER és Augusto de MARICH. — 9. Fino del' septembro. (Szeptember végén.) Ford. Rajmundo FIEDLER. — 10. La drinkejo maljunaĝa. (Falu végén kurta kocsmá.) Ford. Rudolfo RAJ CZY. — 11. U. a. Terure estus. (Egy gondolat bánt engemet.) Ford. Rajmundo FIEDLER és Augusto de MARICH. — 12. U. a. Enterigo kanto sonas. (Temetésre szól az ének.) Ford. Augusto MARICH. — Verses fordítás. — (Esperantista universala biblioteko. No. 1. és 4.) — Jelzete: L. eleg. g. 260d.

3. *FRANCIA.*

EJURY, CHARLES D'. Poésies classiques hongroises.

599. Poésies classiques hongroises (Magyares). Traduites en français par Charles d'Ejury. II—V. 1904—1908. Pozsony (Presbourg), Hongrie.

8-r. 4 kötet 23, (2); (4), 88, (4); 61, (3); (8), 70 l. Ny. Etienne Eder, u. o. Tartalom: II. kötet. 1. PETŐFI [Sándor]: Or ça, garçons... (Barátimhoz.) — 2. Vous m'assurez... (Barátim vagytok...) — 3. Je possède un très aimable... (Két testvér.) — 4. Ma fortune adverse... (K... Vilmos barátomhoz.) — 5. Le luth du poète est saint. (Vahot Sándorhoz.) — 6. Je ne veux pas pourrir ainsi. (Tűz.) — 7. Sur la pleine de la mer. (Csöndes tenger rónaságán.) — 8. A[lexandre] KISFALUDY: L'amour et l'amitié (?). — 9. PETŐFI: Heureux à qui le sort a donné. (Élet, halál.) — 10. Jadis et maintenant! (Egykor és most!) — 11. Je suis à toi. (Te az enyém, én a

tied.) — 12. Comme il se dépêche... (Mint lőt-fut a boldogság után...) — 13. Si j'étais montagne! (A völgy s a hegy.) — 14. TÓTH [Kálmán]: Je repose ma tête... (Édes anyám...) — 15. MADÁCH: Est-ce donc un rang douteux... (Az ember tragédiája. 2032—2035, 2039—2046. sor.) — 16. KISFALUDY: Toi seul raison... (?) — 17. PETŐFI: Sois maudit. (Költő lenni, vagy nem lenni.) — 18. Est-ce moi qui croyais jadis... (Mily szép a világ!) — 19. TÓTH [K.]: J'écoute sans émotion. (Mély bú.) — 20. PETŐFI: Lá-bas, lá-bas... (A hegyek közt.) — 21. EÖTVÖS [József]: Qui est en bonne santé... (A gondolatokból.) — 22. A. KISFALUDY: Ici-bas fleurissent partout. (?) — 23. PETŐFI: La mine est obscure. (Világosságot!) — 24. L'arc-en-ciel rayé. (A téli esték.) — 25. Il avait lutté. (A bilincs.) — 26. Sons de violon. (Dinom-dánom.) — 27. De ma vie la guerre. (Háború volt...) — 28. JÓKAI [Mór]: Vieille chanson... (Régi dal, régi dal régi dicsőségről.) — 29. ARANY [János]: Vigeaigrade! (Toldi szerelme. VII. ének, 20. szakasz második fele. 21. szakasz első hat és 22. szakasz utolsó két sora.) — III. kötet. I. BERZSENYI [Dániel]: Dieu! (Fohászzkodás.) — 2. PETŐFI: Le buisson à l'orage. (A bokor a viharhoz.) — 3. BAJZA [József]: Dieu! toi qui as vu... (Fohászzkodás.) — 4. En quel lieu naïtra. (Nyugosztaló.) — 5. Quand les vicissitudes du mauvais sort. (A hit.) — 6. VÖRÖSMARTY: Taisez-vous et que le chant s'arrête. (Az emberek.) — 7. PETŐFI: De mon mépris... (A világ és én.) — 8. Quand Dieu créa. (Felhő és csillag.) — 9. MADÁCH: Ne souhaite pas même. (Az ember tragédiája 761—772 sor.) — 9a. Quelle mixtion miraculeuse. (Az ember tragédiája 2071—2074. vers.) — 10. Si l'homme s'est avili... (Az ember tragédiája 3912—3917. sor.) — 11. Voyez donc, quelle engeance. (Az ember tragédiája 1777—1787. sor.) — 12. PETŐFI: Si tu es homme. (Ha férfi vagy, légy férfi.) — 13. Depuis que je me suis marié. (Amióta én megházasodtam.) — 14. Aujourd'hui c'est une année. (Ma egy éve...) — 15. Comment puis-je être de bonne humeur. (Hogy volna kedvem...) — 16. Une telle femme me convient. (Ilyen asszony való nekem.) — 17. Voilà mon épouse. (?) — 18. Il me sépare de toi. (Búcsú a nőtlenségtől.) — 19. ARANY: Ainsi que l'oisillon. (Itthon.) — 20. PETŐFI: Il fait froid. (Hideg, hideg van ott kinn.) — 21. Qu'est-ce qu'était pour moi l'amour? (Mi volt nekem a szerelem?) — 22. VÖRÖSMARTY: Une pauvre femme. (A szegény asszony könyve.) — 23. PETŐFI: Il est un petit cabaret. (Falu végén kurta kocsmá.) — 24. Eh pourquoi me bâclez-vous la route. (Miért zárjátok el az utamat?) — 25. Destin, ouvre-moi... (Sors, nyiss nekem tért...) — 26. Notre monde est le jardin de Dieu. (Én.) — 27. BERZSENYI: Ô toi, jadis fort magyar. (A magyarokhoz.) — 28. BAJZA: Sois au désespérant... (Egy nőhöz.) — 29. PETŐFI: Le monde est-il donc vraiment créé? (Bölcselkedés és bölcseség.) — 30. Est-ce que l'âme est l'amant. (Szeretője-e vajjon...) — 31. Qu'est-ce que la douleur. (A bánat?) — 32. Qu'est-ce que la gloire? (Mi a dicsőség?) — 33. Le coeur se gèle. (Mefagy a szív, ha nem szeret.) — 34. KÖLCSEY: Deux génies nous guident. (Remény s emlékezet.) — 35. BAJZA: Sur les champs abondants. (Jelen és múlt.) — 36. VÖRÖSMARTY (helyesen ARANY János): Les sages des temps bien reculés. (Gondolatok a béke-

kongresszus felől.) — 37. KÖLCSEY: Buwons quand s'obscurcit. (Bordal.) — 38. PETŐFI: Le créateur bat déjà longtemps le Magyar. (Rég veri már a magyart a teremtd.) — 39. SZÉKÁCS: Ne te soucie pas du peuple. — 40. PETŐFI: Ôtez-vous de là. (A magyarok istene.) — 41. Je suis à toi. (Honfidal.) — 42. VÖRÖSMARTY: Qui est-tu, qui marches dans des chemins non-fréquentés? (A hontalan.) — 43. PETŐFI: Jeunes amis, que Dieu vous bénisse. (Részegség a hazáért.) — 44. BAJZA: L'émigrant regarde tristement en arrière. (Isten hozzád!) — 45. PETŐFI: Allons, allons au tombeau. (Rab hazának fia.) — 46. J'ai atteint ce que l'homme peut jamais atteindre. (Elértem, amit ember érhet el.) — 47. Loin, loin, loin, d'où nous vient l'oiseau. (Szent sír.) — 48. Saint de notre patrie. (Rákóczi.) — 49. Quand chez les Français... (Beaurepaire.) — 50. VÖRÖSMARTY: Aime la patrie. (Honszerezet.) — 51. À cause de ce que la liberté. (Harc dal.) — 52. ARANY: Je marche de seuil en seuil. (Koldus-ének.) — 53. CSOKONAI: Un rebelle! — 54. PETŐFI: À peine le jour commençait à poindre. (Búcsú.) — 55. SZÁSZ [Károly]: Je n'apprends plus aucunes nouvelles de toi. — 56. PETŐFI: Si loin que l'astre. (Isten csodája.) — 57. Au sommet d'une haute montagne. (A ledölt szobor.) — 58. Je rêvai de la guerre. (Háborúval álmodám.) — 59. TÓTH [Kálmán]: Oh! ce fut un jour affreux. (Az aradi gyásznap.) — 60. KISFALUDY K: Ô toi, charmante, belle frontière de mon pays natal! (Szülőföldem szép határa.) — 61. PETŐFI: Ma mère a peur. (Imádságom.) — 62. VÖRÖSMARTY: La chanson de Foth. (A fóti dal.) — 63. BAJZA: Dans ton passé il n'est de joie. (Sóhajtság.) — 64. PETŐFI: J'ai revu enfin de nouveau le sol de ma naissance. (Kiskúnság.) — 65. Sa Majesté Dobzse László. (Dobzse László.) — 66. De temps en temps mes rêves sont en effet affreux. (Álmaim.) — 67. Il descendit sur la terre l'ange le plus beau. (Kard és lánc.) — 68. BAJZA: Le monde est la jardin de la joie et de la peine. (Gyász és öröm.) — 69. ARANY [János]: Je cultive tranquillement. (Kertben.)* — 70. PETŐFI: Dieu du ciel. (Világgyüöllet.) — 71. Le poète et la colère du destin. (Az utósó alamizsna.) — 72. TOMPA: Devine, ô Sort! qu'est-ce que je demande de toi? — 73. PETŐFI: Pourquoi est-tu si fier, palais? (Palota és kunyhó.) — 74. Femme blonde, femme blonde. (Szőke asszony, szőke asszony.) — 75. Je fis mon paquet. (Fölszedtem sátorfám.) — 76. Il était jadis un pauvre garçon. (Volt egy szegény fiú.) — 77. VÖRÖSMARTY: Si tu a reposé ton âme virile. (Keserű pohár.) — 78. PETŐFI: Dieu, as-tu créé plus de tels coeurs. (Szivem.) — 79. EÖTVÖS [József]: Qui est-ce qui va de nuit si tard. (A megfagyott gyermek.) — 80. PETŐFI: Il n'y a depuis hier. (Az árva lány.) — 81. Je suis assis sur une montagne. (Hegyen ülök.) — 82. Il n'est pas ainsi comme il était. (Változás.) — 83. Vois-tu, vois tu. (Őszi éj.) — 84. Il n'y a de tel chagrin que mon chagrin. (Búm és örömem.) — 85. Je me promène dans les champs. (A virágok.) — 86. J'accorde quelquefois les nerfs de mon luth. (Temetőben.) — 87. Le désert est tout comme la tête d'un très vieux roi (A sivatag koronája.) — 88. Ne soyez pas fâchées contre moi. (A leánykákhoz.) — 89. Souvent absorbé d'une profonde méditation. (Dalaim.) — 90. TOMPA: Tel l'orage lui-même. (Farsangban.) — 91. PETŐFI: Si dieu un

beau jour. (Ha az isten.) — 92. Une tombe pour moi. (Halálvágy.) — 93. À peine était-il matin. (Még alig volt reggel.) — 94. Pour quoi donc suis-je encor sur la terre. (Mért vagyok én még a világon.) — 95. Quand je mourrai. (Simon.) — 96. Tu as dit, ma mère. (Jövendölés.) — 97. **BAJZA** [József]: Or, ils reposent, ces hommes-héros. (Apotheosis.) — 98. **KISFALUDY K[ároly]**: Ô champ de deuil. (Mohács.) — 99. **PETŐFI**: Pourquoi chantez-vous encore. (Mit daloltok még, ti jámbor költők.) — 100. Le roi des rois c'est l'instabilité. (Mulandóság.) — 101. Toi, ô plaine infini. (A csárda romjai.) — 102. Adieu, mensonge délicieux. (Meny és föld.) — 103. Où donc sont les Hellènes. (Homér és Osszián.) — 104. C'est un temps automnal. (Az utósó virágok.) — 105. **ARANY** [János]: Quand les vagues courent. (A hajótörött.) — 106. **PETŐFI**: Quelqu'un s'est tué. (Téli világ.) — 107. Ma mère, ma mère, ô toi. (Anyám, anyám.) — *IV. kötet.* 1. **PETŐFI**: Le buveur. (A borozó.) — 2. Toast. (Felköszöntés.) — 3. A la fête de Paul l'ermite. (Pálnapkor.) — 4. Le mort vivant. (Élő halott.) — 5. Reproche. (Szemrehányás.) — 6. Méditation. (Merengés.) — 7. Sur la terre la neige. (Egri hangok.) — 8. Dans ma maladie. (Betegségemben.) — 9. Dans ma chambre. (Szobámban.) — 10. Mes vers. (Verseim.) — 11. Amour et vin. (Szerelem és bor.) — 12. Si vous ne vouliez m'attrister. (Barátni, csak vigasztalással.) — 13. Le temps est vraiment puissant. (Hatalmas orvos az idő.) — 14. Pendant l'amusement. (Mulatság közben.) — 15. Monde abominable. (Gyalázatos világ.) — 16. Au village. (Falun.) — 17. Le dernier homme. (Az utósó ember.) — 18. Le bon vieux cabaretier. (A jó öreg kocsmáros.) — 19. La jeunesse. (Ifjúság.) — 20. Reconnaissez-moi donc enfin. (Ismerjetek meg.) — 21. Est-ce toi? (Gyermekkori barátnémhoz.) — 22. Fontaine et fleuve. (Forrás és folyam.) — 23. J'avis cru que seulement. (Azt hívtm, hogy.) — 24. Je suis tombé bien loin. (Messze estem.) — 25. Je n'ai aucune envie. (A költő s a szőlővessző.) — 26. Tu as créé le nouveau monde. (Megteremtéd lelkem új világát.) — 27. Ô toi, belle fillette. (Szép vidéknek szépséges leánya.) — 28. C'était un dimanche. (Vasárnap volt.) — 29. Farouche nuit d'hiver. (Téli éj.) — 30. Dans la forêt. (Erdőben.) — 31. Comme les nues au ciel. (Mint felhők a nyári égen.) — 32. Le monde ne me comprend pas. (Nem ért engem a világ.) — 33. Une seule pensée me tourmente. (Egy gondolat bánt engemet.) — 34. Triste nuit. (Szomorú éj.) — 35. Y aura-t-il des fruits sur l'arbre. (A magyar ifjakhoz.) — 36. Lyre et sabre. (Lant és kard.) — 37. Le vent. (A szél.) — 38. Les nues. (A felhők.) — 39. Il est revenu. (Újjonnan visszajött a régi baj.) — 40. Je t'ai déjà bu. (Édes öröm, ittalak már.) — 41. Que j'ai souhaité. (Kit feledni vágytam.) — 42. Guerriers en guenilles. (Rongyos vitézek.) — 43. Je suis ici-bas. (Bányában.) — 44. La cigogne. (A gólya.) — 45. Je serais bien une eau. (Lennék én folyóvíz.) — 46. Le vin de l'étrier. (Búcsúpohár.) — 47. Au temps. (Az időhöz.) — 48. A l'entrée de l'automne. (Ősz elején.) — 49. Le triste vent de l'automne. (Beszél a fákkal a bús őszi szél.) — 50. L'homme. (Az ember.) — 51. En carosse, à pied. (Hintón és gyalog.) — 52. A la colère. (A haraghoz.) —

53. Y-a-t-il une poignée de terre. (Van-e egy marok föld.) — 54. Le lion captif. (A rab oroszlán.) — 55. Le 15/III. 1848. (15. március 1848.) — 56. Dans l'une de mes mains. (Bordal.) — 57. Mon épouse et mon sabre. (Feleségem és kardom.) — 58. 1848. — 59. Pourquoi accompagnes-tu? (Miért kísérsz?) — 60. La race poltronne. (A gyáva faj, a törpe lelkek.) — 61. Le peuple magyar. (A magyar nép.) — 62. Vie ou mort. (Élet vagy halál.) — 63. Un temps laid. (Hideg idő, hűs őszi éj.) — 64. Il est là l'automne. (Itt van az ősz, itt van újra.) — 65. Au combat. (Csatában.) — 66. Qui le dirait, qui le croirait. (Ki gondolná, ki mondaná.) — 67. L'idéal. (Ideál.) — 68. Eau et vin. (Víz és bor.) — 69. La nation magyare. (A magyar nemzet.) — 70. Comme la malédiction incarnée. (Mint megfogalmazott átok.) — 71. La mort est venue. (Jött a halál.) — *V. kötet.* PÉTERFI: 1. Le premier chant. (Az első dal.) — 2. Deux voyageurs. (Két vándor.) — 3. A L... (L...né.) — 4. A la fin de l'hiver. (Tél végén.) — 5. Un soir chez nous. (Egy estém otthon.) — 6. Chant de comédien. (Színész-dal.) — 7. Espèce de chant de cygne. (Hattyúdál-féle.) — 8. Adieu à la comédie. (Bucsu a színészettől.) — 9. Le pays bas. (Az Alföld.) — 10. Le vagabond. (A csavargó.) — 11. Un hiver à Debreczen. (Egy telem Debreczenben.) — 12. Mes nuits. (Éjszakáim.) — 13. Buwons. (Igyunk.) — 14. Mon amour est une mer. (Szerelmem zúgó tenger.) — 15. Toi, tu étais là ma fleur. (Te voltál egyetlen virágom.) — 16. A elle. (Hozzá.) — 17. Aux Hongrois de l'étranger. (A külföld magyarjaihoz.) — 18. Mon amour. (Az én szerelmem.) — 19. Pourquoi ne suis-je pas né. (Miért nem születtem ezer év előtt.) — 20. A mes parents. (Szülőimhez.) — 21. Je suis la fleur sauvage. (A természet vadvirága.) — 22. Que dit le sage. (Mit szól a bölcs.) — 23. Qu'est tu devenue. (Hová levél.) — 24. La solitude. (Magány.) — 25. Je me plaignais donc. (Panaszkodám hát?) — 26. Quand me fait fort mal. (Midőn nagyon bánt.) — 27. T'attendrai-je donc en vain. (Hiába várlak hát.) — 28. Le renom. (Hír.) — 29. A mes bons camarades. (Azokhoz az én jó pesti pajtásaimhoz.) — 30. L'apparence et la réalité. (Szin és való.) — 31. Allons au grand air. (Ki a szabadba!) — 32. Pain bis. (Fekete kenyér.) — 33. Mon amant est un garçon propre. (A szeretőm nyalka gyerek.) — 34. Le coeur du poète. (Virágos kert a költő szive.) — 35. Moi et le soleil. (Én és a nap.) — 36. Le gentilhomme hongrois. (A magyar nemes.) — 37. De la patrie. (A hazáról.) — 38. Il fait nuit. (Éj van.) — 39. Cher monsieur médecin. (Drága orvos úr.) — 40. Il y avait de plus excellents. (Voltak sokkal jelesebbek, mint én.) — 41. J'étais chez elle. (Nála voltam.) — 42. J'avoue. (Mégvallom, hogy.) — 43. Le monde est une forêt. (Vadonerdő a világ.) — 44. Je n'ai pas le droit. (Nincs jogom, hogy.) — 45. En cent formes. (Száz alakba.) — 46. Mon coeur est le drapeau. (Szerelmemnek lobogója.) — 47. Un froid matin d'automne. (Őszi reggel járok a szabadban.) — 48. Sur la campagne glanée. (A letarlott.) — 49. Il se tut enfin. (Elnémult a fergeteg.) — 50. L'aliéné. (Az örült.) — 51. J'avais des amis. (Voltak barátim.) — 52. Je connais beaucoup d'hommes. (Sok embert ismerek.) — 53. Regardez là! (Oda nézzetek.) — 54. Dans ma tête il fait nuit. (Fejemben éj van.) — 55. J'ai abandonné la ville. (Elhagy-

tam én a várost.) — 56. Rossignols et alouettes. (Csalogányok és pacsirták.) — 57. Je suis amoureux. (Szerelmes vagyok én.) — 58. Un temps automnal, couvert. (Borús, ködös őszi idő.) — 59. Quelques jours courts. (Egy pár rövid nap.) — 60. Les fleurs sont affligées. (Búsulnak a virágok.) — 61. Quand la chaîne tombe. (Mikor a lánc lehull.) — 62. Un matin désagréable d'automne. (Kellemetlen őszi reggel.) — 63. Le ciel étoilé est bleu-clair azuré. (Világoskék a csillagos éjszaka.) — 64. Je rêve aux jours ensanglantés. (Véres napokról álmodom.) — 65. Le buisson tremble. (Reszket a bokor.) — 66. Les poètes du XIX. siècle. (A XIX. század költői.) — 67. Je suis magyar. (Magyar vagyok.) — 68. Au nom du peuple. (A nép nevében.) — 69. De la patience. (A türelemről.) — 70. La forêt. (Az erdőnek madara van.) — 71. Je vois les prairies. (Látom kelet leggazdagabb virányit.) — 72. Cette montagne. (Amott az a hegy.) — 73. Le drapeau abandonné. (Az elhagyott zászló.) — 74. Or, ma colombe, tu permettras. (Már galambom engedj meg.) — 75. La poésie. (A költészet.) — 76. Vie bigarrée. (Tarka élet.) — 77. De nouveau une larme. (Ismét köny.) — 78. Le compagnon voyageur. (A vándor legény.) — 79. En quelque manière. (Valahogy.) — 80. Jusqu'à quand dormiras tu. (Meddig alszol még hazám.) — 81. Le prisonnier. (A rab.) — 82. Partons d'ici. (El innét, el e városból.) — 83. Vie tranquille. (Csendes élet.) — 84. Mon premier amour. (Első szerelmem.) — 85. Méditation. (Tűnődés.) — 86. Qui m'a pris. (Mi lelt.) — 87. Je regarde, regarde dehors. (Nézek, nézek kifelé.) — 88. Monsieur Paul Pathó. (Pathó Pál úr.) — 89. Que fais-tu là? (Mit csinálsz, mit varrogatsz ott?) — 90. La pousta en hiver. (A puszta télen.) — 91. Je me repose à l'ombre du rosier. (Szerellemnek rózsafája.) — 92. La mort de l'hiver. (A tél halála.) — 93. La bise souffle. (Süvölt a zivatar.) — 94. A la liberté. (A szabadsághoz.) — 95. La mer s'est soulevé. (Föltámadott a tenger.) — 96. Je vois déjà que tout le monde. (Már minékünk ellenségünk.) — 97. En mon lieu natal. (Szülőföldemen.) — 98. Le jugement. (Az ítélet.) — 99. Sus! (Föl.) — 100. Révolution. (Forradalom.) — 101. Un jardin inculte. (Elpusztuló kert ott a vár alatt.) — 102. Le vieux porte-drapeau. (A vén zászlótartó.) — 103. Quatre jours tonnait le canon. (Négy nap dörgött az ágyú.) — 104. Sus, à la guerre sainte! (Föl a szent háborúra.) — 105. Temps horrible. (Szörnyű idő.) — Prózái fordítások. Jelzete: P. o. hung. 574. b.

GAUTHIER F. E.: Les grands poètes hongrois.

500. Les grands poètes hongrois. Arany—Petoefi. Traduction en vers par F. E. Gauthier. Paris. Paul Ollendorff. 1898.

8-r. 254 l. Tartalma: 1. **PETŐFI:** A Arany János. (Arany J.-hoz.) — 2. **ARANY János:** Toldi. — 3. **Alexandre PETŐFI:** Depuis bien longtemps. (Rég veri már a magyart a teremtdő.) — 4. A la fin de septembre. (Szeptember végén.) — 5. Triste nuit. (Szomorú éj.) — 6. Le noble hongrois. (A magyar nemes.) — 7. Chant national. (Nemzeti dal.) — 8. Une idée. (Egy gondolat bánt engemet.) — 9. Le champ du sang. (Vérmező.) — 10. Jean le héros. (János vitéz.) — Verses fordítások. Jelzete: P. o. hung. 695 x.

HARLEZ, C. de: Poésies hongroises.

601. Poésies hongroises traduites avec un aperçu historique par C. de Harlez. Louvain. J. B. Ista. 1895.

8-r. 140 l. Tartalom: 1. Chant de la conquête de la Pannonie. (Pannonia megvételéről szóló ének.) — 2. Chant populaire à l'occasion de l'élection du roi Mathias Hunyadi. (Pesti gyerekek utcai éneke Hunyadi Mátyásnak királlyá választásakor.) — 3. Chant en souvenir de la mort du roi Mathias. (Emlékdal Mátyás király haláláról.) — 4. TINÓDI [Sebestyén]: Captivité et délivrance du roi Sigismund. (História Zsigmond császárnak fogságáról és szabadulásáról. 1—22., 52—147. sor.) — 5. J. ARANY: Toldi. (Lefordítva I. és II. ének teljesen; [III. és IV. énekből rövid kivonat]; V. ének 1—12., 15—16. szakasz. V. ének 1—7. szakasz, 8. szakasz első fele,¹ 9—21. szakasz; VII. ének 1—3. szakasz [a többiből, valamint az egész VIII. énekből rövid kivonat]; IX. ének 8—14. szakasz [a többiből s az egész X. énekből rövid kivonat]; XI. ének 2—4., 7—20. szakasza [az 5—6. szakasz tartalma néhány szóval jelezve]; XII. ének 16. szakasza utolsó két sorától végig [az ének első része rövid kivonatban].) — 6. PÉTŐFI (sic): Les deux voyageurs. (Két vándor.) — 7. Au pays. (Hazámban.) — 8. A[uguste] GREGUSS: Les deux soeurs. (A testvérek.) — 9. Les deux mères. (Két anya.) — 10. Le fils affligé. (Bús fiú.) — 11. Le vieux buveur. (Vén ivó.) — 12. A Alexandre Petőfi. (Petőfi Sándorhoz.) — 13. Le solitaire. (A remete.) — 14. Science et puissance. (Villankák XXX.) — 15. Le vantard. (Villankák XXXI.) — 16. Joie et douleur. (Villankák XXIII.) — 17. Le papillon. (A lepke.) — 18. Le savant. (A tudós.) — 19. [Michel] VÖRÖSMARTY: Le berger et le jeune pâtre. (A juhász és bojtár. [Az utolsó 3 verssor hijján].) — 20. Appel patriotique. (Szózat.) — 21. La mère abandonnée. (Az elhagyott anya.) — 22. [Daniel de] BERZSENYI: À la noblesse soulevé. (A fölkelt nemességhez.) — 23. Aux Magyars. (A magyarokhoz.) — 24. François de KÖLCSEY: Hymne patriotique. (Hymnus.) — 25. Michel LATKÓCZY: Sous le murier. (Az eperfa alatt.) — 26. André PAJER: Le soleil et la lune. (Nap és hold.) — 27. François KAZINCZY: La libre Erdélie. (A szabad Erdély.) — 28. Alexandre VACHOT: Rêves d'enfant. (Gyermek álmai.) — 29. André VÁSÁRHELYI: A la vierge Marie. (Ének a szűz Máriához.) — 30. La légende de Ste Catherine. (Sz. Katalin legendája. Részlet 1617—1674. vers.) — 31. François PÉCHY: Louange de St. Nicolas. (Laus sancti Nicolai 1—4., 29. szakasz.) — 32. André BATIZI: Du souvenir de la mort. (A halálról való emlékeztetés.) — Chant nationaux des Szekelys:² 33. Chant de moissonneurs. (Nosza rajta, frissen a búzamezőre.) — 34. Chanson à boire. (Szeretem az újbort.) — 35. Chant du Székely. (Székej vagyok, szabad bércek lakója.) — 36. Heures de chagrin. (Jó éjszakát, jó éjszakát.) — 37. Le mauvais sujet.

¹ A második fél kihagyását következő jegyzettel okolja meg a finyás fordító: «Je passe un quatrain d'un goût un peu forcé, peignat les efforts que doit faire le sommeil pour donner le repos à la pauvre veuve.»

² KRIZA Vadrózsáiból.

(Engem ugat a kutya csak egyedül.) — 38. O! mon jardin... (Udvarom, udvarom, szép kerek udvarom.) — 39. Le retour au foyer. (Házám, házám, édős házám.) — 40. A sa fiancée. (Szép állat a lúd, magát mosogassa.) — 41. Bénédiction à la patrie. (A magyarok szent honának.) — 42. Dialogue entre époux. (Tűz villog, nap ragyog.) — 43. Le héros exilé. (Idegen országban. — Prózai fordítások. Jelzete: P. o. hung. 830 p/6.

KÁLMÁN MIKSA. Poésies hongroises.

602. Poésies hongroises de Petőfi, Arany, Vörösmarty, Tompa, Gyulai, Eötvös, Tóth, Kiss, Vajda, Váradi, Reviczky, Radó, Szabolcska, Endrődi, Szalai, Czöbel traduites par *Français Coppée, Amadée Saissy, F. E. Gauthier, Melchior de Polignac et Jean de Nèthy*. Előszóval és jegyzetekkel ellátta dr. Kálmán Miksa. Budapest. Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai). [1906.]

16-r. XXI, III l. Tartalom: 1. PETŐFI Sándor: La terre. (Mivé lesz a föld?) Ford. François COPPÉE. — 2. Qu'il est bleu. (Mi kék az ég.) Ford. Melchior de POLIGNAC. — 3. L'hiver. (Téli világ.) Ford. F. COPPÉE. — 4. Scène de csárda. (Falu végén kurta kocsmá.) Ford. ugyanaz. — 5. Qui me comprend? (Nem ért engem a világ?) Ford. ugyanaz. — 6. Ma femme et mon sabre. (Feleségem és kardom.) Ford. Amadée SAISSY. — 7. A la fin de septembre. (Szeptember végén.) Ford. F. E. GAUTHIER. — 8. Triste nuit. (Szomorú éj.) Ford. ugyanaz. — 9. Une idée me tourmente. (Egy gondolat bánt engemet.) Ford. ugyanaz. — 10. Chant national. (Nemzeti dal.) Ford. ugyanaz. — 11. Le jugement dernier. (Az ítélet.) Ford. M. de POLIGNAC. — 12. Le champ du sang. (Vérmező.) Ford. F. E. GAUTHIER. — 13. Le noble hongrois. (A magyar nemes.) Ford. ugyanaz. — 14. Jean le héros. (János vitéz, XI., XIII., XV. ének.) Ford. ugyanaz. — 15. A Arany János. (Arany Jánoshoz.) Ford. ugyanaz. — 16. ARANY János: Trente ans après. (Harminc év múlva.) Ford. M. de POLIGNAC. — 17. Toldi. (Toldi XII. ének.) Ford. F. E. GAUTHIER. — 18. L'ordalie du cadavre. (Tetemrehívás.) Ford. A. SAISSY. — 19. L'intérieur familial. (Családi kör.) Ford. M. de POLIGNAC. — 20. Tristesse muette. (Néma bú.) Ford. ugyanaz. — 21. Tristesse du poète. (A dalnok búja.) Ford. A. SAISSY. — 22. Chanson populaire. (Népdal.) Ford. M. de POLIGNAC. — 23. Ne me regarde pas. (Oh! ne nézz rám.) Ford. ugyanaz. — 24. Désirs. (Vágy.) Ford. ugyanaz. — 25. Dans le jardin. (Kertben.) Ford. ugyanaz. — 26. Consolation. (A vigasztaló.) Ford. ugyanaz. — 27. VÖRÖSMARTY: Mihály: Évocation. (Szózat.) Ford. ugyanaz. — 28. TOMPA Mihály: Ode à la cigogne. (A gólyához.) Ford. ugyanaz. — 29. L'oiseau à ses enfants. (A madár fiaihoz.) Ford. ugyanaz. — 30. GYULAI Pál: Mon lieutenant. (Hadnagy uram.) Ford. ugyanaz. — 31. Le soir. (Estve.) Ford. ugyanaz. — 32. A la frontière de Transylvanie. (Erdély határán.) Ford. ugyanaz. — 33. Soupirs. (Sóhaj.) Ford. ugyanaz. — 34. Soir d'automne. (Őszi este.) Ford. ugyanaz. — 35. Les nuages. (A felhők.) Ford. ugyanaz. — 36. Une visite nocturne. (Éji látogatás.) Ford. ugyanaz. — 37. EÖTVÖS József: Testament. (Végrendelet.) Ford. ugyanaz. — 38. TÓTH Kálmán: En avant. (Előre.) Ford. ugyanaz. —

39. A Kossuth. (Kossuthnak.) Ford. ugyanaz. — 40. Kiss József: Judith Simon. (Simon Judith.) Ford. Ugyanaz. — 41. Choeur sépulchral. (Temetési kar.) Ford. ugyanaz. — 42. Les heures s'enfuient. (Lepereg az óra.) Ford. ugyanaz. — 43. VAJDA János: La comète. (Az üstökös.) Ford. ugyanaz. — 44. Dans le bois de Vaál. (A vaáli erdőben.) Ford. ugyanaz. — 45. Solitude. (Magány.) Ford. ugyanaz. — 46. VÁRADAI Antal: Lequel? (Melyiket?) — Ford. ugyanaz. — 47. REVICZKY Gyula: Malade... (Betegen.) Ford. ugyanaz. — 48. Prêt à partir. (Útra készen.) Ford. ugyanaz. — 49. RADÓ Antal: Abis. (Abú.) Ford. ugyanaz. — 50. SZABOLCSKA Mihály: Au Grand Café. (A Grand Caféban.) Ford. ugyanaz. — 51. ENDRÓDI Sándor: La rencontre des galères. (Hajók találkozása.) Ford. ugyanaz. — 52. SZALAY Fruzina: Journées fugitives. (Tűnő napok.) Ford. ugyanaz. — 53. CZÓBEL Minka: Vers Dieu. (Isten felé.) Ford. ugyanaz. — 54. Ballades et chansons populaires: Budai Ilona. Ford. Jean de NÉTHY. — 55. Kossuth Lajos nous a fait dire. (Kossuth Lajos azt izente.) Ford. M. de POLIGNAG. — 56. Je mets mon chapeau sur mes yeux. (Kalapom szememre vágom.) Ford. ugyanaz. — Verses és prózai fordítások. (Francia könyvtár. 29. köt.) Jelzete: Paed. 4241.

NÉTHY, JEAN de: Ballades et chansons.

603. Ballades et chansons populaires de la Hongrie. Traduites par Jean de Néthy. Paris, Alphonse Lemerre, éditeur. MDCCCXCI.

8-r. 6, VI, 164 l. Ny. u. a. Tartalma: I. *Ballades populaires*. 1. Barcsai. — 2. La petite Julia. (Kis Julia.) — 3. La famille du maçon. (Kőműves Kelemenné.) — 4. Fogarasi István. — 5. Molnár Anna. — 6. Homloki Zsuzsanna. — 7. Budai Ilona. — 8. Magyarósi Tamás. — 9. János empoisonné. (?) — 10. La belle Anna du juge. (Bírószép Anna.) — 11. Bonsoir, ma bien-amiée. (Jó estét, édesem.) — 12. La plus belle fleur. (A legszebb virág.) — 13. Gál Ferus et Gál Gáspár. (Gál Ferus, Gál Gáspár.) — 14. Betlen Anna. — 15. Boriska. — 16. Ils ont tué un jeune gars. (Mégöltek egy legényt.) — 17. La belle Ilona. (Szép Ilona.) — 18. La femme du brigand. (A zsvány felesége.) — 19. La plus belle Erzsébet du monde. (Világ-szép Erzsók.) — 20. Dans la forêt de Sirok. (Siroki erdőben.) — 21. Kuris Pista. — 22. La beau Pálbeli Antal. (Pálbeli Szép Antal.) — 23. La tourterelle. (A gerlice.) — 24. La petite Lilia. (Kis Lilia?) — 25. Szócs Marcsa. — 26. Me mère a demandé en mariage... — 27. La fiancée. (A menyasszony.) — 28. Les 3 orphelins. (A három árva.) — 29. La demoiselle. (A kisasszony.) — 30. Fehér Anna. — 31. Mère et fille. (Az anya és leánya.) — 32. János. — 33. Bátori Boldizsár. — 34. Kádár Kata. — 35. Julia, la belle jeune fille. (Julia, szép leány.) — 36. Dame Bodrogi Ferenc. (Bodrogi Ferencné.) — 37. Kerekes Izsák. (Kerekes Izsák.) — 38. Gyuri Bandi. — 39. Buga Jakab. — 40. Zöld Marczi. — 41. Les trois jeunes brigands. (Három tolvaj legény.) — 42. Sobri Józsi. (Sobri Józsi nótája.) — II. *Chansons populaires*. 43. Scarabée de mai. (Cserebogár, sárga cserebogár.) — 44. Il fait soir. (Este van már, hull a csillag.) — 45. Trois écharpes blanches. (Három fehér kendőt veszek.) — 46. Envole-toi, mon hirondelle. (Repülj fecském ablakára.) — 47. Frappe,

ô Seigneur Dieu. (Verje meg az Isten szeretômnnek házát.) — 48. Des étoiles radieuses filent. (?) — 49. Lorsque j'étais un jeune garçon. (Mikor én még legény voltam.) — 50. Si j'étais rose. (Ha én rózsá volnék.) — 51. Il me faut un tombeau. (?) — 52. Sur la poussta de Hortobágy. (Hortobágyi pusztán fűj a szél.) — 53. L'aurore point. (Hajnalodik, harmatozik.) — 54. Sous le ciel, sur la terre. (Az ég alatt, a föld színén.) — 55. Tu n'es pas née d'une mère. (Nem anyától lettél.) — 56. Je suis le pêcheur du bas pays. (Az alföldön halászegény vagyok én.) — 57. Pauvre gars ne passe pas. (?) — 58. Ce n' est pas la pluie qui tombe. (Sem esô nem esik.) — 59. Dans le bosquet des roses. (PETŐFI Sándor: Rózsabokor a domboldalon.) — 60. On balait la grande rue. (Söprik már a pápai utcát.) — 61. Couvertes de neiges sont les routes. (Befújta az utat a hó.) — 62. Dans le sombre nuit des yeux noirs. (Fekete szem éjszakája.) — 63. Jaj, comme elles sont tristes, le cloches de Tarja [sic.] (Jaj, de búsan harangoznak Tarjánba.) — 64. Le ruban est un ornement léger (?). — 65. Elle se fane, la rose. (Hervad az a rózsá.) — 66. Mains villages, maintes villes j'ai traversé. (Be sok falut, be sok várost bejártam.) — 67. La canard sauvage naît sous les joncs. (Káka tövén költ a ruca.) — 68. Le temps arrivera. (Megérem még azt az időt.) — 69. Les pétales de le rose blanche s'out tombés. (Lehullott a fehér rózsá levele.) — 70. Partout où je marche. (PETŐFI: S. Amerre én járok.) — 71. Là-bas, sur la colline ronde. (?) — 72. L'attile bleu serre mon corps. (?) — 73. L'aman-dier ploie sous ses fruits mûrs. (Kidült a fa mandulástul.) — 74. A Debreczen fleurit un beau rosier. (Debreczenben díszlik egy szép rózsafa.) — 75. Devant ma porte, le beau blé vert. (?) — 76. Mon chapeau j'enfonce sur mes yeux. (Kalapom szememre vágom.) — Prózai fordítás. Jelzete: P. o. hung. 345 m.

POLIGNAC, MELCHIOR DE. Poètes hongrois.

604. Poètes hongrois. Poésies magyares de Petőfi, Arany, Tompa, Gyulai, Josef Kiss, Jules de Reviczky, Bartók, Szabolcska, Vajda, Ignotus, Ábrányi, Koloman de Tóth, Minka de Czóbel etc. etc., recueillies par Melchior de Polignac et précédées d'une Notice sur la Poésie hongroise. Préface de M. François Coppée. Paris, Paul Ollendorff, éditeur 1896.

8-r. VII, XXXI, 321 l. Nyomtatta Charles Hérissé, Évreux. Irodalom-történeti bevezetéssel. — Tartalom: 1. Alexandre PETŐFI: Le matin naît à peine. (Még alig volt reggel.) — 2. A la fin de septembre. (Szeptember végén.) — 3. Qu'il est bleu. (Mi kék az ég!) — 4. Les fleurs. (A virágok.) — 5. Heureuse nuit. (Boldog éjjel.) — 6. Depuis bien longtemps. (Rég veri már.) — 7. Un marché. (Alkú.) — 8. Une idée me tourmente. (Egy gondolat bánt engemet.) — 9. Dieu! que le monde est grand! (Ez a világ amilyen nagy.) — 10. Triste nuit. (Szomorú éj.) — 11. Je suis debout. (Itt állok a rónaközépen.) — 12. Le jugement dernier. (Az ítélet.) — 13. Crépuscule. (Alkony.) — 14. Le ciel étoilé. (A csillagos ég.) — 15. Homère et Ossian (Homér és Ossian.) — 16. Jean ARANY: J'ai déposé mon luth. (Letérszem a lantot.) — 17. L'intérieur familial. (Családi kör.) — 18. Différence. (Különb-

ség.) — 19. Le papillon. (A lepke.) — 20. Trente ans après. (Harminc év múlva.) — 21. Confrontation devant le cadavre. (Tetemre hívás.) — 22. Jusqu' à la fin. (Mindvégig.) — 23. Ne me regarde pas. (Oh! ne nézz rám oly sötéten.) — 24. Mme Agnès. (Ágnes asszony.) — 25. En automne. (Ősszel.) — 26. Désirs. (Vágy.) — 27. A mon enfant. (Fiannak.) — 28. Tristesse muette. (Néma bú.) — 29. Consolation. (A vigasztaló.) — 30. Sur la pente. (A lejtőn.) — 31. Dans le jardin. (Kertben.) — 32. Chanson populaire. (Sírva jön a magyar nóta világra.) — 33. Michel TOMPA: Ode à la cigogne. (A gólyához.) — 34. L'oiseau à ses enfants. (A madár fiaihoz.) — 35. Chanson populaire. (Télen-nyáron pusztán az én lakásom.) — 36. Paul GYULAI: Mon lieutenant. (Hadnagy uram.) — 37. A la frontière de Transylvanie. (Erdély határán.) — 38. Je te dirais!... Fleur... (Virágnak mondanálak.) — 39. Le iel est étoilé. (Csillagos az ég.) — 40. Le soir. (Estve.) — 41. En mai. (Májusban.) — 42. Soir d'automne. (Őszi este.) — 43. Noël. (Karácsonykor.) — 44. Non, pas de vin! (Ne hozd a bort!) — 45. Soupirs. (Sóhaj.) — 46. Aux vendanges. (Szüreten.) — 47. Tu n'est pas la plus belle. (Nem vagy te legszebb.) — 48. Les nuages. (A felhők.) — 49. Une visite nocturne. (Éji látogatás.) — 50. Charles SZÁSZ: Qu'importe que tu suis belle. (Ne légy te szép.) — 51. De tes cheveux. (Éj hajadnak.) — 52. Sois fière! (Légy büszke, büszke.) — 53. Gerő SZÁSZ: Souvenirs d'Anna. (Anna emlékezte. I.) — 54. Regard en arrière. (Emlékezet.) — 55. Je porte encore haut la tête. (Még fenn hordom.) — 56. Andor KOZMA: Le paysan hongrois. (A magyar paraszt.) — 57. Pour des fleurs. (?) — 58. Baron J. EÖRVÖS: Testament. (Végrendelet.) — 59. Jules VARSÁNYI: Un chant. (Egy dal.) — 60. Emil MAKAI: La ceinture. (Az öv?*) — 61. Antal VÁRADI: Lequel? (Melyiket?) — 62. Jean VAJDA: Sur la montagne. (Száll a hegyre.) — 63. La comète. (Az üstökös.) — 64. Dans le bois de Vaal. (A vaáli erdőben.) — 65. Malédiction et amour. (Látlak én még.) — 66. Souvenir de Gina. (Gina emléke XIII.) — 67. Solitude. (Magány.) — 68. Gustave LAUKA: Romance. (Románc.) — 69. Géza GÁRDONYI: La légende du vin. (A bor legendája.) — 70. Emile de ÁBRÁNYI: Le fiacre. (A bérkocsi.) — 71. Parce que tu n'a pas. (Azért, hogy nincs szebb.) — 72. Regarde ma chérie. (Kedves, nézd.) — 73. N'aie pas de rancune. (Ne vedd zokon.) — 74. Larmes. (Könyecseppek.) — 75. A la plus aimée. (A legkedvesebbek.) — 76. Ödön JAKAB: Un conseil. (Tanács?) — 77. Victor DALMADY: Le chemin radieux. (Fényes pálya.) — 78. Joseph KOMÓCSY: Entends tu les glas? (Hallod a gyászt?) — 79. Le baiser. (Csók.) — 80. Jusqu'à la mort. (Mindhalálig.) — 81. Doucement. (Lágyan zendült meg.) — 82. Nicolas RÓZSA: Non, je n'écrirais pas. (?) — 83. Comte Géza ZICHY: Renoncement. (Lemondás?) — 84. Une femme est morte. (Egy asszony halt meg.) — 85. Jules VARGHA: Il est déjà passé. (A nyugodt.) — 86. Joseph VÉSZI: L'oiseau Tsataka. (A tsataka madár.) — 87. Louis BARTÓK: Jusqu' au coucher. (Hajnalcsillag hunytáig.) — 88. Tu es la coupe des ivresses. (A gyönyörnek vagy te kelyhe.) — 89. A présent il

* Nincs meg összegyűjtött munkái közt.

faut m'oublier. (Most még feledj el.) — 90. La vie des nations. (A nemzeteknek nem tart éltök.) — 91. O Léthé! (Őszi felhők. IX.) — 92. L'été m'a attiré. (A nyár megint a föld.) — 93. Nénuphars. (Vizi liliomok. II.) — 94. Sur mer. (Hajóút.) — 95. C'était la rose hier. (Köd szürkül.) — 96. Louis DÓCZI: Le baiser. (A «Csók»-ból.) — 97. Joseph KISS: A présent c'est le soir. (Este van.) — 98. Le Christ. (Krisztus.) — 99. Hélas, pourquoi si tard? (Oh, mért oly későn?) — 100. Avec une cassette de soie. (Egy selyem kazettel.) — 101. Les heures s'enfuient. (Lepereg az óra.) — 102. Judith Simon. (Simon Judit.) — 103. Ma prière. (Az én imádságom.) — 104. Choeur sépulcral. (Temetési kar.) — 105. Janka WOHL: J'aimerais mourir. (Meg szeretnék halni.) — 106. Chanson près d'un berceau. (Bölcsődal.) — 107. Jules de KOVÁCH: Chant populaire. (Népdal.) — 108. Antal RADÓ: Abis. (Abú.) — 109. Jules de REVICZKY: Fleur fanée. (?) — 110. Résignation. (?) — 111. Les semaines passent. (Múlnak a hetek.) — 112. La destinée. (?) — 113. Le coeur. (A szív.) — 114. Malade. (Betegen.) — 115. La mort de Pan. (Pán halála.) — 116. Prêt à partir. (Útra készen.) — 117. Nouvelle vie. (Új élet.) — 118. Aladár JÉKEY: Mon rédempteur (?) — 119. Bacchanales (?) — 120. André SZABÓ: En avant les rois. (Előre, királyok.) — 121. La fête-Dieu. (Úrnapján.) — 122. A Jésus-Christ. (Jézus Krisztushoz.) — 123. Alexandre ENDRÓDI: J'ai tui (?) — 124. Chants de cigale. (Tücsökdalok. 27.) — 125. Le pèlerinage à Czell. (A czelli búcsú.) — 126. La rencontre des galères. (Hajók találkozása.) — 127. Louis PÓSA: Historiettes. (Apró történetkék.) — 128. Paul KORODA: Si l'heure douce. (Találkozon.) — 129—130. Les hommes. (Az emberek: 1. A rabok. 2. Az idegenek.) — 131. Charles SZÉCHY: Quel est le but? (?) — 132. Ces deux yeux! (?) — 133. Coloman de TÓTH: En avant! (Előre.) — 134. A Kossuth. (Kossuthnak.) — 135. La mort. (Halál.) — 136. Louis PALÁGYI: Le jeune novice. (Az ifjú szerzetes. 29—36. l.) — 137. Où est le bonheur? (Hol a boldogság?) — 138. Joie de vivre, désir de mourir (?) — 139. Izidor BARNÁ: Dans la rue. (Útcán.) — 140. Fruzina SZALAY: Journées fugitives. (Tűnő napok.) — 141. Átala de KISFALUDY: * Qu'est-ce que l'homme? — 142. Quand arrive l'automne (?) — 143. Une heure mauvaise (?) — 144. Confession (?) — 145. IDUNA: Je ne demande pas. (Megelégedés.) — 146. Etienne d'APÁTHY: Un tombeau aux champs (?) — 147. En partant. (Távozóban.) — 148. Jenő HELTAI: La brise molle (?) — 149. Sérénade. (Szerenád.) — 150. Mea culpa. (?) — 151. Allons chez le prêtre. (Menjünk a paphoz.) — 152. Michel SZABOLCSKA: A la maison. (Idehaza.) — 153. Chanson. (Változás.) — 154. Le langage de l'amour. (Szerelem nyelve.) — 155. Au grand café. (A grand caféban.) — 156. Désir. (Vágy.) — 157. Hortobagy. (Hortobágy.) — 158. Deux petites maisons. (Két ház.) — 159. Jésus. (Jézus.) — 160. Une lettre. (Üzenet.) — 161. Que Dieu te bénisse. (Áldjon meg az isten.) — 162. IGNOTUS: Roman. (Regény.) — 163. Mater dolorosa. (?) — 164. Minka de CZÓBEL: Calme. (Csend?) — 165. Un chant de sorcière. (Boszorkány dalok?) —

* E költemények egyike sincs 1880-ban megjelent összes költeményei között.

166. Le sphinx. (Sphinx.) — 167. Pendant le moisson. (Aratás.) — 168. Le rêve de la Poustia. (Pusztán.) — 169. En chemin. (Úton.) — 170. L'étoile filante. (Hulló csillag?) — 171. Le soir. (Este.) — 172. Un chant de sorcière. (Boszorkánydalok. I.) — 173. Je suis seule. (Magam vagyok.) — 174. Vers Dieu. (Isten felé.) — 175. Le grand moissonneur. (A nagy arató.) — 176. Tiré des Anonymes. * (Névtelenek.) — 177. La nouvelle Héloïse. (Uj Héloïse.) — 178. *Poésies et chansons populaires*: Kossuth Lajos nous a fait dire. (Kossuth Lajos azt üzentek.) — 179. Ma pauvre et excellente mère. (Édesanyám is volt nékem.) — 180. Ne me demandez pas pourquoi je suis morose (?) — 181. Deux taboites au fond du ciel. (Páros csillag az ég alján.) — 182. Chant des tabatiers (?) — 183. Mon coeur souffre pour un beau poulain noir (?) — 184. C'est à Oroszáza que je prends la machine (?) — 185. Quand la cloche du soir tinte pour la prière. (Megkondult az esti harang imára.) — 186. Je tresse à huit fils la mèche de mon fouet (?) — 187. Jeune fille, pourquoi parais-tu attristée? (Szép menyasszony, miért vagy olyan szomorú.) — 188. Mon cheval Rigi a perdu un fer. (Arany J. Elesett a Rigó lovam patkója.) — 189. Près de la charda de Kondoros. (ARANY János: Kondorosi csárda mellett.) — 190. Mon chien Sajo que tu dors donc longtemps! (Sajó kutyám, hej de mélyen aluszol.) — 191. Elle ne me vit pas. (?) — 192. Ne dites pas, commère. (Meg ne mondja komámasszony az uramnak.) — 193. On ne m'a jamais conduit à l'école. (Iskolába nem járattak.) — 194. Dans cette immense nuit. (?) — 195. La lune va nageant. (PETŐFI Sándor: Fürdik a holdvilág. I. szakasz.) — 196. En fouillant la poche. (Ha benyulok pitykés lajbim zsebébe.) — 197. La neige a couvert les chemins. (Befujta az utat a hó.) — 198. Le vent siffle. (Tórn Kálmán: Fűtül a szél.) — 199. Quand vous me conduirez au cimetière. (?) 200. L'alouette en chantant. (?) — 201. Je mets mon chapeau sur mes yeux. (Kalapom szememre vágom.) — 202. Pleurez moi. (Sirassatok, ha meghalok.) — 203. Défie-toi, mon vieux, de l'allemand. (Ne higyj magyar a németnek.) — 204. Le torrent de mes pleurs a formé une mer. (?) — Prózai fordítások. Jelzete: P. o. hung. 1241 j.

GULYÁS PÁL.

* A Tartalom-mutatóban a 177. és 178. költemény, mint «Anonymes» van feltüntetve, mindkettő Czöbeltől való.

A CSOMA-KODEX ÉS A M. N. MÚZEUMI MÁSOLATA.

I. A Magyar Tudományos Akadémia kézirtárában «*M. Cod. kis 8-drét 7. szám*» jelzettel ellátva van egy XVII. századi kézirat, újabb eredetű egész vászonkötésben, kívül ezzel a saroknyomással: «*Csoma István Énekes Gyűjteményi 1638. M. Acad.*» Terjedelme: 2 számozatlan + 122 számozott levél. Végig egy kéz írása, initialékkal. Történetét alább másolata ismertetésekor mondjuk el. Az első számozatlan oldalon ez a bejegyzés olvasható ugyanazon kéz írásában, mely az énekeket írta: Iure tenet no[mi]ne Stephanus | Czoma Patyn[us] Anno Dom = | 1638. 28. Die Nov: |

Cum tua non cernis alior[um] crimina Carpis, | Deus præfixit terminos habitationis gentiu[m], | Hei mihi quanta meis infurgunt agmina reb[us], | Os nectar promit, sed mens aconita vomit, | Turpe est Doctori cum culpa redarguit ipsu[m], | Si fugienda facis si facienda fugis | Sangvine fundata est Ecclesia, Sang- | vine cœpit fangvine succrevit: sang = | vine finis erit. Esayæ Cap. 40. Verbum Domini manet in æternum. A számozatlan levél másik oldalán:

INDEX CANTIONUM.

S	z: Ianos Martiromsagarol.	1
P	riamus kirali fiarol Pariz-	6
T	roia vara el romlasarol.	27
R	ustan Czaßar dolgairol.	68.
A	z utolso iteletre intõ.	85,
M	anasfes es Nabugodono-	90.
M	oises et Íosue hadarol.	94.
P	anasza Christusnak ez vi	100.
B	wnnek terhe alat edes vig	104.
N	iomorusagban szep kõn-	107.
A	stiages kiralj Hiftoriaja,	108.
O	h mint keseregnek,	1017[?]
S	iralmas beszedem hal	1018
T	ekincz reank Ur Isten	1019
E	gi szep dologrol en eml.	1021

A tartalom részletes felsorolása itt következik:

1^a—5^b: DE IOANNE BAPTISTA Nota: Meny sokat szol az I[ste]n Embernek &c|Szent Ianosnak megh mo[n]dom fogsagat,|Versfök: SZEDTH GRATIANVS MTTHÖVSS PAVLO BANFIISFERELITA C [44 versszak.] Erdéli v. Erdélyi Máténak ez az 1560-ban írt műve megjelent a XVI. században nyomtatásban (H. és év n.) «Az zent Ianos Baptistának feie vetelereul valo Szep enek. L. SZABÓ K. RMK. I. 328. sz. — A Csoima-codexből közölte 44 versszakát ERDÉLYI Pál az Egy. Phil. Közl. 1885. 167—171. l. s szerzőjéről is szól a 162—3. lapon; ugyancsak innen közölte már előbb THALY K. 39—44. versszakait a Vitézi én. I. k. 85—86. l. («Protestánsok üldözéséről» címmel). Megvolt a SOMOGYI János által összeírt codexben (ABAFI: Figyelő V. 49. l.). Teljesen megvan SZILÁDY kiadásában VII. köt. 3—9. l. (itt 50 strófa). Kisebb szövegbeli eltéréseken kívül a kétféle szöveg abban is eltér egymástól, hogy a CSOMA-codex a 32—33. versszakot egy versszakká vonja össze, a 45—50. versszak pedig egészen hiányzik belőle.

6^a—27^a: INCIPIUNTUR HISTORLÆ:|HISTORIAIA·AZ PRIAMUS·KIRALI·FIANAK·PARIS:|NAK·MIKEPEN·MEG CzALA AZ·GÖRÖG SZEPILO NAT·KI·MIAT·EL·RONTATEK·TROIA·|Szollok szerelem dolgarol tinektek, — Utolsó versszak: Irnak vala akkor enny efitendöben,|Christus születese utan az Ezerben,|öt szaz es az hetvenedik Esztendöben,|hires leva varasnak kerülteben. Finis.|A *lévai névtele*nek ez a széphistóriája megjelent «Historia continens verissimam excidii Troiani...» címmel Kolozsvárt 1576-ban és Kol. 1597-ben (SZABÓ: RMK. I. 120., 293. sz.).

27^a—66^b: HISTORIAIA·TROIA'|EL ROMLASANAK·|Historiak immar nagi sokak voltak,|Utolsó itt meglévő versszak: Troia vara töből ki eget vala,|ieles Urak benne el vesztek vala,|minden uczak el pusztultanak vala,|varas nepet mind le ablottak vala. Eszerint Hunyadi Ferencnek 1569-ben írt s hat részből álló históriája itt a VI. rész 109 versszakáig van meg. A mű sok kiadást ért, így megjelent Kolozsvárott 1577-ben, Debr. 1582, Kol. 1586-ban, Sicz 1592, Kolozsvár 1631. (L. SZABÓ RMK. I. 130., 191., 219., 263., 600. stb. sz.)

67^a—67^b hiányzik.

68^a—84^b: HISTORIA·AZ·RUSTAN·CZASZAROL:¹ Es AZ Öe

¹ Egyes betűk írási módját, pl. hogy a z-t a C-be, a második r-t az előzőbe beírja s az A+R, M+U szárait egybeolvasztva írja, a nyomdatechnika itt nem tudja kifejezni.

HAZAS|TARSAROL·Es SZEPI·Ket FIAROL·R REMUS ROMULUS-
ROL·| Carmina sunt 200. 26. | scriptu[m] An: sal. 1638 25 di Octo-
bris. | Emléközünk en Uraým regen let dologrol | Utolsó versszak: Ez
eneket Romasagnak irt könyveböl ira, | az ki irta ő ezekben elmejet
giakolla, | az mint erte az Deakbol magiarra forditta, | egi Faluban Drava
mellet versekben foglalja. | A *Drávai névtelennek* ez a széphistoriája újabban
megjelent nyomtatásban is MIKÓ László «Rusztán császár historiája.
Budapest, 1910.» megjelent című műve 41—78. lapjain.

85^a—89^a: Az utolsó Itelelről, [igy] | Kezdet: Az hatalmas Isten
kiraliok kirallia, — — DOBAI Andrásnak 1540-ben Patak városában irt
éneke megvan BORNEMISZA Énekeskönyvében CCVIII^b—X^b. lapján, a
LUGOSSY-codexben és itt. SZILÁDY sz. ki ezt a RMKT. II. köt. 140—150.
lapjain újra kiadta, a CSOMA-k. szövege a BORNEMISZA szövegének má-
solata. A két utolsó versszak (SZILÁDY-kiad. 150. l.) hiányzik a CSOMA-
kodexből, de a BORNEMISZA Ék-ben sincs meg.

89^a—93^b: PENITENTIARA·INTŐE·HISTORIA·ISTENNEK·IR-
GALMASAGA·|NAK AIANLASAVAL·MANASSES·ES·NABOGODO-
NOZOR·| Kezdet: 89^b: Rettenetes Istennek nagi haraghia, — A név-
telen szerző műve már a HOFFGREFF-féle Énekeskönyvben tehát 1553.
körül megjelent, megvan BORNEMISZA Ék.-ében is (CCIII^a—V^a), ennek
másolata van meg CSOMA-kodexben. Először THALY adta ki újra a
CSOMA-kodexből a Vitézi énekek I. k. 26—30. lapjain az ének 1., 24.,
36—50. versszakait. A teljes szöveg SZILÁDY: RMKT. VI. köt. 75—81. l.

94^a—99^a: MOISES·ES·IOSUE·HADAROL·AZ AMA-
LEK·|ELLEN| Kezdet: Gondom nagi volt az el kezdet dolgomra, — —
Utolsó két sora: igien iedze mostan ennek ideiet, | ezer őt szaz ötvenbe
vegezeset. | Finis. | DÉZSI András éneke előbb BORNEMISZA Ék.-ében
CCLXXXI^b—III^a levelén, azután innen a CSOMA-kodexből csonkán
(II, 18—21, 30—57. versszakait) THALY K. Vitézi én. I. k. 47—51. l.
NÁDAS György énekének mondva azt. Újabban: SZILÁDY RMKT. V. k.
50—57. l.

99^b—104^a: PANASAI CHRISTUSNAK·|Mind ez vilagnak esze
veszet, — — Utolsó versszak: Tallyan ez kele új Esztendőben, | ezer őt
szazban negiven kilenczben, | hagi föl ebrülljön minden Istenben, | senki
ne elljön mar tevőligesben. | Finis. | Szkhárosi HORVÁT András ez éneke
BORNEMISZA Ék. CXCIV^b—VII^b. levelén, DECSI-kod. 109. l. — a CSOMA-
kodexből adta ki THALY K. Vitézi én. I. 34—46. l. Újabban SZILÁDY:
RMKT. II. 221—230. l.

104^a—106^a: Édes vigasztalas az bűnnek nehéfségi alat. | Menibeli Ur Isten halgas megh Engemet en kőniörgesembe[n], — — [13 versszak]. Kiadta innen THALY: Vitézi én. I. 377—384. l. (az eredetiben 4 soros strófát 12 sorra tagolva) s valószínűnek tartja, hogy ennek is az az István deák a szerzője, aki a következő éneket írta.

106^b—108^a: Azon nota: | Iarulok elődben szerelmes Iesusom az en kőniörgesemben, — — A versfők: ISTVAN DEAKH. Kiadta innen Thaly K. Vitézi én. I. 352—7. l. (nyolc sorra tagolva, noha formája teljesen megegyez az előbbivel). THALY szerint «István deákh», azaz TEMESVÁRY István, aki a kenyérmezei diadalról írt hosszabb éneket is szerző.

108^a—116^b: HISTORIA ASTIAGIS REGIS: | Hatalmas Urakrol nektek Emlekezem, | — — Utolsó versszak: Az ezör őt szazban es negiven kilenczbe[n], | mikor irnak vala enný eíztendőben, | az ki ezt szerzette az ő vigh kedveben, | nevet megh ielenti verseknek feieben. | Finis. | A versfők: HISTORIA ASTIAGIS REGIS ET CHRI POTENTISSIMI MONARCHE E FRSGC POMPEI MCNVMTMSDM SMM PTA IDE PER PETRVM KAKONI FACTA. KÁKONYI Péter e műve megjelent Debreczenben 1574-ben s Lőcsén 1628-ban (SZABÓ RMK. I. 571. sz.) s újabb kiadása SZILÁDY-nál RMKT. II. 301—14. l.

117^a—117^b: [Címfelirat nélkül.] Oh mint kesereghnek most az kőrósztiének, — — [7 versszak.] Kiadta THALY: Vitézi én. I. k. 77—78. l.

118^a—118^b: Sequit[ur] Alia. | Siralmas beszedem halgasd megh Istenem kőniőrülj | en raitam, — — [10 versszak.] THALY: Vitézi én. I. k. 390—2. l.

119^a—120^a: [Címfelirat nélkül.] Tekincz reank Ur Isten mi nio-morusaginkban, | — — [24 versszak.] THALY: Vitézi én. I. k. 87—93. l.

120^b—122^b: SILAGI MIHALI: ES · HAI | MASI: LASLO HISTORIAIA. | Egi szep dologrol en Emlekezmem ha megh halgatnatok, — — 24 versszak azaz 72 sor van meg belőle. Ezzel véget ér a CSOMA-kodex eredeti akadémiai példánya. Szilágyi és Hajmási széphistoriáját TOLDY adja ki először 1828-ban a «Magyar költői régiségek» c. füzetben, azután a «Magyar költészet kézikönyve első és második kiadásában. SZILÁDY a RMKT. VII. kötetében a VASADY-kodex szövegét közli.

E kimutatásból látható, hogy 15 éneket foglal magában e kodex, melyből 4 széphistoria (Lévai Névtelen, Hunyadi F. Trójai historiája, Rustan császár, Szilágyi és Hajmási), 1 világhistoriás

ének (Kákonyi: Astiages), 4 bibliai historia (Erdélyi Máté: Szent János, Dobai A.: Utolsó itélet, Névtelen: Manasses és Nabugodonozor, Dézsi A.: Moises és Josue), 6 feddő és vallásos ének. Kimutatásunkból az is kiderül, hogy részint régebben, részint újabban valamennyi megjelent nyomtatásban, szám szerint legtöbbet (9) THALY K. adott ki a «Vitézi énekek»-ben.

II. Az Akadémiai CSOMA-kodexnek a Magyar Nemz. Múzeum kéziratárában van egy másolata, mely az eredetinel valamivel többet foglal magában, tehát még akkor készült másolat, mikor az még teljesebb volt. A kemény bőrkötésű 4^o kötet címe kívül a sarkon: XVI. SZÁZADI MAGYAR VERSEK. MM. SS. SÆC. XIX. Jelzete: 237. *Quart. Hung.* Belől a fedőlapon e megjegyzés olvasható: «Jankowich Miklós II-ik gyűjteményéből váfaroltatott 1852-ki Januariusban 2 ft 24. xron ppben». A következő számozatlan 1^a levelen: «XVI-ik századi magyar versek. Leirattak Pátyi *Csoma István* által 1638. (Vide pag. 56.) Másoltatta Jankowich Miklós a² XIX-ik században». || Röviden elnevezhetnők *Csoma-Jankovich-codexnek*. A számozatlan 2. levél és 3^a üres, a számozatlan 3^b levelen ismét egy megjegyzés van: «NB. NB. NB. Ezen Historias könyvet, Betsi Schönfeld Úr Gyűjtemennyéből még 1818. esztendőben Velem közlötté Baro Mednyánszky Alajos, később Referendarius Ur eő Excellija. akkor mind elején, mind a végén telyes volt, noha tsak tokban helyeztetve, nem pedig boritékban kötve. — 1840. esztodoben [így] midőn az egifz Gyűjtemény már B. 1 birtokában jutván, Bétsben 1840. nyomtatott Laistrom szerint eladatott már abban nem találatott, hanem Grässer [így] Ferencz által valakitől megszerezettvén,² a Magyar Tudos Társaffágnak, mind elein mind a Vegin rongyoltan eladatott 14 for. Con. pp. mellyet én is kivántam volna már előbb megferzenni, de már elvult adva, amit [így] az ide ragáztott Grässer eredeti tudofitása bizonyította. [Egy beragasztatott papirlapra írva]: «Herrn N. Jan-

¹ (Így!) A névnek üres hely hagyva.

² TOLDY Ferenc az Akadémia 1851. ápr. 12-én tartott kis gyűlésének tett jelentésében mellékesen felemlítette, hogy ő szerezte meg ezt az Akadémia könyvtárának. L. Uj Magy. Muzeum 1851/2. II. 1. l.

kovich habe ich den 28. Jan. 841 direct durch die Briefpost geantwortet, dass ich vom H. v. Döbrentei, die Nachricht erhalten, das betreffende Manuscript sey von der ung. Gelehrtengesellschaft behalten und werde mir (mit 14 f. con.) durch Sr. Exz. den Herrn Grafen Jos. Teleki bezahlt werden. Wien 14. Apr. 841. Franz Graeffen» [így, TOLDY is Gräffert ír.]

A számozatlan 4^a levelen: felül van JANKOVICH könyvtári pecsétje: «W. Jankovich Miklos gyűjteménye 1830.» Alatta a gyűjtemény tartalma: «Magyar Versek. |Guisquardus és Gismonda. — Argyrus királyfi Historiája. — Sz. János Martyromsága. — Paris, Priamus Király fia. — Troja város elomlása. — Rustan Császár dolgai. — Az utolsó Itiletre intő versek. — Manaffes, és Nabugo: |donozor. — Mojses es Iosue. — Panasza Christusnak — vigasztalás Bűnnek terhe alatt. — Nyomorusagban szép könyörgés. — Astiages kiraly Historiája. — Oh mint keseregnek 77. — Siralmas Beszédem hallgasd meg Istenem. — Tekints reánk Úr Isten 77. — Szilagyi Mihaly, és Hagymasi László Historiája de 1571.»

A tartalom után e megjegyzése van JANKOVICHnak: «Schönfeld Ur Betsben ritkaságai között Museumjaban tartja ezen kis negyedben 1620—30. között Patyi CSOMA István által írott könyvet, ennek hajdani kötete [= kötése] már elveszett, azért elein s végin híjjános s' tokban tartatik. — Neki ajándékozta valamely Szeplinus, a ki Deákúl nem igen értvén, saját kezével a tokra ezeket jegyzette: Ex Corde dedit [így] amico meo intimo Equitis [így] a Schönfeld 1773. Szeplinus el. J. — talán inkább e Soc. Jes.»

A kézirat első darabja, az ENYEDI-féle Guisquardus és Gismonda hiányzó része számára üresen hagyott a másoló 11 = 5—15. levelet, a 16-ik levél = 1. számozott lap ezen szavakkal kezdődik: Mindenekül udvaraban Orsza |gnit is Guisquardus fzereted erkölce hofzu |illy nevezetben királyságra méltó dicsiretiben. — — Ez az ENYEDI id. művének 35. versszaka s az 1582-iki kolozsvári kiadásban így hangzik:¹ Mindenekül udvarban bõcsületben, |Orfzagtól is Gifquardus fzeretetben, |Szép erkölcze hofzta illy nevezetben, |Királyfágra méltó dicziretiben.

¹ HENRICH Arnold kiadása: Kolozsvár, 1912. 80. l.

A 29. lapon véget ér a széphistoria s ott JANKOVICHnak e jegyzete áll: «Franc. Komáromi Tyrnaviensis 1574.» Mire vonatkozik ez, megértjük, ha tudjuk, hogy a versfők tanusága szerint ENYEDI 1574-ben írta s KOMÁROMI Ferenc nagyszombati nemes embernek ajánlotta művét.

29—52: Historia egy Argilus |nevu Kiraly Firul| és egy Tunder Szűz leanyrul |Oldalt JANKOVICH e megjegyzése: Albert: Gergei.] 30. lap üres. 31. l. Az tunder Orszagról bőuseggel olvastam, — — vagyis a széphistoria szövege itt kezdődik s megszakítás nélkül tart a 35 lapig, mely a 156. verssorral végződik, ez után JANKOVICHnak ez a megjegyzése van: «Itt az példány alsó része meg ázva lévén tentaja elmosodott, 's azért olvashatatlanra változott — ezen fogyatkozást azonban azon sokszor ki nyomtattatott Argyrus Hystoriajából ki potolni, és helyre hozni lehet. 36. lap: 177—188. verssor, tehát a közbüleső verssorok nincsenek lemásolva, 37. l. a 199. verssor — — «részlet arnyekaval tarttya» csonkarésztől a 212. sorig terjed; 38. l. 221—232, 39: 245—260, 40: 269—284, 41: 294—312, 42: 317—336, 43: 341-től a 362. sor «mind az ketten» szaváig, 44: 365-től a 382. sor «ok nélkül halalra» szaváig terjed, 45: 389—341. v. s., a 46. l. 415. verssor e csonka részével — — «fzéddel szamlalá» kezdődik s tart a 432. sorig, 47: 441—460. v. s., 48: 469—492, 49: a 498. verssor — — «leanyat ő neki adhafsa» szavaival kezdődve az 525. sor «zöldellő» kezdő szavával szakad meg. 50: 529—539. verssor, utána az 540. sornak üres hely hagyva, 541—556. sor. 51: 561—588., 52: 597—620. verssor. Több nincs. Utána JANKOVICH Miklós e megjegyzése olvasható: «NB. Itt vegezodik az irott — de hibáz a félbe szakatt Historia- és tsonka. W. N. Jankovich mp.» Végül az Argirus historiájából ezek szerint a 621—972. sorok hiányzanak. Utána az 53—55. lap (a hiányzó résznek) üresen hagyva. 56. l. «Os unum natura — — kezdetű latin idézet; 57. l. INDEX CANTIONUM. 58. üres, 59. De Ioanne Baptista — — 64. l. «Incipiuntur Historiae: Historiaia az Priamus Kirali Fianak Parisnak — —» ERDÉLYI Pál dr. megjegyzése erre: «A Lévai Névtelen munkája. Külön, nyomtatásban megjelent Kolosv. 1576., 1597. Lásd SZABÓ Károly, Régi M. Könyvt. 120. és 293. számait.»

A többi lapokon a már ismertetett sorrendben következnek a széphistoriák és más énekek másolatai. A másolásról megjegyezzük, hogy a másoló, úgy látszik, teljesen utánozni akarta az eredeti szöveget, azért csinál ilyen szömegszakításokat: 47. l. fa |rkas, 50. l. ara |ny, 51. l. vig |aftallyalak — — stb.

A másolati kodex utolsó darabja a 298—304. lapig: «Szilagi Mihali és Hajmási Laszlo Historiaia.» Ebből a 298—302. lapot foglalja el az Akadémia kodexében még most is meglévő régi szöveg, a 303—304. lapon pedig a befejező 25—33. versszak, 73—99. verssorok, melyek a VASADY-kodexen kívül egyedül itt maradtak fent. Végül négy üres levél zárja be a másolati kötetet.

Eszerint a M. Nemz. Múzeumi másolat a töredékes Gisquardus és Gismundával a szintén csonka Argirussal és a Szilágyi és Hajmási széphistoriája befejező részével bővebb, mint az Akadémia kéziratárában őrzött eredeti CSOMA-kodex.

DÉZSI LAJOS.

A RÁKÓCZI-KÖNYVTÁR ÉS KATALOGUSA.

(Tizenegyedik közlemény.)

33. Francisci Toleti Commentaria in Epistolam ad Romanos.¹
34. *Justus Lypsius de Constantia.*²
35. Bartholomæi Czoppe (?) eruditæ notæ in Psalmos.
36. Parei Commentarius in Genesin.³
37. Analysis Typica Veteris et Novi Testamenti librorum historicum Mosis Phlakeri.⁴
38. Moriale Gemmeum divæ virginis Sacrum Abrahami Brovii.
39. Theologia Moralis Pauli Lajman.⁵
40. Apparatus Concionatorum Francisci Labata.
41. Axiomata Oeconomica et Politica Georgyi (sic) Rikterii.⁶
42. Axiomata Historica ejusdem Authoris.⁷
43. Johannis Piscat(oris) Comment. in Novum Testamentum.⁸
44. Georgii Grossii Theatrum Biblicum.⁹
45. Zanchius de operibus sex dierum spatio creatis.
46. Johannis Piscatoris Commentaria in Novum Testamentum.¹⁰
47. Davidis Parei Commentaria in Epistolam ad Romanos.¹¹

¹ Roma, Lyon, Velence, 1601. Köln, 1603.

² Libri II. Antwerpen, 1584., 1585. 4-r. LIPSIUS e művét LASKAI János fordította le magyarra. Debreczen, 1641. (RMK. I. 714. sz.)

³ Frankfurt, 1609.

⁴ V. ö. e szakasz 67. sz.

⁵ in 5 Libr. München, 1626. 4-r.

⁶ RICHTER Gergely Oeconomiája megjelent Görlitzben, 1602-ben. 4-r.; a Politica-ja pedig u. o. 1604-ben. Utóbbi ma is megvan. Jelzete: CC. 521.

⁷ Görlitz, 1614. 4-r.

⁸ Hernborn, négy kötet. V. ö. e szakasz 46. sz.

⁹ Tom. I—II. Basileæ. I. 1615., II. 1618.

¹⁰ V. ö. a 43. számmal.

¹¹ Ez, valamint a köv. 48. sorsz. alatti mű 1647-ben Frankfurtban jelent meg 3 kötetben.

48. Ejusdem Comment. in Epistolam ad Galatas.
49. *Fel serdült keresztyen Pauli Kereszturi.*¹
50. *Meisneri Conciones Dominicales Magyarul.*²
51. *Fasti Reformata vulgo Calendarium novum Davidis Frelikii novem voluminibus in diversos Annos.*³
52. *Instructio Celsissimi Georgyi Rakoczi ad Sigismundum Rakoczi Filium sex exemplaria.*⁴
53. *Christianus Lactans duo exemplaria.*⁵
54. *Discursus necessarius incerto Authore.*⁶
55. *Lelki legeltetés Kereszturi Pálé.*⁷
56. *Szent Atyák öröme Pauli Medgyesi.*⁸
57. *Az Apostoli Credonak igaz magyarazattya Karolyi Peter által.*⁹
58. *Psalterium Davidi cum ex Hebræo in Idioma hungarica translata.*¹⁰
59. *Liber de Invocatione et Veneratione Sanctorum Andreae Monoszlai magyarul.*¹¹
60. *Sötét hajnal tsillag utan bujdosó Lutheristak Authore Pazmanno.*¹²
61. *Conciones Dominicales magyarul absoluto Authore.*
- [32. l.] 62. *Fel serdült keresztyen Kereszturi Pálé.*¹³
63. *Calvinus János Magyarul.*¹⁴

¹ RMK. I. 722. szám.

² RMK. I. 652. sz.

³ FRÖHLICH Dávid 9 kötetnyi kalendáriuma az előző évekről. (RMK. III. k.)

⁴ RMK. II. 554. sz.

⁵ RMK. II. 508. sz.

⁶ Talán a Szenczi MOLNÁR Albert által fordított ZIEGLER György-féle Discursus. RMK. I. 594.

⁷ RMK. I. 780., 827. sz.

⁸ RMK. I. 701.

⁹ RMK. I. 206., 313.

¹⁰ Bizonyosan Szenczi MOLNÁR Alberté. RMK. I. 407. és 828. sz. Mindkettő 12-r.

¹¹ RMK. I. 229.

¹² RMK. I. 558.

¹³ RMK. I. 722. sz.

¹⁴ RMK. I. 540.

64. *Alvinczi Peter Postillája*.¹
65. *Gradual Romanum Magyarul*.²
66. *Officina Johannis Ravisii*.³
67. *Analysis Typica Veteris et Novi Testamenti Flackéryi*.⁴
68. *Christianus Lactans Pauli Kereszturi*.⁵
69. *Fel serdült keresztýen Pauli*.⁶
70. *Instructio Celsissimi Georgyi Rakoczi ad Sigismundum filium*.⁷
71. *Lelki legeltetés Kereszturi Pálé*.⁸
72. *Cronica ex világnak jeles dolgairól*.⁹
73. *Impressum Magyarul*.
74. *Aran Tamas tevelgesinek meg cafolasi az Debreczeni Tanitok által*.¹⁰
75. *Petri Lauremberg apparatus Plantarius*.¹¹
76. *Strigil Etiologiae Kircherianæ*.¹²
77. *Instructio Celsissimi Georgyi Rakoczi ad Filium &c*.¹³
78. *A titkok titkainak kinyilatkoztatása*.¹⁴
79. *Narratio rei admirabilis ad Posonium gestæ*.¹⁵
80. *Josephi Eccardi ostentatio de Bello Bohemico continuatio manuscriptum*.
81. *Confutationes thel. inventior. thes (?) longitudinis Gallicæ*.

¹ RMK. I. 628., 634. sz.

² Talán a Cantus Catholici, mely 1651-ben jelent meg. RMK. I. 856.

³ [seu naturæ historia.] Paris, 1522. Basel, 1538. Lyon, 1541. Basel, 1600

⁴ V. ö. e szakasz. 37. sz.

⁵ RMK. I. 508. sz.

⁶ scil.: KERESZTURI. RMK. I. 722.

⁷ RMK. II. 554. sz.

⁸ RMK. I. 780., 827. sz.

⁹ RMK. I. 38. sz.

¹⁰ MELIUS Pétertől. RMK. I. 48. sz.

¹¹ Frankfurt, 1632. 4-r.

¹² RMK. II. 588. sz. E címet már SZOMBATHI jegyzetben kiegészítette ekképen: «Titulus integer libri: Zachariæ Lani, Aetiologiae Kircherianæ Strigilis edit anno 1649.»

¹³ RMK. II. 522. vagy 554.

¹⁴ RMK. I. 772.

¹⁵ Szerzője: KOPCSÁNYI Mihály. RMK. II. 629. sz.

[XII.] *In 8-tavo.*

- 1.★ *Institutio Calvinii.*¹
2. *Dictionarium Hungaricum Alberti Molnár.*²
3. *Slejdanus de statu religionis.*³
4. *Liber de Jure Sacro Authore obsoleto.*
5. *Berardi brevis summa in 2-dum 2-dae Thomæ.*⁴
6. *Divi Bluxlani Commentarius in regulas Juris.*
7. *Idnepekre valo elmelkedesek magyarul.*
8. *Justus Lypsius de Politica magyarul.*⁵
9. *Mercurius Gallo Belgicus.*⁶
10. *Enarratio in Epistolam Johannis Aegyedii Itumæi.*
11. *Mercurius Gallobelgicus tribus voluminibus Georgyi Sklederi.*⁷
12. *Ki tett czégér contra Paulum Kereszturi.*⁸
13. *Medulla Geographiae Practicæ Frellickii.*⁹
14. *Mercurius Gallobelgicus Skelederi.*¹⁰

[33. l.]

[XIII.] *In 12.*

- 1.★ *Keresztyen hitnek summaja Petri Kanisii.*¹¹
2. *Dialogus inter Diaphanem et Scotodulum magyarul.*¹²

¹ CALVIN Institutiójának 4 példánya szerepel a sárospataki főiskolától 1686. december 7-én elvett könyvek között. 8., 12., 42., 43. sz. (Sárosp. Ref. Lap. 1909., 499. l.)

² RMK. I. 393., 429., 513., 759. sz.

³ Argentorati. 1576. 8-r. V. ö. III. 105., VII. 3. sz.

⁴ Megjelent 1552 körül.

⁵ RMK. I. 709. sz.

⁶ Kötetei szétszórtan fordulnak elő ez ujságnak. III. 128., VII. 12., IX. 22., XII. 11., 14. XIII. 14.

⁷ V. ö. e szakasz 9. sz.-hoz fűzött jegyzettel.

⁸ RMK. I. 704.

⁹ [scil.: FRÖLICHU, Davidis]. RMK. II. 536. sz. V. ö. III. szakasz 154. sz.

¹⁰ V. ö. III. 128., VII. 12., IX. 22., XII. 9., 11., 14.

¹¹ RMK. I. 312., 487., 472. sz.

¹² RMK. I. 557. sz.

* A sorszámozást e szakasznál a katalógus kiadója eszközölte.

[XIV.] *In 16.*1. * *Kalendarium Frelikii ad annum 1645.*¹2. *Variæ sententiæ Patrum Stralemdorf.*[*Más kéz írásával:*] *Libros juxta numerationem proveni sc.*
vol. 217.

[34–35. l. üresek.]

[36. l.] Nr. 9. [Alatta K jelzés.]

[37. l.]

[XV.] *In folio.*1. *Bornemisza Péter Magyar Postillája.*²[XVI.] *In 4-to. J.*1. *Telekdi Miklos Magyar Postillájának első és második része. Idem ejusdem első része. Idem. Idem.*³2. *Kulczar Gyorgy Postillaja.*⁴3. *Dereczkei Ambrus Magyar Prædikacziói ad Roman.*⁵4. *Bornemisza Peter Magyar Postillaji 4 Volumenben.*⁶5. *Felegyházi Thamas Locus Comm. Magyarul 2 Volumenben.*⁷6. *Milotai István Oltvanya. Idem.*⁸7. *Lepes Balint Pokoltul rettentő Tüköre.*⁹8. *Aegidius L. az igaz Szent Egyházról.*¹⁰9. *Bornemisza Peter Magyar Postillaja 3 Volumenben.*¹¹¹ RMK. I. 777.² RMK. I. 95., 115., 119., 146., 147., 153.³ RMK. I. 122., 145., 675., 676.⁴ RMK. I. 114., 150., 288. sz.⁵ RMK. I. 382. sz.⁶ V. ö. a XV. I. sz. a. jegyzettel.⁷ RMK. I. 374.⁸ RMK. I. 474.⁹ RMK. I. 476.¹⁰ A RMK. és Sztripszky nem említi. Ma egy példánya sem ismeretes.¹¹ V. ö. a XV. I. sz. a. jegyzettel.

* A sorszámozást a katalógus kiadója eszközölte.

10. *Pecswardai Peter Pazmany ellen.*¹
11. *Magyar Prædikacziok Melius Peteré.*²
12. *Soos Christoph Magyar Prædikacziói Hoseasra Amosra &c.*³
13. *Gyarmati Miklos Feleleti Monostori Andras ellen.*⁴
14. *Idem. Monoszlai Andras de Invocatione Sanctorum.*⁵
15. *Wittembergai Akademiak az szamkivetet csebekhez valo vigasztalása Tholnai István által fordittatot.*⁶
16. *Hafenrefen Mátyás irásának fordítása Zvonaricz Imre által.*⁷
17. *Pázmány Péter Pironsága.*⁸
18. *Székely Istvan Chronicaja.*⁹
19. *Csepregi Iscola Balasfi Thamas Bosznai Püspök által bis. Idem.*¹⁰
- {38.1.} 20. *Szent atyák öröme.*¹¹
21. *Halotti Pompa Bethlen Gáborné temetésén.*¹²
22. *Apostoli Credonak Magyarázattya Karoli Peter által.*¹³
23. *Papa nem Papa Hosiander Andras által.*¹⁴
24. *Simon Pal Deak Postillaja az Evangeliumokra.*¹⁵
25. *De Gratia & Libero arbitrio Monostori András által.*¹⁶
26. *Az halando emberi Nemzetseg fenyves Tüköre Lepes Bálint által. Idem.*¹⁷

¹ RMK. I. 579.

² RMK. 46., 47., 54., 69.

³ RMK. I. 372. sz.

⁴ RMK. I. 301.

⁵ RMK. I. 229. sz.

⁶ RMK. I. 617. sz.

⁷ RMK. I. 449. sz.

⁸ RMK. I. 457. sz.

⁹ RMK. I. 38. sz.

¹⁰ RMK. I. 467. sz.

¹¹ RMK. I. 701. sz.

¹² RMK. I. 539. sz. *Ma is megvan.* Jelzete: S. 903. Előbb a BETHLEN Gáboré volt. Neve az előtáblába van préselve. Bekötési tábláin az iktári BETHLEN címerrel.

¹³ RMK. I. 206., 313. sz.

¹⁴ RMK. I. 384. sz.

¹⁵ RMK. I. 410. sz.

¹⁶ RMK. I. 314. sz.

¹⁷ RMK. I. 469. sz.

27. *Monostori Andras Apologiaja*.¹
28. *De Cultu imaginum Monoszlai András által*.²
29. *Magyar Predikációk*.³
30. *Hellopæus Magyar Tractatusa*.⁴
31. *Agendarius De ritibus Sacramentorum*.⁵
32. *Lucæ Péczí Agendarius. Idem*.⁶
33. *Alexandri Magni historia hungarico idiomate contenta*.⁷
34. *Kintstartocska Frater Lajos munkája által. Idem*.⁸
35. *Ketskemeti Janos Magyar Prædikacioja*.⁹
36. *Pazmany Peter munkája az mostani új Tudományok hamisságáról*.¹⁰
37. *Károlyi Péter munkája az Egy Igaz Istenről*.¹¹
38. *Pazmany Peter munkája az Szent Irasról és Ecclesiáról*.¹²
39. *Alvinczi Peter egynehány Prædikacioja*.¹³
40. *Az Religiót megh kel probalni Magyar Tractatus*.¹⁴

HARSÁNYI ISTVÁN.

¹ RMK. I. 224. sz.

² RMK. I. 230. sz.

³ Valószínűleg MELIUSZ Péteréi. (V. ö. II. sz. a.)

⁴ V. ö. RMK. I. 100., 616. sz.

⁵ Valószínűleg RMK. I. 204. II., 178. sz.

⁶ RMK. I. 284., II. 263. sz.

⁷ RMK. I. 564. sz.

⁸ 1627. Ma egy példánya sem ismeretes. (RMK. I. 565. V. ö. Zeitschrift von u. für Ungarn. II. 313.)

⁹ RMK. I. 510. sz.

¹⁰ RMK. I. 398. sz.

¹¹ RMK. I. 76. sz.

¹² RMK. I. 552. sz.

¹³ A RMK. I. 569., 618., 619. sz. alattiak s nem a Postillája.

¹⁴ A RMK.-ban ily című magyar könyvet nem találtam. Talán VERES-MARTI Mihály *Tandchkozsá*. RMK. I. 706.

MAGYAR KÖNYVESHÁZ.

ADALÉKOK SZABÓ KÁROLY RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁNAK
II. KÖTETÉHEZ.¹

I.

[498.] [Gyulafehérvár.] 1651.

AZ FISCALIS JOSZÁGOK | LAISTROMA.

Kezdeté: Fejedelmi hivatalunk szerént, az mint külfő bekefégére,
ugy belső | csendefégére is Országunknak ...

Kolofon: Vége.

H., ny. és év n. Ivr. A₂—B₂—C₁=5 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

2.

[499.] [Gyulafehérvár.] 1654.

ARTICVLII | VNIVERSORVM DOMINO- | RVM REGNICOLARVM
TRIVM | Nationum Regni Transylvaniae, & Par- | tium Hungariae eidem
annexarum, in generalibus eorum Comitii | in Civitate ALBA JULIA
ad diem 18. Februarii Anni | Domini Millefimi, DCLIV, indctiis, cele- |
bratis, conclusi.

Datum in Civitate nostra Albâ Iuliâ, die | 18 Mensis Ianuarii, Anno
Domini Mil- | lesimo Sexcentesimo, Quinquagesimo | quarto.

H. és ny. n. Ivr. A₂—B₃=5 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

3.

[500.] [Gyulafehérvár.] 1655.

ARTICVLII | VNIVERSORVM DOMINO- | RVM REGNICOLARVM
TRIVM | Nationum Regni Transylvaniae, & Par- | tium Hungariae eidem
annexarum, in generalibus eorum Comitii | ad diem vigesimum, mensis

¹ Az utolsó számozott adalék (497) folyóiratunk 1912. évfolyamának
329. lapján jelent meg. *Szerk.*

Februarii, Anni Millefimi | Sexcentefimi Quinquagefimi Quinti, in Civitatem noſtram Colofvár, in- | dictis, concludi.

Datum in Civitate noſtra Colofvár, | die 20. Menſis Februarii, Anno Domi- | ni Millefimo, Sexcentefimo Quinqua- | gefimo Quinto.

H. és ny. n. Ivr. A—E₂=10 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapeſti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

4.

[501.] [Gyulafehérvár.] 1656.

ARTICVLI | VNIVERSORVM DOMINO- | RVM REGNICOLARVM TRIVM | Nationum Regni Tranſylvaniae, & Par- | tium Hungariae eidem annexarum, in generalibus eorum Comitiiſ | ALBÆ IULIÆ ad diem Vigefimum Menſis Februarii, Anno | Domini Millefimi, Sexcentefimi, Quinqua- | gefimi Sexti, indictis, cele- | bratis, concludi.

Datū in Civitate (sic!) noſtra Albá Iuliá, | die vigefima Menſis Februarii, Anno Do- | mini Millesimo, Sexcentefimo, Quinqua- | gefimo sexto.

H. és ny. n. Ivr. A—B₂—C₃=7 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapeſti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

5.

[502.] [Gyulafehérvár.] 1657.

ARTICVLI | VNIVERSORVM DOMINO- | RVM REGNICOLARVM TRIVM | Nationum Regni Tranſylvaniae, & Parti- | um Hungariae eidem annexarum, in generalibus eorum Comitiiſ | in Oppido Viſk ad diem decimum Septimum Menſis Ianuarii, | Anni Domini Millefimi ſexcente- | fimi Quinquagefimi | feptimi, indictis, celebratis, concludi.

Datum in oppido Viſk die decimo | Septimo Menſis Ianuarii, Anno Domini Millefimo Sexcentefimo | Quinquagefimo Septimo.

H. és ny. n. Ivr. A₁—₂=2 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapeſti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

6.

[503.] [Gyulafehérvár.] 1658.

ARTICVLI | DOMINORVM REGNICOLA- | RVM TRIVM NATIO- | NVM REGNI | Tranſylvaniae & Partium Hungariae eidē | annexarum in Comitiiſ eorū generalibus, in Civitatem Száſz Med- | gyes ad diem vige-

fimum quartum Mensis Januarii, | Anni Millefimi, Sexcentifimi, Quinquagefimi | Octavi indictis celebratis concludi.

Datum in Civitate nostrá Száfz Medgyes die vigesima | quarto Mensis Januarii, Anni Millefimi, Sexcentifimi, Quinqua- | gefimi Octavi.

H. és ny. n. Ivr. A₁-₂-B₁=₃ sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

7.

[504.] [Gyulafehérvár.] 1659.

Articuli Dominorum Regnicola- | RVM TRIVM NATIONVM REGNI TRANSYLVA- | niae, & partium Regni Hungariae eidem annexarum, in Comitibus eorum | generalibus ex edicto suae Celsitudinis Principalis in Civitatem Biftricien- | fem, ad diem vigesimum sextum mensis Februarii, Anni Millefimi Sexcen- | tefimi quinquagesimi noni indictis celebratis, concludi.

Datum in Civitate nostrá Biftriciensi, die vigesima quinta Mensis | Martii, Anno Domini Millefimo, Sexcentesimo, Quinquagesimo nono.

H. és ny. n. Ivr. A-B₂-₄ sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

8.

[505.] [Gyulafehérvár.] 1659.

ARTICVLI | DOMINORVM MA- | GNATVM ET NOBILI- | VM Trium Nationum Regni Transylvaniae, partiumq; Hungariae | eidem annexarum in Generalibus eorum Comitibus ad | diem 24 Mensis Septembris Anni 1659 in Civi- | tatem nostram Marofvásárhely indictis celebratis Concludi.

Datum in Civitate nostrá Marof- | vásárhely die 24 Mensis Septembris, Anno Domini Millefimo, Sexcentesimo Quinquagesimo Nono.

H. és ny. n. Ivr. A-B₂=₄ sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

9.

[506.] [Gyulafehérvár.] 1661.

ARTICVLI DOMINORVM | REGNICOLARVM TRIVM | Nationum regni Transylvaniae in Comitibus eorum Generalibus, | et edicto suae Celsitudinis Principalis in oppidū Kis-Schelk ad diem | Vigesimum Mensis

Decembris, Anni Millesimi Sexcentesimi | Sexagesimi primi, indictis, celebratis, concludi.

Datum in oppido nostro | Kis-Schelk, die vigesima tertia Mensis Novembris, Anno Domini | Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo primo.

H. és ny. n. Jor. A—C₂=6 sztl. lev. (Szöveg magyar.)

Budapesti egyet. könyvt.

FERENCZI ZOLTÁN.

IO.

[507.] [Sárospatak.] 1667.

Keresztyén | Catechismus | Az az : | A Keresztyéni Hitnek ágazatára való rövid | tanítás, kérdések és feleletek által. | Mostan a kérdéseknek és feleleteknek summás ér | telmekkel és azokban foglaltatott dolgokat fel fej- | tő kérdésekkel s némely szükséges ma- | gyarázatokkal : a Sz. Írásbéli bizonyságoknak egészben való le-iratásával, végre a Catechizálásra való | mutatással, ujjobban megjobbítva s öregbít- | ve kibocsáttatott. | Második ilyen formán való nyomtatás mivel öregbült | (hézag)¹ Olvasóhoz való elől-járó beszédének a vége felé. | [Nyomdászjelvény.] Sárospatakon | Nyomtatta Rosnyai János | MDCLXVII.

Egyetlen példánya a Kassai királyi jogakadémia könyvtárában.

KEMÉNY LAJOS.

¹ Talán : Lásd az.

TÁRCA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1915. ÉV HARMADIK NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben kötelespéldányokban 2209 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 128 drb, vétel útján 132 drb, áttétel útján 2 drb, összesen 2471 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelespéldányok címén beérkezett: alapszabály 115 drb, falragasz 879 drb, gyászjelentés 1551 drb, zárszámadás 595 drb, szinlap 723 drb, hivatalos irat 53 drb, műsor 45 drb, perirat 3 drb, különféle 329 drb, összesen 4293 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra 2044 korona 93 fillért, 91 márka 5 pfenniget fordítottunk.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Bayerische Hof- u. Staatsbibliothek, München; Budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár; «Concordia»-Verein, Wien; CSEKEY István, Kecskemét (2 drb); DABROWSKI János, Krakó (2 drb); DARVAS Vilmos (2 drb); Dunamelléki ref. egyházkerület (2 drb); FABÓ Bertalan; FLEISCHL Pál; FRANKÓI Vilmos (2 drb); FUCHS Gyula; HACKER Ervin, Pozsony; Handelsministerium, Wien; HEGEDŰS István; KEMÉNY Lajos, Kassa; Kongl. Universitetsbibliothek, Uppsala; KRECSÁNYI Ignác; Kungl. bibliothek, Stockholm; Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság (2 drb); M. kir. központi statisztikai hivatal (5 drb); Magyar Közgazdasági Társaság; Magyar Tudományos Akadémia (5 drb); MELICH János; NAGY Gyula (5 drb); Orsz. állatvédő-egyesület; Orsz. statisztikai hivatal, Zagreb (58 drb); PERLEP Antalné, Graz; PETRIK Géza; özv. RÁTH Györgyné; Rendőrfőkapitányság; SEBESTYÉN Gyula; SÓLYOM Jenő; Stefánia szegénygyermek-kórház-egyesület; SUPKA Géza (5 drb); SZABÓ Ervin (2 drb); br. SZALAY Imre (4 drb); Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy; Towarzystwo przyjaciel nauk Poznanskie; Tud. egyetem tanácsa (3 drb); UGRON István, Wien; Vallás- és köz-

oktatásügyi miniszterium; Veszprém vármegyei múzeum-bizottság, Veszprém.

A vásárolt könyvek közt említésre méltó szerzemények: 1. Kincs tartocska, 1627. (GRAGGER Róbert dr.-tól 400 kor.-ért); 2. Manuale parochorum. Nagyszombat, 1675. (GILLHOFER és RANSCHBURG cégtől 30 kor.-ért.)

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 2652 egyén 7929 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 404 egyén 1080 kötet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 613 művet osztályoztunk s ezekről 752 cédula készült. Kötés alá 531 művet küldtünk 773 kötetben.

A kötelespéldányok átvételére berendezett helyiségbe 752 drb csomag érkezett, ugyaninnen 486 reklamációt és 1537 levelet expedáltak.

Az 1897: XVI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárást egy esetben sem indítottunk.

II.

A *hirlaptár* az 1915. év harmadik negyedében kötelespéldányok útján 98 évfolyam 32.904 számával gyarapodott (ebből 5 évf., 5353 szám a törvényszabta kimutatás nélkül, számonként érkezett); ajándék útján 2 évf. 2867 számával, mindössze tehát 100 évf. 35.771 számával.

Ebből ajándék: SZENTKIRÁLYI Lajostól mintegy 2000 különféle hirlapszám (többnyire a 80-as évekből), továbbá az ezelőtti évnegyedek adományainak rendszeres folytatása, s KEMÉNY Lajostól a «Kassa-Eperjesi Értesítő» egy részlete 1844-ből.

Az évnegyed folyamán 349 olvasó 702 hirlapnak 984 évfolyamát 1265 kötetben használta, ebből házon kívül 26 olvasó 43 hirlapnak 93 évfolyamát 95 kötetben. A Szentkirályi-utcai raktárból s oda vissza 84 kötetet kellett e végett szállítani.

Átnéztük 100 évfolyam 18.423 számát; céduláztunk 51 évfolyamot, ebből új lap 7; beköttettünk 57 kötetet. Ezenkívül a rendes folyómunkákat végeztük.

III.

A *kézirattár* az 1915. év harmadik negyedében ajándékozás útján 1 kötet újkori kézirattal, vétel útján 1 újkori kézirattal és 490 irodalmi levéllel, áttétel útján 2 kötet újkori kézirattal, összesen 494 darabbal gyarapodott. Vételre 3052 koronát fordítottunk.

Ajándékozó volt CHOLNOKY Imre.

A szerzett anyag legjelentékenyebb része POMPÉRY János levélgyűjteménye, melyben az elhunyt író jelentékeny összeköttetései következtében megtaláljuk vagy három évtized legkivalóbb íróinak és politikusainak leveleit.

Az elmúlt évnegyed folyamán 54 kutató 176 kéziratot, 81 levelet és 1 analektát használt. Kikölcsönöztünk 5 esetben 33 kéziratot.

IV.

A *levéltár* törzssanyaga az elmúlt évnegyedben vétel útján 1, ajánlók útján 151, más osztályból való áttétel útján 6 darabbal, letét útján pedig két családi levéltárral, összesen tehát 158 darab irattal és nyomtatvánnyal és két családi levéltárral gyarapodott.

Vételre 114 koronát fordítottunk.

Ajándékaikkal KOVÁTS Ignác, KOVÁCS János, KUN György, REXA Dezső, dr. SCHWARZ Ignác, dr. SZALAY László, TAUFFER Vilmosné, ZSEBEHÁZY Károly és dr. ZSINKA Ferenc gyarapították a levéltár anyagát.

A törzssanyag gyarapodásából 93 darab esik az újkori iratok és nyomtatványok, 3 darab a címereslevelek, 62 darab pedig a gyászjelentések csoportjára.

A címereslevelek gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1499. augusztus 19. Buda, II. ULÁSZLÓ. Az ÓBUDAI Ferenc mester számára adományozott címeres nemeslevél címerképének színes másolata; 2. 1665. január 19. Bécs, I. LIPÓT címereslevele MARZSÓ György részére. (Eredeti.); 3. 1688. szeptember 25. Bécs, I. LIPÓT címereslevele KOVÁCH György részére. (Hiteles másolat, festett címerképpel.)

A családi levéltárak sorát a br. JESZENSZKY- és a HIEMER-család levéltárának letéteményezése gyarapította; ezekkel a letéteményezett családi levéltárak száma — negyven évvel az első családi levéltár (KÁLLAY) letéteményezése után — 100-ra emelkedett.

A negyedév folyamán 34 kutató használt 4695 darabot és 3 térítvényre kikölcsönöztünk 62 darab iratot és 1 képet.

Az első és második évnegyedről adott jelentésünket pótlólag a következő adatokkal egészítjük ki: az első és második évnegyed folyamán 60 kutató használt 15.753 darabot és 6 térítvényre kikölcsönöztünk 112 darab iratot, 4 darab pecsétmásolatot és 1 fényképet.

A *háborús gyűjtemény* gyarapodásáról ez évnegyedben a következő adatok szólnak: a gyűjtemény vétel útján 6439, ajándék útján 1634, hivatalos küldemények és a kötelespéldányok révén pedig 1360 darab, bal gazdagodott. (Az egész gyűjtemény anyaga jelen negyedév végén, a mult évben kimutatott 8384 darabbal együtt, 40.457 darabra rugott.)

Vételre fordítottunk 263870 koronát és 177323 márkát.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a gyűjtemény anyagát: ÁLDÁSY Antal, BÁTKY Zsigmond, DARÓCZY Zoltán, Debreczeni tud. egyet. rektora, EISENSTÄDTER Ödön, ERNYEY József, Erzsébet népakadémia, «Az Est», FABÓ Bertalan, FEJÉRPATAKY László, br. FEJÉRVÁRY Imre, FÜRTH Irma és NEUMANN Juci, GELLERT Pál, GRÜNBAUM József, GULYÁS Pál, GOHL Ödön, GYÖRFFY István, GYÖRY Tibor, Győri áll. főreáliskola, Nagybányai ref. lelkészi hivatal, HOFFMANN Mária, HOLUB József, HORVÁTH Ödön, Hungária-szálló, d'Isoz Kálmánné, d'Isoz Kálmán, JAKUBOVICH Emil, JÓNÁS Károly, Karánsebesi áll. főgimn. igazgatósága, KELLERCSALÁD, KERESZTY István, KOBÉK Béláné, KOBÉK Béla, br. KOHNER Adolf, Kolozsvári egyet. tanács, KOVÁCS András, LEOPOLD Lajos, LIPPAY Károly, August v. LOCHR, LUCAS József, MARCZALI Henrik, MELICH János, MOLNÁR Imre, MOLE CZ Károly, MOLE CZ D., Eöttevényi NAGY Olivér, Mene laus Milt. PANAS, PFEIFFER Miklós, PILCH Jenő, RÉVÉSZ István, id. RÓNAY Jenő, SEBESTYÉN Gyula, SEBESTYÉN József, SIKABONYI Antal, SIKLÓSSY László, SOHÁR László, SPITZER Emil, SULICA Szilárd, SZABÓ Ervin, br. SZALAY Imre, dr. SZALAY László, TÁRCZY Károly, TAUFFER Vilmosné, THALLÓCZY Lajos, TOSI Teréz, TÓTH Katalin, TÓTH-KÁDÁR Vilmos, Turistaság és Alpinizmus szerkesztősége, UGRON István, WALIKOVSKY Edmund, ZSINKA Ferenc.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1915. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A nyomtatványi osztály anyaga az elmúlt negyedévben a köteles példányokban 1881 drb, ajándék útján 3670 drb, vétel útján 198 drb, áttétel útján 6 drb, hivatalos kiadványban 2 drb, összesen 5757 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Az ajándék útján való gyarapodásban az ALMÁSSY Pál könyvtár 3391 drb nyomtatvánnyal szerepel, amelyeket az 1915. év folyamán katalogizáltunk. Ezenfelül kötelespéldány címén beérkezett: alapszabály 96 drb, falragasz 935 drb, gyászjelentés 1072 drb, hivatalos irat 39 drb, perirat 3 drb, műsor 102 drb, szinlap 983 drb, zárszámadás 220 drb, különféle 176 drb, összesen 3626 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra fordítottunk: 1152'93 koronát, 200 frankot, 71'20 márkát, 26'50 hollandi forintot.

Ajándékokkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: ALMÁSSY Pál (eddig feldolgozva 3391 drb); BARTÓK Béla, Rákoskeresztur; Belügyminiszterium (2 drb); BENKES Ferencné (2 drb); Biblioteca Musea kr. českeho v Praze; Bosnyák herc. orsz. kormány, Sarajevo; Budapesti növendékpapság magyar egyházirodalmi iskolája (5 drb); Budapesti városi nyilvános könyvtár (193 drb); Carnegie Endowment for. internat. peace, Washington (2 drb); DOBOS Béla; Dunántúli ev. püspök, Pápa; Evang. egyetemes egyház levéltára; GÁL Kelemen, Kolozsvár; GOLDZIHER Károly; GRAGGER Róbert (2 drb); GULYÁS Pál; Győr polgármestere; GYÖRFFY István; KACSKO József, Donovaly; Kais. Akademie der Wissenschaften, Wien (3 drb); Képviselőházi iroda (22 drb); KERESZTY István (2 drb); KIRÁLY Emma, Sopron (2 drb); KÖRMENDY Ékes L., Kolozsvár; LUKÁCS Márton (12 drb); MADARASSY László; Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság; M. kir. ampelologiai intézet; M. kir. központi statisztikai hivatal; M. kir. legfőbb állami számvevőszék elnöke; Magyar Könyvszemle szerkesztősége;

Magyar Tudományos Akadémia Könyvkiadóvállalata (8 drb); MOESZ Gusztáv; MOLDOVÁN Gergely, Kolozsvár; Múbarátok Köre; Pázmány-Egyesület (4 drb); Phys.-Medic. Gesellschaft in Würzburg; PRÉM Loránd; Br. RADVÁNSZKY Kálmán, Sajókaza; Sbornik zakona kiadóhivatala, Zagreb; SOLTÉSZ Elemér, Nagybánya; SPITZ Béla, Szatmárnémeti; Statist. Zentralkommission, Wien; Tengerészeti akadémia, Fiume; Tiszai ev. egyházkerület püspöke, Nyiregyháza; VARGHA Zoltán.

A vásárolt könyvek közt említésreméltó nevezetesebb szerzemények: 1. Zengedező mennyei kar. Lőcse, 1703 (MAYER Páltól, 50 kor.); 2. JAKOBÆUS J.: Pascha Lachrymosum. Lőcse, 1643; 3. SARTORIUS J.: Die wohlverschlossene Ruhe-Kammer. Lőcse, 1670; 4. TIEFTRUNCKIUS D.: Parodia ad Olassienses. Lőcse, 1668; 5. ZABLER A.: Troestlicher und seliger Abschied. (A 2—5. számokat Dr. SZTRIPSKY Hiadortól, 140 kor.)

A könyvtár helyiségeiben az elmúlt negyedévben 6324 egyén 13,135 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 575 egyén 1263 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 1711 művet osztályoztunk, melyekről 2109 cédula készült. Kötés alá 348 művet 435 kötetben küldtünk.

A kötelespéldányok átvételére berendezett helyiségbe ez idő alatt 696 drb csomag érkezett s ugyaninnen 725 levelet és 168 reklamálást expedáltak.

Az 1897: XVI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben egy esetben sem indítottunk peres eljárást. A peres eljárások alkalmával ez évben vételárkártérítés címén 176 kor. 54 fill. folyt be.

II.

A hírlaplár kötelespéldányok útján 112 évfolyam 28.471 számával gyarapodott (ebből 4769 szám a törvényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett); ajándék útján 4 évfolyam 1029 számával; a nyomtatványi osztályból áttétel útján 10 évfolyam 2546 számával; vásárlás útján pedig 1 évfolyam 90 számával. Vásárlásra 10 K-t fordítottunk.

Ebből ajándék: FELEKY Charlestól (New-Yorkból) az Amerikában megjelenő magyar hírlapok, köztük: Szabad Szó (Hammond, Louisiana), Képes Világlap (Hungarian Illustrated World; Cleweland), Philadelphiai Ujság (Ph. News); KISHÁZY Gyulától: Magyar Kurir 1823: I.; GOSZTONYI Istvántól: Divatcsarnok 1859—60; — és folytatólag dr. BAJZA

Józseftől és szerkesztőségektől egyebek. — Vásárlás: WACHTEL Gyula antikvariustól Oesterreichischer Beobachter (Bécs) 1848. (10 kor.)

Az évnegyed folyamán 393 olvasó 569 hírlapnak 790 évfolyamát 944 kötetben használta; ebből házon kívül 35 olvasó 54 hírlap 98 évfolyamát 102 kötetben. Evégből a Szentkirályi-utcából 178 kötetet kellett ide (s vissza) szállítani.

Átnéztük 117 évf. 20.860 számát; céduláztunk 79 évfolyamot, köztük 7 új lapot. Beköttettünk 71 kötetet. Ezenkívül a rendes folyómunkákat végeztük.

III.

A kézirtár ajándék útján 4. újkori kézirtattal, 4 irodalmi levéllel és 3 zenei kézirtattal, áttétel útján 2 újkori kézirtattal, gyűjtés útján 1 zenei kézirtattal, vétel útján 71 újkori kézirtattal, szóval összesen 85 darabbal gyarapodott. Vételre 407 koronát fordítottunk.

A szerzemények közül különösen ki kell emelnünk PERCZEL István: Jüdische Delicatessen c. 69 kötetes nagyérdékű ujság kivágot gyűjteményét.

Ajándékozók voltak: BAJZA József, KISHÁZY Gyula, RÉTHI Gyula és TÓTH László.

Az évnegyedben 6 esetben kölcsönöztünk ki 9 kéziratot és 67 kutató használt 230 kéziratot és 552 irodalmi levelet.

A kézirtár személyzetét a folyó munkák foglalkoztatták. FALK Miksa nagyarányú levelezésének feldolgozása befejezést nyert.

IV.

A levéltár törzsanagya vétel útján 35 darab XVII—XIX. századi irattal és 7 darab 1848—49-es nyomtatvánnyal, ajándék útján 239 darab irattal és nyomtatvánnyal és 23 darab fényképpel gyarapodott. Vételre 20 koronát fordítottunk.

Ajándékaikkal a Budapest székesfővárosi nyilvános könyvtár, HALAVÁTS Gyula, dr. HODINKA Antal, özv. KRUMENACKER Istvánné, a Műemlékek orsz. bizottsága, SZEGEDY-MASZÁK Hugó, SZTROKAY Lajos és Kiskéri TÓTH Margit gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsanag gyarapodásából 112 drb esik az újkori, 1 drb a címeres levelek, 3 drb a kisebb céhiratok, 30 drb az 1848/49-es iratok és nyomtatványok (ebből 23 drb 1848/49-es honvédek fényképei) és végül 158 drb a gyászjelentések csoportjára.

A címeres levelek gyűjteménye a következő darabbal gyarapodott: 1649. május 4. Pozsony. III. FERDINÁND címeres levele ZÓLYOMY Pál és általa felesége SAYMVOLT Erzsébet, fiuk János és Pál testvére Dávid részére (Eredeti).

A negyedév folyamán levéltári anyagunkból 67 kutató használt 7534 drbot, 2 téritvényre pedig kikölcsonőztünk 43 drb oklevelet és cimerrajzot.



A háborús gyűjtemény anyaga az elmúlt évnegyedben vétel útján 7847, ajándék útján 1115, hivatalos küldemények címén 572, összesen tehát 9534 darabbal gyarapodott. Vételre fordítottunk 111752 koronát, 248502 márkát, 191040 frankot és 3975 svéd koronát.

Ajándékaikkal a következők gazdagították a gyűjteményt: BAJNOK Jusztinián, BÁLINTH József, BÁNYAY János, BÁTKY Zsigmond, BERZEVICZY Albert, BOHAI László, Borsod-miskolczi- és debreczeni István-gőzmalom, losonci és hatvani gőzmalmai igazgatósága, Bristol szálló, Cs. és kir. főkonzulátus Berlin, Cs. és kir. Közös Pénzügyminiszterium, CSENGERY Loránd, CSUKOVITS Sándor, CZAKÓ Elemér, DOBAY Kálmán, DOMANOVSZKY Sándor, DÖMÖTÖR Miklós, Egyházmegyei hatóság Kassa, ERNYEY József, FARKAS József, FEJÉRPATAKY László, FELSZEGHY Dezső, FODOR Riza, FRANKL Ervin, Főgimn. Igazgatóság Szolnok, Főreálisk. Igazgatóság Győr, GOHL Ödön, br. GROEDEL Herman, GYÖRY Tibor, GYULAY Ágost, Határszéli rendőrkapitányság Bártfa, Határszéli rendőrkapitányság Brassó, HERING János, HILHELM F., HODINKA Antal, «HÓDMEZŐVÁSÁRHELY» szerkesztősége, HOFFMANN Mária, d'Isoz Kálmán, JAKUBOVICH Emil, JÓNÁS Károly, KARDOS Elemér, KÁROLYI Árpád, Keresk. és Iparkamara Budapest, Keresk. és Iparkamara Pécs, KERESZTY István, Kiss Pálné, KLEIN Sámuel, Kolozsmegyei árvaszék, KOBÉK Béla, KOHLENDER Árpád, KRAUS Henrik, LECHNER Jenő, LÉDERER Ervin, LEHMANN Ferenc, LUCAS József, MADARASSY László, M. Kir. Keresk. Múzeum igazgatósága, M. kir. 10. honvéd gyalogezred parancsnoksága, M. Földrajzi Intézet R.-T., Magyar Gazdaszövetség, M.-Lengyel Egyesület, Magyar Könyvszemle szerkesztősége, Magyar turista szövetség, MELICH János, MENCZER Lipót, MILLEKER Bódog, ifj. MISKOLCZY Imre, MOESZ Gusztáv, MOSOLYGÓ Simon, Nagybányai ref. egyház lelkészi hivatala, Német nyugati főhadiszállás, PACOR Viktor, PAUER János, PILCH Jenő, Pressedienst des k. u. k. Kriegsministeriums, RÁCZ László, REISNER Józsefné, RÉTHLY Antal, RÓNAY

Jenő, ROTKAY István, RUBINSTEIN Mátyás, SÁRKÁNY Jenőné, SCHIMA András, SEBESTYÉN Gyula, SIKLÓSSY László, SOHÁR László, SORSICH Béla, SÖRÖS Pongrác, STAUB Imre, SULICA Szilárd, SZABÓ Ervin, br. SZALAY Gábor, SZALAY László, SZENTPÉTERY Imre, SZOKOLY István, SZURÁK János, TELEK A. Sándor, TENK Sándor, THALLÓCZY Lajos, TRÁGER Ernő, VADÁSZ Ede, VILLÁNY N., VÖLGYI Ferenc, Vöröskereszt Egyesület lábadozó sebesülteket elhelyező bizottsága, ZÁVODSZKY Levente, ZSINKA Ferenc.

A gyűjtemény az 1915. év végén 49.991 darabra rúgott, ez a szám azonban csak a feldolgozott részt foglalja magában s emellett még igen nagy az az anyag, amely feldolgozásra vár; így a hatalmas újságkivágat-csoport, mely egyrészt a német, másrészt pedig a semleges és ellenséges országok hírlapirodalmának magyar vonatkozású cikkeiből áll s állandóan gyarapodik, továbbá a hatóságok háborús hirdetményei stb., amelyekből napról-napra nagy küldemények érkeznek, úgy hogy a feldolgozás nem tarthat lépést a gyarapodással.

Az újabb háborús könyvirodalomból az orosz háborús irodalmat emeljük ki, amelyből hatalmas sorozathoz sikerült hozzájutnunk, az egyéb anyagokból pedig a tábori újságokat és szükségpénzeket, amely csoportok nagyon érdekes példányokkal gazdagodtak.

SZAKIRODALOM.

Géczy József. *Az egyházi könyvtálatom és könyvbírálat.* Nagyvárad, 1915. Sz. László ny. 205, 2 l.

Ez a theologiai doktori értekezés régóta érezhető hiányt pótol irodalmunkban. Míg a külföldön az Index Congregatio történeti kialakulásáról, szabályairól, működéséről a komoly szakmunkák egész sora tájékoztat, addig magyarul¹ egyetlen részletes munka sem foglalkozott eddigelé ezzel a kérdéssel, melyet pedig a kath. egyház ellenségei oly sűrűn és szívesen szeretnek kiaknázni.

Géczy műve két főrésze oszlik. Az elsőben az index jogosságát, történeti előzőit, majd a reá vonatkozó rendeletek kifejlődését vázolja a trienti zsinat idevágó intézkedéseitől XIII. LEO pápa *Officiorum ac munerum* kezdetű bullájáig, mely a jelen állapotokat szabályozza. E vázlat összeállításánál sajnálattal nélkülözzük Joseph HILGERS S. J. alapvető munkáját: *Der Index der verbotenen Bücher.* Freiburg i. B. 1904., mely, hihetetlenül hangzik bár, de tényleg hiányzik GÉCZY forrásai közül. HILGERS e korszakos munkájában igen sok adatot talált volna szerző nem csupán az index történeti fejlődésére, hanem az ellene felhozott vádak cáfolatára, továbbá a nem-katholikus cenzura fejlődésére is, amit oly szívesen felejtenek el az egyházi könyvtálatom ellenesei.

Műve második részében XIII. LEO pápa előbb említett bullájának magyar fordítását adja, pontonként fűzve hozzá magyarázatait. Magyarázataiban túlnyomó részt VERMERSCHRE támaszkodik, sőt egyéb idézeteit is jobbára az ő közvetítésével kapja. E magyarázatok közt sok a fölösleges, viszont egyik-másik kétséges kitétel mégis magyarázat nélkül maradt. Így pl. az I. cím 1. fejezetének 2. pontjában megmagyarázza a «hithagyó» és az «eretnek» kifejezéseket, melyek theologiai képzett-

¹ SCHERMANN Egyed: *Az egyházi könyvtálatom és könyvbírálat magyarázata c. füzet csak «kivonat» szerzőnek egy teljességében mindmáig kiadatlan munkájából.*

ségüek számára aligha szorulnak magyarázatra, viszont a «vallás» kitélt, melyről tisztázandó volna, hogy a természetes vagy a kinyilatkoztatott vallásról van-e ez esetben szó, magyarázat nélkül hagyja. Kár, hogy nem ismeri G. PÉRIESnek L'index, commentaire de la constitution apostolique officiorum ac munerum. Paris, 1898. c. munkáját, mely helyes tapintattal kommentálja azt, ami csakugyan magyarázatra szorul. Magyarázataiban ott, hol a maga lábán igyekszik járni szerzőnk, nem mindig szerencsés. Így a 128. lapon, amidőn azt állítja, hogy a magyar nyelv tanítását szerinte «nagyon szépen és könnyen el lehet végezni a klasszikusok tárgyalása nélkül is».

Bibliografiai szempontból meglehetősen elégtelen a munka 16. §-a, melyben az Index különböző kiadásait, a tiltott könyvek lajstromán időről-időre eszközölt változtatásokat s a legújabb 1911. évi kiadás összetételét ismerteti. E fejezetben össze kellett volna állítania a hazai szerzők indexre került műveinek jegyzékét, mivel ezeket a külföldi idevágó szakmunkák úgy is csak alig érintik. Magyar szakmunkában e kérdéstről méltán többet várna az ember, mint azt az általánosságot, hogy a XIX. században indexre tett művek között «csekély osztrák, magyar mű van» s valóban visszasan hat, hogy még ez az általánosítás is idézet VERMEERSCHből.

GYALUS ISTVÁN.

Gerlach Martin. *Das alte Buch und seine Ausstattung vom XV. bis zum XIX. Jahrhundert.* Buchdruck, Buchschmuck und Einbände. Mit einem Vorwort von Dr. Heinrich RÖTTINGER. Wien, Leipzig. Verlag v. Gerlach & Wiedling. 4-r. 2, 8 l., 148 tábla. (Die Quelle, Mappe XIII.) Ára vászonborítékban 50 K.

E munka 148 könyv- és fénynyomású műlapon több száz eredeti vagy kisebbített nagyságban készült hasonmásban mutatja be ötödfél évszázad könyvnyomtatásának az egybeállító szerint művészi szempontból figyelemreméltó emlékeit. Nem rendszeres tudományos célokat szolgáló gyűjteményről van szó, hanem könyv-iparművészek számára gondolatébresztő formakincsről, melynek motívumaira támaszkodhatik a maga tervezeteinél. Szövegrészek, kezdőbetűk, fejlécek, záróképek, keretrajzok, jelenetes fametszetek, könyvkötések péle-méle követik egymást. Legjobban a XV. és XVI. század van benne képviselve, ez is főleg német és németalföldi termékekkel. Az olasz és francia műremekek távolról sincsenek kellőképen kiaknázva, ami egy ilyen gyakorlati célú

gyűjteménynél kétségkívül tudatos: összeállító a regenerálásra szoruló könyvművészetet alighanem a német könyvművészet multján szeretné fölfrissíteni. A XIX. századot teljesen elégtelenül képviseli néhány eseten «biedermayer» kötés. Az újabb reformtörekvések egyáltalán nem jutnak szóhoz benne. Szerencsére ily irányban nemrég kaptunk jó és fényesen illusztrált tájékoztatót a *Studionak* még a háború előtt megjelent különszámában.¹ — Hazánkat a 117. táblán erősen redukálva közölt Ritus explorandae veritatis-cimlap képviseli. A munkát, mint szemléltető anyagot jól fel lehet használni könyvtörténeti előadásokhoz.

GULYÁS PÁL.

Zuber Marianne. *A hazai német nyelvű folyóiratok története 1810-ig.* (Német philologiai dolgozatok. XVII.) Budapest, 1915. Pfeiffer Ferdinánd (ny. Pécs, Wessely és Horváth). 121 l. 4. K.

Irodalomtörténészeink által mindezeideig legjobban elhanyagolt területről, a hazai idegennyelvű sajtó történetéből veszi tárgyát ez a derék szorgalommal megírt értekezés. Német sajtónk történetét vázolja gondos levéltári kutatás alapján 1810-ig, mely évnél, szerzőnk szerint, a német hírlapirodalom életében bizonyos pangás áll be. A tárgyalt lapok külső történetét kéziratok és levelezések alapján állította egybe, tartalmi ismertetésüknél a modern bibliografiai munkákat is használta. Ez utóbbiakra nézve felpanaszolja, hogy nem egyszer cserben hagyták: «így pl. a folyóiratok cikkei alatt található chiffré-ek megfejtésében seholsem voltak segítségére». Erre nézve legyen szabad megjegyeznünk, hogy összefoglaló bibliografiai munkáinkból, melyek a dolog természeténél fogva nem alapulhatnak levéltári adatkutatáson, hanem csakis a monografiákban, tudományos részletdolgozatokban már kiderített eredmények lehető teljes összefoglalására törekszenek, a még töretlen utakon járó specialista hiába kér és vár felvilágosítást. Ellenkezőleg a bibliografus remél új adatokat nyerhetni a részletkutatótól s e reményében rendszerint nem is csalatkozik, ha oly lelkiismeretes és szerencséskezű kutatóval van dolga, ami-

¹ The art of book. Ed. by Charles HOLME. London, 1914. Páris, New-York. Studio Spring-number. E füzetben 2 lapnyi szöveget hazánknak is szenteltek. Valami sok köszönet nincs benne: BAYROS Ferencet nekünk ajándékozzák, azon az alapon, hogy Horvátországban született — de ZICHY Mihályról, akinek ARANY János balladáihoz rajzolt szövege van oly művészi, mint KATONA Imre két lapon bemutatott írásmintái, még csak szó sem esik!

lyennek ZUBER is bizonyult. Így pl. álnév- és betűjegy-lexikonom részére, mely több ezer adatot tartalmaz s csak a háború végét várja, hogy nyomtatásban megjelenhessék, ZUBER munkájából több eddig megfejtetlen adat magyarázatát szedhettem ki s csak azt sajnálom, hogy a rendelkezésére állott folyóirat- és kéziratoss anyag töredékes volta következtében még több pozitív eredményt nem könyvelhettem el belőle a bibliográfia számlájára. Mert a ZUBER által tárgyalt 26 német nyelvű folyóirat közül igen sok egyáltalában nem s a többi is csaknem kivétel nélkül töredékesen került kezébe, úgy hogy a feldolgozás épen nem mondható véglegesnek. ZUBER csupán a budapesti, bécsi és pozsonyi könyvtárakban kutatott utánuk s a rendkívüli viszonyokkal mentegeti, amiért többi vidéki városainkat s a külföldi könyvtárakat mellőzni volt kénytelen. Mentegetőzését teljes mértékben elfogadhatjuk s melegen óhajtjuk — még pedig nemcsak az irodalomtörténeti kutatás érdekében — hogy mielőbb ismét úgy forduljanak a viszonyok, hogy a továbbkutatás lehetővé váljék. Mily mértékben kutatta át ZUBER az említett városok könyvtárait, bajos ellenőrizni. De, hogy miként az ily esetekben majd mindig, még onnan is kerül pótlás, ahol ZUBER kutatott, erre bizonyíték az a körülmény, hogy a GRAGGER említette RÖSLER-féle *Literarischer Anzeiger für Ungarn*, melynek létezését ZUBER műve 70. lapján kétségbevonta s amelyet a bibliográfiai összeállításból törölt is, megvan a M. N. Múzeum könyvtárában.

Befejezésül még egy-két szót a dolgozatnak folyóiratunkat leginkább érdeklő bibliográfiai függelékéről. E függelékben szerző időrendi egymásutánban sorolja fel ama német nyelvű hazai folyóiratokat, melyeket részben egykori vagy közel egykori források, részben újabb, adataikban sokszor egymástól függő bibliográfiák emltenek. Összeállításának használhatóságát azzal fokozta, hogy mindegyiknél megjegyzi, mely hazai könyvtárban található. Mindenesetre jó lett volna azonban a meglévő évfolyamokat pontosan kollacionálni s az esetleges hiányokat a meglévő évfolyamokon belül részletesen jelezni.

Mindent összevéve, ZUBER dolgozatát derék úttörésnek tekinthetjük s bizalommal, fokozott érdeklődéssel várjuk németnyelvű időszaki sajtónk újabb korszakáról ígért tanulmányát.

GÜLYÁS PÁL.

Steinmetz S. R. *Essai d'une bibliographie systématique de l'Ethnologie jusqu'à l'année 1911.* (Monographies bibliographiques No. 1.) Bruxelles és Leipzig. Misch et Thron. 8-r. IV., 196 l. 7 Frcs.

Jelen füzet első darabja egy a SOLVAY-féle Társadalomtudományi Intézet kebelében létesült *Intermédiaire bibliographique* által megindított vállalatnak, mely egyes tudományos kérdések könyvészetének monografikus feldolgozását igéri. A monografiák nem programm szerint készíttetnek el, hanem teljesen a véletlenre hagyva azok a tudományok, vagy tudományos problémák kerülnek sorra, amelyekről valamelyik szaktudós már elkészített a maga házi használatára egy eléggé terjedelmes és eléggé teljes bibliografiát.

Egy szerencsés véletlen úgy akarta, hogy STEINMETZ amsterdami egyetemi tanár épen az ethnológiáról tartogatott asztala fiókjában egy bibliografiai összeállítást, arról a tudományszakról, mely bár aránylag fiatal multra tekinthet vissza, mindenfelé hihetetlenül föllandult s amelyről nagyobb korszakra kiterjeszkedő egyetemes jellegű könyvészeti összeállítással mindedig nem birtunk. STEINMETZ — bár az ethnologia fogalmát meglehetősen szűkre szabja: szerinte az ethnologia ellentétben a tisztán leíró ethnografiával a természeti népek összehasonlító theoretikus tanulmánya — távolról sem nyújt egyetemes könyvészetet. Így a magyar ethnologiai irodalom, beleértve az *Ethnologische Mitteilungen aus Ungarn-t* vagy a néprajzi osztály *Anzeiger-ét* is, számára egyáltalán nem létezik. A bibliografiai leírások pedig teljesen elégtelenek. Önálló könyveknél a megjelenés helye, a kiadó neve, a lapszám állandóan hiányzik; folyóiratcikkelnél, a folyóirat önkényesen rövidített címe mellett, mely rövidítések magyarázatát sehol sem találjuk meg könyvében, beéri az évszám feltüntetésével, de lapszámot, kötetszámot sehol sem idéz. A SOLVAY-intézet helyesen tette volna, ha e nagyon is magánhasználatra szánt följegyzéseket hozzáértő bibliografus által kiegészített s csak így átdolgozva bocsátja a nyilvánosság elé.

A különben így is bámulatosan gazdag anyagot szerző a következő XI főcsoportban foglalja össze: I. Az ethnologia története és fejlődése. II. A fajok és népek fejlődése és elterjedése. III. Lélektan. IV. Gazdaság. V. Anyagi közművelődés és ergologia. VI. Társadalom, állam és jog. VII. Házasság, család és nemi élet. VIII. Erkölcsök és szokások. IX. Ethika és erkölcsösség. X. Vallás. XI. Tudomány és mű-

vészet. Minden egyes főcsoport több-kevesebb alosztályra szakad. A legaprólékosabban a Vallásnak szentelt főcsoport tagolódik: összesen 42 alszakra. A legtöbb főcsoport első négy alszaka: 1. Általános művek; 2. Tan- és kézikönyvek; 3. Alapelvek, módszer és általános megjegyzések; 4. Vegyes művek. Ezután jönnek az egyes specializálódások, mindig az illető főcsoport tartalmi gazdagságának megfelelő számban. Az egész munkát az idézett szerzők betürendes névmutatója zárja be. Tárgymutató, amely pedig, tekintve a felölelt anyag sokféleségét, ugyancsak elkelt volna, nem készült. Kissé visszasan hat, hogy míg szerző előszava és magában a műben az egyes fő- és alcsoportok felírása is három nyelven: németül, franciául és angolul szól, a kötet végén található tartalmi áttekintés, mely tárgymutató híjján az egyetlen tájékoztató, csupán német nyelven hozza a fő- és alcsoportok címeit.

Reméljük, hogy a vállalat újabb kötetei mentek lesznek ez apróbb szépséghibáktól s szeretnők hinni, hogy ez újabb kötetek egybeállítói nem haladnak el oly felsőbbeséges megvetéssel a magyar szakirodalom mellett. Σ

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOK SZEMLEJE.

Maandblad voor bibliotheekwezen. II. évfolyam 3. szám (1914. március):
A. G. ROOS: J. F. van Someren. (Az utrechti egyetemi könyvtár igazgatójának életrajza és arcképe 25 éves szolgálati jubileuma alkalmából. VAN SOMEREN, egy előkelő könyvkereskedő fia, 1879-ben lett az amsterdami egyetemi könyvtár tiszviselője s bibliografiai meg könyvtártani dolgozataival magára vonva a felsőbbség figyelmét, 1889-ben, 37 éves korában az utrechti egyetemi könyvtár élére állították.) — G. A. EVERS: J. F. van Someren's Geschriften over boek- en bibliotheekwezen. (Időrendi egybeállítás VAN SOMEREN könyvtártani dolgozatairól.) — D. SMIT: De Bibliothekaris van Sint-Helena. (SAINT-DENIS nemcsak a császárt, hanem NAPOLEON kíséretét is ellátta olvasnivalóval. A császár rossz időben szofájára dőlve falta a könyveket. NAPOLEON Szent-Ilonára utaztában még Madeirából eljuttatott egy jegyzéket az angol kormányhoz, melyben a kívánt könyveket felsorolta. De a könyvek, igaz, hogy csak részben, csupán 1816-ban jutottak el a számkivetetthez. Egyes magánosok is küldtek neki időről-időre könyveket; a legszorgalmasabban lord és lady HOLLAND. SAINT-DENIS szolgálatait a császár azzal jutalmazta, hogy 135.000 frankot és könyvtára 400 kötetét testálta reá. Ura halála után visszaköltözött Európába s 1856-ban meghalt.) — 4. szám (április): *Leeszaal*-jaarboekje 1913. (A Centrale Vereeniging voor openbare Leeszaal en bibliotheken 10. évi jelentése, számos statisztikai táblázattal.) — 5. szám (május): W. P. C. KNUITTEL: Dr. Mr. C. P. Burger. (Az amsterdami egyetemi könyvtárban eltöltött szolgálatának 25. évfordulója alkalmából, arcképekkel.) — Fanny SIMONS: Muziekbibliotheken. (A hágai zenekönyvtárnál szerzett tapasztalatok alapján fejtegeti a zenekönyvtárak célját és működését. Szerinte az ilyen könyvtár célja oly zeneművek egybegyűjtése, melyek alkalmasak az általános zenei kultúra fejlesztésére és népszerűsítésére. Ezért tartalmaznia kell a klasszikusok, romantikusok és modernek java termését: szimfoniákat, nyitányokat, zenekari és kamarazenedarabokat, operák eredeti partitúráit és legjobb kivonatait. Továbbá énekdarabok kritikai gyűjteményét. Az iskolai darabokat, hangszeriskolákat s az ezekre vonatkozó elméleti irodalmat egyelőre mellőzhetjük, mivel a zenekönyvtár csak zenetudó közönségnek van szánva. Magasabb iskolai darabokat, pl. CHOPIN étudejeit vagy MOZART szonátaát természetesen gyűjtenünk kell. Ellenben teljesen ki kell rekeszteni a szórakoztató szalonzenét, modern operetteket, kuplékat stb. Itt csupán a már klasszikussá vált operetteknek kegyelmezhetünk meg. Ezután vázolja a hágai gyűjtemény történetét, besztását és feldolgozását.) — 6. szám (június): F. SPIEKMANN: De openbare

leeszaal te Veendam. (Vázolja azokat a küzdelmeket, melyekkel a veendami könyvesház létesítése a községtanács szűkmarkúsága folytán létesült.) — C. LEBRIJN: Vierde internationale «easter school» van de «Library assistant's association». (A Library assistants association által rendezett nemzetközi husvéti könyvtári kirándulás rövid leírása. A kirándulók Londonban a British Museumot és a Fulham Public Libraryt látogatták meg, mely utóbbinak CARNEGIE adományából emelt új épületét 1909-ben avatták fel. Azután Oxfordba utaztak, ahol a látogatások középpontjában a Bodleiana állott.) — 7. szám (október): H. E. GREVE: De openbare leeszaalen en de mobilisatie. (A holland könyvesházak munkásságát vázolja a világháború folytán mozgósított németalföldi hadsereg olvasmányokkal való ellátása terén.) — 8. szám (november): Uit de staatsbegrooting voor 1915. (A németalföldi áll. költségvetés a következő könyvtári kiadásokat irányozza elő: 1. A hágai kir. könyvtárra 100.015 frtot; 2. A leideni egyetemi könyvtárra 52.943 frtot; 3. Az utrechti egyetemi könyvtárra 43.550 frtot; 4. A groningeri egyetemi könyvtárra 29.790 frtot; 5. A delfti egyet. könyvtárra 37.925 frtot; 6. Könyvesházak segélyezésére 35.528 frtot. Ez utóbbi tétel erős emelkedése nemcsak a mozgalom megerősödésében, hanem az államsegély föltételeinek és módjának új megállapításában is leli magyarázatát. 1915 óta ugyanis oly könyvtárak is kaphatnak államsegélyt, melyek községi segélyben nem részesülnek, másrészt a segély többé nem állandó hányada, hanem 7, 6, 5, 4, 3, 2, illetve egytizedrésze a könyvtár egész jövedelmének. A segély annál nagyobb, minél kisebb a könyvtár összes jövedelme, mert ez által lehetővé válik, hogy ezek a szegény könyvtárak is tarthassanak fenn olvasótermet.) — 7. és 8. szám: Annie C. GEBHARD: Kinderleeszaalen. (Az ifjúsági olvasótermek megszervezéséről, berendezéséről, külső fejlesztéséről beszél amerikai, angol és német minták nyomán s az eddigi holland kísérletek ismertetésével.) — 9. szám (december): B. SCHULTZ: De «roman» in de uitenstatistiek der Haagsche openbare leeszaal. (Igen tanúságos statisztikai egybeállítás a hágai könyvesházból kikölcsönzött szépprózai művekről. A legkedveltebb írók eszerint a következők: BOREL, BOUDIER-BAKKER, BRUSSE, HOVEN Teréz és REYNKE VAN STUVE.) — 7. és 9. szám: G. A. EVERS: De papierindustrie te Apeldoorn. (Apeldoornban, a merített papirosairól ma is világhírű Geldern székhelyén, kifejlődött papirgyártóipar történeti és technikai ismertetése. Az első apeldoorni papirmalomtulajdonos a XVII. század elején élt Marten ORGES volt, aki 1626-ban halt meg. A papirmalmok száma 1736-ban már 39-re rúgott ezen a helyen. A gelderni papiros minősége eleinte igen silány volt, de a nantesi ediktum visszavonása után, amikor a híres francia munkások előzőnlöttek Németalföldön, hamarosan megváltozott a helyzet. A virágzó iparág a XVIII. század vége felé elhanyaglott, de a XIX. században ismét föllendült. 1826-ban Apeldoornban 4—5 malom működött, az évi termelés 50.000 rizsmát tett. A termelés delelőjét 1859-ben érték el, amikor 41 gyárban 98.400 rizsmát termeltek. Utóbb a termelés ismét alábbszállt, így 1870-ben a termelés 54.000 rizsmára rúgott. 1909-ben Apeldoornban 8 gőzerőre berendezett papirgyár működött. A legtekintélyesebb az 1869-ben létesült Van Gelder Zonen cég, melynek évi termelése 5 millió kg.)

The Library Journal. XXXIX. kötet 7. szám (1914. július): Edwin H. ANDERSON: *The tax on ideas.* (A cikk az ellen kel ki, hogy Amerika a külföldön nyomtatott angol nyelvű könyvek után, ép úgy mint Oroszország, a külföldön nyomtatott orosz vagy Spanyolország az idegenben készült spanyol könyvek után beviteli vámot szed. Habár az amerikai közkönyvtárak e vám alól mentesek, a magánfogyasztók érdekében lándzsát tör e vám ellen, mely a szabad Amerikát e téren Oroszországgal vagy Spanyolországgal állítja egy sorba. Tiltakozása, mint érdekes cikkében kifejti, nem újság. Már 1846-ban kiadott e tárgyban egy röpiratot Charles C. JERWETT, akkor a Brown University könyvtárosa. Az első vámot a könyvekre 1824-ben rótták ki. A vám akkor 4—5 centet tett ki kötetenkint, illetve 10—30 centet fontonkint s a tételek nagyságát a könyvek nyelve, kiadásának éve, kötött vagy fűzött volta állapította meg. 1846-ban a vámot egységes alapelvre fektették s az érték 10 százalékában állapították meg. E törvényen 1857-ben csupán annyiban módosítottak, hogy a közoktatási intézményeket a vám fizetése alól fölmentették. A 10 percentes taksát 1863-ban 20-ra, 1864-ben 25-re emelték s ez az állapot angol nyelvű könyvekre nézve 1913-ig fennállott. Ez év óta az angol könyvek beviteli váma az érték 15⁰/₀-a. Idegen nyelvű könyvek 1890 óta vámentesek, de 1913-ban a szenátus ezekre is ki akarta ismét terjeszteni a vámot, ha a könyvek a behozatal évétől számított két évtizedben készültek. Szerencsére a főbb könyvtárak érélyes tiltakozására a szenátus is elállott e tervétől. Az 1907—1912. időközben évenkint átlag nem egészen 700.000 \$-t jövedelmezett az angol könyvekre kirótt vám. Ha ebből levonjuk a kezelési költségeket, igen jelentéktelen összegre zsugorodik az egész. Az egész vámrendszer csupán arra jó, hogy az olcsóbb munkaerővel dolgozó angol vállalkozók konkurenciájától megóvja a drágábban dolgozó amerikai könyvpiart s hogy néhány száz ember jóléte miatt a fogyasztó közönség milliói lakoljanak. Maga az amerikai könyvpiar a védvamos politika dacára sem tud igazán föllendülni. Még a kicsi Románia is, lakósainak számához viszonyítva, hárommennyi könyvet ad ki évenkint, mint az Egyesült Államok.) — Charles K. BOLTON: *The present trend.* (Rövid áttekintést nyújt az amerikai könyvtárügy jelen állásáról, miközben nem egy tanulságos kritikai megjegyzéssel kíséri a jelenségeket. Igen helyesen mutat pl. rá a fényüzéssel kiállított, költséges könyvtárpaloták természetes árnyoldalára: a technikai haladás mindez építkezéseket előbb-utóbb elavítja. Az élő könyvtár, akár csak az élő egyház nem márványból készül: a fő itt is a lélek, a szellem. Szép a fényes palota, de csak úgy, ha nem a szolgálati szervezet rovására készül. Egy másik helyt viszont a nyugdíj behozatalát sürgeti: nemcsak emberbaráti szempontból, hanem magának a könyvtárügynek az érdekében is. Igen sok munkaképtelen könyvtárosról meg lehetne szabadulni — ha nyugdíjba lehetne őket küldeni.) — H. H. B. MEYER: *The libraries of Washington.* (Washington városának 137 könyvtára van 5,674.000 kötettel és füzettel. Szerző a fontosabbak rövid ismertetését adja a Library of Congress kivételével, mely amúgy is jól ismert.) — C. Seymour THOMPSON: *The exhibit of laborsaving devices.* (A columbiai kerületi könyvtárban kiállítást rendeztek, melyen bemutatták a számoló-, író-, levélfelvágó-, ragasztó-, sokszorosító- stb. gépeket, melyek az

irodalmi munka gyorsítására szolgálnak.) — 8. szám (augusztus): William I. FLETCHER: Some recollections of the Boston Athenaeum. (Szerző, aki az Amhurst College kiérdemült könyvtátosa a bostoni Athenaeum könyvtárban 1861—1866. töltött tanuló és kezdő éveiből közöl visszaemlékezéseket. Cikke a személyes érdekű anekdoták mellett a könyvtári berendezés és kezelés történetére nézve is tanulságos részletekben bővelkedik.) — Theodore W. KOCH: A librarian at the Leipzig exhibition. (A Bugra 1914. évi lipcsei kiállításának rövid ismertetése. Megrója az Egyesült Államokat, hogy nem vett hivatalosan részt a kiállításon s fölveti a kérdést, hogy e körülménynek az amerikaiak túltengő önbizalma, vagy a kiállítás tárgya iránt való nemzeti érdeklődés hiánya volt-e az oka.) — Arthur E. BOSWICK: Conflicts of jurisdiction in library systems. (Tisztán amerikai érdekű cikk. Pontokba igyekszik foglalni azokat a szabályokat és eszközöket, amelyek segítségével a könyvtáros kiküszöbölheti, illetve orvosolhatja azokat az összeütközéseket és surlódásokat, melyek a különböző rangfokozaton álló személyzet sorában előfordulhatnak.) — Theodore W. KOCH: Opening of the A. L. A. exhibit at Leipzig. (Hivatalos jelentés az Amerikai Könyvtár Szövetség részvételéről a lipcsei könyvkiállításon.) — 9. szám (szeptember): Harriet A. WOOD: The administration of high school libraries as branches of public libraries. (Az Egyesült Államok több városában a legutóbbi években a felső iskolák a közkönyvtárakkal egyetértésben létesítették könyvtáraikat, mint a közkönyvtár egyik fiókját. A költségek a két intézmény közt városonkint igen különbözőképp oszlanak meg. Az iskolákban felállított fiókok könyvanyagát vagy maga az iskola, vagy az anyakönyvtár, vagy mindkettő közös költségén szerzik be. Ugyanily módokon gondolkodnak a gyarapításról is. A könyvtáros fizetése vagy teljesen az iskolát terheli, vagy részben a központi könyvtár is hozzájárul. A könyvtár katalogizálását rendszeren a központ vállalja magára s így az iskolai könyvtáros egész idejét olvasóinak, irányításuknak és útbaigazításuknak szentelheti.) — Samuel H. RANCK: Library work in vocational guidance. (A könyvtáros az élethivatásra való nevelésből csak úgy veheti ki részét, ha ismeri a körzetében élők foglalkozási köreit és életviszonyait, ha ismeri az ezen viszonyokat tárgyaló irodalmat s végül ha személyesen ismeri a munkába járó fiúkat és lányokat.) — Orrin G. COOKS: Libraries and motion pictures. (Ismerteti, hogy mely amerikai cégek hajlandók tudományos és tanulságos filmeket kölcsönözni a könyvtáraknak s hogy mi-féle készülékekre van szükség e filmek lejátszásánál.) — Le Roy JEFFERS: Selection and cost of editions. (Teljesen az amerikai [és angol] könyvkiadói viszonyokból folyó alapelvek annak megítélésére, hogy ugyanazon mű különböző kiadásából melyiket szerezzé be a közkönyvtár.) — Purd. B. WRIGHT: High school branches in Kansas City. (Kansas City északkeleti főkönyvtárát ismerteti, mely az ottani főiskola egyik sarokrészében van elhelyezve s 16.000 kötet befogadására van tervezve.) — John D. WOLCOTT: How the library of the Bureau of Education may serve the schools. (A Washingtonban székelő Közoktatási Hivatal szakkönyvtárát 3-féle módon állítja a tanítók, iskolai hatóságok és tanítójelöltek szolgálatába: 1. Egyes köteteket kikölcsönöz közkönyvtáraknak, sőt egyeseknek is postai úton négy heti használatra; 2. 2—25 kötet-

ből álló «csomagkönyvtárakat» küld kívánatra iskolaigazgatóknak a tanítószemélyzet használatára. E könyvtárakat maguk a kölcsönzők válogathatják össze a könyvtár anyagából; 3. Bibliografiai felvilágosításokkal szolgál pedagógiai kérdésekről s e végből a folyóiratok és értesítők cikkeiről cédulakatalogust vezet.¹⁾ — Martha WILSON: The movement for better rural school libraries. (Az Egyesült Államok többségében az iskolai könyvtárakat államsegélyből gyarapítják mintajegyzékek alapján. E mintajegyzékek folyton javulnak s ez az első lépés ez iskolai könyvtárak megjavításához. Sokat segítenek a kerületi, országos és nemzeti közoktatási gyűlésekkel kapcsolatban rendezett kiállítások és szétosztott röpiratok. A fokozás további módja az volna, ha a falusi tanítók is részesülnének némi könyvtárosi kiképzésben. A minnesotai tanítóképzőkben különös súlyt fektetnek az ifjúsági irodalom alapos megismerésére. A közkönyvtári szakképzés főleg a tanítók szünetei továbbképző tanfolyamain történik.) — Agnes van VALKENBURGH: A plea for the cataloger. (A túlságos katalogizáló láz ellen, mely az amerikai könyvtárak többségében dühöng, természetes visszahatásképp egyre többen tamadják és gúnyolják ezt a tevékenységet. Szerző a katalogizálók pártján van. Méltatja e foglalkozás fontosságát, de szót emel az utasítások, szabályok túlságos elaprózódása ellen. Különösen a sok fajta rövidítés és kihagyás ellen kel ki, mivel a túlzásba vitt egyszerűsítés újabb komplikációkhoz vezet úgy a katalogizálásnál, mint a katalogus használatánál.) — Books as a source of disease. (A könyv szerepéről szól a betegségek terjesztésénél. Kivonat William R. REINICK-nek az *American Journal of Pharmacy* c. szaklapban megjelent értekezéséből.)

Zentralblatt für Bibliothekswesen. XXXII. évfolyam 1—2. szám. (1915. január-február): P. SCHWENKE: Zum neuen Jahrgang. (A német könyvtárak háborús viszonyairól ad rövid beszámolót. Tudása szerint már a háború első félesztendejében 88 tudományos, 82 középfokú hivatalnok, 39 segédhivatalnok, 142 altiszt, 12 könyvkötő, fűtő stb., összesen 363 személy vonult a zászló alá Németország könyvtáraiból. A hadbavonult tudományos tisztviselők közül, akik őrnagytól lefelé különböző rangfokozatot töltenek be a hadseregben, 24 kapott vaskeresztet, 5 pedig hősi halált halt. A 82 középfokú hivatalnok közül 6 kapott vaskeresztet, 4 pedig elesett. A 142 altiszt közül, akik javarészt kiszolgált őrmesterek, csak egy rész került ki a frontra; ezek sorából 4 kapott vaskeresztet. A hadbavonultak igen egyenlőtlenül oszlanak meg az egyes könyvtárak között. Helyettesítésükre részben szakképzett nőket használnak. Több városi könyvtárban úgy állt elő személyzetapadás, hogy a könyvtári alkalmazottak egy részét más közigazgatási hivatalokba osztották be. Ennek következménye volt több fiók bezárása, aminek fő veszedelme abban rejlik, hogy könnyen lábra segítheti azt a balhitet, mintha a könyvtár fölösleges luxusintézmény volna a háború tartama alatt. Ezzel szemben jogos megalégedéssel mutat rá, hogy a porosz állami költségvetés 1915/16-ra nemcsak hogy teljes összegében megszavazta a könyvtárak rendes és rendkívüli javadalmát, hanem újabb 100.000 Márka rend-

¹ Ilyenfőrmá szolgalatokra kellene berendezni nálunk is az Orsz. Paedagogiai Könyvtár anyagát! (Szerk.)

kivüli hitelt engedélyezett az egyetemi könyvtárak hiányainak pótlására.¹) — Hermann ESCHER: Die Errichtung der Zentralbibliothek in Zürich. (1914. júniusban egyesítették közös igazgatás alatt a zürichi városi és a zürichi kanton-könyvtárt. Szerző történeti áttekintést nyújt a 1629-ben négy fiatal kereskedő alapította városi és az 1835-ben feállított, jóval kisebb könyvkészlettel és pénzalappal rendelkező kanton-könyvtár fejlődéséről; ismerteti az egyesítésnek 1885-ben felbukkant gondolatának különböző fázisait s a megvalósítására vonatkozó tárgyalásokat. A dolgozat II. része az egyesítést kimondó szerződés részletes ismertetése.) — Chr. RUEPPRECHT: Die älteste Geschichte der Universitätsbibliothek München. 1472—1500. (A müncheni egyetemi könyvtárt alighanem a főiskolával egyidejűleg 1472-ben alapították Ingolstadtban. Ujabbán a könyvtáralapítás évét 1480-ra szokás tenni, bár kétségtelen, hogy a facultas artium már ez év előtt is vásárolt könyveket. A könyvtárra vonatkozó följegyzésekből, melyek 1480-ban kezdődnek, kiderült, hogy minden tanár saját kulccsal birt e könyvtárhoz s ezért egy illetve négy garast kellett lefizetnie. A kulcs átvételénél ünnepélyesen meg kellett fogadnia minden tanárnak, hogy a kulcsot gondosan megőrzi, sőt ha távozik a városból, távolléte idejére vissza is szolgáltatja. A rektor a kulcsot ingyen kapta. 1485-ben elhatározta a kar, hogy a dékán és két kirendelt tanár megállapítja a könyvek katalogizálásának és megjelölésének módját. A könyvtár legrégebb fennmaradt jegyzéke azonban csupán 1492-ből való. E jegyzék szerint minden könyv elejére beragasztották a fakultás címerét s beírták, hogy az ingolstadti facultas artium tulajdona; egy másik följegyzés a 10. lap alá a s egy harmadik a mű végére került. A helyrajzi számot vörös írónnal bejegyzett latin nagybetűkkel fejezték ki. A katalógus a következő szakokat különböztette meg: In theologia; In theologia scolastica; In utroque jure; In medicinis; In artibus et primo in philosophia naturali atque metaphysica; In philosophia morali; In logica; In grammatica; In oratoria, poesi et historiis; In almario; In logica in almario. — 1495/96-ban a följegyzések a vetus bibliotheca mellett egy nova libreriát is emlegetnek, ami valószínűleg egy második könyvtárszobát jelent. 1497-ben panaszkodik valaki a könyvtár nehézkes használati viszonyairól.) — Gabriel MEIER: Der Bibliothekskatalog von Wonnenstein aus dem Anfang des XVI. Jahrhunderts. (A St. Galleni kolostor 973. sz. papirkéziratából közli az 1228-ban alapított wonnensteini apácakolostor könyvjegyzékét az 1510 utáni évekből. A németnyelvű jegyzék 110 tételből áll.) — 3. szám (március): Max PERLBACH: Zur Geschichte einer verlorenen Handschrift. (A berlini Hedwig-templom könyvtárában 1840-ben még megvolt az a XI. századi latin kézirat, melyet MATILD hercegnő iratott. II. MIĘSKO lengyel király számára s amely a liber officiumot és Matildnak MIĘSKÓHOZ intézett levelét tartalmazta. A levelet 1842-ben ketten is kiadták, de az eredeti kéziratnak azóta nyoma veszett.) — Hermann BRUNN: Farbformblättchensystematik. (Szerző ezzel a szörnyszülöttszóval a szakrendszer megjelölésének azt az épen nem új módját nevezte el, mely abban áll, hogy a különböző szakokat különböző alakú és színű papirdarabkák felragasztásával kü-

¹ A német szövetségesek példáját e tekintetben is érdemes volna követnünk. (Szerk.)

lönbözteri meg a könyveken. 13-féle színű papirost használ ötféle alakban s ekként 65 jelzést képes előállítani. Az ötféle alak: szárán álló és csúcán álló háromszög, szárán és csúcán álló négyzet; továbbá a kör. A színes papirosok: 1. fehér, 2. sárga, 3. világosbarna, 4. narancs, 5. tűzpiros, 6. bibor, 7. rózsaszín, 8. világosibolya; 9. sötétviola, 10. világoskék, 11. sötétkék, 12. világoszöld, 13. sötétzöld. A jobb ügyhöz méltó buzgalommal ez alapon kidolgozott jelzésrendszer készítője csupán egy dologról feledkezik meg: a napsugárról, melynek hatása alatt a sokszínű jelzések néhány éven felül egyformán elfakulnak. A magasabb humor körébe vág az a nagyképtű okoskodás, mellyel szerző az egyes szakokhoz kijelölt színek és alakok metafizikai indokolását adja. Ime mutatóba néhány csodabogár: háromszög, túlnyomóan matematikai jellegű tudományok jelzése; a fehér carreau, mely leginkább hasonlít a sok sugarú csillaghoz, az enciklopedikus munkák sokoldalúságát jelképezi! A háromszögnél a fehértől egyretelebb tonusok felé haladás az elvonttól az alkalmazott irányba való haladást szimbolizálja. A barna szín a földre — geodézia, földrajz, földtan stb. — a kék a levegőre — köztük a zene, mint a leglégiesebb legégibb művészet — és a világos zöld a vízre vagy a növényzetre utal!) — 4. és 5. szám (április—május): Hermann WUNDERLICH: Bibliothek und Bücherei. (Érdekes nyelvtörténeti egybeállítás azoknak a kísérleteknek, melyek a németnyelvben a bibliotheca nemzeti kifejezésére tettek, kezdve a IX. századi *Poehfaz*-tól egész a legújabb *Bücherhalle* és *Bücherei* kitételekig. A németesítéseket három csoportba sorozza: 1. bibliotheca = könyvszekrény. Ilyenek a már említett *Poahfaz*, továbbá *Buchgehaltmusz*, *Bücherbehaltung*, *Bücherschrein*, *Bücherschranck* stb. 2. bibliotheca = könyvtárszoba. Ilyenek a legtovább élt *Buch-* v. *Bücherkammer*, a kevésbé elterjedt *Buchgaden*, *Bücherzimmer* s az újabb keletű, de életképes *Büchersaal* s végül a legújabb *Bücherhalle*. 3. Bibliotheka = könyvtárpület. Ilyen az 1476-ból szótározott *Buchhaus*. A *Liberey* szóra 1425-től kezdve idéz példákat. A *Bücherei* szót, mint sok könyv gyűjtő fogalmát legelőször COMENIUS használta 1658-ban. Szerző a *Bibliothek* kifejezést általános jellegű, a *Bücherei* szót pedig különös, korlátolt célú könyvgyűjtemények megjelölésére szeretné lekötöni.) — Rudolf KAISER: Zur Katalogisierung von Textbüchern. (A zenei szövegkönyvek katalogizálásánál felhasználható segédkönyvek: Hugo RIEMANN: *Opernhandbuch*. Leipzig, 1887—1893.; Félix CLÉMENT és Pierre LAROUSSE: *Dictionnaire des operas*. 3. kiadás. Páris 1905; Carlo DASSORI: *Opere e operisti*. 2. lenyom. Genova 1906; John TOWERS: *Dictionary Catalogue of operas and operettas*. 1910. s főleg a washingtoni Library of Congress pompás kiadványa: Oscar George Theodore SONNECK: *Catalogue of opera librettos printed before 1800*. Washington 1914., 2 köt. ismertetése. Ez utóbbi különösen mintaszerű.) — Johannes LUTHER: *Studien zur Bibliographie der Kirchenpostille Martin Luthers*. (LUTHER Márton következő műveit tárgyalja igen részletesen: 1. Téli posztilla 1533-ból; 2. Téli posztilla 1535-ből és 3. Nyári posztilla 1529-ből, mindhárom Michael LOTTHER magdeburgi sajtójából.) — Karl SCHOTTENLOHER: *Die Wiegendrucke der Königl. Hof- und Staatsbibliothek in München*. (Igen tanulságos jelentés a müncheni Udvari és Állami Könyvtár nagyszabású ősnymotatvány-gyűjteményének új feldolgozásáról, melyet

1909-ben kezdett meg a könyvtár két tisztviselője s 1914 végére szerencsésen be is fejezett. E munkálatoknál a 7000-nél több duplumot is újra átvizsgálták s ebből 2500 darabot, részint bekötésük, részint bejegyzéseik miatt ismét beosztottak a törzsanyagba. Sőt az állítólagos duplumok közt 32 eltérő variáns és 35 a könyvtárra nézve unikum is akadt! Az egész gyűjtemény most 9400 nyomtatványból áll 16.000 példányban, amiből 4400 szám nélkülözhető másodpéldány. Az egész gyűjtemény 130 régibb könyvtárból tevődött össze, 29 köztük olyan, amely száznál több darabot adott. Ez utóbbi könyvtárak jegyzékét is közli a szerző.)

UJ ANTIKVÁRIUSI JEGYZÉK.

RANSCHBURG Gusztáv. Budapest. 100. könyvjegyzék. Bibliotheca Hungarica. 1916. márc.—április.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Br. Szalay Imre m. n. múzeumi igazgató nyugalomban. Ő cs. és apostoli kir. felsége folyó évi febr. hó 4-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy br. SZALAY Imre múzeumi igazgató saját kérelmére állandó nyugalomba helyeztessék s neki ez alkalomból hosszú közeleti pályája alatt kifejtett igen érdemes szolgálataiért elismerése tudtul adassék. A M. N. Múzeum tisztviselői kara március 12-én búcsuzott testületileg br. SZALAY Imrétől, aki 22 évig állott az intézet élén s e hosszú idő alatt atyai jóindulatával, ügybuzgó lelkesedésével az egész kar hálas szeretetét biztosította magának. A tisztviselői kar nevében a búcsu alkalmával HORVÁTH Géza udv. tanácsos, osztályigazgató adott ékesszóló kifejezést annak a szeretetnek és nagyrabecsnülésnek, mely az egész kart a távozó igazgatóval szemben áuitatja s méltatta azokat a kiváló érdemeket, melyeket br. SZALAY a múzeum fejlesztése s a tisztviselők anyagi helyzetének javítása körül kifejtett. Az ünnepelet meghatott hangon mondott köszönetet az irányában nyilvánuló szeretetért és ragaszkodásért. — Báró SZALAY Imre fölmentésével egyidejűleg a vallás- és közoktatásügyi minisztérium dr. FEJÉRPATAKY László udv. tanácsos, az Orsz. SZÉCHÉNYI Könyvtár eddigi igazgatóját bizta meg a M. N. Múzeum vezetésével.

Változás a Széchényi Könyvtár tisztviselői karában. MUNKÁCSY Mihály fizetéstelen segédőr a M. T. Akadémiához könyvtártisztté kineveztetvén, megvált a M. N. Múzeumtól. Benne könyvtárunk egy buzgó, hasznavehető, munkás tagját veszette el. Új munkaköréhez sok szerencsét kívánunk neki.

Kimutatás a hadbavonult népkönyvtárkezelőkről. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsához 1915. április elsejéig beérkezett forgalmi kimutatások szerint a Tanács hatáskörébe tartozó könyvtárak kezelői közül a következők teljesíteneek hadi szolgálatot: Abaujszina: IHÁSZ Károly áll. tanító, zászlós. — Ajka: VEILER Adolf népfelkelő. — Alsószombor: GYARMATI József áll. tanító, őrvezető. — Alsóhámor: BERNÁTH Kornél közlegény. — Alsómislye: ifj. UJHELYI János tanító, közlegény. — Alsószelezsény: BENEDEK Gyula kántortanító, szakaszvezető, megsebesült az I. lublini csatában. — Alsószöllős: GAÁL Izidor áll. tanító, közlegény, megsebesült Tarnownál 1914. nov. 12. — Apáca: BUNA Márton áll. tanító, tizedes, megsebesült 1914. dec. — Arad: KÁDÁR Jenő tanító, c. őrmester; SZÁNTÓ Lajos közs. tanító, tizedes; VERNER Sándor közs. tanító, káplár. — Ágós: PATAY Kálmán. — Balassagyarmat: SOÓRY Mihály népfelkelő; SCHUCHMANN Rezső hidász. — Balatonarács: SZALAI Imre földműves, tizedes. — Balatonfüred: MOJZER József fő-

kertész, hadnagy, elesett Bukovinában; FÓTH Sándor ref. tanító, őrmester, kis ezüstéremmel kitüntetve, megsebesült Szerbiában. — Barcs: ZELLNER Ernő polg. isk. igazgató, altiszt, megsebesült Orosz-Lengyelországban 1914. nov. 27. — Bába: HAMBERGER József r. k. tanító, őrmester. — Bede: TROZNER Lajos ref. tanító, szakaszvezető, megsebesült Galiciában, Komornyk község mellett, 1915. febr. 20. — Bjelovár: SZUKICS Béla felsőiskolai hallgató, hadapródjelölt elesett Galiciában, 1915. júl. 17. — Beregdarócz: SZELES Sándor ref. lelkész, önkéntes betegápoló, 1915. aug. óta szabadságolva. — Berettyóújfalú: BRÓZIK Dezső gazd. népisk. igazgató, kadétőrmester, kis és nagy ezüst vitézségi éremmel kitüntetve. — Berzencze: TORDAI István okl. tanító, tizedes. — Berzevicze: VEISZ János tanító, közlegény, 1914-ben fogságba került. — Békéscsaba: SZÜCS János tanító, közlegény. — Békéscsaba: TANRÓ József ig.-tanító; TIMKÓ György közs. tanító, hadapród. — Bér: TESZÁK András ág. hv. ev. tanító, hadapród, megsebesült Sambornál 1915. máj. 16. — Bia: BENÁRD Géza szolgabíró, honvéd főhadnagy, signum laudisszal kitüntetve orosz fogságba került 1915. márc. 6-án. — Bijeljimin: FÖLDES Ferenc ig.-tanító, szakaszvezető, elesett a Doberdón 1915. okt. 22. — Boksánbánya: FRÖHR Konrád áll. tanító, zászlós, bronz vitézségi éremmel kitüntetve. — Borgóprund: CSINCSEK Béla áll. ig.-tanító, őrvezető. — Bors: NAGY Mihály tanító, hadapródjelölt, orosz fogságba került 1915 elején. — Brsljanica Veliki: LULICH Albin ig.-tanító, őrmester, hadi szolgálatot teljesített 1914. aug. 1.—1915. dec. 31. — Budapest: BIZA Lajos cs. és kir. táborig. főlelkész, II.-od oszt. lelkészi érdemkereszttel kitüntetve; HÜLL Pál bírósági kezelő hivatalnok, őrvezető; BOROSS Lőrincz főv. tanító, eltűnt 1914-ben; HORVÁTH P. Pál főv. tanító, honvédtizedes; LINDNER Gyula fővárosi tanító, őrvezető, orosz fogságban 1914. október 11-ike óta; BENCZE Antal betűszedő, közlegény; SZÉMAN István könyvkötő, szakaszvezető, bronz vitézségi éremmel kitüntetve, elesett 1915. március havában az északi harctéren; EKAMP Nándor székesfővárosi tanító, őrmester; PÁLFI Sándor fővárosi tanító, őrvezető; BAKOS Árpád mintaasztalos, egészségügyi tizedes. — Bukarest: KISS Károly megsebesült 1914. nov. 19. Olkumban, jelenleg fölmentve. — Čakovci: RIDLINGER Mátyás ig.-tanító, tizedes. — Csehi: BALOGH József kántortanító, közlegény, megsebesült Cierkovicznánál (Oroszorsz.) 1914. nov. 21-én. — Csurgó: KAPOSÍ Károly tanító, közlegény, megsebesült Tarnobrzegnél 1914. okt. 15-én, szabadságolva 1916. jan. óta. — Csuza: MAJOR Péter kereskedő. — Czegléd: TÓTH Kálmán butorasztalos, közlegény megsebesült Galiciában aug. 28-án. — Celldömölk: GODA Sándor máv. kezelő, káplár. — Dacsókeszi: BÖZE Albert kántortanító, közlegény. — Daruvár: MÉSZÁROS Károly ig.-tanító, szakaszvezető, 1916. jan. 5-ig. — Debreczen: K. NAGY Sándor, tanító, tizedes; SZOBOSZLAY Sándor áll. tanító, egyévi önkéntes, megsebesült Godeknél 1914. szept. 10; PÁSZTOR György, 1914. óta orosz fogoly; SZABÓ Sándor; GÁLL Imre. — Derecske: GÉHER Lajos isk. igazgató, tizedes, orosz fogságba került Przemyslnél. — Dunaföldvár: GYÖKÖS Sándor gazd. tanító, közlegény, 1915. nov. vége óta szabadságolva. — Dunaharaszti: RENNER Ignác szabómester, közlegény, súlyosan megsebesült 1915. jún. 4-én Przemysl visszavételénél. — Egyek: MUNKAY József áll. ig.-tanító, őrmester. — Elek: SZAJKÓ

István áll. tanító, káplár, megsebesült 1914-ben Máramarosban, 1915-ben az olasz harctéren. — Erdőcsokonya: B. KOVÁCS István földműves, közlegény, megsebesült Galiciában. — Erzsébetfalva: HOFMEISTER József ig.-tanító, közlegény. — Esztergom: BEZNÁK Dezső őrvezető, hősi halált halt 1916. januárjában; FÜLÖP Ferenc, önkéntes. — Éradony: BARTHA Ferenc ref. tanító, őrvezető, megsebesült Cziczkoviczinál (Galicia) 1915. márc. 8-án. — Fadd: NYÁRAI Ferenc földműves, közlegény. — Farád: SIMON Lajos közlegény. — Feketeardó: SÁRKÁNY Dezső áll. tanító, egyéves önkéntes. — Felka: PÁDISZ Árpád áll. tanító, káplár, megsebesült 1914-ben Galiciában. — Felsőbánya: PAP Kálmán városi vámkezelő, m. kir. csendőrmester. — Felsőcsernáton: SÓLYOM Géza tanító, tizedes, kis ezüstéremmel kitüntetve, megsebesült. — Felsőköroskény: KOVÁCSIK Mihály áll. tanító, őrvezető, 1915. dec. 19. óta felmentve. — Felsőszecse: HANISZKÓ János ref. tanító, hadnagy. — Füzesabony: SZEGEDY Sándor kereskedő, őrmester, vitézségi éremmel kitüntetve, megsebesült Gorlicénél. — Garamkecsény: PELCZER István főtanító, közlegény, 1916. jan. 9. óta szabadságolva. — Garamszentbenedek: BERNÁT Ignác tanító, hadnagy, megsebesült. — Geletnek: KNOFF Mihály kántortanító, közlegény. — Girált: JESZTREBÉNYI Gyula áll. ig.-tanító, tűzérőnkéntes. — Gorjanski-Ivanovci: BININYI József tanító, honvéd, fogságba került Szerbiában 1914. decemberében. — Grubisnopolje: FEHÉR Sándor ig.-tanító, egyéves önkéntes. — Gyöngyös: KULCSÁR Ferenc földműves, huszárkáplár, fogságba került Galiciában 1915. októberében; SZANISZLÓ István földműves, közlegény. — Győr: PATARI Gyula könyvkötő, közlegény; TÓTH László lakatos, közlegény. — Gyula: SOÓS Ödön I. oszt. számvevő altiszt, fogságba került Przemyslnél 1915. márc. 22-én. — Gyulavarsánd: KÁRPÁTI Károly áll. tanító, zászlós, fogságba került ugyanott. — Hamburg: GÁBOR Miksa magánhivatalnok. — Hódmezővásárhely: KÁDÁR Lajos áll. tanító, szakaszvezető, fogságba került Przemyslnél 1915. márc. 22-én; MÁRY Sándor áll. tanító, hadapród. — Holics: GHYCY Béla áll. tanító, hadnagy. — Homokbálványos: DRNDARSZKY Radován közs. tanító, önkéntes. — Hontkisért: BEM Antal tanító, káplár, 1915. dec. 29. óta szabadságolva. — Huszt: NÉMETH András városi irodatiszt, honvédőrmester, kitüntetve a vöröskereszt II. oszt. ezüstérmével és a koronás ezüstérdemkereszttel a vitézségi érem szalagján. — Imsovci: RADÁK Mihály szövetkezeti pénztáros, közlegény, megsebesült Galiciában 1915. jún. 4-én. — Irig: MITULICS Ádám tanító, közlegény. — Istvánháza: MAJINSZKY Mihály tanító, őrmester. — Jánd: SIMON Károly bíró, közlegény, fogságba került Przemyslnél 1915. márc. 22-én. — Jászberény: HARASZTHY József áll. ig.-tanító, közlegény, fogságba került Orlónál 1914. okt. 30-án; GENG Márton áll. tanító, tizedes, megsebesült a kárpáti harcokban 1914. novemberben; BARTHA Béla ig.-tanító, közlegény, 1915. dec. 30. óta szabadságolva. — Jedd: DÉGI Albert ref. tanító, káplár, elesett Starizambor mellett 1914. okt. 15-én. — Jolsva: PINKA Károly áll. siketnémaintézeti tanár, tizedes, fogságba került 1914. decemberében Galiciában. — Kakaslomnic: KALIX Gyula tanító, közlegény, orosz fogságba került 1914. novemberében. — Kecsed: BANYAI Ferenc áll. tanító, egészségügyi káplár, orosz fogságba került 1915. szept. 7-én. — Kékkő: TÓTH Kálmán tanító,

közlegény, 1915. aug. 19. óta szabadságon. — Kéthely: HAFNER Lajos asztalosmester, közlegény. — Kézdivásárhely: BIRÓ Lajos főgimn. tanár, főhadnagy, megsebesült 1915. januárjában az északi harctéren. — Kiskalambfalva: PAÁL Jenő áll. tanító, közlegény. — Kiskunmajsa: TÖRTELY József iparisk. igazgató. — Kisóvár: JUHÁSZ Jenő tanító. — Kispeszt: KOVÁCH Mihály áll. tanító, zászlós. — Komárom: DEZSŐ László iparosisk. igazgató, közlegény, megsebesült a San mellett 1914. okt. 5-én. — Komló: FOGARASI Alajos m. kir. bányaahtiszt. — Kőrispatak: DEMETER Mihály áll. ig.-tanító, szakaszvezető, 1915. dec. 4-én mint fegyveres szolgálatra alkalmatlan, állományon kívül helyezve. — Kőrmöcbánya: PAXNER János könyvkereskedő, 1916. febr. 28-án bevonult. — Kövesfalva: KIZÁK Miklós kántortanító, őrzető, elesett 1915. dec. 30-án Szapovánál, Galiciában. — Kunszentmiklós: SALGÓ Ignác áll. tanító, szakaszvezető. — Küküllődombó: BÁLINT Mózes tanító, közlegény, eltűnt. — Kürt: kezelő, katonai kiképzés alatt. — Lasovac: SCHWARCZ Károly vezetőtanító, egyéves önkéntes. — Lőcse: KELEMEN Albert izr. igazgatótanító, hadapródjelölt. — Magyarcsérnye: BISCHOF Miklós r. kath. igazgatótanító, káplár. — Magyarsáros: kezelő hadbavonult. — Magyarvista: VINCZE György áll. tanító, tizedes. — Magyarzákod: KISGYÖRGY Jenő tanító, hadapród. — Majorjka: SÁRMÁNY Róbert r. kath. tanító, önkéntes, jelenleg fölmentve. — Makó: VARGA Sándor árvaszéki ülnök, főhadnagy, megsebesült az északi harctéren 1915. jún. 12-én; BRENNER József gazd. szakantitő, hadapród-ormester; Joó Sándor földmíves, közlegény. — Marinci: BARTA József ig.-tanító, fogságba került Galiciában 1915. júl. 15-én. — Marosugra: GYÖRÝ Ferenc áll. tanító, irodában dolgozik. — Marosvásárhely: NAGY György tanító, elesett. — Mateóc: ABSOLON Frigyes gyári tisztviselő, őrzető. — Mecsér: TÓTH Gyula földmíves, közlegény. — Méra: MAGYARI Pál áll. tanító, szakaszvezető. — Mindszent: ZÁMBÓ Lajos pénztári ellenőr, szakaszvezető. — Miskolc: KONKOLY János tanító, őrzető; BODNÁR János őrmester, II. oszt. vitézségi éremmel kitüntetve, elesett az északi harctéren 1915. jún. 20-án. — Mohács: EPERJESI Ferenc közs. díjnok, szakaszvezető. — Moson: HALLER János áll. tanító, tizedes. — Mozsor: BABICS Dénes segédjegyző, szakaszvezető. — Nagygagy: KISS József áll. tanító, zászlós. — Nagybarca: JENEY Gyula ref. tanító. — Nagybánya: id. NEUSL János m. kir. bányaintéző, tizedes, fogságba esett Przemyslnél 1915. márc. 22-én; LAKNER Ernő áll. tanító, közlegény. — Nagymőke: BÉRCZI Ödön áll. tanító, közlegény, 1916. jan. 1. óta fölmentve. — Nagykanizsa: TIBOLT Boldizsár áll. tanító, közlegény, jelenleg fölmentve. — Nagykutas: KONTLER Gyula tanító, zászlós. — Nagyselmec: MAYER József áll. tanító, önkéntes. — Nagyszalatna: KÁLDI Béla járási imok, őrmester. — Nagyszennyiklós: FRANZ Rezső s.-jegyző, élelmezési főhadnagy. — Nagyszöllős: TAKÁR Lajos tanító, önkéntes, megsebesült 1915. április végén Galiciában. — Nagytapolcsány: LIPPENSZKY Árpád áll. tanító, őrzető. — Nagyvárad: BÉKÉSI János segédőr, tizedes, megsebesült 1915. márc. 18-án Duklánál; PÉTER János szolga, közlegény; NÓGRÁDI Sándor őrmester, elesett az északi harctéren 1914. dec. 24-én. — Nemesbori: TARCZY Gyula ref. tanító. — Nemeskeresztúr: BARTHA László közlegény, orosz fogoly 1915. már-

cius óta. — Nyáradszentimre: MIHÁLYFALVI Gábor ref. tanító, előbb gyalogos, utóbb egészségügyi katona, 1915. dec. 30. óta fölmentve. — Nyitraivánka: BRAUNER József ig.-tanító, tizedes, 1916-ban szabadságolva. — Orosháza: TÖRÖK János áll. tanító, közlegény, megsebesült az északi harctéren és sebesülésébe belehalt Orosházán 1915. ápr. 27. — Oroszlámos RAZICS József ig.-tanító, tizedes. — Osekovo: KESZEICS Lajos ig.-tanító, szakaszvezető, megsebesült a szerb harctéren. — Ószombat: MADARÁSZ Lajos ig.-tanító, káplár, megsebesült Duklánál 1915. ápr. 6-án. — Peleskefalva: SZABÓ Mihály áll. tanító, közlegény, fogságba került Przemyslnél 1915. márc. 22-én. — Pészér: CSZSINSZKI Sándor áll. tanító, hadnagy. — Pécs: FAUST János díjnok, közlegény; FEKETE József városi díjnok, közlegény; KOZMA Márton közkórházi raktárkezelő, tizedes, megsebesült az orosz harctéren 1914-ben. — Pincehely-Görbő: BÉCSY Elemér áll.-ig. tanító, közlegény, megsebesült Lublinnál 1914. szept. 2-án; HAJAS János kántortanító, közlegény. — Pisanica-Velika: STANZL Nándor ig.-tanító, őrvezető, megsebesült Galiciában. — Pomáz: KAPORNAY Sándor kőműves, közlegény. — Poltár: PÁSZTOR Gyula ág. h. ev. tanító, megsebesült Medykánál 1915. máj. 24-én. — Pozsony: NÉMEDY József mozdonyvezető, utász tizedes. — Pöstyén: KISFALUDY J. László polg. isk. igazgató, hadapród, bronz vitézségi éremmel kitüntetve, megsebesült Volhyniában 1915. okt. 8-án. — Privigye: FINTORA János szabósegéd, törzstelefonista. — Radnót: VIRUS Lajos ref. ig.-tanító, hadapród, orosz fogságba került 1915. júniusában. — Rábacsanak: NIEDERMEYER Béla tanító, őrvezető, orosz fogságba került 1915. ápril havában. — Rákosd: PUSKÁS Gyula ig.-tanító, csendőrőrmester. — Rákospalota: SRAMKÓ Kálmán ev. tanító, szakaszvezető, 1916. febr. 17. óta szabadságolva. — Rogatica: PASZTINCÁS András törzsőrmester, a nagy ezüst, bronz és vitézségi érmekkel és a II. o. vaskeresztel kitüntetve. — Rózsahegy: KLIMKÓ József tanító. — Rum: UNGÁR Márton iparos, közlegény. — Ruma: MIKOLA Mihály mív. tanító, szakaszvezető. — Sajószentpéter: TÓTH Gyula segédjegyző, főhadnagy, megsebesült 1914. nov. 26-án Orosz-Lengyelországban. — Salink: SZATHMÁRY László közp. tanító, őrvezető, orosz fogságba került 1914-ben. — Satrinci: KOVÁCS Gyula ig.-tanító, közlegény, orosz fogságba került 1915. szeptemberében. — Selmecebánya: GONDA József napidíjas, közlegény. — Simonyifalva: ZIMMER Márton áll. ig. tanító, katonai szolgálatban, 1914. júl. óta. — Siófok: Bognár József iparos, közlegény. — Sokorópátka: KROHN Ferenc ig.-tanító, zászlós, megsebesült 1916. jan. 1-én Rarancenél. — Sot: VIDE CZ János ig.-tanító, kadét, I. oszt. ezüst vitézségi éremmel kitüntetve, megsebesült az orosz harctéren 1915. szept. 3-án. — Sümeg: RÓZSA Károly áll. tanító, tizedes, elesett Chowovicénél 1915. jún. 4-én. — Sümegcsehi: CSERNY Béla tanító, II. oszt. számvivő altiszt. — Szalárd: JUHOS Lajos áll. ig. tanító, szakaszvezető. — Szarvas: SZVÁK Pál tanító. — Szarazajta: INCE József ig.-tanító, őrvezető, 8 hónapi katonai szolgálat után szabadságolva. — Szeged: ANTAL Dénes tanító, szakaszvezető; WILIMEK János honvédfőtörzsfoglár, fogságba került Przemyslnél 1915. márc. 22-én; LÁNG István sikemémmaintézeti tanár, egészségügyi altiszt, megsebesült 1915. júl. havában az északi harctéren; SOMMER Ede tanító, zászlós, elesett a doberdói fensíkon 1915. novemberében; LAKATOS Pál áll. tanító;

SCHUSTER György áll. tanító. — Szekszárd: NEMES György földmives, közlegény. — Szentés: GYARMATI Lajos áll. tanító, tizedes, 1916. jan. 25. óta fölmentve; SZALAY Gyula áll. tanító, káplár, megsebesült 1915. máj. 11-én Világnál (Zemplénm.) — Szentleányfalva: KISS Lajos áll. ig.-tanító. — Szék: CSIKY József áll. tanító, egyéves önkéntes. — Székelycsóka: BODONI Kálmán ref. kántortanító, tizedes, megsebesült 1915. máj. 16-án Lizsovicénél, 1916. nov. 15-ig mint rokkant szabadságolva. — Székelykövesd: CSIKI Sándor tanító, kadét, megsebesült 1915. őszén Galiciában; NAGY János tanító, zászlós, ezüst vitézségi éremmel kitüntetve, fogságba került Halicsnál 1915. jún. 8-án. — Szigetfalu: SZÜCS Imre ref. kántortanító, tizedes, megsebesülve orosz fogságba került 1914. telén. — Szilágypercse: BARDÓCZ Tivadar áll. ig.-tanító, közlegény, megsebesült Világnál (Zemplénm.), mint rokkantat elbocsátották. — Szinóbbánya: MRÁZ József ev. tanító, közlegény. — Szolcsva: MIHUCZ Sabin g. kel tanító, közlegény. — Szombathely: SZABÓ József városi hivatalnok. — Szomolnok: BUCHALLA Ervin tanító, közlegény. — Szőkefalva: BARTHA Balázs ref. tanító, hadnagy, megsebesült Zaleszcykinél 1915. máj. 9-én. — Tardona: HUBAY Barna ref. kántortanító, közlegény. — Tatabánya: NAGY László tanító. — Tápé: ÁBRAHÁM Jenő közs. ig.-tanító, őrzetető, 1915. szept. 9. óta szabadságolva. — Temesvár: LINDNER Nándor közs. tanító, tűzérőnkéntes. — Teszér: MACSUHA János ev. kántortanító, négy hónapi szolgálat után szabadságolva. — Tiszaföldvár: SZILL Károly segédjegyző, zászlós, megsebesült. — Tokaj: ZÁBORSZKY Kálmán ig.-tanító. — Tömörkény: TÖRÖK Péter ig.-tanító, hadnagy. — Turócszentmárton: DEMETER József áll. polgárisk. tanár, póttartalékos; JÓZSA Mihály áll. polgárisk. tanár, póttartalékos. — Udvarfalva: JANCsó Andor ref. tanító, szakaszvezető, meghalt a harctéren szerzett betegségben. — Ujszász: GÉCZI János tanító, közlegény. — Ura: KARABÉLYOS Ede ref. tanító, őrmester. — Vándorfalva: PÉTER Sándor tanító. — Vásárosnamény: KUNTOR József ig.-tanító, őrzetető. — Verebély: UHERECZKY Géza r. k. tanító, őrzetető. — Versecz: DORNER János közs. tanító, őrzetető a cs. és kir. tábori időjelző-állomás vezetője. — Veszele: ANDREJKOVICS János r. k. tanító, közlegény, megsebesült az orosz harctéren 1914. okt. 7-én. — Videfalva: GAZDIK János ev. tanító, elesett 1914. nov. 18-án az orosz harctéren. — Vihnyepeszerény: HONVÉD József áll. tanító, tizedes. — Világos: WIESENBACHER József áll. tanító, tizedes, 1916-ban szabadságolva. — Zagyvarékas: BULAVECZ János r. k. tanító. — Zimony: BÁNYAY Béla fodrázmester, közlegény, megsebesült 1914. dec. 6-án. — Zólyom; HOFFMANN Béla nyug. mozdonyvezető, őrmester, kitüntetve. — Zsitvaapáti: NYITRAY László elesett; SZÉKELY József hadnagy, I. és II. oszt. ezüst vitézségi éremmel kitüntetve, megsebesült Ivan-gorodnál. — Zsitvabesenyő: OLÁH István tanító, elesett. — Zsitvaújfalva: ENGELHARDT Gyula tanító, fogságba esett Przemyslnél 1915. márc. 22-én.

Ez adatokat összegezve, kiderül, hogy a hadbavonult könyvtárkezelők száma 251. Ebből hősi halált halt 16, fogságba került 27, megsebesült 45, eltűnt 1. A kitüntetések száma: 21. A kitüntetések a következőképp oszlanak meg: Signum laudis 1; nagy ezüst vitézségi érem 4; kis ezüst vitézségi érem 6; bronz vitézségi érem 4; II. o. lelkeszi érdemkereszt 1; II. o. ezüst

vöröskeresztes érem 1; koronás ezüst érdemkereszt a vitézségi érem szalagján 1; II. o. vaskereszt 1; ismeretlen 2.

Könyvtárak sorsa a világháborúban. *A Zentralblatt für Bibliothekswesen* 1915. évfolyamában elszórtan található adatok alapján a világháborúba keveredett nemzetek könyvtárait ért háborús veszteségekről a következőket jelenthetjük:

1. *Ausztria.* A csernovitzi egyetemi könyvtárt a két rendbeli: 1914. szeptember 2-tól október 20-ig, majd 1914. nov. 28-tól 1915. febr. 16-ig tartott orosz hódoltság alatt érzékenyebb károk nem érték. A legbecsesebb ösnyomatványokat s egyéb kiadványokat a könyvtár igazgatósága még augusztus folyamán Bécsbe szállította, míg a kéziratos katalógusokat s egyéb irományokat a duplumok őrzésére szolgáló boltosatos pincehelyiségben helyezte el. Az első okkupáció alatt a könyvtárral egyáltalán nem törődtek az oroszok, csupán a kormányzóság egyik tisztviselője vitt el kölcsönkép két kötetet, amit az október 20-iki kivonuláskor «elfelejtett» visszaadni. A második okkupáció idején december 7-én négy orosz tisztből álló bizottság járt a könyvtárban s miután leltárt készített a berendezésről, lepecsételték a duplum-szobát, a könyvraktárt és a könyvtár bejáratát. Az orosz pecséteteket április 4-én távolították el a felszabadított városban. A veszteségek, amennyiben vannak, nem a helyszínén, hanem akként állottak elő, hogy számos kikölcsönző hadba vonult s így a nála volt könyveket, mindaddig, nem adhatta vissza. — Lembergől kevésbé simán vonult el az orosz veszedelem. Az egyetemi könyvtár nem állt ugyan orosz vezetés alatt, de amikor a kormányzó engedélyével november 15-én ismét átadták a közhasználatnak, az oroszok is igénybe vették s az a 4 kikölcsönző, akit arra felhatalmaztak, jobbára szentpétervári állami hivatalok nevében 44 művet vett ki 70 kötetben, melyeket többé nem szolgáltatottak vissza. Szerencsére csupa könnyen beszerezhető kézikönyvre tették rá kezüket. Ezzel szemben a könyvtár igazgatósága felkutatva a lakosság által elhagyott lakásokat s innen mintegy 1000, a könyvtárból békeidőben kikölcsönzött kötetet volt képes ismét visszaszerezni. Egyáltalán nem okozott veszteséget az orosz uralom az Ossolinski-féle nemzeti intézetnek, mely különben az egész időn át zárva volt. Ellenkezőleg még gyarapodott is az orosz hivatalok által átutalt számos lengyel nyomtatvánnyal, melyet az ellenség egy a kárpáti hadi területre esett ferenceskolostorból zsákmányolt, továbbá 7 láda irattal, fegyverrégiiséggel és ékszerrel, melyet SAPIEHA herceg krasiesyni kastélyából utaltak át az intézethez. Teljesen sértetlenül maradt a gróf BABOROWSKI-alapítványi könyvtár, valamint a műegyetem könyvtára is. Ellenben a Steuroprigiani Intézet teljes kézirat-, könyv- és régiséggyűjteményét május folyamán 3 nap alatt becsomagolták és magukkal vitték. Végül a helytartósági levéltár könyvtárát széthurcolták és kötetenkint eladták.

2. *Belgium.* A löweni könyvtár sajnálatos elpusztulásán kívül egyéb könyvtárak nem estek a háború áldozatául. Nagy veszély fenyegette még az antwerpeni városi könyvtárat is a város ostroma alkalmával, de szerencsére nem esett kára; október 15-én ugyanis ellenséges bomba érte, de csak a tetőzet egy részét söpörte el. — Itt említjük meg, hogy több németalföldi tudós

«Leuwensch Boekenfonds» felirással kiáltványt bocsátott ki, melyben az újra létesítendő löweni könyvtár számára könyvadományokat kérnek. A bizottság egyelőre csupán a felajánlott könyvek jegyzékét kéri be, a könyvek összegyűjtése a háború utánra marad. A bizottság a többi semleges államokban is fog albizottságokat szervezni erre a nemes célra.

3. *Franciaország.* Az időlegesen német hódoltságban volt Chantilly, Amiens és Chalons sur Marne városok könyvgyűjteményei kárt nem szenvedtek. Hasonlóképp érintetlenek maradtak Valenciennes, Lille és Laon könyvtárai. Ellenben a reimsi érseki könyvtár és a reimsi akadémia könyvgyűjteménye, melyek az érseki palotában voltak elhelyezve, a bombázás áldozatául estek. Szintügy elpusztult a retheli városi könyvtár, mely a szétlőtt városházában volt felállítva.

4. *Németország.* Felsőszászban az ölenburgi trappista kolostor a franciák bombázása folytán súlyosan megsérült, ez alkalommal a becses könyvtár is szinte teljesen megsemmisült. — Karlsruheban az 1915. június 15-iki francia légítámadás folytán a Hof- und Landesbibliothek könyvtárhelyiségének 33 ablaka betörött, de az üvegszilánkok károkat nem okoztak. Egy a sarokterem fölötti padlásba hullott bomba szerencsére nem robbant fel. — A müncheni Hof- und Staatsbibliothek 2 Löwenbe kikölcsönzött kézírata: a Cod. lat. 3873 és a Cod. lat. 19.134 a löweni könyvtárral együtt odaégett.

Levél a szerkesztőhöz. Tekintetes Szerkesztőség! Ide mellékelten küldöm át a Tekintetes Szerkesztőségnek a ROHRACHER-cég legújabb könyvkatalogusát, amely megérdemli, hogy rá a magyar könyvtármokok és könyvvásárlók figyelmét felhívjuk.

Ez a cég évtizedeken át Magyarországból élt. Innen szerezte be könyvanyagát; tudvalevőleg monopoliuma volt (és van) a r. kath. egyházi könyvtárak fölös példányainak megvételére s itt találta meg vevőinek is kétharmadát. A vevők tekintélyes része ismét a papság köréből való volt, de nyilvános könyvtáraink is szívesen álltak szóba a nálunk személyében is gyakran megforduló s közkedvelt ROHRACHERrel.

És most, a háború kellőközepén, amikor nap, napmellét próbára teszi szövetséges társunk a nehezen kifogyó magyar türelmet, ROHRACHER is előáll a maga kis tüsszúrásával s ő is rúg egyet nemzetünkön, amennyire erejétől telik. Legújabb, LXXV. számú jegyzékében szépen bekebelezi Magyarországot — amelyet pedig oly jól ismert eddig — az osztrák tartományok közé, írván az árjegyzék egyik fejezete fölé ezt a címet: *Oesterreichische Provinzen: Ungarn.* S csakugyan ott jön az alcímek között Böhmen, Görz, Niederoesterreich, Salzburg stb. után legeslegvégül, de azokkal egy sorban *Ungarn* is. Nagyobb dicsőségére apostoli királyunk ama legújabb elhatározásának, amelylyel a köztünk és Ausztria között levő egyenlő államjogi helyzetet, birodalmunknak nem *ald*, hanem testvériesen Ausztria *mellé* rendelt voltát a közös intézményekre szánt címereken is kifogástalanul feltüntetni kívánta.

A Magyar Könyvszemle nem az a folyóirat, amelyben e tárgyról bővebben elmélkedni illenék. De az a hely, ahol az ilyen visszaélés megtorlására fel lehet és kell hívni a figyelmet. Tesszük pedig ezt abban a biztos reményben,

hogy az összes magyar könyvtárnokok s könyvvásárlók, elsősorban ROHRACHER eddigi pártfogói tudni fogják, minő elbánást érdemel a magáról megfélekedzett osztrák kereskedő?

Igaz tisztelettel maradtam

a Tekintetes Szerkesztőség készséges híve

VARJU ELEMÉR.

A «Pol. Kirchl. Manch Hermaeon» c. vitairat valódi szerzője. Ennek a II. Józsefet dicsőítő s a maga korában igen nevezetes vitairatnak szerzője mind e mai napig ismeretlen volt irodalmunkban. MOLNÁR Imre a *Magyar Könyvszemle* 1915. évi folyamában (244—45. l.) foglalkozván a szerzőség kérdésével, meggyőző okadatolással arra az eredményre jut, hogy a «fővesztett» HAJNÓCZY szerzősége körülbelől kizártnak vehető. Sejtve, hogy e vitairat megvolt a KAZINCZY Ferenc könyvtárában, átnéztem KAZINCZY ama könyveinek katalógusát, amelyeket a sárospataki főiskola vásárolt meg tőle s a katalógus 251. lapján a 8 r. alakú könyvek között a 251. sorszám alatt csakugyan megtaláltam a nevezetes vitairat címét s KAZINCZYNak a szerző kilétéről felvilágosító jegyzetét. A könyv KAZINCZYTól frott címmása a becses jegyzettel együtt így szól: «No. 251. Politisch kirchliches Manch — Hermaeon von den Reformen Kayser Josephs überhaupt, vorzüglich in Ungarn. 1790.

Auctore Joanne Molnár, Ministro Sacrorum August. Confess. Pestien. Ecclesiae.»¹

KAZINCZY F. személyesen ismerte MOLNÁR János pesti ág. ev. papot. Éveken át ő volt KAZINCZY Pestre küldözött küldeményeinek a közvetítője (Kaz. lev. XVI:617. l.) KAZINCZY sokszor említi is a nevét leveleiben. Tőle magától tudhatta KAZINCZY, hogy ő a szerzője a JÓZSEFET dicsőítő vitairatnak.

HARSÁNYI ISTVÁN.

¹ «Bibliotheca Antiquaria | rerum Hungoricarum | Francisci Kazinczy | Bibliothecae Collegii Reformat. | Sáros-Patakiensi | illata. | 1807.» || 4 r. A maga egészében KAZINCZY jól ismert kézírásával. (Könyvtári jelzete: Kézirattár, 662. szám.)

VÁLTOZÁSOK

a magyarországi nyomdáknaál 1915-ben.¹

Budapesten.

- Engelmann Mór.* VII., Erzsébet-körút 17.
Fuchs Miksa. VIII., Aggteleki-u. 4.
Gottlieb Izidor. VII., Rózsa-u. 8.
Guttenstein Arthur. VII., István-út 41/43.
Hentschel Henrik és Krammer Lipót. V., Váci-út 14.
Kápolnai (Löwi) Adolf. VI., Dessewffy-utca 13.
** *Kápolnai Adolfné.* VI., Dessewffy-u. 13.
Klusek Manó és Zöbel Lipót. VIII., Horánszky-u. 3.
** *Knittel Vilmos és Heimler Sándor.* VIII., Rákóczi-út 57.
Kobn Simonné, sz. Rosenfeld Anna. VIII., József-körút 10.
** *Kobn Dávid.* VII., Király-u. 9.
** *Fried és Krakauer.* VII., Dohány-u. 10.
Neues Politisches Volksblatt hírlapkiadó rt. (Üv. Merényi József.) VI., Nagymező-u. 3.
** *Neumann Hermann.* IX., Lónyay-u. 11.
** *Neuwirth József.* V., Ügynök-u. 9.
Pór József. VIII., Ór-u. 9.
Steiner Károlyné Blau Papi. VIII., Népszínház-u. 19.
Sugár István. VI., Angyalföldi-u. 38.
Vári Dániel. V., Ügynök-u. 10.
Vida Henrik és Kellner Albert. VII., Csányi-u. 13.
** *Weisz Márton.* V., Bank-u. 5.
Ziegler Sándor. IV., Szép-u. 5.

Vidéken.

- Arad.* ** *Nichin és társa.* «Tribuna» kny.
Dobsina. * *Dobsina és Vidéke* ny. rt.
Dunavecse. *Weiner Miksa.*
Gyergyószentmiklós. ** *Burján és Székely.*
Győr. ** *Dobos Ignác.*
Hódmezővásárhely. Széll József Vásárhely és Vidéke könyvnyomdája.
** *Vásárhely és Vidéke* kny. (Tul. Münz Rudolf és Marckbreiter Linka.)
Plosva. * *Lebovics Sz.*
Kolozsvár. ** *Boskovics József.*
« * *Pannonia* kny.
« ** *Weinstein Béni.*
« * *Weinstein és Friedmann.*
Köbalom. *Bobancu és Fielker.*
Kraszna. ** *Grünfeld Géza.*
Lugos. ** *Özv. Virányi Jánosné.*
« * *Virányi János.*
Magyarfalva. *Hartenstein Emil.*
Nagybecskerek. * *Schneller és Göschl Testv.*
Nagysurány. Első nagysurányi kny. (Tul. Rubinstein Rafael.)
Nagyvárad. ** *Sas Edéné szül. Mészáros Anna.*
Németújvár. * *Bartunek Béla.*
Orsova. ** *Tillmann Jakab.*
Pozsony. ** *Kath. irod. r. t. ny.*
« «Pázmány» irod. és ny. rt.
« ** *Kronfeld Alajos.*
Sopron. ** *Klaber Szerafin.*
« *Merkur* ny. (Tul. Klaber Szerafin.)
« ** *Üngár Józsefné sz. Nussbaum Fáni.*
Szabadka. * *Lipsitz és Lampel.*
Temesvár. * *Lackinger Róza.*
Veszprém. *Népakarat* kny. (Tul. özv. Takács Szilveszterné.)

¹ Az egy *-gal jelölt nyomdák hatóságilag nincsenek bejelentve. A két **-gal jelöltek megszűntek.